

דברי הכנסת

השיבה המאתיים-ושמונים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
פינוי עולים מהמלונות "רם" ו"מגדל העיר" בירושלים	
שאלות ותשובות	
קליטת עולי אתיופיה בחדרה	
עיכוב בהעברת עולים זכאים לדירות משופצות	
עולים היוצאים מהארץ	
שאלות בעל-פה	
הנחות בארנונה לקשישים עולים ונזקקים בתל-אביב	
שאלות ותשובות	
ייקור תעריפי הגז	
מימון עלות התקנת מיזוג אוויר בבתי-הספר	
פינוי משפחות מאזור חוות הגז בקריית-אתא	
חקירת תלונה בדבר פגיעה ברגשות הציבור	
חקירת תלונות בדבר הונאה בכשרות	
חקירת תלונה בדבר שידול להמרת דת	
בתי-קזינו הפועלים בגוש-דן	
תנאי המעצר של נתן שיפריס	
מערך ביקורת הגבולות	
חילול מצבות בהר-הזיתים בירושלים	
יחס לנחקרים הומוסקסואלים בעת חקירת רצח	
כניסת שוטרים לבית בנצרת	
הלוואות לדיור למשפחות חד-הוריות	
רכישת דירות "עמידר" על-ידי דייריהן	
ידיעה על קביעה של ועדת האכלוס של קריית-ספר	
קרקעות לבנייה ומשכנתאות לתושבי כפר-ורדים	
רכישת דירות "עמידר" על-ידי דייריהן	
דירות "עמידר" ריקות ברחבי הארץ	
כביש גישה ליישוב אבו-כף	
הצעות לסדר-היום	
יום זכויות האדם הבין-לאומי	
הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק הצלילה הספורטיבית (תיקון – גיל הסמכה), התשנ"ה–1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעות לסדר-היום	
הענקת פרס נובל לשלום לרבין, לפרס ולערפאת	

הצעה לסדר-היום

התרופפות אחיזתנו בירושלים

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הכנסה ממניות), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

הצעות לסדר-היום

שבויים ונעדרים מבין חיילי צה"ל

הצעות לסדר-היום

המצב הביטחוני בגבול הלבנון

שאלות ותשובות

נופשוים וקייטנות למשפחות אנשי צבא הקבע

חקירת הריגת נדאל ביוז אל-תמימי בחברון

שאלון בדבר עמדות פוליטיות בקרב חיילי צה"ל

סבב מינויים לתפקידים בכירים בצה"ל

שאלון בדבר עמדות פוליטיות בקרב חיילי צה"ל

הסעות חינוך לבנות השירות הלאומי

הצעה לסדר-היום

ילדים חריגים במערכת החינוך

הצעות לסדר-היום

הדליפה והשרפה במתקן קצא"א ליד אשקלון והשלכותיה

הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ר' איתן)

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (שיעורי המס על הכנסה שאינה מיגיעה אישית),

התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת מליאת הכנסת היום, 14 בדצמבר 1994.

אנו עוברים לסדר-היום. אני רוצה להודיע כי השרים התורנים היום הם השרים אפרים סנה ובנימין בן-אליעזר. בינתיים יש לנו השר יאיר צבן, ואנו שמחים על כך, אך צריך להודיע להם, כי הם צריכים להיות כאן.

אנו עוברים עכשיו לשאלתא בעל-פה. השר לקליטת העלייה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 408, של חבר הכנסת אפרים גור, בנושא: פינוי עולים מהמלונות "רם" ו"מגדל העיר" בירושלים. בבקשה, חבר הכנסת אפרים גור.

פינוי עולים מהמלונות "רם" ו"מגדל העיר" בירושלים

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, נודע לי כי החודש עומד משרד הקליטה לפנות עולים קשישים וחולים מהמלונות "רם" ו"מגדל העיר" בירושלים, בלי להציע להם פתרונות חלופיים לדיור קבע.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתן להעביר עולים אלה בפעם השלישית למלון אחר?

2. מתי תיפתר בעייתם?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה – תשובתך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה מס' 408 של חבר הכנסת אפרים גור. העובדות המונחות ביסוד השאילתא אינן מדויקות.

במלון "רם" מתגוררות 53 משפחות, המונות 104 נפשות, וכן 84 יחידים. 32 יחידות משפחה זכאיות לדיור ציבורי, ל-17 מביניהן הוצעו דירות, והן בתהליכי עזיבה. שאר הזכאים נמצאים בטיפול; לחלקם לא הוצעו דירות בשל המחסור בדירות ציבוריות מתאימות, וחלקם בתהליכי הקצאת דירות. 84 יחידים וכן שני זוגות טרום-פנסיה אומנם אינם זכאים לדיור ציבורי, אבל בשל מצבם הקשה הוגדרו על-ידינו כזקוקים לפתרון, והם ימשיכו להתגורר במלון "רם".

בשל הצורך במאגר חירום של פתרונות דיור זמינים לעולים, ולנוכח המחסור החמור בדיור ציבורי במרכז הארץ הוחלט שלא לפנות בשלב זה את מלון "רם", ואנו במשא-ומתן על חתימת חוזה רב-שנתי.

אשר למלון "מגדל העיר", שם מתגוררות 45 משפחות. ל-16 מתוכן הוצע פתרון דיור; שש משפחות ו-13 יחידים אינם זכאים לדיור ציבורי, אבל בשל מצבם הקשה אנחנו מציעים להם מעבר למלון אחר.

לצערנו הרב, אין לנו פתרונות דיור ציבורי בירושלים. לצערנו הרב, הממשלה הקודמת לא התחילה בבניית הוסטלים ופתרונות דומים בהיקף ראוי לשמו בירושלים. הדבר הזה התחיל רק לאחרונה, לא באופן מספיק, לצערי הרב, אבל עדיין יש אפשרות לפתרון בטווח של שנה, שנתיים ושלוש שנים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור, ואחריו, במסגרת דקה – חברי הכנסת יוסף בא-גד ודוד מגן.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשעה שכבוד השר השיב על השאילתא שלי, ראיתי שכמה עשרות מהעולים הקשישים במלונות האלה הגיעו ליציע האורחים של הכנסת, והם ישמעו גם את המשך התשובה של כבוד השר.

היו"ר ש' וייס:

אם הגיעו, בואו נברך אותם. אנו מברכים אותם בשם השר ובשם הכנסת. ברוכים הבאים.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני השר, אני חושב שאין אכזרי יותר וקשה יותר מאשר להעביר עולים קשישים, חולים ונכים, ממלון למלון. קודם כול, לשכן אותם במלון. לאחר מכן, להעביר אותם ממלון אחד למלון אחר, כמו למשל ממלון "הנשיא" למלון "רם", ולאחר מכן לבוא אליהם ולהודיע להם – כפי שהודיעו להם פקידי משרדך, שלא בהתאם להודעתך כאן עכשיו – כי עליהם לפנות את המלון ולעבור למלון "דיפלומט". זאת אומרת, להעביר אותם למלון שלישי בתוך שלוש שנים, וזאת לאחר שנעקרו מהמקומות שמהם הם באים, עברו משבר הגירה ממקום אחד למקום אחר, בתוך שלוש שנים החליפו שלושה בתי-מלון, וגם אחרי זה הממשלה אינה מציעה להם פתרון של דיור קבע.

שום תקווה, שום בשורה, שום דבר חיובי. מה אנו עושים, בלי להיכנס כרגע לוויכוח ולניגוח מפלגתי, האם הממשלה הקודמת או הממשלה הזו עשו או לא עשו? הרי אתה מכהן כשר הקליטה כבר שנתיים וחצי, יותר זמן משכינה הממשלה הקודמת, אשר כיהנה בסך הכול שנתיים, מ-1990 עד 1992. עזוב את הממשלה הקודמת, מה אומרת הממשלה שלך לאנשים האלה, לא רק בירושלים אלא בכל הארץ?

עד כמה שאני יודע, האנשים האלה לא מתעקשים – לפחות לא רובם – לקבל פתרונות דיור דווקא בירושלים. על-פי השיחות שניהלתי, הם מוכנים ללכת גם למקומות אחרים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, דקה. חבר הכנסת מגן, דקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני השר, אני משבח את מדיניות הממשלה שהחליטה לחסל את אתרי הקרוונים. תבורכו על כך. אבל – פינוי לא בכל מחיר, לא על חשבון הפקרת אנשים. כדוגמה, אני מתכוון לגבעת-המטוס. אומרים לאנשים: לכו לדימונה או למקומות אחרים, אבל עליכם לפנות את הקרוונים. אני חושב, שאם מדיניות פינוי הקרוונים תימשך עוד שנה-שנתיים, עד שיבנו להם פתרון חלופי בירושלים, במעלה-אדומים או בבית-שמש, זו תהיה מדיניות נבונה, אשר לא תפגע בהצהרתכם בדבר פינוי הקרוונים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי השר, השאלה היא, האם יש פתרונות קבע לעולים השוכנים זמנית בשני המלונות הללו ובמקומות אחרים בארץ, והאם יש מקומות לפתרונות קבע בירושלים. אם אין פתרונות בירושלים, מה עם חיזוק הפריפריה, בדמות מעלה-אדומים, מבשרת-ציון, גבעת-זאב, בית-שמש וכיוצא באלה? אולי יוצעו להם פתרונות במקומות הללו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני השר, אתה יכול לענות על כל השאלות הללו במסגרת שתי דקות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת גור, הסיטואציה בהחלט אכזרית מאוד. אני שותף להרגשה הקשה מאוד, של טלטול קשישים ממלון למלון. לכל הקשישים האלה, אשר זכאים לדיור ציבורי, הוצעו פתרונות בפריפריה. עובדה היא שרוב המשפחות האלו קיבלו את הפתרונות האלה. נכון, אתה צודק, היתה החלטה על פינוי מלון "רם", אך ב-23 בנובמבר, כאשר ראינו את המצב הכללי בארץ, החלטנו שאין לנו מאגר מספיק, ולכן נשמור את מלון "רם" כמאגר חירום נוסף.

אין לי פתרונות דיור לעולים בירושלים, ולכן הצענו פתרונות דיור בפריפריה. יש אנשים שאין להם צורך בתעסוקה או בשירותים מיוחדים אחרים, והם יכולים לגור בקריית-גת, באופקים או בשדרות, הכול לפי העניין. אנשים מהמלונות עברו, למשל, לשדרות. אלה הפתרונות העומדים לרשותנו.

אפרים גור (הליכוד):

ראשי הערים מסכימים לקבל אותם?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

כן, אני רוצה להגיד לכבודם של ראשי הערים: 18 ראשי ערים שהטילו וטו, תוך הידברות אתנו – והבטחתי את ההידברות הזאת – על בסיס תוכניות מאוד ממשיות של סיוע בקליטת המשפחות האלה, הורידו את הווטו וקבענו דרכים משותפות לטיפול בקליטתן.

אדוני היושב-ראש, רק עוד משפט אחד. אני רוצה שהכנסת תבין והציבור ידע: היו לנו 97 מלונות ברחבי הארץ, בעלות יקרה, שקשה לתאר. משרד הקליטה – ואתה היית שותף באחד המאמצים – הצליח לפנות בתקופה הזאת 89 מלונות מתוך 97. זו מלאכה קשה ביותר בתנאים שבהם אין לך במרכז הארץ דיור ציבורי. אנחנו באמת נתקלים עכשיו בחלק שנותר, שהוא הבעייתי ביותר והקשה ביותר. אני מקווה שנצליח להכין פתרונות דיור ציבורי רבים יותר במרכז הארץ.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר הקליטה ומצטרף לתקווה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

עכשיו יעלה ויבוא השר לקליטת העלייה להשיב על שאלות רגילות. כבודו, בבקשה.

קליטת עולי אתיופיה בחדרה

חבר הכנסת מ' פלד שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בחדרה חיים כ-4,000 עולים אתיופים. בביקור שערכתי במקום ובפגישותי עם ראשי הקהילה האתיופית בעיר הבחנתי בקשיי קליטה ובבעיות הנראות בעיניהם כאפליה קשה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא הוקם מועדון תרבות עבור הקהילה האתיופית הרוצה לשמר את תרבותה הייחודית?

2. מה ייעשה להקלת קליטתה של הקהילה האתיופית בחדרה ולשילובה בחברה?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

הריני להשיב על שאלתא מס' 4004 של חבר הכנסת משה פלד בנושא הקהילה האתיופית בחדרה.

2-1. בחדרה יש כיום כ-13,000 עולים, מתוכם כ-1,000 עולים מאתיופיה, לא כולל עולי "מבצע משה". על-פי התוכנית שנקבעה בשיתוף עם עיריית חדרה, הוקצו בשנת 1994 קרוב לחצי מיליון שקל לפעולות מיוחדות לטיפול בבני נוער ובקשישים מקרב עולי אתיופיה, לקייטנות לילדים ולפעילות קליטה חברתית. כמו-כן משתתף המשרד בהוצאות החינוך המשלימות של ילדי העולים בסכום של כ-500 שקל לילד, בעיקר לצורך ספרים, אמצעי לימוד, טיולים ועוד.

משרד החינוך הודיע לנו לאחרונה, כי הוא מקצה לעירייה חצי מיליון שקלים נוספים במסגרת פרויקט מיוחד לתגבור חינוכי בקרב ילדי עולי אתיופיה, ולקראת שנת 1995 תגובשנה תוכניות נוספות בשיתוף עם העירייה.

הפעילות של האגף לקליטה בקהילה של משרד הקליטה מכוונת לשילוב העולים בחברה הוותיקה, כשהעיקרון המנחה הוא פעילות משותפת במועדונים משותפים.

עם זאת, אני לא רוצה להסתיר את צערי על כך, שאותו חלק שומר מצוות בעדה, שזקוק לבתי-כנסת, במקומות רבים מאוד בארץ עדיין לא זכה לבתי-כנסת משלו, ואני מנצל את ההזדמנות לומר את זה כאן, מתוך תקווה שהגורמים המופקדים על זה במערכת ישכילו לתת מענים גם לציבור הזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, בבקשה, באופן תמציתי, כי המלאכה מרובה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, אני רק רוצה לתקן טעות: בחדרה לא חיים 1,000 עולים מאתיופיה אלא 4,000, אבל אני רוצה לומר שאני מקבל במלואם את דברי השר.

יתירה מזאת, אני מוכרח לציין את התייחסות לשכת שר הקליטה ואת האשה, שאינני זוכר כרגע את שמה, שעוסקת בנושא הזה של התשובות על שאילות. היה לי אתה דו-שיח, שבהחלט גרם לי להרגיש שהמשרד מתייחס ברצינות לכל השאלות והטיפול, והיה חשוב לי לומר את זה כאן במליאה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

ולנו חשוב לדעת שיש גם מי שיודע להודות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני, למשל, דברים כאלה אומר רק בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

תודה לך על הדברים שלך.

אני רוצה לומר לך, אדוני יושב-ראש הכנסת: בישיבה של כל הצמרת הבכירה של המשרד הנחיתי לפני חודשים רבים, שהכנת תשובה ראויה על פניות של חברי הכנסת, על שאילות ועל הצעות

לסדר-היום, היא חובה ראשונה במעלה, ואני לא אקבל שום תירוץ של עומס ביצועי כזה או אחר, שיעמיד בצד, בעדיפות נמוכה יותר, את ההתייחסות לכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. אני מקווה שכל השרים ינהגו כך. לשר משה שחל יש בעיה, כי הוא צריך לרדות בחמישה משרדים בעניין זה.

עיכוב בהעברת עולים זכאים לדירות משופצות

חבר הכנסת א' גור שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

חברת "עמיגור" הודיעה ("הארץ" – 15 בנובמבר 1994), כי משרדך מעכב את העברתם של עולים הזכאים לדיור סוציאלי לדירות משופצות, וכי לדירות הריקות נגרמים בינתיים נזקים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מדוע יש עיכוב בהפניית העולים לדירות המשופצות?

3. מה הוא היקף המזקים בדירות הריקות שעברו שיפוץ?

4. מתי יושלם אכלוסן של 2,200 הדירות המשופצות?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

הריני מתכבד להשיב על שאילתא מס' 4051 של חבר הכנסת אפרים גור בנושא: עיכוב בהעברת עולים זכאים לדירות ציבוריות משופצות.

1. הידיעה איננה נכונה. עוד ביום הפרסום נשלחה אלינו ולמערכת "הארץ" הכחשה נזעמת של הנהלת "עמיגור", שבשמה, כביכול, נאמרו הדברים.

4-2. לרשות משרד הקליטה עומדות כיום, ביישובי הפריפריה בצפון ובדרום, כ-1,100 דירות מתפנות הטעונות שיפוץ וסידור, המתבצעים רק לאחר שהעולה חותם על חוזה שכירות. כמעט כל הדירות המתפנות הללו מצויות ביישובים בפריפריה הרחוקה, שהעולים, ברובם הגדול, אינם מוכנים לעבור אליהם. יתר על כן, באותם יישובים עומדות לרשות משרד הקליטה דירות חדשות, וכל עוד יש דירות חדשות, באופן טבעי העולים, אם כבר ילכו לשם, יעדיפו ללכת לדירות חדשות.

לכן לקחנו מתוך המלאי הזה 445 דירות שלא מתאימות כלל לזכאי דיור ציבורי – קומות גבוהות וכדומה – ובמבצע משותף עם "עמידר" העמדנו אותן לרשות קבוצות אחרות של עולים, שיהיו יותר מסוגלים לנצל את הדירות הללו.

היור' ש' וייס:

אני מודה מאוד. שאלה נוספת, גם כן תמציתית ביותר.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מקבל במידה מסוימת את ההסבר שנתן כבוד השר לשאלתא ולבעיה שהעליתי. עם זאת, שנינו יודעים, שביישובי פריפריה מתגוררות קבוצות אחרות של עולים, שאף הן זכאיות לדיור ציבורי – משפחות חד-הוריות, קשישים, בודדים, נכים, חולים וכיוצא באלה. מדוע – בין שאלה דירות חדשות ובין שאלה דירות מתפנות ומשופצות, באמצעות "עמיגור" ו"עמידר" – אינכם מציעים, משרד הקליטה ומשרד השיכון, לעולים שיושבים באופקים, בשדרות, בקריית-גת, בבאר-שבע או ביישובי הצפון את הדירות האלה? מדוע אתם מחכים שרק מירושלים, מתל-אביב, מאשדוד או מנתניה יפנו העולים לשם?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מבקש להבהיר לחבר הכנסת גור ולכנסת כולה: הדירות הנמצאות ביישובי הפריפריה מחולקות מלכתחילה בהסכמה עם ראשי הערים – זאת המכסה לזכאי מקום, זאת המכסה לזכאי חוץ. אין לנו בעיה עם זכאי מקום, חבר הכנסת גור, אולי פרט לכרמיאל, ששם אפילו לזכאי מקום יש מחסור בדירות. בכל היישובים שאתה מנית אין בעיה של זכאי מקום. משפחה חד-הורית באופקים, בדימונה, בירוחם, בנתיבות וכדומה, שרוצה לקבל דירה, בדרך כלל יש לה חדשה, אבל אם לא חדשה – דירה מתפנה היא בוודאי יכולה לקבל.

עולים היוצאים מהארץ

חבר הכנסת א' גור שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

עולים המבקשים לצאת מהארץ נדרשים להפקיד כ-6,000 ש"ח ערובה לשובם. עולה השב ארצה לאחר יותר מארבעה חודשים נאלץ לגבות את כספו מידי המדינה בהליך ארוך ומסורבל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע סכום הערבות גבוה?

2. מה היא מדיניות משרדך בנושא החזרת הכספים?

3. מדוע הכספים מוחזרים ללא הצמדה?

4. כמה עולים ניצלו לרעה את כספי הקליטה מאז 1989?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

הריני מתכבד להשיב על שאילתא מס' 4052 של חבר הכנסת אפרים גור בנושא: עולים היוצאים לחוץ-לארץ.

1-2. הממשלה הקודמת החליטה להפוך את סל הקליטה על כל מרכיביו למענק מותנה. על-פי החלטה זו, רק מי ששווה בארץ חמש שנים לפחות, הופך סל הקליטה שלו להיות מענק לא מותנה. מי שרוצה לעזוב את הארץ בטרם תמה התקופה הזאת, חייב להחזיר את כספי הקליטה או להביא ערבים.

כשנכנסתי לתפקידי הודעתי, שהחלטה זו אינה מקובלת עלי. ראשית, משום שהכספים משמשים למחיה בפועל. שנית, גם אם יש רמאים מספר, אסור להטיל על העולים בכללם סטיגמה של חשודים ברמאות.

לאחר הידברות ממושכת עם האוצר הושגה פשרה, שרק מענק המכס יהיה מענק מותנה. בעקבות זה הוחלט שמענק המכס אכן יהיה מותנה, אבל רק לשלוש שנים.

סכום הערבות שאתה שואל עליה עומד על 1,835 שקלים בתחום השנה הראשונה – זה הסכום שהוא מקבל במענק המכס – ורק אחרי 12 חודש הוא מקבל את ההשלמה, וההשלמה מגיעה עד 7,877 שקל למשפחה ו-4,724 שקל ליחיד. כמו-כן, כמובן, ניתן להביא ערבים תמורת הסכום הזה.

אני רוצה לומר, שעד היום העולים יצאו לתקופה של שלושה חודשים, וכשחזרו קיבלו את הכספים או מידי חברת "עידוד" – ולאחרונה הם זכאים אחרי תקופה מסוימת לקבל את זה ממשרד הקליטה.

3. אני פניתי בעניין ההצמדה לאחר שלושה חודשים של הפיקדונות האלה למדד אל החשב הכללי של האוצר, ועדיין אין לי תשובה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור, אנא בתמציתיות.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני בהחלט משבח אותך על כי שינית את ההחלטה הקודמת בדבר אי-התניית יציאה לחוץ-לארץ בכל הנוגע לאותם סכומי מחיה של משרד הקליטה.

אבל דווקא משום שאני משבח אותך על כך, אני תמה, מדוע באותו זמן, בתקופת כהונתך כשר הקליטה, משרד הקליטה, בחוברת שלכם על תקציב 1995, כותב שהממשלה החליטה להטיל על השר לקליטת העלייה למנות צוות משותף של המשרד לקליטת העלייה, משרד האוצר והיועץ המשפטי לממשלה, לגבש עד יום 30 במרס 1995 הסדר שלפיו קבלת סל הקליטה תותנה בהישארות העולה בארץ.

כלומר, לכאורה יש סתירה בין שני הדברים. אם כך חשבת בעבר, מה השתנה עכשיו? צריך להמשיך באותו קו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

משרד האוצר ושר האוצר אכן ביקשו שכבר בתקציב הזה מלכתחילה, אחת ההחלטות תהיה להחזיר את סל הקליטה כמענק מותנה. אני התנגדתי לזה. ראש הממשלה הסכים שדבר זה לא יכול להתקבל כהחלטה בלי שיתקיים ברור מפורט.

נוסח ההחלטה שאתה קראת הוא הצעת פשרה. הוועדה תבוא, תעבוד, תחליט, ונראה מה יהיו התוצאות.

אדוני היושב-ראש, אומר במשפט אחד – שהבעיה מונחת בפינה אחרת לגמרי. היא שייכת גם לעמיתי שר המטרה. מדובר ביכולת של עולים חדשים, או בעיקר מי שמתחזה לעולה חדש – וכאן

צריך לומר את האמת: אלה לא עולים, אלה פושעים שמתחזים לעולים חדשים – להיכנס ולצאת את הארץ אין ספור פעמים בדרכונים רוסיים, שיכולים להיות גם דרכונים מזויפים.

את הפרצה הזאת צריך לסתום. זו לא מלחמה נגד עולים חדשים שמרמים את המדינה, זו מלחמה נגד פושעים שמתחזים לעולים חדשים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה מאוד לשר לקליטת העלייה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו השר משה שחל בתקן של שר הפנים. יש לו היום כאן שלושה תקנים לפחות. הוא ישיב על שאלתא מס' 407 מאת חבר הכנסת יורם לס בנושא: הנחות בארנונה לקשישים עולים ונזקקים בתל-אביב. בבקשה, חבר הכנסת יורם לס.

הנחות בארנונה לקשישים עולים ונזקקים בתל-אביב

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר המתאם, חברי הכנסת, מועצת עיריית תל-אביב ביטלה את כל ההנחות לקשישים עולים ונזקקים; זאת בעקבות הנחיות חדשות של משרד הפנים, שאינן מתירות מתן הנחות ופטורים בארנונה.

ברצוני לשאול את כבוד השר בהקשר זה, כמייצג הממשלה:

1. מדוע משרדי הממשלה בתל-אביב לא משלמים ארנונה כלל?

2. האם תבוטל ההחלטה של מועצת העיר?

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו ישיב השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת יורם לס:

1. על-פי החוקים הקיימים, רכוש ממשלתי פטור מהארנונה. עם זה, משלמים משרדי הממשלה אגרת שירותים על פינוי פסולת ומרכיבים אחרים.

אומנם קיים "חוק וירשובסקי", שעל-פיו יש לגבות ארנונה כזאת, אבל חוק זה בוטל ביוזמת משרד האוצר, נדמה לי, עוד בכנסת הקודמת.

2. המדיניות של ההנחות שונתה, ונקבע כי על שר הפנים לקבוע בתקנות למי תינתן הנחה ולמי לא, כדי להפסיק מצב שהיה בעבר, כאשר ניתנו, לטענת רבים, הנחות לפי רצונו של ראש הרשות ולא לפי כללים אובייקטיביים.

כיום מותנה מתן ההנחה במצב סוציאלי אמיתי, והוועדה המורכבת מעובדים סוציאליים, משפטן ואיש גזברות של הרשות המקומית היא המאשרת את ההנחות.

אני רוצה לציין, שדבר זה קיים זה שנתיים ומתחדש בכל שנה בהתאם להוראות חוק יסודות התקציב. הבסיס לזה גם בזמנו היה פנייה של ראשי הרשויות עצמם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם לס. אחריו, במסגרת של דקה אחת – חבר הכנסת דוד מגן וחבר הכנסת אסעד אסעד.

יורם לס (העבודה):

אדוני השר המתאם, בנושא הארנונה במדינת ישראל שורר מצב של ג'ונגל. למשל, המושג הארכאי שנקרא "ערי עולים", שמקורו בתחילת שנות ה-50 והגיע הזמן לבטלו.

כדוגמה לג'ונגל הזה אני רוצה להביא לידיעתך כשר הפנים החלטה של מועצת העיר תל-אביב, שיש בה 34 סניפי מפלגות מכל קצות הבית, שחייבים לעירייה 134,000 שקלים ארנונה. מה עשתה מועצת העיר תל-אביב? היא החליטה באמצעות ועדת ההקצבות של העירייה להעביר למפלגות 134,000 שקלים כדי שהן תשתמשנה בכסף הזה, להחזיר אותו לעירייה כתשלום ארנונה. זו דוגמה למינהל תקין? זו דוגמה לניהול אמיתי ולטיפול אמיתי בנושא הארנונה?

הגיע הזמן להסדיר את העניין הזה, להפסיק את האפליה של משרד האוצר, ושעניין הארנונה יחזור ויהיה רציונלי ושפוי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד, עד דקה. נא להקפיד על הזמן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, על שולחן ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק מונחת הצעת חוק שהגדרה שלה: פקודת העיריות – המדינה כבעל נכס. היא מדברת על כך, שאותה רשימה מעוותת, תחת הכותרת היפה של "ערי עולים", צריך לתקן, והמדינה צריכה לשמש דוגמה לכל בעלי החוב, לכל החייבים במס הארנונה, לשלם בכל אתר את החוב המושט על שאר האזרחים, על היחידים ועל הגופים הציבוריים.

אני מאוד מקווה, כי בעקבות הדיון הזה במסגרת השאילתא בעל-פה, משרד הפנים יתמוך ביוזמה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, תופעת ביטול ההנחות אינה רק בעיר תל-אביב אלא גם במקומות אחרים, כמו חיפה, באר-שבע ועוד.

אדוני השר, אתה יודע שאותם אנשים, קשישים, חולים ועולים חדשים, חיים ברובם על קצבת הביטוח הלאומי ובקושי יכולים לחיות מהכסף שניתן להם. ברור שאין להם מהיכן לשלם את הארנונה.

אני שואל, מדוע לא יוציא משרד הפנים הנחיות לראשי הערים בכל הארץ, כי מי שחי מתחת לקו העוני יהיה פטור אוטומטית מתשלום ארנונה לעירייה?

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. אדוני השר, יש לך עד שתי דקות להשיב על השאלות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה לאדוני היושב-ראש.

לחבר הכנסת לס אני רוצה להשיב, כי עיריית תל-אביב נתבקשה לאכוף את החיובים כלפי כל מי שחייב לה כסף. ייתכן שהיא התבלבלה וחשבה שמפלגות נכנסות לקטגוריה של נזקקים.

אני רוצה להודיע, כי משרד הפנים איננו יודע על המענק שאתה מדבר עליו, והעניין הזה ייבדק. אני אשמח להשיב לך לאחר מכן בכתב.

לחבר הכנסת מגן, אני בהחלט בעד זה שהמדינה תהיה דוגמה. חבל רק שבממשלה הקודמת החליטו לדחות את התחלתו של "חוק וירשובסקי". כמה חבל שחבר הכנסת מגן בהיותו שר בממשלה לא דאג אז שהממשלה תהיה דוגמה. אני מניח שהממשלה הנוכחית היתה ממשיכה באותו כיוון.

דוד מגן (הליכוד):

איך אומרים? ניפגש בשבוע הבא עם הצעת החוק.

שר המשטרה מ' שחל:

בסדר. אבל, חבר הכנסת מגן, עובדה היא שאתם לא עשיתם זאת, וחבל שדחיתם את התשלום. לכן, אל נא תטיף.

לחבר הכנסת אסעד אסעד, ההבדל הוא, שהיום אין פטורים אוטומטיים, אלא הם אינדיבידואליים, על בסיס של ועדה.

לפי מה שידוע לי, האמת היא שראשי הרשויות ביקשו את הסידור הזה, כי לא היו יכולים לעמוד בפני הלחצים, והם באו והציעו להטיל את זה על הכנסת ועל משרד הפנים.

אם תבוא הצעה שלך, ייתכן מאוד שהכנסת תחליט אחרת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את שר האנרגיה והתשתית לעלות אל הדוכן ולהשיב על שאלות רגילות.

ייקור תעריפי הגז

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" (23 בנובמבר 1994) פורסם, כי משרדך ייקר את הגז ב-16%.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך שהנפגעים העיקריים הם שכבות העוני והקשישים?

2. תשובת מנכ"ל המשרד היתה כי השינוי במחיר נובע מעונת החורף. האם בקיץ ירד המחיר?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. על-פי הנתונים המצויים בידינו, כל שכבות האוכלוסייה צורכות גז ביתי לבישול ולחימום.

2. הביקוש לגז, כמו למוצרים אחרים במשק, הוא עונתי לעומת ההיצע הקבוע. מחירו בעולם כולו עולה בחורף, עם הגדלת הצריכה הביתית לחימום, ויורד בקיץ, עקב ביקוש נמוך.

ההסבר לכך הוא פשוט: הגז הפחמימני הוא מוצר לוואי שבא על חשבון מוצרים אחרים, ועל חשבון המוצר הזה מצמידים אותו למחיר החלופי. לכן הוא עולה ויורד בהתאם לכך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת, עד דקה, רצוי יותר קצר.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אתה משיב על שאלה, ולי חשוב שהצופים בטלוויזיה ידעו על איזו שאליתא אתה עונה. אתה עונה לי כאן על השאליתא, ואנשים אינם יודעים מה השאליתא.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אבל זה אמור לגבי כל השאליות הרגילות.

חיים דיין (צומת):

אוקיי. זה חשוב לי. למה אני הולך לשאול שאלה נוספת?

היו"ר ש' וייס:

יש לך דקה, זהו.

חיים דיין (צומת):

מדובר בהעלאה של 16% במחיר הגז לצריכה ביתית, והשאלה שלי היא, מדוע מעלים את מחיר הגז כאשר יודעים שהמשפחות הנפגעות הן בעיקר משפחות קו העוני, ולא אלה שאותם 16% לא ישפיעו עליהם. מדוע אתה כשר האנרגיה לא חושב על כך שיש גם אלפי קשישים במדינת ישראל שלא יכולים אפילו לקבל חימום ביתי כתוצאה מייקור מחיר הגז, והאם אתם מוכנים ללכת לסבסוד לטובת החלשים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת חיים דיין, על זה הייתי אומר: wrong case, זה לא המקרה המתאים. כל ההעלאה שבה מדובר באה בגלל עליית מחיר המוצר, וזה שנתיים היתה הקפאת מחירים. כל ההעלאה שבה מדובר איננה עולה על שקלים מספר, אולי 2 שקלים לחודש. עם כל הכבוד, אין מישהו שיסבסד את זה, אלא אם כן הכנסת תקציב לזה כסף, ואני לא מניח שיעשו זאת.

היו"ר ש' וייס:

במקרים כאלה מנגנון הסבסוד יותר יקר מעצם הסבסוד.

מימון עלות התקנת מיזוג אוויר בבתי-הספר

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

בתי-הספר בכל הארץ ייכנסו בשנים הקרובות לעידן מיזוג אוויר בכיתות. עלות חיבור בתי-הספר למיזוג אוויר גדולה מאוד, וזאת משום ש-60% מהעלות היא על תשתיות-על – תחנות כוח וכדומה. עלות זו תפיל את כל פרויקט מיזוג בתי-הספר.

ברצוני לשאול:

1. מדוע צריכים בתי-הספר לשלם כל כך הרבה עבור תשתיות-על השייכות למדינה?

2. האם נשקל לפטור את בתי-הספר מתשלום עבור תשתיות-על?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חבר הכנסת פניי בדש טועה בהנחת היסוד שלו. אין קשר בין תשתיות-על, תחנות כוח, תחנות השנאה וקווי מתח עליון ובין עלות החיבור לחשמל.

מזמיני החיבורים לרשת החשמל משתתפים בעלות התשתיות המקומיות בלבד, הכוללות קו מתח גבוה, שנאי מתח נמוך וקו מתח נמוך, וגם זאת בשיעור של כ-50% מהעלות בלבד, וזאת בהתאם לגודל החיבור המוזמן. שאר עלויות התשתית מועמסות על מחיר החשמל על-פי ועדת-פוגל.

2. כאמור לעיל, בתי-ספר אינם משתתפים במימון תשתיות-על. בעקבות יוזמתי להקלת מימון עלות התקנת מערכות מיזוג האוויר במוסדות חינוך, חברת החשמל תאפשר לפרוס את התשלומים בגין התקנת המיזוג על פני שלוש שנים, בריבית מופחתת הזזה לעלות גיוס ההון על-ידי חברת החשמל, והיא בוחנת אפשרויות נוספות למימון ביניים של השקעות אלו.

פינוי משפחות מאזור חוות הגז בקריית-אתא

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ד' בטבת התשנ"ב (7 בדצמבר 1991):

70 משפחות גרות צמוד לחוות הגז בקריית-נחום ונמצאות בסכנה קיומית יומיומית. לפני כשנה ויותר הכרזת על תוכנית להעברתם.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מה ייעשה כיום עם תוכנית הפינוי של המשפחות הנ"ל?

3. מה היא סיבת העיכוב, והאם יש בעיות הניתנות לפתרון?

4. מתי יוחל בביצוע הפינוי?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חוות הגז בקריית-אתא איננה מהווה סיכון בטיחותי לשכונת קריית-נחום בקריית-אתא, ומרחקי הפרדה הקיימים בין מתקן הגז ובין השכונה עומדים בכל קריטריון בטיחותי מוכר.

לאחרונה אף פרסם מינהל הגז במשרד האנרגיה והתשתית מסמך מרחקי הפרדה – טווחי ביטחון, וממסמך זה ועלה כי מכלי צובר הגז במתקן קריית-אתא עומדים בדרישות החוק.

2. בתפקידי כשר האנרגיה והתשתית אינני עוסק בפינוי ובהעברה של שכונות, אולם מתוך רצון טוב ונכונות לסייע נרתמתי לעניין, ובשיתוף עם שר השיכון עשיתי למען העברת התושבים האחרונים בקריית-נחום למקום משכן חלופי. כל זאת על בסיס הומניטרי ולא על בסיס סיכון בטיחותי.

3. שר השיכון עוסק בביצוע תוכניות פינוי שכונות ומציאת פתרונות חלופיים לשיכון, ואילו יש לפנות בנושא זה. אני מצדי אשמח לסייע, אך יש להדגיש כי הנושא איננו מצוי בתחום פעילותי.

4. ראוי להוסיף, כי מינהל הגז במשרד האנרגיה והתשתית שרוי בימים אלו בהליכים מזורזים של איתור אתר חלופי שאליו תועבר חוות הגז בקריית-אתא, זאת מאחר שכביש עוקף-קריות, שאושר לאחרונה, אמור לעבור בקרבה מסוכנת למתקן הגז בקריית-אתא.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני עובר אל כבודו כשר המשטרה. אתה לא מתבלבל עם כל התארים?

שר המשטרה מ' שחל:

לא, לא.

חקירת תלונה בדבר פגיעה ברגשות הציבור

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

ביום 27 בספטמבר 1994 הוגשה תלונה במשטרה נגד מר חיים חפר על מקאמה שפרסם ובה פגיעה, לדעת המתלונן, ברגשותיו וברגשות הציבור. רצ"ב צילום אישור הגשת התלונה.

ברצוני לשאול:

1. האם עד לתאריך הגשת השאליתא נחקרה התלונה?

2. אם לא – מדוע?

3. אם כן – מי נחקר ומה העלתה החקירה?

שר המשטרה מ' שחל:

2-1. התשובה חיובית.

3. החומר הועבר לראש מחלקת חקירות במשטרה להחלטה, ונקבע כי התיק ייגזז מאין אשמה.

חקירת תלונות בדבר הונאה בכשרות

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בתשובות בכנסת ציין שר המשטרה מחד גיסא את מספר המקרים שנחקרו במשטרה בתחום הונאה בכשרות בשנים האחרונות, ומאידך גיסא שהתלונות לא נחקרות ומועברות לטיפול משרד הדתות. כמו-כן ציינת, שהמזייפים עוברים גם על החוק האוסר זיוף מסמך.

ברצוני לשאול:

1. האם המשטרה כיום חוקרת תלונות אלו, או שאינה חוקרת?

2. אם לא – מمتי, ומדוע?

3. מדוע לא נחקרת עבירת הזיוף?

שר המשטרה מ' שחל:

2-1. עבירות על חוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983, הינן עבירות מינהליות.

המשמעות היא, שמשרד הדתות, כמשרד הממונה על ביצועו של החוק לאיסור הונאה בכשרות, רשאי לאכוף את הוראות החוק ולהטיל קנסות מינהליים, לפי חוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985, והוא אכן עשה זאת.

כפועל יוצא מהאמור לעיל ומהיותו של משרד הדתות רשות מוסמכת על-פי דין לחקור בעבירות הללו, אין משטרת ישראל מחויבת בטיפול בתלונות מן הסוג הזה, המופנות למשרד הדתות לטיפולם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מאיה. בבקשה, עד דקה.

שר המשטרה מ' שחל:

סליחה, אדוני. לא עניתי על שאלה מס' 3.

3. במקרה של תלונה על עבירת זיוף מסמך כשרות, שיש לגביה תשתית לפתיחה בחקירה, תפתח המשטרה בחקירה ותטפל כמקובל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מאיה.

משה מאיה (ש"ס):

תודה. זו היתה השאלה הנוספת. רציתי לדעת כמה זמן זה ייקח עד שהמשטרה תפתח בחקירה. בינתיים הציבור נכשל ואוכל על-פי התעודות המזויפות האלה, מתוך הנחה שזה בחזקת כשר.

היו"ר ש' וייס:

שאלה חשובה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מאיה, המשטרה חייבת לפתוח בחקירה מייד כשמגישים תלונה. באותם מקרים שהיא צריכה לחקור כאמור בענייני זיוף, הבעיה היא, שלדעתי המשרד לענייני דתות צריך להפעיל את הסמכות שלו, ויש לו סמכות מינהלית, על-פי בקשתו, וצריך דרבון. אני לא יודע למה אדוני מיועד, ואם הוא יהיה באחד הימים בתפקיד הזה, תהיה לו הזדמנות לטפל בנושא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הנה דוגמה איך אפשר להשיב באופן מאוד תמציתי ובכל זאת להשיב על הכול.

חקירת תלונה בדבר שידול להמרת דת

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

העיתון "ירושלים" (רצ"ב צילום הידיעה) טען, כי "הכנסייה הבטיחה למחוסרת הדיור ולילדיה קורת גג ותמיכה כספית אם יתנצרו".

ביום 27 בספטמבר 1994 הוגשה תלונה במשטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרה התלונה?

2. מי הם שנחקרו עד כה?

3. מה העלתה החקירה?

4. האם פיתוי הכנסייה למשפחה בעינו עומד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. הוגשה תלונה בנושא שמעלה השאילתא הנ"ל בתחנת הבירה במחוז ירושלים.

הנושא עדיין נמצא בשלבי חקירה, ובשלב זה לא ניתן למסור פרטים מעבר לכך.

בתי-קזינו הפועלים בגוש-דן

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

מאינפורמציה שקיבלתי מאזרחים נודע לי, כי בגוש-דן פועלים כמה בתי-קזינו לא חוקיים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על בתי-קזינו הפועלים בארץ? כמה?

2. אם כן – מדוע המשטרה לא פועלת בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. פעילויות האכיפה בעניין זה מתבצעות בהתאם להשלכותיהן על הסדר הציבורי ועל-פי סדר העדיפויות של המשטרה.

בשנת 1994 פשטה המשטרה על 14 מועדונים, עצרה חשודים ותפסה כלי משחק.

כל תלונה המוגשת או שתוגש בנושא זה למשטרה מטופלת או תטופל על-ידיה לגופו של עניין, ככל תלונה אחרת.

תנאי המעצר של נתן שיפריס

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

נתן שיפריס, תלמידו של הרב משולם, עצור בשל חלקו בפרשת "ילדי תימן". תנאי המעצר של נתן שיפריס גרועים ביותר, עד כדי השפעה על בריאותו. זאת על-פי האמור במכתבו של ד"ר חן שיפריס, אביו של העצור.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקה התלונה ונמצאה נכונה?

2. אם כן – מדוע הושפל והוכה העצור הנ"ל על-ידי סגן מ"ב (שמו המלא מופיע במקור)?

3. האם, מתי וכיצד ישופרו תנאי מעצרו של נתן שיפריס?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מונתה ועדת חקירה בשירות בתי-הסוהר לצורך בדיקת הטענות שהועלו בשאלתא. הוועדה עתידה לסיים את עבודתה בסוף חודש דצמבר שנה זו.

3. בתאריך 14 בנובמבר 1994 הוחזר העצור לאגף מס' 13 בכלא איילון, ומאז הוא שוהה יחד עם כל העצורים המשתייכים לקבוצה, ותנאי מעצרו זהים לתנאי מעצרו.

יצוין כי תנאי החזקת העצורים הינם על-פי פקודות בתי-הסוהר והנהלים.

מערך ביקורת הגבולות

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בזמן האחרון אנו שומעים מדי יום על לחצים במעברי הגבול השונים של מדינת ישראל. לעתים נאלצים תיירים ותושבי ישראל להמתין שעות בתור.

אירועים אלו אינם מוסיפים לשמה של ישראל בעיני התייר המגיע לארץ.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא נערך משרדך מבעוד מועד לגל זה של תיירים, למרות ההערכות?

2. כיצד יפתור משרדך בעיה זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעטיו של הגידול הרב בתנועת הנכנסים לישראל ובעטיו של הלחץ הגובר במסופי המעבר
בנמלי התעופה בן-גוריון, עובדה ואילת, ביצעה משטרת ישראל כמה פעולות מיידיות במטרה להקל
ולצמצם את זמן המתנת הבאים בשערי ישראל לביקורת הגבולות.

שרי המשטרה והתיירות כינסו במחצית החודש שעבר ישיבה דחופה, בהשתתפות מנכ"ל רשות
שדות התעופה וגורמים בכירים במשטרת ישראל ובמשרדי התחבורה, התיירות, המשטרה והפנים,
שמטרתה איתור דרכים לפתרונות מידיים לצוואר הבקבוק אשר נוצר כתוצאה מהמחסור בבקרי גבול
בנמלי התעופה כמפורט לעיל.

בישיבה זו גובשו פתרונות להיערכות עתידית של ביקורת הגבולות בכל המסופים ומעברי הגבול, וכן
סוכם על תגבור מידי של בקרי גבול אזרחיים בנמל התעופה בן-גוריון, כפי שנעשה בחודשי השיא
בקיץ, עד ל-1 בינואר 1995.

חילול מצבות בהר-הזיתים בירושלים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

נמסר לי על עוד מקרה של חילול ופגיעה במצבות בבית-העלמין שעל הר-הזיתים בירושלים. במקום
אין כוח משטרה מתוגבר, כפי שהובטח בעבר, דבר שגם מונע מרבים הרוצים לעלות להר לתפילות
לעשות זאת.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר המקרה החוזר של הפגיעה ושל חילול המצבות בהר-הזיתים?

2. האם נעצרו חשודים במעשה?

3. מה תעשה המשטרה למניעת מקרים דומים?

שר המשטרה מ' שחל:

1. התשובה חיובית.

2. התשובה חיובית.

3. לאחרונה התקיימו דיונים בין המשטרה לבין משרד הדתות, ועל-פיהם נקבע כי שמירה על בית-הקברות בהר-הזיתים תהיה באחריות משרד הדתות באופן מוחלט.

משטרת ישראל מפעילה במקום באופן שגרתי סיורים רגליים, סיורים רכובים, אופנועים ופרשים.

נוסף על כך מפקחת משטרת מחוז ירושלים על הדרך המובילה להר-הזיתים, כדי למנוע התנכלויות מטעם תושבי הסביבה לציבור המגיע אל ההר או יוצא ממנו.

יצוין, כי הנושא מוכר ומטופל על-ידי המשטרה בעדיפות, תוך שיתוף פעולה הדוק עם משרד הדתות, במטרה לשים קץ לתופעה.

היתה להם תביעה לתקצוב כספי של כ-500,000 שקל, אם אינני טועה. סייעתי בכך שמשרד האוצר יזרז את ההקצבה למשרד הדתות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שאלה נוספת, קצרה ותמציתית.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, תודה על תשובתך.

התופעה של חילול וניתוח מצבות בהר-הזיתים איננה חדשה. בכל אופן, אנחנו זוכרים את זה כבר שנים. שאלתי: האם במשך השנים נעצרו הפושעים? הלוא למעשה ידוע גם שזה נמצא סמוך לכפר מסוים, סילוואן, ומשם יצאו הפושעים. כך פורסם בעבר. ואם כן – אם הם נעצרו, האם נשפטו, ומה היו גזרי-הדין?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת ורדיגר, כדי להשיב לך תשובה יותר מדויקת – הרי אני לא יכול לזכור את זה בעל-פה – אעביר לך בכתב תשובה מפורטת על העמדה לדין ב-1993-1994, כדי שניתן יהיה להיווכח. אני בטוח שהמשטרה עשתה את המוטל עליה בהגשת כתבי אישום.

יחס לנחקרים הומוסקסואלים בעת חקירת רצח

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בעקבות חקירת הרצח של ישעיהו דמנר נשמעו תלונות רבות על יחס החוקרים לנחקרים ההומוסקסואלים. הנחקרים הושפלו ובוזו על-ידי קללות וגידופים, ונמנע מהם ללכת לשירותים מחשש להידבקות במחלת האיידס. מהנחקרים נלקחו סימני זיהוי וצילומים, כאשר בסמכות החוקרים לדרוש זאת אך ורק מעצורים ולא מחשודים.

ברצוני לשאול:

1. האם תיחקר התנהגות החוקרים כלפי הנחקרים במקרה זה?
2. האם תבדוק המשטרה את גביית סימני הזיהוי מהנחקרים בניגוד לחוק?
3. האם קיימת "רשימה ורודה", ואם לא – כיצד זומנו לחקירה אנשים שלא היה להם כל קשר לנרצח?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אם תוגש למשטרה תלונה בנושא, היא תיחקר כמקובל.
2. גביית טביעות אצבע וצילומים מהנחקרים נעשתה על דעתם ובהסכמתם המפורשת, ללא לחץ.
3. התשובה שלילית.

כל המוזמנים עד כה לחקירה ולבדיקה עקב הירצחו של ישעיהו דמנר, זיכרוננו לברכה, הוזמנו עקב ממצא ישיר או עקיף בזירה המחייב את חקירתם וללא כל קשר לנטייתם המינית, לעברם הפלילי, להיכרותם או לאי-היכרותם עם הנרצח ולמקצועם האזרחי.

כניסת שוטרים לבית בנצרת

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

נודע לי, כי בשעות הלילה המאוחרות של יום שני, 14 בנובמבר 1994, התפרץ כוח משטרה לביתה של רים בנא בנצרת. היא התלוננה על כך, שהשוטרים סירבו להציג צו חיפוש, תקפו והכו אותה נמרצות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים וידועים למשטרה?

2. האם יחקר המקרה הנ"ל ויינקטו האמצעים שייתכן שמתחייבים מכך?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הדברים אינם נכונים.

השוטרים לא פרצו לבית אלא נכנסו לאחר שהזדהו והציגו את צו החיפוש בפני בעלת הבית.

במהלך החיפוש בבית, שארך דקות בודדות, לא היה שימוש בכוח מצד השוטרים ולא נגרמו כל נזקים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר מאוד מאוד על תשובותיו המלאות והתמציתיות.

אנחנו מזמינים עכשיו, ידידי, את סגן שר הבינוי והשיכון, אשר ישיב על שאלות רגילות. בבקשה.

הלוואות לדיור למשפחות חד-הוריות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

חוק משפחות חד-הוריות קובע, כי הורה יחיד זכאי להלוואות דיור מוגדלות על-פי הנחיית משרדך.

משפחות המתגוררות במרכז הארץ נהנות מהלוואות זכאות בגובה 142,000 ש"ח. משפחות חד-הוריות המתגוררות באילת זכאיות להלוואה בגובה 97,000 ש"ח.

ברצוני לשאול:

1. מדוע קיים הבדל תנאים בין משפחות מאזורים שונים?

2. האם קיימת מגמה להשוות תנאים אלו?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ביישובי מרכז הארץ מחירי הדירות גבוהים יותר מאשר בפריפריה, בכלל זה בהשוואה לעיר אילת, ובהתאם גבוה יותר הסיוע הניתן לזכאים הרוכשים דירה ביישובים אלה. הסיוע נקבע על-ידי ניקוד המשקף את מצבו הסוציו-כלכלי של הזכאי.

פירוט הסיוע לזכאים חסרי דיור, בשקלים: מרכז הארץ – סך כל הסיוע 139,000 ש"ח, מזה מענק 45,400 ש"ח, החזר חודשי 472 ש"ח; ירושלים – 148,500 ש"ח, מזה מענק 48,500 ש"ח, החזר חודשי – 504 ש"ח; יישובי פיתוח – 97,000 ש"ח, מזה מענק 25,000 ש"ח, החזר חודשי 362 ש"ח; יישובי קו העימות – 120,000 ש"ח, מזה מענק 39,200 ש"ח, החזר חודשי 401 ש"ח.

ביישובי הפריפריה ניתן על-ידי המשרד סל הטבות נוספות, כגון: השתתפות בהוצאות פיתוח וכן סיוע מועדף ואחיד לכל הזכאים ללא בחינת מצבם הסוציו-כלכלי.

מאחר שמדובר בסל הטבות, לא ניתן להעניק ליישוב הנהנה מסל הטבות גבוה גם הטבות הקיימות במסלול אחר, כגון: הסיוע המיוחד הניתן למשפחות חד-הוריות.

החל מספטמבר 1994 עומדת לרשות כל הזכאים המתגוררים באתרי הקרוונים, לרבות משפחות חד-הוריות, תוספת של 100,000 ש"ח, מהם 35,000 ש"ח מענק מותנה. סיוע זה ניתן למימוש בכל הארץ.

2. המשרד מתכוון לבחון עם אגף התקציבים במשרד האוצר את השוואת הסיוע לכלל המשפחות החד-הוריות.

רכישת דירות "עמידר" על-ידי דייריהן

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

בשכונת יד-אליעזר בנס-ציונה, כמו גם בשכונות אחרות, חברת "עמידר" אינה מאפשרת עוד לדיירים ותיקים שלה לרכוש את דירותיהם. בנים או בנות לדיירים שנפטרו מסולקים מהדירות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הפסיקה "עמידר" למכור דירות לדיירים, ומתי תחודש המכירה לדיירים?

2. מדוע אין מאפשרים רכישת דירות על-ידי דיירים בודדים?

3. מה הוא השינוי שחל בחמש השנים האחרונות במלאי הדירות להשכרה שבידי "עמידר"?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. על-פי הכללים הקיימים, משפחות דיירות השיכון הציבורי זכאיות, עקרונית, לרכוש את הדירות שבהן הן מתגוררות – על-פי זכאותן האישית ועל סמך תעודת זכאות.

עם זאת, ביישובים העירוניים, שבהם למשרד מחסור חמור בדירות ציבוריות, התקבלה החלטה להקפיא את מכירתן של דירות אלה ליחידים או לקשישים. האמור לעיל איננו חל על שכונות שיקום ויישובי פיתוח, שבהם מתאפשרת רכישה כבעבר ובמחירים מוזלים.

הסיבות להפסקת המכירות: א. מניעת הידלדלות מלאי הדירות בצורה בלתי מבוקרת, דבר שיגרור בהכרח להקטנת יכולתו של המשרד להעמיד פתרונות דיור לזכאיו; ב. הצורך בדירות מתפנות לצורכי אכלוס חוזרים עבור משפחות זכאיות השרויות במצוקה ושאינן באפשרותן להשיג פתרונות דיור חלופיים.

הקפאת מכירת הדירות ליחידים ולקשישים ביישובים העירוניים, ושאינם בשכונות שיקום, הינה זמנית. לאחרונה הוקמה ועדה אשר בודקת את המשמעויות הכרוכות במכירת הדירות. תפקידה של ועדה זו לבדוק, בין היתר, את השלכות ההקפאה ולגבש המלצות בנושא.

2. מנתוני חברת "עמידר" על-אודות הרכב הרוכשים ואופיים נמצא, כי רוב רוכשי דירות השיכון הציבורי, כ-60%, הינם קשישים. היינו, הרכישה היא לא להטבת תנאי דיור או להרחבה, אלא משיקולים אחרים.

3. בין חודש מרס 1990 לסוף מאי 1990 – מלאי הדירות בשכירות שבידי חברת "עמידר" ירד מ-102,145 יחידות דיור ל-64,700 יחידות דיור, דהיינו, יש ירידה של כ-37%.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אני מודה על התשובה העניינית, אבל אני מבקשת לתהות, אדוני סגן השר, על מדיניות המשרד.

מדיניות המשרד כפי שהוצהרה עד עכשיו היתה לא לבנות דיור ציבורי, לא לבנות מטעם המשרד דיור להשכרה, לא לבנות דיור לזוגות צעירים, אלא להפנות את כולם לשוק הפרטי. המדיניות היתה לעודד דיירי "עמידר" לרכוש דירות כדי להקל על משרד השיכון בהחזקת אותן דירות. עכשיו אתם מחזיקים את המקל בשני הקצוות. אתם גם לא בונים דיור חדש, יש לכם טענות לאלה שרוכשים את הדירות, ובסופו של דבר התוצאה היא שיש גם מצוקה של אלה שרוצים לרכוש וגם חסרות לכם דירות. מדוע אינכם בונים דיור ציבורי להשכרה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

א. אני רוצה לתקן את דברייך. מי שקובע אם כן בונים דיור ציבורי או לא זו הממשלה, לא המשרד, ומתוך שיקולים שלה.

ב. המשרד בונה הרבה מאוד דירות גם לזוגות צעירים. כאשר בונים 60,000 יחידות דיור – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איפה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני אתן לך נתונים מדויקים איפה משרד השיכון בונה בארץ. הרי את רואה את זה. חוץ ממחלפים ומאוטוסטרדות את רואה הרבה מאוד אתרים של בניית דירות. אנחנו גם בונים דירות זולות – – –

חנן פורת (מפד"ל):

רק השלמות של דברים שהיו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה יודע מה הבעיה שלך? אולי אתה חי יותר מדי במקום שאתה גר בו ואתה לא רואה מה שקורה בכל הארץ. הייתי מציע לך לסייר אתנו, ואז הייתי מראה איפה אנחנו בונים. בונים בכל המקומות בארץ. אולי לא היכן שאתה רוצה, כי אנחנו דיברנו על שינוי סדרי עדיפויות. אנחנו בונים במקומות אחרים. אני רוצה פשוט להתמקד בתשובה.

חברת הכנסת גוז'נסקי, כאמור, לא אנחנו קובעים. אמרתי לך, זו מדיניות ממשלה. שנית, אנחנו בונים דיור לזוגות צעירים, "בנה דירתך", דירות למשתכן, דירות זולות לזכאים – אולי לא מספיק, אבל התחלנו, ואני מקווה שבתוך שנה-שנתיים נביא למצב של היצף דירות בכל רחבי הארץ. במרכז הארץ יש לנו בעיה של מחסור בקרקעות.

לגבי דירות "עמידר", אני מכיר הרבה מאוד אנשים שגרים בגני-תקווה, יש להם דירה על חצי דונם, האבא בן 80, שיאריך ימים ויחיה עד 120, אבל מה שקורה הוא, שלא הוא בא לקנות את הדירה אלא ילדיו, שכבר יש להם דירה והם רוצים לעשות "ביזנס" על דירת "עמידר" או דירת מדינה. המדינה לא יכולה להרשות זאת לעצמה. יש לנו מספיק בעיות. אנחנו מוכרים דירות "עמידר" ו"חלמיש" בשיקום

שכונות ובערי פיתוח במחירים זולים כדי לעזור לאותן אוכלוסיות שאין להן נכס. אבל במרכז הארץ, במקומות כמו רעננה, כפר-סבא, תל-אביב, גני-תקווה, ובכל מיני מקומות שהקרקע בהם יקרה מאוד והרוכשים עושים זאת לא לפתרון בעיות צפיפות או בעיות אחרות – אלא אותם ילדים, בשם ההורים שכבר נפטרו, והם פלשו לתוך הדירה והם מצפים לקנות את הדירה במחיר מוזל כאשר לחלק מהם יש דירה במקום אחר.

אנחנו בודקים כל אחד, בודקים את תעודת הזכאות, והאינטרס שלנו הוא שבאמת מי שמגיע לו יקנה, ושלא יעשו "ביזנס" מדירות של המדינה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר.

ידיעה על קביעה של ועדת האכלוס של קריית-ספר

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

בעיתון "יום השישי" פורסמה ידיעה, ולפיה על 11 משפחות ספרדיות נגזר על-ידי ועדת האכלוס של קריית-ספר לעזוב את היישוב לאלתר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. האם נקט משרדך צעדים כדי למנוע אירוע זה?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבינוי והשיכון לא ידוע על האינפורמציה העיתונאית.

2. מדובר ביישוב שהוקם ביוזמה פרטית, לרבות הקריטריונים לאכלוס. מעורבות המשרד ביישוב התמקדה בסיוע בעבודות פיתוח כללי בלבד.

3. המשרד אינו מתכוון להתערב בנעשה ביישוב.

קרקעות לבנייה ומשכנתאות לתושבי כפר-ורדים

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

היישוב כפר-ורדים בגליל המערבי נחשב כיישוב פיתוח לכל דבר.

לכאורה נגזר מכך, ומהיותו יישוב קו עימות, כי יונהגו כלפי היישוב הכללים הידועים, התקפים לגבי יישובים אחרים בקטגוריה זו.

ברצוני לשאול:

1. האם מוקצות קרקעות לבנייה עצמית בכפר-ורדים ללא מכרזים?

2. האם ניתנות בכפר-ורדים משכנתאות כבערי פיתוח?

3. האם הקרקעות ניתנות חינם, כביישובי פיתוח בקו עימות?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקצאת קרקעות לבנייה עצמית בכפר-ורדים ללא מכרזים.

היישוב כפר-ורדים הוקם בהתאם להחלטת ממשלה מ-27 באוגוסט 1978. החלטה בנדון אושרה במועצת מקרקעי ישראל ב-24 באפריל 1979 – החלטה מס' 216. בהתאם לכך, אישרה הנהלת המינהל הרשאה לתכנון ופיתוח לחברה לפיתוח כפר-ורדים בע"מ. תוקף ההרשאה הוארך מדי פעם. נכון להיום, תוקף ההרשאה הוארך עד 1 באוקטובר 1995. בין יתר התנאים בהרשאה, החברה מפנה למחוז מינהל מקרקעי ישראל משתכנים לחתימה על הסכם פיתוח ללא מכרז פומבי.

2. המשכנתאות בכפר-ורדים ניתנות לפי הסיוע המקביל בערי פיתוח – פירוט בטבלה המצ"ב.

3. א. בהתאם להחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 315 מ-26 בנובמבר 1985, תנאי ההקצאה בכפר-ורדים היו זהים לאלה של מעלות, דהיינו תשלום של 0% דמי חכירה. תנאים אלה הוארכו בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 446 מ-2 ביולי 1990 והיו בתוקף עד 1 בספטמבר 1993.

ב. מ-1 בספטמבר 1993, מועד יישום החלטות דוח-שבס, כפר-ורדים נכלל ביישובי עדיפות לאומית א' אך אינו כלול ביישובי קו עימות, ולפיכך תנאי תשלום דמי חכירה 31%–91%.

רכישת דירות "עמידר" על-ידי דייריהן

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

נודע לי, כי בעבר היתה קיימת אפשרות לדיירי חברת "עמידר" לרכוש את דירותיהם במחירים מופחתים. לפני כשנה וחצי בוטלו ההנחות, והחל מדצמבר 1993 ניתנה הוראה שלא לאפשר כלל – ולו במחירי השוק הריאליים – את רכישת הדירות על-ידי הדיירים.

הוראה זו חלה דווקא על קשישים, בודדים ונכים.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים האלה נכונים?

2. אם כן – מדוע שינה משרד השיכון את מדיניותו, שהיתה נהוגה בעבר, לגבי מכירת דירות "עמידר" לדייריהן?

3. מדוע מכוונת המדיניות החדשה דווקא כלפי השכבה החלשה ביותר באוכלוסיית דיירי "עמידר" – נכים, קשישים ובודדים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דיירי השיכון הציבורי יכולים להתגורר כל חייהם בדירות. אין כל כוונה לפגוע בתנאיהם הנוכחיים ובאופי מגוריהם.

על-פי הכללים הקיימים, משפחות דיירות השיכון הציבורי זכאיות, עקרונית, לרכוש את הדיירות שבהן הן מתגוררות, על-פי זכאותן האישית ועל סמך תעודת זכאות.

עם זאת, ביישובים העירוניים, שבהם למשרד מחסור חמור בדיירות ציבוריות, התקבלה החלטה להקפיא את מכירתן של דיירות אלה ליחידים או לקשישים. האמור לעיל איננו חל על שכונות שיקום ויישובי הפיתוח, שבהם מתאפשרת רכישה כבעבר.

2. הסיבות להפסקת המכירות:

א. מניעת הידלדלות מלאי הדיירות בצורה בלתי מבוקרת, דבר שיגרום בהכרח להקטנת יכולתו של המשרד להעמיד פתרונות דיור לזכאים.

ב. הצורך בדיירות מתפנות לצורכי אכלוס חוזרים עבור משפחות זכאיות השרויות במצוקה ושאינן באפשרותן להשיג פתרונות דיור חלופיים.

ג. הרכב הרוכשים ואופיים. מנתוני חברת "עמידר" נמצא, כי רוב רוכשי דיירות השיכון הציבורי, כ-60%, הינם קשישים, היינו, מדובר ברכישת דירה שלא לצורך הטבת תנאי דיור או הרחבה, אלא משיקולים אחרים.

3. ההקפאה הינה זמנית, והיא חלה רק ביישובים העירוניים. ביישובי פיתוח ובשכונות שיקום שביישובים העירוניים – אין הקפאת מכירת דיירות, כאמור.

לאחרונה הוקמה ועדה אשר בודקת את המשמעויות הכרוכות במכירת הדיירות. תפקידה של ועדה זו לבדוק, בין היתר, את השלכות ההקפאה ולגבש המלצות בנושא.

דיירות "עמידר" ריקות ברחבי הארץ

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

דיירות רבות של "עמידר" שיועדו לעולים חדשים – שחלקם לא עלו ארצה וחלקם אינם מעוניינים בדיירות – עומדות ריקות ברחבי הארץ. אזרחים המבקשים לשכור או לרכוש אותן נענים בסירוב בטענה שהדיירות הועברו למשרד הקליטה.

ברצוני לשאול:

1. כמה דירות "עמידר" ריקות בישראל, והיכן?

2. כמה זמן הן יישארו נעולות?

3. האם יושכרו הדירות לכל אזור מעוניין?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. נכון לחודש ספטמבר 1994, קיימות 5,182 דירות פנויות בידי החברות המאכלסות, רובן באזורי הפריפריה ומיועדות לאכלוס לעולים חדשים.

2. על-פי החלטת הממשלה, משרד הקליטה אחראי להפניית עולים לאותן דירות.

3. אנו דנים עם משרד הקליטה בשינוי אופן הקצאת הדירות, כך שהזכאים יוכלו לפנות ישירות לחברות המאכלסות. אנו מקווים כי שינוי השיטה יביא לאכלוס מוגבר של הדירות.

באזורי המרכז קיים מלאי מצומצם של דירות המאוכלסות באופן שוטף על-ידי זכאים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מאוד מקווה שלא אקבל ממך תשובה שיש ממשלה ויש משרד השיכון, כי עד כה משרד השיכון הוא חלק מהממשלה, זו לא ממשלת צללים. לכן השאלה אולי לא היתה צריכה להיות מופנית ספציפית למשרד השיכון.

כפי שאתה יודע, אני מכיר את המהלכים במשרד ואני יודע שאתם במשרד מסרתם דירות למשרד הקליטה עבור עולים חדשים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

על-פי החלטת הממשלה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כמובן. השאלה היא: האם כאשר אתה עומד כאן על הדוכן בשם הממשלה אתה מוכן לומר לנו מתי תעשה הממשלה סדר בדבר ולא יהיה מצב אבסורדי, שמצד אחד יש אלפי דירות – כפי שאתה, אדוני, אמרת – העומדות ריקות, כאבן שאין לה הופכין, ומצד שני יש רבים גם בפריפריה שמעוניינים לשכור או לקנות אותן דירות ריקות ואתה כמשרד השיכון לא מסוגל לתת אותן להם, כי משרד הקליטה אומר: כולה שלי.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת רביץ, אני מכיר את הבעיה. שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר פנה לא אחת לשר האוצר, וגם לשר הקליטה. אנחנו טוענים: תעבירו לנו את הדירות הריקות, ואנחנו נספק לכם דירות במקומות שבהם אתם זקוקים להן; שלא יהיה מצב שדירות עומדות ריקות ויש לחץ כבד מאוד של זכאים רגילים של משרד השיכון והם באים בטענה מדוע הדירה ריקה.

אני מודה שיש כאן בעיה, בעיה לא קלה. אני מקווה שבחודשים הקרובים נפתור את הבעיה, כי זה דבר והיפוכו. מצד אחד עומדות דירות ריקות, יש לחץ, ומצד שני לא מאכלסים את הדירות האלה. אמרתי שאני מקווה שמהר מאוד נפתור את הבעיה הזו, ואז נקבל אותן ונספק להם דירות במקומות שהם רוצים. זו עסקת חליפין.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, עכשיו אפשר יהיה לאחד את האינטרסים הנוגדים של הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

יש תקווה שבשנים הקרובות, בדור הבא, לאט לאט, בתהליך היסטורי מתמשך תהיה קואורדינציה. זה תהליך ארוך.

אני מאוד מודה לסגן השר.

כביש גישה ליישוב אבו-כף

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

היישוב אבו-כף בנגב קיים מאות שנים וכולל אלפי תושבים ומאות פועלים היוצאים מדי יום לעבודתם מחוץ ליישוב ומאות תלמידים היוצאים ללמוד באוניברסיטאות ובבתי-ספר תיכוניים בבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין דואגים לכביש גישה או צומת גישה ליישוב הנ"ל?

2. האם לוחצים על התושבים לעבור מיישובם?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעקבות הפנייה נפגש סמנכ"ל מע"צ לתכנון עם נכבדים הגרים ומלמדים במקום לליבון הנושא.

א. לעצם הפנייה, היישוב אינו מוכר בשום רשימות וכך גם חיבור לכביש. בשלב זה חוצים הנהגים במקום את אי ההפרדה, הכולל שני פסים לבנים, ואף נוסעים כנגד כיוון הנסיעה בכביש מס' 60.

ב. על מנת לקדם את פתרון החיבור לבית-הספר ולא ליישוב תגיש עמותת החינוך תוכנית בניין ערים לאישור הוועדה המחוזית. מע"צ תנחה ותעזור בהגשת תוכנית בניין ערים ובאישורה. לאחר שהתוכנית תאושר, מע"צ תבצע את סלילת הקטע המחבר לבית-הספר.

2. למשרד לא ידוע על כל לחצים לפינוי התושבים ממקומם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר הבינוי והשיכון.

הצעות לסדר-היום

יום זכויות האדם הבין-לאומי

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אתם יודעים שהיום יום זכויות האדם הבין-לאומי, והכנסת מדי פעם, על-פי יוזמה של חברי כנסת המגישים הצעות רגילות לסדר-היום, נותנת ביטוי לכך. יש לנו היום ארבעה חברי כנסת שהחליטו לתת ביטוי לכך, ואנחנו ככנסת בוודאי מרוצים מהאזכור של היום החשוב הזה.

הצעות לסדר-היום מס' 5530, 5532, 5584 ו-5601. כל נואם ידבר עד שבע דקות. אנחנו מזמינים את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חברת הכנסת נעמי חזן.

אני מבקש ממזכיר הכנסת להודיע לשרים התורנים שהכנסת משתוקקת לראות אותם כאן. השרים הם אפרים סנה ובנימין בן-אליעזר, או לפחות אחד מהם, או כל שר אחר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, 10 בדצמבר מצוין בעולם כולו כיום זכויות האדם, ובישראל מתקיים שבוע זכויות האדם.

אני רוצה להדגיש, שהזכות לחיים, הזכות לחיות בשלום והזכות לחיות בתנאים סבירים ובסביבה ידידותית שמורות לכל אדם בכל מקום. ולכן ביום זכויות האדם אנחנו חוזרים ומביעים את כאבנו על כל הסובלים, על כל המקופחים, על אלה שדמם ניגר בבוסניה ובצ'צ'ניה, על אלה שסובלים מהמצור האמריקני על קובה, על אלה שסובלים ממלחמות על רקע כזה או אחר, על אלה שסובלים מעוני ומקיפוח.

הנביא יחזקאל הקשה עוד לפני אלפיים שנה ושאל מי יעמוד בפרץ; ואמר: "עם הארץ עשקו עשק וגזלו גזל ועני ואביון הונו ואת הגר עשקו בלא משפט. ואבקש מהם איש גדר-גדר ועמד בפרץ לפני בעד הארץ לבלתי שחתה ולא מצאתי".

השאלה הזאת, מי יעמוד, מי יהיה העומד בפרץ, מי יהיה איש גודר-גדר, היא השאלה המרכזית בסוגיית זכויות האדם.

לכן ביום הזה שלוחה ברכה לכל הארגונים ולכל האישים הפועלים כל השנה וכל השנים להגנה על זכויות האדם והאזרח, האשה, הילד, הנכה, הקשיש, המיעוט הלאומי וכלל המקופחים.

חברי הכנסת, אמש הוגש לשר המשפטים דוח חשוב ביותר של ועדת-גולדברג. הדוח הזה קובע, בין היתר, שאם קיימת רק הודאה של הנאשם, שמשמשת בסיס להרשעתו, צריך בית-המשפט לחפש את הראיה הנוספת כדי לבסס את אמינות ההודעה. הוועדה גם ממליצה לקבוע בחוק עילות למשפט חוזר, לרבות עובדות וראיות חדשות במקרה שנתעורר חשד של ממש כי בהרשעת הנידון יש משום עיוות הדין.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך על הדוח החשוב הזה ועל ההמלצות שבאות לתקן עוול ולעשות מה שנקרא: גודר גדר, כי מה שקורה היום ומה שקרה עד היום הוא, שיושבים בכלא מורשעים רק על סמך הודאותיהם, שאחר כך נטען שהן הוצאו בעיניים פסיים או נפשיים. יושבים מורשעים על רצח דני כץ, ויושבים מורשעים אחרים, והם לא יכולים להשיג משפט חוזר.

אני מקווה מאוד, שמשرد המשפטים ימצא דרך להפוך את ההמלצות האלה לחוק במדינת ישראל, ועל-ידי כך ניתן יהיה לתקן את העוול החמור שנגרם לאנשים שיושבים היום בכלא רק על סמך הודאותיהם.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אנחנו פה קבוצה קטנה, אין לך התנגדות שחבר הכנסת לנדאו יציג לך שאלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם הבנתי נכון, שחברת הכנסת גוז'נסקי סיפרה שמשפט רצח דני כץ לא היה הוגן?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לפי מיטב ידיעתי, ולאחר שלמדתי את הנושא לעומק, המורשעים ברצח דני כץ הורשעו אך ורק על סמך הודאותיהם. לא נמצאה גופה, לא נמצאו סימנים כלשהם שמאמתים את הגרסאות, במהלך הדיונים הוחלפו הגרסאות שלוש פעמים, ושלוש פעמים הודו המורשעים בשלוש הגרסאות השונות.

לכן, בלי להיכנס לעומק הנושא, כל מה שאני חושבת הוא, שמגיע לאנשים האלה משפט חוזר. רק על זה אני מדברת. אני לא באה לקבוע במקום בית-המשפט, אבל אני חושבת, שכאשר ועדת השופט גולדברג קבעה את הצורך הזה, היא הביאה בחשבון את הניסיון הנצבר של בתי-המשפט ואת הקושי שלהם הקיים היום בחוק, כאשר הם נאלצים להרשיע אנשים רק על סמך הודאותיהם. זה קרה, דרך אגב, עכשיו, גם עם מי שהורשע ברצח הנערה חנית קיקוס, מרהט. גם הוא הורשע רק על סמך הודאתו. לא נמצאה גופה ולא נמצא אישור כלשהו בעובדה, בחפץ או במעשה אחר.

אני מבקשת להוסיף, שגם הדוח הזה ממליץ לקבוע כללים ברורים לגבי המותר והאסור בחקירה משטרתית ולהעמיד לדין חוקר שהשיג את הראיות – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, שומעים את השיחה שלכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – באמצעים פסולים, כלומר בעיניים. בנושא הזה של העיניים, אני רוצה להזכיר, שעוד ביוני 1993 העליתי הצעת חוק נגד עיניים, והצעת החוק הזאת, שהוגשה על-ידי קבוצת חברי כנסת, לגביה נאמר לי, שתוקם ועדה בראשות היועץ המשפטי לממשלה. ציפיתי וחיכיתי שהוועדה הזאת אולי תגיש, סוף כל סוף, את המלצותיה, אבל מתשובה על שאילתא שקיבלתי אמש מסתבר, שהוועדה הזאת אפילו עוד לא הורכבה. הרכבה עוד לא הושלם, לכן היא עוד לא יושבה אפילו ישיבה אחת.

מדינת ישראל, ממשלת ישראל, חתמה על האמנה הבין-לאומית לאיסור עיניים, אבל אין חוק מפורש במדינת ישראל שאוסר עיניים, ואינני מבינה את הממשלה שלא נוקטת צעדים ליישום האמנה הזאת בחוק הישראלי, אף שהוועדה הבין-לאומית, שעוסקת בנושא העיניים, שישבה זה לא כבר בז'נבה למעקב אחר יישום האמנה, ביקרה את מדינת ישראל על כך שהיא לא מיישמת את האמנה הזאת, למרות זה אין חוק, אין ועדה, ושום דבר לא נעשה.

אני רוצה להדגיש, שבנושא זכויות האדם והאזרח נועד תפקיד מרכזי לבית-המשפט העליון, ואני מגינה בזאת על זכות האזרחים וזכויות החברה הישראלית כאשר אני מבקשת להדוף את המתקפות נגד השופט העליון ברק ונגד מעורבות בג"ץ, כי אנחנו יודעים, מן הניסיון שלנו, שבג"ץ הוא הכלי, אולי הכלי הראשון במעלה במדינת ישראל, כדי להגן על זכויות הפרט, כדי להגן על זכויות האשה, כדי למנוע אפליה במדינת ישראל. לכן אני רוצה לשוב ולהתריע מפני כל כוונה לחוקק חוקים שהם עוקפי בג"ץ.

אם תרשה לי, אדוני היושב-ראש, רק נקודה להוסיף – – –

היו"ר ש' וייס:

נקודה לא כל כך, אבל שני משפטים מסכמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה לומר, במדינת ישראל, שמאז הקמתה נקבע שתהיה מדינה שמבוססת על עקרונות השוויון, נשאר הכתם הנורא של חוסר שוויון האוכלוסייה הערבית. בלי להיכנס לפירוט הדברים אביא רק דוגמה אחת, קטנה. בדיון שנכחתי בו לאחרונה ראיתי מפה של כביש מס' 6, ודובר שם על פיתוח היישובים הסמוכים לכביש. דובר על ראש-העין, דובר על הערים שטרם קמו, מודיעין ועירון, אבל טיבה וטירה ואום-אל-פחם ויתר היישובים שלאורכו של הכביש, לא היו קיימים כלל בתוכנית. הם לא קיימים, הם כאילו אוויר, והשאלה הבסיסית היא, האם מדינת ישראל, בתכנון שלה, בפיתוח שלה, תכיר סוף-סוף בכך שהאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל היא חלק מהחברה וחלק מהמדינה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

השופט ברק הוא משנה לנשיא בית-המשפט העליון, הוא לא שופט עליון, כי שופטים עליונים יש רק במרומים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

יש אחד ויחיד, הוא הבורא עצמו.

היו"ר ש' וייס:

כבודו בהחלט במקומו מונח.

אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן. תבנו את הנאומים כך שהם יהיו עד שבע דקות, אני מבקש.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השנה אנחנו מציינים את יום זכויות האדם הבין-לאומי ב-10 בדצמבר בסימן שונה משנים עברו, כי בעצם מתחילה להתחולל מהפכה אמיתית במדינת ישראל בכל מה שקשור לזכויות האדם ולזכויות האזרח.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גבירתי חברות הכנסת, במקום לעשות מה שנעשה כל שנה, לציין את הבעיות של זכויות האדם וזכויות האזרח, אני הייתי רוצה להתמקד בפתח דברי דווקא במגמות הקיימות במדינת ישראל בצורה בולטת בשנה האחרונה.

מה שקרה בשנה האחרונה – אלה שני דברים בעלי משמעות אדירה. דבר ראשון, הפנמה של נושא זכויות האדם וזכויות האזרח לתוך החברה הישראלית. עד עכשיו, הרבה מהעיסוק בזכויות האדם היה קשור לפלשתינים, והיום יותר ויותר אנחנו מבינים כאן שהבעיה של זכויות האדם היא בעיה פנים-ישראלית.

המגמה השנייה היא מגמה חשובה עוד יותר, אדוני היושב-ראש. בפעם הראשונה ב-46 שנות מדינת ישראל אנחנו רואים שהנושא של זכויות האדם איננו נחלתו של השמאל בלבד, כחלק אינטגרלי מהשקפות עולם של המפלגה שאני מייצגת.

מה קרה בשנה האחרונה? מה שקרה בשנה האחרונה הוא, שבפעם הראשונה העיסוק בזכויות האדם ובזכויות האזרח חוצה קווים מפלגתיים ואידיאולוגיים. הוא הופך להיות עיסוק של כל מפלגה ומפלגה. עברנו ופרצנו את המחסום של: זכויות האדם שווה-ערך לשמאל. זכויות האדם היום מטופלות כפי שהן צריכות להיות מטופלות על-ידי כל גוני הקשת הפוליטית מסיבותם שלהם, כי יש יותר ויותר הבנה במדינת ישראל, שזכויות האדם וזכויות האזרח מגינות על כלל אזרחי המדינה.

ומכאן, אדוני היושב-ראש, אנחנו רואים רגישות הרבה יותר גדולה מבעבר, גם במרכז וגם בשמאל, גם בימין, לשיטות חקירה, לבעיות של עיניים, מודעות הרבה יותר גדולה לנושאים של אלימות, אלימות במשפחה, אלימות כלפי נשים. אלימות היא פגיעה ישירה בזכויות הפרט. יש מודעות גדולה יותר לנושאים של חופש ניידות, ובתחום של זכויות האזרח, הזכות למקורות מידע אלטרנטיביים, סוגיות הקשורות לזכויות המשפט, הזכות לבריאות, הזכות לפרנסה בכבוד – כל אלה מקבלים עכשיו טיפול ודין ציבורי בכל חלקי האוכלוסייה במדינת ישראל.

ולכן, במקום לעשות רשימה של בעיות, אני מצביעה היום קודם כול על מגמות, מגמות חדשות, מהפכניות, בטיפול בזכויות האדם. לכן, עומדים בפנינו היום שני אתגרים מרכזיים, והם לא זניחים.

אדוני היושב-ראש, האתגר הראשון – מדינת ישראל, החברה הישראלית היא חברה פלורלית, רבגונית, אבל יש הבדל גדול בין פלורליות לבין פלורליזם, ומי שאיננו מבין את ההבדל הזה לא מתעמק ביסודות זכויות האדם. פלורליזם הוא הבנה של ערך האדם, הכרה בזכות של אדם ושל קבוצה להיות שונה ואחר. חברה שמכבדת זכויות אדם היא חברה פלורליסטית ולא פלורלית.

אדוני היושב-ראש, הגענו סוף-סוף לחקיקה ולפסיקה בנושא של העדפה מתקנת. ההעדפה המתקנת היא כלי פלורליסטי חשוב להגנה על זכויות האדם.

והאתגר השני, לפי דעתי החשוב מכול, חבר הכנסת דדי צוקר, בין היתר, מגן על האתגר הזה. בחברה שמתמודדת עם בעיות של זכויות אדם וזכויות אזרח חייבים קודם כול להגן על המוסדות של זכויות האדם. אין מוסד חשוב יותר מאשר בתי-המשפט, ובתוכם בית-המשפט הגבוה לצדק.

ולכן, מי שרוצה להתמודד עם בעיות זכויות האדם, צריך להגן הגנה מלאה על איזונים ובלמים ועל אותם מוסדות שמפתחים את נורמות היסוד. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו, אחרון המשתתפים בסדרה הזאת – חבר הכנסת דן מרידור.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש בתחילת דברי לעמוד על עניין שעמדה עליו והבחינה בו היטב חברת הכנסת נעמי חזן, כאשר היא דיברה על הלגיטימציה, בעצם על ההכרה שהסוגיה הזאת של זכויות האדם קיבלה בשנים האחרונות, ושהארגומנטציה של זכויות האדם ושיטת החשיבה של זכויות האדם, ריסון כוחה של המדינה בגלל זכויות האדם, הפכו לעניין, אני מוכרח לומר אפילו אופנתי.

אני לא חושב שזה מקרה, חבר הכנסת דן מרידור, שבדיון שהיה בוועדת החוקה השבוע היתה התייבבות, לטעמי מאוד מרשימה, והיא לא אקראית, לאלה שהתפלאו על כך, של סיעת הליכוד, כדי להגן על בית-המשפט העליון. להערכתי, זה קשור לתופעה שאתה ציינת, לגיטימציה ועומק ההכרה בחשיבות של זכויות האדם והיחס אל השופטים העליונים ואל בית-המשפט העליון כמבצר זכויות האדם. חוץ מן העובדה שזו היתה תופעה פוליטית חשובה, אני חושב שהיא היתה מעוגנת בעובדה שמשוה קרה ללגיטימציה, להכרה היותר רחבה שיש לטיעון בזכות זכויות האדם, גם כאשר זה על חשבון טובתה של ממשלה או של רשות אחרת מרשויות המדינה.

אדוני השר, אני מבקש להפנות את הדברים שלי בעיקר אלינו פנימה. אני לא עוסק עכשיו בביקורת זכויות האדם לא בבוסניה ולא בשום מקום אחר. יש לנו באמת קודם כול אחריות כלפינו, אני מדבר גם פנימה אל תוך הקואליציה, ונדמה לי שבעניין הזה יהיה לנו סיוע בבית הזה מעבר לגבולות הקואליציה. לכן ציינתי בהתחלה את התופעה שהתחילה בה חברת הכנסת נעמי חזן את נאומה, לגבי עומק ההכרה והלגיטימציה של זכויות האדם.

עד הבחירות הבאות נותרו שנתיים. בשנתיים הקרובות יש לנו משימה לסרטט ולציין לעצמנו משימות מספר שהממשלה תיבחן בהן על-פי השקפותינו, אדוני השר, לא על-פי השקפותיו של מישהו אחר, על-פי הכרתנו העמוקה ביותר לגבי חיוניותן ומרכזיותן של זכויות האדם בחיים של חברה חופשית.

אנחנו צריכים, לפי טעמי, לסרטט לעצמנו את המשימות הבאות: סיום ההכנה והצבעה על שלושת חוקי היסוד שמוכנים לקריאה ראשונה; ההכנה הסתיימה בוועדת החוקה. אני מדבר על חופש הביטוי וההתאגדות, זכויות במשפט וזכויות חברתיות.

לפי הערכתי, אם יש בעיות עם הציבור הדתי, הן בחוק אחד. נדמה לי שצריך לשכנע פה בעיקר את ראש הממשלה. הוא היום מחסום גבוה יותר בפני העברת החוקים האלה מאשר גורמים פוליטיים

אלה ואחרים שאתם צריך להגיע להידברות. נדמה לי שיש סיכוי די גבוה, אני לא רוצה לומר שהוא מוחלט, חבר הכנסת אברהם רביץ, נכון, הוא לא מוחלט, אבל יש סיכוי להידברות אתם.

והשלמתו של חוק-יסוד נוסף, שחשיבותו בימים אלה ניכרת ואין צורך להכביר מלים בה, הוא חוק-יסוד: החקיקה, אדוני השר. אתה העברת אותו בקריאה ראשונה, החל דיון לקראת קריאה שלישית. גם פה, נדמה לי, האיזונים או החרדות שהיו סביב החוק הזה בקרב חוגים פוליטיים בחברה הישראלית קטנו, ונדמה לי שניתן וצריך וזוהי המורשת שלנו, הצוואה שלנו, אדוני השר, בשנתיים הקרובות לסיים אותו.

אבל יש לנו עוד שורת דברים בתחום החקיקה שאדוני השר, גם אתה, גם אני וגם עוד כמה מחברינו ניבחנו לאורם, והצלחתנו תיבחן אם אנחנו נצליח להעביר אותם. אני אציין אותם בקצרה. אני מציין אותם כאילו אתה לא יודע אותם, הרי אתה יודע אותם טוב ממני ובקיא בהם הרבה יותר ממני, אני מציין את זה לטובת הדיון הציבורי.

אני מדבר על כך שאנחנו צריכים להשלים את החקיקה שעניינה איסור עינויים, על-פי אמנה בין-לאומית שעליה עוד חתמה הממשלה הקודמת. יושב פה ראש הממשלה לשעבר, יושב פה שר המשפטים לשעבר. הממשלה הקודמת חתמה על אותה אמנה, ונדמה לי שאנחנו צריכים להפוך את עקרונותיה לחלק מן המשפט הפנימי, כפי שהתחייבנו. כנ"ל לגבי אמנת ז'נבה. אני מדבר על עבודה שהחלה גם במשרד המשפטים וגם במליאת הכנסת, חוק-יסוד: חופש המידע, זכות מן המעלה הראשונה, שבעבודה זהירה ניתן לגמור את זה בשנה וחצי-שנתיים. פה אין חילוקי דעות פוליטיים אלא עבודה קשה, כי זו חקיקה מסובכת ביותר.

אדוני השר, אני חושב שהכנסת מחכה, מצפה לרפורמה בשאלת המעצרים. דוח השופט לוין הושלם בעניין הזה, הממשלה קיימה את הדיונים בסוגיה הזאת. אני חושב שזאת משימה שלנו לשנתיים הקרובות להשלים את הרפורמה בסוגיית המעצרים. אנחנו בסוגיית המעצרים – מן המדינות הפחות מפותחות בעולם המערבי; אני אומר את זה בצנעה ובזהירות, מן הפחות מפותחות בעולם המערבי.

יש כמה רפורמות בתחום הפלילי שעניינן זכויות האדם, שהקואליציה הזאת והכנסת הזאת ייבחנו גם לאורן. אני מדבר על אותה עבודה שהסתיימה, נדמה לי השבוע, אדוני השר, השבוע – הרשעות על סמך הודאה. רפורמה בסוגיה הזאת, צריך להודות על האמת, אני רק אצטט את שר החינוך, משפטן בעל שיעור קומה, שטוען וחוזר וטוען, שבבית-הכלא הישראלי יש קבוצת אסירים שהורשעו ברצח על לא עוול בכפם, רק משום שהם מסרו הודאה שנגבתה שלא כדין במהלך המשפט. אני רק מצטט, זאת איננה קביעת עובדה. אבל העובדה שהוגש דוח מרשים כפי שהוגש לך, מחייבת אותנו להשלים את החקיקה גם בתחום הזה.

מן הדוח הזה נובעות גם שאלות נוספות שעניינן רפורמות בתחום הפלילי, כמו תיעוד בווידיאו של הודאה, מעמד של הודאה על-פי סעיף 10א בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

אדוני השר, אם נעמוד במשימות הללו, גם של חוקי היסוד, גם בשאלות אחרות שהזכרתי אותן, נוכל לבוא אל עצמנו, אל השקפת עולמנו, אל הרקורד של חברים בקואליציה ובאופוזיציה, ולומר, שבארבע השנים הללו לא רק שנוספה לגיטימציה, לא רק שיש הכרה עמוקה יותר בחיוניות ההגנה על זכויות

האדם, אלא גם עיגנו את ההכרה הזאת בחקיקה. יהיה זה לתפארתנו ולתפארת החברה הישראלית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מתכבדת להזמין את חבר הכנסת דן מרידור, אחרון הדוברים בנושא החשוב שעל סדר-יומנו, יום זכויות האדם הבין-לאומי.

דן מרידור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, יום זכויות האדם הוא יום שראוי לדון בו במצבן של זכויות האדם אצלנו. אין אפשרות ואין מקום לדון בהן במנותק מן הוויכוח שהתעורר בזמן האחרון בשאלה של הגנת זכויות האדם בישראל, כיצד מגינים עליהן ומה תפקידו של בית-המשפט במסכת החשובה הזו.

ההאשמה הנשמעת בעת האחרונה היא, שבית-המשפט יותר מדי אקטיבי. מאשימים אותו באקטיביזם שיפוטי. לדידי, הבעיה העיקרית שלנו היתה, שבמשך הרבה שנים היתה פסיביות של הפרלמנט, שהביאה לכך, ברוך השם, שהיתה אקטיביות של בית-המשפט.

ישבה הכנסת למעלה מ-40 שנה, חוקקה חוקי-יסוד שדנו במבנה הממשל – ממשלה, כנסת, נשיא המדינה, שפיטה. רק דבר אחד היא לא עשתה, היא לא חוקקה שום חוק-יסוד שמגן על זכויות האדם. אפילו לא אחד. חופש הביטוי – לא מצאה הכנסת לנכון לחוקק, לקבוע וגם לתחום את גבולותיו. השוויון – לא מצאה הכנסת לקבוע מהו, מתי מותר לסטות ממנו. השאלה הסבוכה והחשובה של המתח או השילוב בין היותנו מדינה יהודית להיותנו מדינה דמוקרטית – הכנסת לא מצאה לנכון לגעת בשאלה הזאת.

האם היינו רוצים להיות במדינה שאין בה זכות לשוויון, לביטוי לחירות ההפגנה, ההתאגדות? ברוך השם, שמול הפסיביות המביישת של הכנסת היתה אקטיביות של בית-המשפט מימי שופטיו הראשונים, משנת 1949 ואילך, והוא קבע את זכויות האדם במקום שהכנסת תעשה את תפקידה היסודי הזה.

ומעניין, שדווקא כאשר הכנסת, סוף סוף, לפני שלוש שנים התחילה לפעול את פעולתה ולקבוע את זכויות האדם עלי חוק, ברמת חוק-יסוד, אז התעוררה זעקה. נגד מי? נגד בית-המשפט שלא הוא עשה זאת. הכנסת עשתה.

אמר המשנה לנשיא בית-המשפט העליון לפני יומיים בהרצאה: אני אינני פוליטיקאי, אני שופט. אני רוצה לומר פה: אינני שופט, אני איש פוליטי. מי שעשה את המהפכה החוקתית לא היו השופטים. אלה היו אנשים פוליטיים בממשלה הקודמת, בשיתוף פעולה ממשלה-אופוזיציה, שיתוף רחב מאוד של סיעות רבות. אנחנו עשינו את המהפכה החוקתית, לא בית-המשפט. אנחנו קבענו שהכנסת תהיה

מוגבלת בפגיעתה בזכויות האדם, ובית-המשפט הוא זה שיפקח על כך שהפגיעה לא תהיה פגיעה שרירותית, פגיעה שלא כדין. מה רוצים מבית-המשפט? שהוא מקיים את החוקים שאנחנו מחוקקים?

דמוקרטיה ויהדות אינן צריכות לעמוד בסתירה כאשר מדובר בזכויות האדם. לא במקום אחר כי אם אצלנו בספר בראשית, ראשון נברא האדם, כל אדם – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדם וחווה נבראו יחד.

לימור לבנת (הליכוד):

אדם וחווה.

דן מרידור (הליכוד):

גברת גוז'נסקי, אפילו כתוב "זכר ונקבה ברא אותם". לכן אדם הוא גם האיש וגם האשה, שניהם נקראים אדם, כתוב אצלנו. ואדם נברא ראשון, עוד לפני שנברא שחור ולבן, יהודי ושאינו יהודי. קודם נברא האדם.

ולא רק זה. הביטוי הנפלא – "נברא בצלם", "בצלם אלוהים ברא את האדם". הרי זה כמעט חוצפה ושחצנות לומר: אנחנו כמוהו. באמת נזר הבריאה הוא האדם. אני לא צריך ללכת אל הגויים כדי לקבל מהם את התפיסה היסודית, שהעולם נברא בשביל האדם, וכל מה שיש בו נברא בשביל האדם. אנחנו מצווים בשמירת כבודו של האדם לא מפני שכתבו כך בהצהרת העצמאות האמריקנית או במגילת זכויות האדם הצרפתית. זה כתוב אצלנו.

לכן, אני מצר מאוד על המתח הנוצר לפעמים, כאילו, בין יהדות לבין זכויות האדם. זאת פגיעה ביהדות, שאין לה שום הצדקה, גם אם יש ויכוח על זכות כזאת או על זכות אחרת, או על היקפה של זכות. זה לגיטימי, ואגב, זה קיים בכל שיטות המשפט בעולם, שלא הכול מסכימים על כל הזכויות ועל היקפן של כל הזכויות. אבל התשתית יכולה להיות משותפת ומוסכמת על כל אדם שהוא יהודי ודמוקרט. אין ולא צריכה להיות שום סתירה בין היהדות לכל מערכת תפיסות וערכים אחרת בעניין זכויות האדם. אל נעשה את העוול הזה לתורה שלנו ולמסורת היהודית שלנו, שהיא לימדה זכויות האדם לעולם כולו. נכון שאצלנו בדרך כלל הזכויות מנוסחות בדרך של חובות, דהיינו, החובה שלי שלא לפגוע בחברי; כל עשרת הדיברות והחובות האחרות הם חובות מן השמים, חובות שאנחנו חייבים בהן. החובות האלה מקימות זכויות לאנשים אחרים שלא נפגע בהם. וגם אם הדרך של ההסדרה היא חובות מכוח צו עליון, התוצאה היא זכויות אדם.

לכן, הייתי מאוד רוצה שהוויכוח הרציני הקיים לא יתנהל בין דתיים ללא-דתיים. אין לזה שחר, אין בזה צורך, זה מזיק ולא נכון.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם, נשמעים פה דברי טעם להנאת כולם.

דן מרידור (הליכוד):

כתוב אצלנו: אחרי רבים להטות, ומייד אחרי זה כתוב: לא אחרי רבים לרעות. במונחים של הדמוקרטיה המודרנית פירושו של דבר, שלא הכול מותר לרוב. יש דברים האסורים על הרוב, וגם אם יוחלט ברוב גדול ומכובד – הדבר אסור. "אחרי רבים לרעות" – לא נאמר אצלנו; "אחרי רבים להטות" – כן. וההבדל הוא בדיקוק ההבדל המפריד בין משטר שהוא רק משטר של רוב לבין משטר דמוקרטי. משטר דמוקרטי הוא משטר של רוב אבל לא רק משטר של רוב, הוא גם משטר שבו יש מגבלות על כוחו של הרוב, יש הגנה על המיעוט מפני שרירות לבו של הרוב, יש הגנה על היחיד מפני שרירות לבו של הרוב.

מי יכול להגן על היחיד מפני הרוב? מוסד שהרוב קובע בו? האם זה הגיוני בכלל? העם בוחר הן על-ידי הכנסת, הן על-ידי הממשלה, והן על-ידי מוסד אחר, בחירה ייצוגית, בחירה משנית – את השופטים. זו הדרך שאנחנו נוהגים בה בוועדה לבחירת שופטים, על-ידי חברי כנסת, שרים, השופטים עצמם ומי שקבענו בחוק שיבחר. והגוף הזה, בית-המשפט, אשר איננו צריך, ברוך השם, לתת דין-וחשבון לסקרים ולבוחרים של מחר או של אתמול, אמור לבחון בחינה ארוכת טווח ולראות את הערכים שהרוב באותו רגע לא רוצה בהם; אבל הם כן הערכים היסודיים שאנחנו משתיתים עליהם את החברה שלנו.

לכן אינני מקבל את הטענה, שמכיוון שזה גוף שלא נבחר ישירות, הוא איננו גוף מוסמך ואיננו הגוף המתאים לדון בשאלות עקרוניות כאלה כשהן מגיעות לפניו.

ברור שאת הערכים קובעים פה. את ערכי המדינה, את מדיניותה קובעים פה. אבל בסוף, אחרי שקבענו כל מה שקבענו בחוקים, מישהו צריך לפרש מה כתוב בהם. גם אם כתוב בחוקה האמריקנית שיש זכות לחיים, אז יש שאלה לבית-המשפט האמריקני אם זה כולל זכות להפלה או לא כולל זכות להפלה, האם מותר להוציא להורג או אסור להוציא להורג. בסוף, אחרי כל החקיקות בא מישהו לפרש. ואם אנחנו רוצים גם שהוא יגן על המיעוט, מיעוט של דת, או מיעוט של מקום, או מיעוט של כלכלה, או מיעוט של קבוצה אחרת, או יחיד – אי-אפשר להפקיד בידי הרוב את ההגנה. לכן השיטה שלנו היא שיטה טובה, ואני לא חושב שצריך לתקן אותה. היא הביאה עד היום – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

השופטים טוענים – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, אני מצטערת. על חבר הכנסת מרידור לסיים.

דן מרידור (הליכוד):

היא הביאה עד היום לכך, שבתנאים קשים של מאבק ומלחמה לאומית, במאמץ לאומי אדיר שכולנו עשינו, הבאנו למגילת זכויות אדם, ברובה פסוקה, חלקה חקוקה, היכולה להיות לתפארת לנו ולדוגמה לאחרים, ואנחנו צריכים להמשיך בדרך הזאת ולא לסטות לצדדים בגלל סערות חולפות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים, השר דוד ליבאי, להשיב למתדיינים. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מנהג טוב עושה הכנסת שהיא מציינת את יום זכויות האדם. אני חושב שאנחנו יכולים להיות גאים על כך, שאנחנו חיים במדינה דמוקרטית, בחברה שמכבדת את זכויות האדם, שיש לה רגישות רבה לזכויות האדם, וכל זה אף שאנחנו ניצבים בפני בעיות ואתגרים קשים ביותר, כאשר עלינו להתמודד עם טרור אכזרי; ואנחנו מנסים לעשות זאת תוך שמירת הצלם שלנו ותוך כיבוד ערכי היסוד, בלי הגזירה של עונש מוות, תוך צמצום השימוש באמצעים שהם בלתי מקובלים בחברה דמוקרטית, המעוגנים בתקנות הגנה לשעת-חירום, שגם להן נותן בית-המשפט העליון את הפירוש שמבחינתנו הוא המתיישב ביותר עם שמירת זכויות האדם.

אשר לדברים שהדוברים הנכבדים אמרו כאן, ביקשתי להגיב בקיצור רב בנקודות הבאות: ראשית, בנושא שכולנו רגישים לו, שחקירת חשודים או מקורות מידע תהיה בהתאם לערכים המקובלים בחברה דמוקרטית, עשינו שני צעדים. האחד, שר המשטרה ואנוכי מינינו ועדה בראשותו של כבוד שופט בית-המשפט העליון, השופט אליעזר גולדברג, שתבדוק את הנושא של דיני החקירה במדינה. הוועדה מונתה, לעניות דעתי, בהרכב מצוין והגישה לנו שלשום דוח מעולה. גם שר המשטרה וגם אנוכי החלטנו שאנחנו מנחים את מחלקות החקיקה שלנו להוציא תזכיר חוק שבו יהיו המלצות הוועדה כפי שהן, ומי שע"ן או קרא היום בעיתון מה המליצה הוועדה מבין שיש כאן צעד גדול קדימה, אם לא לכנות זאת מהפכה, בדיני החקירה במדינת ישראל.

שנית, מינינו ועדה בראשות היועץ המשפטי לממשלה, שתבדוק באופן ספציפי את נושא החקירה בקשר לטענות שונות שהועלו באשר לגורמי חקירה ביטחוניים. הוועדה הזאת תע"ן בנושא תוך בדיקת ההוראות של האמנה הבין-לאומית.

אשר להערתו של יושב-ראש ועדת החוקה, חבר הכנסת דדי צוקר, שציטט כאן את חברנו פרופסור אמנון רובינשטיין, אני מבקש זהירות רבה בהכרזות שהנה במדינת ישראל יושבים אנשים חפים מפשע. אינני יודע על שום איש חף מפשע היושב בבתי-הסוהר בישראל. לו הייתי יודע, הייתי הופך עולמות כדי שהוא יצא מיד. אני יודע שיש אנשים מסוימים הטוענים שהם חפים מפשע, ויש לעתים שטענתם זאת נטענת גם בפי עורכי-דין או מישהו נוסף. בכל מקרה כזה, חוק הוא לנו לבדוק ולחזור ולבדוק את הטענות, אבל העלאת תמיהות מסוימות עדיין אין בה משום הכרה שהאיש חף מפשע.

אני רוצה להדגיש, גם במקרה של עמוס ברנס איש לא שוכנע שהוא חף מפשע. העלו טענות מסוימות, ומי שבידיו סמכות החנינה החליט, מנימוקים שהחליט, בשלב מסוים להוציאו מהכלא; לא כי הוא שוכנע שהוא חף מפשע. ולכן גם עמוס ברנס ממשיך את מלחמתו, כדי לנסות ולהוכיח ולקבל גושפנקה לטענותיו שהוא חף מפשע. תמיד נבדוק.

בנושא הזה נוכל עכשיו להסתייע בתרומה החשובה שבהמלצות ועדת השופט גולדברג, בכך שהם ממליצים, מה שלפי דעתי מן הראוי לעשות, לתקן את העילות למשפט חוזר באופן שאם מתעורר ספק לעיוות דין לא צריך להיצמד לגישה פורמלית, אם זה התגלה דרך ראייה חדשה או לא ראייה חדשה. לעתים זה יכול להתגלות מתוך החקירות והראיות שנעשו בזמן ואולי לא הובאו לידיעת הסניגור והסניגור לא השכיל לעשות בכך שימוש.

לכן, גם זאת נעשה בעקבות המלצת ועדת השופט גולדברג, נתקן בחוק את העילות למשפט חוזר, שיאפשרו יתר רגישות לטענות של הטוענים שכאילו בית-משפט, חס וחלילה, גרם להרשעתו של חף מפשע. בעניין זה אני אומר, כמה טענות כאלה נבדקות, שוב נבדקות, וכך יהיה גם להבא.

הערות חשובות מאוד נטענו פה ביחס לחוקי יסוד. אני מדבר אל חברי, שר המשפטים לשעבר דן מרידור, גם הוא, גם אני, גם הממשלה היוצאת, גם הממשלה הנוכחית, הרי היא נמצאת בכבלי הסכמים קואליציוניים מסוימים, ואי-אפשר להתעלם מזה. האילוצים האלה לא אפשרו לחברי דן מרידור, שהוא מן המגינים הגדולים על זכויות האדם, כפי שאני מכיר אותו, להביא לכנסת את השלמת חוקי-היסוד שעניינם זכויות האדם, ואפילו לא את הצעת חוק-יסוד: החקיקה, שאומנם הוא הניח על שולחן הכנסת, למיטב זיכרוני, אבל לא הביא אותה לקריאה ראשונה.

אנחנו, בכנסת הזאת לפחות, הגשנו את הצעת חוק-יסוד: החקיקה, במהדורה אומנם חדשה אבל מבוססת על המהדורה הקודמת, והבאנו אותה לקריאה ראשונה. ושוב נעצרו בשל האילוצים הקואליציוניים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

חברי הכנסת הדתיים לוקחים על עצמם את ההאשמה הזאת.

דן מרידור (הליכוד):

— — — עם הרשימה הערבית ועם מרצ, ואולי עוד רשימה, באילו מההסכמים האלה יש התנגדות לחקיקת חוקי יסוד?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין בכלל התנגדות לחקיקת חוקי יסוד.

בהבדל מהממשלה הקודמת, שהיתה כבולה מפורשות בכך שהיא לא רשאית לחוקק את חוקי-היסוד, הממשלה הזאת, כאשר אנחנו הצענו את קווי היסוד שלה, קבענו שהממשלה הזאת תשלים את חוקי-היסוד, אבל מכיוון שההסכם נערך תוך הבנה בין שלוש מפלגות, היתה שם הבנה למעשה לאחת הסיועות, שלא ניתן לחוקק חוקי יסוד שיש להם השלכה בענייני דת ללא הסכמתה.

מכיוון שבשלב זה אמרנו שאנחנו נאמנים לאותם קווי יסוד שלפיהם הוקמה הממשלה, הרי בעניין זה יש העיכוב.

מה שאירע בכנסת הקודמת, בשלהי כהונתה, מאחר שהממשלה היתה מוגבלת ביכולת הפעולה שלה בנושא חקיקת חוקי יסוד, התארגנה חבורת חברי כנסת – הובילו זאת אז חברי כנסת מהאופוזיציה – והעלתה את שני חוקי-היסוד, שאתה יודע, דן מרידור, שחוקקה הכנסת בשלהי כהונתה של הכנסת הקודמת, שגרמו למהפכה. אבל כמו שאמרת, הכנסת היא שחוקקה, ולא ביוזמת הממשלה. אני יודע שאתה ראית את הצעדים האלה בצורה החיובית ביותר.

דן מרידור (הליכוד):

לא כך. חבר הכנסת רובינשטיין בהגינותו אמר – — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, לא, זה דבר אחר.

דן מרידור (הליכוד):

הוא גם אמר שהוא מסכים להם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון.

דן מרידור (הליכוד):

— — — היתה הסכמה בין האופוזיציה לבין הממשלה, בהשתתפות סיעת המפד"ל וסיעת ש"ס. היתה הסכמה לחוקים האלה בכל הסיעות. היתה הסכמה של כל הסיעות בוועדת החוקה לחוקים האלה שיוזמו על-ידי הממשלה. חבר הכנסת רובינשטיין — — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מרידור, נאמנים עלי כל דבר. הדברים נבעו, שוב, מאילוצים מסוימים שהובילו למהלך הזה.

דן מרידור (הליכוד):

נכון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כל דבר נאמנים עלי, הייתי שותף למהלך ואני יודע וער למה שאתה אומר.

אני מאמין שגם בכנסת הזאת אנחנו נחוקק את חוק-יסוד: החקיקה, כי זה חיוני, כי מוכרחים לעשות סדר בדברים על דעת הכנסת. כי אם לא נעשה סדר על דעת הכנסת, אל יתמה איש מדוע בית-המשפט העליון הוא שפוסק וקובע דברים שיהיו לדורות. כי חלל ריק לא יהיה פה, כי הוא פשוט בלתי אפשרי.

אני חושב, שהרגישות שלנו צריכה להיות לתביעות של נציגי הציבור הדתי, שיהיו איזונים כאלה שיבטיחו גם את ההתחשבות בערכי הדת. וזה ניתן לעשות אם ניגשים לזה בראש פתוח. ולא יבואו בטענות לבית-המשפט העליון — כאשר בכנסת עברו שני חוקי-יסוד המגינים על ערכים מסוימים ואין שם הגנה על ערכי דת, אז אין הנחיה מהכנסת לבית-המשפט העליון או לבג"ץ. כשאתם באים לאזן בין הערכים השונים תנו גם דגש חזק, תנו גם את שיקול הדעת להשלכות שיש לזה על ערכי הדת והגנתם במדינת ישראל שהיא מדינה יהודית דמוקרטית.

אבל אני נלאה מלהסביר את זה לכם, משום שיש איזה חוסר אמונה, יש איזה חשש, יש איזו תחושה, שאולי ניתן לבלום את בית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לחוקה וכבג"ץ, וכך אתם משאירים — — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא אכנס עכשיו לדיון. נטלתי את רשות הדיבור כי שמעתי דברים חשובים, ואני חושב שהדברים ראויים להתייחסות, כי כל הדברים שנאמרו על-ידי קודמי הם דברים חשובים, טובים ונכוחים, ואני למעשה הולך בעקבותיהם, אני לא אומר דברים נגדם. אני אומר רק שצריך להבין שהמחדל הוא לא תשובה. צריך לשבת לעוץ עצה, לפתור בעיה בצורה שרוב העם יוכל לעמוד מאחורי חוקי-היסוד ולהתברך בהם. כי חוקי-היסוד מגינים על מיעוטים, ואני חוזר ואומר שבין המיעוטים בחברות שלנו היום נמצאים גם חוגים דתיים, ולטווח הארוך הם יבינו, שמי שיגן עליהם דווקא, זה לא יהיו הסכמים קואליציוניים, אלא זה יהיה אותו בית-המשפט העליון שיגן עליהם מכוח ערכי החוקה. אבל צריך לקבוע בתוך ערכים האלה את הערך של הגנת ערכי הדת. אני יודע, חבר הכנסת רביץ, שאתה ניסית לעשות מהלך מתון בעניין הזה, ואני אמרתי לך שהנוסח שלך בא בחשבון, אבל האחרים ניסו לעשות מהלך קיצוני שאני לא ראיתי אפשרות אלא לבלום אותו מתוך ידיעת הנזק שאני מאמין שהוא יביא לטווח רחוק. אבל אני לא רוצה להרחיב מעבר לזה.

אני אישית חושב, שנצטרך להתקדם בחקיקת חוק-יסוד: החקיקה; אני אישית חושב, שנצטרך להתקדם בהשלמת חוק-יסוד: זכויות האדם; ואני חושב שאין גם מנוס מזה שהכנסת תאמר את דברה ותאשר את קיומו של בית-משפט לחוקה. אם הכנסת לא תעשה זאת, יקרה כמו שקרה במדינות אחרות: בית-המשפט העליון בפועל יקיים את מה שמוטל עליו ממבחן הפרדת הרשויות. בית-המשפט העליון, או בתי-המשפט, הם שממונים על שמירת הגבולות בין הרשויות ושמירה על כך שכל רשות תפעל בחסות חוקי-היסוד או על-פי החוק.

לאחרונה אני רוצה רק לומר לחברי, חבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהעלה נושא חשוב מאוד, את עניין הרפורמה בדיני מעצר. אנחנו שני צעדים קדימה. האחד – השלמנו בממשלה את חקיקת החוק שעניינו בעיכוב מעצר ושחרור. העיכוב הוא טכני עכשיו, והצעת החוק תונח בימים הקרובים על שולחן הכנסת ותועבר בקרוב מאוד אליך, לוועדת החוקה. חוק זה בא להחליף את ההוראות בפקודת הפרוצדורה הפלילית, מעצר וחיפוש, אשר נכתבה בזמן המנדט הבריטי, עוד בשנות ה-20, ועדיין תקפה בישראל. ההוראות תחלפנה גם פרק או פרקים בכל סדר הדין הפלילי. זו רפורמה חשובה מאוד שיוזמתה במשרד המשפטים, והיא עברה את הבדיקה של ועדות, ביניהן תרמה לכך הרבה ועדת השופט דב לוין.

השלב השני – השלמנו את החקיקה מחדש בנושא של חיפוש בגופו של אדם, במתכונת מודרנית שתחליף, שוב, את ההוראות באותה פקודה מנדטורית, פקודת המעצר והחיפוש. חוק זה עבר אישור ממשלה ויונח בימים הקרובים על שולחן הכנסת.

אני רוצה בהזדמנות זו להודות לכל הוועדות החשובות, כמו ועדת גולדברג וועדת דב לוין, בראשות שופטים של בית-המשפט העליון שתורמים מזמנם, עם צוות מומחים, ומסייעים לנו בהליכי החקיקה.

יש לנו אתגר להתגבר על מכשולים, חלקם מכשולים ענייניים, חלקם מכשולים פוליטיים, אבל בסך הכול אני חושב, שאסור שניצור רושם אחר. מדינת ישראל היא מדינה שמכבדת זכויות אדם, שראשיה רגישים לנושא הזה, ואנחנו רוצים שתהיה מודעות כללית לכך שמדינת היהודים או מדינת ישראל היא מדינה שמכבדת זכויות אדם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. מה הצעתך, אדוני השר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שאפשר להסתפק בדברים, שהרי הדוברים ביקשו לציין את היום, והנושאים האלה ממילא עולים פרקים פרקים הן במליאה והן בוועדה.

הייתי מציע להסתפק בדיון שהיה כאן, לא בתשובתי, אלא בדברי כל הדוברים, ולעבור לסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, האם זה מקובל עלייך?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

מקובל.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מרידור.

דן מרידור (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, תודה רבה לכל הדוברים ולשר המשיב.

עובדיה עלי (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

על-פי העדכון של מזכיר הכנסת. מאחר שהשר הציע, והכול אכן הסתפקו בדיון, אנחנו סיימנו את הסעיף הזה.

הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מתכבדת להזמין את יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת יוסי כץ, להביא את הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1994, בקריאה שנייה וקריאה שלישית.

עובדיה עלי (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

בגלל יום זכויות האדם הבין-לאומי התחלנו בהצעה לסדר-היום בנושא הזה. אחרי הצעת החוק שיביא חבר הכנסת יוסי כץ נמשיך בהצעות לסדר-היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

עם כל הכבוד, מדוע השינוי הזה?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני רוצה להסב את תשומת לבכם לכך שהסעיף הזה היה אמור להיות הסעיף הראשון בסדר-היום שלנו. היתה פנייה, שבגלל יום זכויות האדם הבין-לאומי נתחיל את הישיבה בסעיף הזה, ונענינו.

יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, בבקשה.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מביא לקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1994. הצעת חוק זו מוגשת, ללא הסתייגויות, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ההעסקה שלא כדין של עובדים זרים הינה עבירה מינהלית. מי שביצע את העבירה צפוי לקנס מינהלי בשיעור של 1,000 שקלים בגין כל עבירה. אבל אם הוא מעדיף להישפט, וזו זכותו, הרי שאם הוא יימצא אשם הוא צפוי לקנס של 15,000 שקלים בגין כל עבירה, ולקנס נוסף של 2,000 שקלים לעובד לכל יום שבו נמשכת העבירה.

התיקון שאני מביא לפניכם ישנה את המצב הקיים ויחמיר באופן מהותי עם העבריינים. בגין כל עבירה יוטל קנס של 28,000 שקלים, וקנס נוסף של 2,800 שקלים לעובד בגין כל יום שבו נמשכת העבירה.

אך בכך לא די. אנחנו מציעים הטלת עונש חלופי של מאסר של שישה חודשים למי שמעסיק שלא כדין עובד זר במסגרת עסק או משלח-יד של המעביד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — מאסר על מי שלא שילם שכר מינימום. זה כתוב בחוק, ולא מיישמים את זה.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני בעד, ואני גם אבהיר שיש קשר בין שני הדברים.

אנחנו מציעים להחמיר עם מתווכי כוח אדם, גם הם יהיו צפויים לקנס של 28,000 שקלים בגין כל עבירה, או למאסר של שישה חודשים.

אני רוצה לנצל את הבמה הזו כדי להתריע על תופעה עגומה, שיש לה קשר ישיר לנושא, והיא מוציאה את דיבתה של מדינת ישראל בעולם הנאור. יש מעסיקים, שלא זו בלבד שמעסיקים עובדים זרים ללא היתר, הם מוסיפים חטא על פשע ומפירים את חוקי העבודה, אינם משלמים שכר מינימום ומשכנים את העובדים בתנאים מחפירים. יש קשר הדוק בין העסקת עובדים ללא היתר לבין ניצולם המחפיר בצורה שפוגעת בכבודה של מדינת ישראל, בכבודו של האדם, ורומסת זכויות אלמנטריות של עובדים באשר הם. יש לעקור מן השורש את התופעה הזאת ויש לגנות אותה בכל לשון של גינוי.

אני בהחלט חושב, שצריך להמשיך ולהדק את הפיקוח על מפעלים שמבצעים עבירות על החוק, על מפעלים שאינם משלמים שכר מינימום לעובדים זרים, כמו גם לעובדים ישראלים, אבל לגבי עובדים זרים הבעיה חמורה יותר. יש צורך להדק את הפיקוח על תנאי הלינה של העובדים האלה.

אני רוצה לציין, שוועדת העבודה והרווחה קיימה דיון מפורט בנושא, דרשה משירות התעסוקה להדק את הפיקוח ולדווח לוועדה על כמה מקרים חמורים שהובאו לידיעתה. צריך להודות ולציין, שמערך הפיקוח של שירות התעסוקה עושה עבודה רצינית, ובאמצעות כוח אדם מצומצם מבצע פיקוח על הימצאותם של עובדים ללא היתר בשני תחומים עיקריים.

ראשית, עובדי שטחים. מספר אתרי בניין וחקלאות שנבדקו בשנה הזאת היה 3,732. מספר עובדי השטחים שנבדקו – 6,911. מספר עובדי השטחים שנעצרו – זו פעולה משולבת שמתבצעת הן על-ידי שירות התעסוקה והן על-ידי משטרת ישראל – 2,539. מתוכם נעצרו 234 אנשים ששירות הביטחון הכללי, משטרת ישראל, אסרו כניסתם, לרבות תוך שימוש באישורים מזויפים.

עובדים זרים מעבר לים, כלומר אלה שאינם עובדי שטחים – נבדקו 218 אתרי בניין, מסעדות, אולמות שמחות וכדומה. נבדקו 2,594 עובדים זרים. מתוכם 292 נמצאו מועסקים ללא היתר וגורשו מן הארץ מייד לאחר מכן.

הנה כי כן, התופעה היא תופעה רצינית. כל מי שרוצה לדאוג לתנאי העבודה של העובדים, לתנאי הרווחה המינימליים שלהם, חייב לתמוך בחקיקה הזאת וחייב לדרוש ולהרתיע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

העובדים – – –

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

משרד העבודה והרווחה חייב להמשיך ולתת תשומת לב מרבית לגבי אותם מפעלים שמעסיקים עובדים לא רק בלא היתר אלא גם תוך הפרה בוטה של תנאי העבודה הבסיסיים שחוקי המדינה הזאת או ההסכמים דורשים ומזכים בהם את העובדים. זוהי תופעה שאסור לנו בשום פנים ואופן להשלים עמה.

לכן אני מבקש מכם לאשר את הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1994, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, מאחר שאין הסתייגויות אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 1

בעד סעיפים 2-1 – 12

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיפים 2-1 נתקבלו.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 12, בהתנגדות של שניים, ללא נמנעים – אני קובעת שסעיפים 2-1 כהצעת הוועדה נתקבלו. אם כן, הצעת החוק עברה בקריאה שנייה על שני סעיפיה.

אנחנו ממשיכים בהצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 14

נגד – 2

נמנעים – אין

חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1994, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 14, בהתנגדות של שניים, ללא נמנעים, אני קובעת שהצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1994, עברה בקריאה שלישית ואחרונה על שני סעיפיה. תודה רבה.

הצעת חוק הצלילה הספורטיבית (תיקון – גיל הסמכה), התשנ"ה–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק ב'רלב. אני מזמינה את חבר הכנסת יעקב שפי להצעת חוק הצלילה הספורטיבית (תיקון – גיל הסמכה), התשנ"ה-1994, של קבוצת חברי הכנסת. בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, סגן שר החינוך והתרבות, הצעת חוק הצלילה הספורטיבית מאת חברי הכנסת דוד מגן, אברהם הירשזון, שאול עמור, סילבן שלום ואנוכי.

מוצע להמיר את גיל המינימום להכשרה לצלילה ספורטיבית כמפורש בחוק מ-15 שנים ל-10 שנים. עם זאת, מי שמלאו לו פחות מ-13 שנים לא יוכל לצלול אלא עם מלווה המוסמך כדין שהוא לפחות בן 21.

מטרת התיקון לאפשר עיסוק בספורט זה גם לנערים שגילם פחות מ-15 שנים, ובלבד שמלאו להם 10 שנים והם מלווים על-ידי צוללן מוסמך ומבוגר.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. ישיב בשם הממשלה סגן שר החינוך, חבר הכנסת מיכה גולדמן. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

קודם כול, אני רוצה לברך את חברי הכנסת שהציעו את הצעת החוק – חבר הכנסת דוד מגן, חבר הכנסת אברהם הירשזון, חבר הכנסת שאול עמור, המציעים בשמם – חבר הכנסת יעקב שפי וחבר הכנסת סילבן שלום. אני חושב שהחוק המתקן הזה הוא חוק נכון. הממשלה תומכת בתיקון ומברכת את חברי הכנסת שהתגייסו לתיקון החוק.

הצעת החוק המונחת היום בפני הכנסת עניינה בתיקון הגילים המינימליים להכשרה לצלילה ספורטיבית. על-פי המצב הקיים היום, גבוה הגיל המינימלי להכשרה מן המקובל במדינות אחרות ועל-פי כללי הארגונים הבין-לאומיים בתחום זה.

ספורט הצלילה התרחב בשנים האחרונות, ורבים הם המוכשרים לעסוק בו בארץ ובחופי סיני. יש, כמובן, חשיבות להשוואת הגילים המינימליים בארץ לאלה הנהוגים על-פי הארגונים הבין-לאומיים ובחופי סיני, על מנת שיובטח כי ההכשרה הנעשית באופן מאובטח ואחראי בארץ על-פי כללי החוק, לא תימנע מצעירים רק בשל רצונם להקדים ולצלול.

ככלל, הממשלה אימצה את עמדת רשות הספורט של משרדנו – של משרד החינוך, התרבות והספורט – להסכים לתיקון גיל הצלילה הספורטיבית, אם גם בהסתייגות באשר לגיל המוצע בהצעת החוק הזאת.

אנחנו נתייחס להסתייגויות בדיון לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית בוועדת החינוך, אשר תעביר את זה לוועדת המשנה לענייני ספורט.

אנחנו מברכים על היוזמה של חברי הכנסת, תומכים בחוק, ונדון בו בוועדת החינוך.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעת החוק; בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הערה אחת ביחס לחוק הזה. מקומות הצלילה בארץ הם מעטים. יש בעיות קשות מאוד בעניין הזה. יש אוצרות טבע שנפגעים בצורה דרמטית ובלתי הפיכה בעקבות פעילות לא מוסדרת בעניין הזה, במיוחד באזור ים-סוף. הפגיעה באלמוגים ובאוצרות טבע אחרים היא פשוט חמורה מאוד. את הנושא הזה אני מבקש להסדיר – ולפעול בעניין בצורה מוסדרת.

ביחס להורדת הגיל, המגמה נכונה וטובה, אבל אני לא יודע אם החוק הזה מגדיר במפורש שכל קטין כזה צריך להיות מלווה על-ידי אדם מוסמך. אני יודע שכתוב כאן בחוק: "לא יצלול צלילה ספורטיבית אלא בלוויית אדם אחד נוסף לפחות הצולל כדין". השאלה היא, האם ההגדרה הזאת, "הצולל כדין", מספקת כדי להבטיח שמי שמלווה אותו יש לו הסמכה ויש לו הכשרה מתאימה שתבטיח שקטינים כאלה לא ייפגעו מעצם העיסוק בספורט הזה, שהוא ספורט בפני עצמו ויכול להיות מסוכן. אני לא רוצה כרגע להרחיב את הדברים בנקודה זו.

אני מנצל את ההזדמנות להעיר הערות אחדות בנושא זכויות האדם שלא הספקתי להעיר בסיבוב הקודם. אנחנו עסקנו כאן בארבע הצעות לסדר-היום בנושא יום זכויות האדם הבין-לאומי. אחת הבעיות שגם מדינת ישראל מגלה בתחום הזה מוסר כפול היא נושא ההתייחסות לעם הכורדי, שמרוכז בעירק, באירן, בטורקיה ובמקומות אחרים.

אתמול התקיימה ישיבה של הקבוצה הפרלמנטרית בראשותי, שבה השתתפו חברי הכנסת רחבעם זאבי, שיושב כאן, אסתר סלמוביץ ואבנר חי שאקי. היה דיון מעניין ומרתק בסוגיה הזאת, והתברר לנו מעדויות של מומחים לדבר, שמתבצע ממש רצח עם, ג'נוסייד, גם בכורדיסטן העירקית וגם בכורדיסטן הטורקית.

כרגע אינני רוצה להתייחס לכל השאלה המדינית, האם לתת עצמאות או לא, ובאילו תנאים. אני גם לא רוצה להתייחס מעל במת הכנסת לשאלות הקשורות לסיוע צבאי כזה או אחר, מפני שהעם הכורדי במרוצת השנים תמיד גילה אהדה לבעיה הישראלית ובמשך תקופה ארוכה הושיטו לנו סיוע ועזרה בתחומים שונים. האהדה שלהם גלויה וידועה לכול. נכון שהיו תקופות שבהן הוכח גם שלא תמיד הם שמרו על לויאליות גמורה, אבל בסך הכול בבסיס הם היו לויאליים כלפינו וכלפי מדינת ישראל, והם מצפים מאתנו, ובצדק, שנתמוך בהם.

כפי שאמרתי, אני ממקד כרגע את התמיכה בנושא ההומניטרי. אנחנו עם למוד סבל, עם שידע פוגרומים, עם שידע שואה. מאתנו מצפים לקוד מוסרי שונה, אחר, ולא יעלה על הדעת, שדווקא מדינת ישראל, שצריכה להיות אור לגויים, שצריכה להניף את הדגל של המוסר וזכויות האדם בכל העולם, היא שומרת על קשר של שתיקה משיקולים גיאופוליטיים כאלה ואחרים.

אני חושב, שדווקא ביום זכויות האדם הבין-לאומי חשוב לזכור ולהזכיר לעולם כולו, שאנחנו לא עומדים מנגד ונצטרך לסייע בתחום ההומניטרי לעם הכורדי, להפסיק את רצח העם, להפסיק את הריסת הכפרים.

אתמול שמענו עדויות שלפיהן נהרסו בין 1,500 ל-4,500 כפרים. מיליון עד מיליון-וחצי איש הוגלו. אנשים קופאים בקור העז ששורר שם. אני כבר לא מדבר על ההפצצות הכימיות שהיו בחלבז'ה ובאזורים אחרים. זו הזדמנות לנצל את העיתוי הזה ולקרוא גם לעולם, גם לחברי הכנסת, להרים את קולם ברמה בנושא מוסרי שכזה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אפשרתי זאת לחבר הכנסת עלי, אף שזה דיון על הצעת חוק, בגלל חשיבות הדברים.

האם חבר הכנסת שפי רוצה להשיב בשם המציעים על ההתנגדות?

יעקב שפי (העבודה):

לא.

היו"ר ע' מאור:

רשות הדיבור לסגן שר החינוך והתרבות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

משפט אחד. רציתי להתייחס לדברים שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי על שמירת המקומות שיש סכנה שתהיה בהם פגיעה.

רשות שמורות הטבע וגם עיריית אילת עושות מאמצים גדולים. ודאי שאנחנו, בחוק אחר, נבטיח שהמדריכים יהיו אך ורק מדריכים מוסמכים, כדי שלא לפגוע באלה שבאים לצלול, בוודאי באלה שרוצים לקבל את התעודה המאושרת והמוסדרת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לסגן שר החינוך.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת החוק. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אחרי ההבהרה של סגן שר החינוך אני אצביע בעד.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הצלילה הספורטיבית (תיקון גיל הסמכה),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של עשרה, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק הצלילה הספורטיבית (תיקון – גיל הסמכה), התשנ"ה–1994, עברה בקריאה טרומית ומועברת בזאת להכנה לקריאה ראשונה לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

הענקת פרס נובל לשלום לרבין, לפרס ולערפאת

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 5409, 5544, 5549, 5554, 5564, 5571 ו-5589. אני מזמינה את חבר הכנסת עוזי לנדאו להצעה לסדר-היום בנושא: הענקת פרס נובל לשלום לרבין, לפרס ולערפאת. אני מבקשת מחברי הכנסת המציעים, מאחר שיש רבים, להקפיד לשתף פעולה ולדבר שבע דקות.

משה פלד (צומת):

אין פה חתן פרס נובל לרפואה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי יהיה השר ששייב?

היו"ר ע' מאור:

מייד, שר החוץ בדרך. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היכן נמצא שר החוץ?

היו"ר ע' מאור:

הוא מייד ייכנס.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי נחכה עד שכבוד שר החוץ ייכנס?

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, אנחנו מתחילים כמקובל. הוא בדרך.

עוזי לבדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שערנו בנפשכם, כי ב-10 בדצמבר 1938 היו מעניקים באוסלו בטקס רב-רושם את פרס נובל לשלום לאדולף היטלר, הפיהרר הגרמני, לנוויל צ'מברליין, ראש ממשלת אנגליה, ולדלדיה, ראש ממשלת צרפת, על תרומתם לשלום העולם בעקבות חתימת הסכם מינכן.

גדעון שגיא (העבודה):

זו השוואה סרת טעם. זה חסר טעם.

עוזי לבדאו (הליכוד):

מחזה אבסורד, דמיוני, הלא כן? האבסורד הזה, שלא קרה אז, התרחש עתה.

גדעון שגיא (העבודה):

ההשוואה היא אבסורדית.

עוזי לבדאו (הליכוד):

56 שנים אחר כך, ב-10 בדצמבר 1994, עולה המסך על מחזה מביש, ושמות אחרים לאותן דמויות עולים על הבמה באוסלו. יאסר ערפאת היושב-ראש, יצחק רבין ושמעון פרס מקבלים פרס בעקבות חתימת הסכם אוסלו. מצלמות הטלוויזיה של הרשתות הגדולות ביותר בעולם מתמקדות על במה כאשר עליה ראש ממשלת ישראל ושר החוץ של ישראל עומדים כתף אל כתף אל כתפו של המרצח ערפאת וקבל עם ועולם לוחצים את ידיו בחיוך, מדושני עונג, מעריצים הדדית זה את זה בדבריהם. זה מחזה הפרס.

גברתי היושבת-ראש, הפרס הזה ניתן לראש ממשלת ישראל ולשר החוץ שלה על מדיניות שאת מחירה המאמיר משלם עם ישראל יום יום באבדות ובהשפלה. מעולם לא נרצחו ישראלים בשנה אחת כפי שנרצחו בשנה האחרונה, מאז חתימת ההסכם באוסלו. מעולם לא חתרה הממשלה במקום

כלשהו בעולם להעניק הכרה בין-לאומית ופרס כספי למרצח בניה כפי שפעלה הממשלה הזאת למען ערפאת. גדול כאב השכול, גדול לא פחות עלבון ההשפלה.

יש בפרשה הזאת צדיק אחד הראוי לכבוד, זהו הפרופסור כריסטיאנסן, חבר ועדת הפרס; הוא התפטר בעקבות ההחלטה להעניק את הפרס לערפאת. האיש הזה אציל. נימוקיו פשוטים. אני מצטט מריאיון שנתן לעיתון "ידיעות אחרונות" ב-6 בדצמבר, ג' בטבת: "הענקת פרס נובל לשלום על תהליך שעוד לא ברור אם הצליח או נכשל, היא טעות". במלים אחרות שלו, הפרס ניתן לביצה שלא נולדה. במלים אחרות שלי, הפרס ניתן לתהליך מתמוטט והולך לנגד עינינו.

ועוד אומר פרופסור כריסטיאנסן באותו ריאיון: "ערפאת הוא טרוריסט, אדם הרוצח חפים מפשע. הענקת הפרס לאיש הזה עומדת בניגוד גמור לדעתו של יוזם הפרס". חרד הפרופסור כריסטיאנסן מפני השלכות שיהיו לבחירה זו בעתיד, ובמלים שלו הוא אומר, אני שוב מצטט: "זה שם את ערפאת מייד ברשימה אקסקלוסיבית ביותר של אישים כמו אמא תרזה ואלי ויזל. מי יודע, אולי עוד ייווצר מצב שרוצחים המוכרים היום כרבי-מרצחים יזכו גם הם בעתיד לטיהור כמו ערפאת". במלים שלי: מי שנותן פרס לערפאת השנה, מוכן יהיה לתת פרס נובל לשלום לאנשי עז אל-דין אל-קסם בשנה הבאה, ואנחנו יודעים שיש כבר היום שרים בממשלה הזאת שעסוקים בטיהור השרץ הזה – ה"חמאס". אולי הוא ישתתף בבחירות, אולי ייכנסו אתו למשא-ומתן, באילו תנאים.

יודע פרופסור כריסטיאנסן שיש קו אדום למוסר אישי, לאמת, לכבוד עצמי, שאותו אין חוצים. ראויים האדונים רבין ופרס ללמוד ממנו משהו על כבוד אישי ולאומי.

אגב, עוד פרט על כבוד אישי ולאומי. בטקס הזה דיברו הנורבגים נורבגית, הערבי – ערבית. רק שני הישראלים בחרו לדבר אנגלית, עד כי מאיר שליו שואל: מתביישים בעברית? אכן יש למר רבין ולמר פרס ללמוד משהו על כבוד אישי ולאומי.

ידע פרופסור כריסטיאנסן, שרבים בכנסת ישראל ובעם ישראל מצדיעים לו על התנהגותו.

אומרים לנו, שאת פרס נובל מקבלים מר רבין ומר פרס על תהליך שלום. אני שואל: מה המחיר? או בלשונו של שלמה ארצי: כמה זה עולה לנו? הפרס הזה עולה לנו במחיר גדל של הרוגים, פצועים, השפלה, כסף ושיבוש כל סדר העדיפויות הלאומי.

הנה מחיר תהליך השלום הזה, שבעבורו קיבלתם פרס, בהרוגים בשנים האחרונות. רק לפני שבועיים פרסם דובר צה"ל את הנתונים ואמר, כי היו 114 הרוגים באינתיפאדה. במשך שש שנים היו 114 הרוגים, מול 102 הרוגים מאז ההסכם שחתמתם – היקף דומה. בשנה הראשונה אחרי הסכם אוסלו נרצחו 67 אזרחים ואנשי כוחות הביטחון. בשנה שלפניה – 64. לפני-כן – 49, לפני-כן – 37. ב-1990 – 22 הרוגים, וב-1989 – 16 הרוגים.

אדוני שר החוץ, מאז ההסכם שאתה נחשב לאדריכלו, הוכפל מספר ההרוגים.

שר החוץ ש' פרס:

מה זה שייך? במה שייך מספר ההרוגים לשלום, תסביר לי. מה הקשר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה די פשוט.

שר החוץ ש' פרס:

במה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש מדיניות המובילה להגברת הטרור.

שר החוץ ש' פרס:

במה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

בכך שהמדיניות הזו מחזקת את ה"חמאס" ואת ערפאת.

שר החוץ ש' פרס:

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אוסיף ואגיד לך. אדוני שר החוץ, הרי איש אינו מתווכח על כך שרצח וטרור היו ורצח וטרור ישנם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, זמנך עבר. בבקשה, תסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להסתכל על השעון כראוי.

אומר כך: אדוני מר פרס, כבודו אמר לפני כשנה: תמו מאה שנות טרור, החלו מאה שנות שלום. מלים-מלים. בשלום שלכם יש יותר הרוגים מאשר בטרור האינתיפאדה. מר רבין אמר בווינגטון, לאחר חתימת ההסכם: די לדם ולדמעות. גם כאן – מלים-מלים. יש במדיניות שלכם יותר דם ודמעות מאשר בכל תקופת האינתיפאדה.

אסיים ואומר את הדבר הבא: הטקס באוסלו איננו טקס לשלום אלא ציון דרך לטרור. זהו טקס שנצטרך בעתיד להתבייש בו, לראות איך להרחיק אותו, איך להחביא אותו, וממשלה זו היא ממשלה שאת מחזות ראשיה באוסלו נרצה לשכוח ואותה נצטרך להחליף. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת משה פלד, ואחריו – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כוחות הביטחון בגבול הצפון בכוננות מלאה, בעקבות הודעותיו החוזרות ונשנות של ארגון ה"חיזבאללה" על הגברת הפיגועים על מוצבי צה"ל וצד"ל. התקשורת העולמית כבר פרוסה כולה בצפון, פן תפסיד, חס וחלילה, פיגוע "חיזבאללי" או טיל "קטישה" אחד. "קול ישראל", כבר ב-06:30, משדר כיצד מקדמים תושבי המושב לימן את הבוקר החדש, נוכח הודעות ה"חיזבאללה" בצפון. שר הבינוי והשיכון, בביקור ביישובי הצפון, מכריז על האצת קצב בניית חדרי הביטחון, גם זאת נוכח הודעות ה"חיזבאללה" על הגברת הפיגועים.

המשטרה פרסה כוחותיה בכל רחבי מדינת ישראל וקראה לציבור להגביר את עירנותו, לאור איומי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" שיגבירו פיגועיהם באזרחי מדינת ישראל ובאנשי כוחות הביטחון, ובמיוחד היום – הוא יום ה"חמאס". אגב, שמענו על החייל הראשון אשר נפגע ביום ה"חמאס", לאחר שנקלע ברחובות רמאללה לתהלוכה של ה"חמאס" וחטף בקבוקים, אבנים, עמודי ברזל וכו' וכו'.

גם בעיתונות הכתובה אתה רגיל למצוא מדי יום אמירות או הגדרות חדשות, אבל – חידוש מרענן: במקום מחבלים או מפגעים – הקשב לי בבקשה האלוף במילואים, חבר הכנסת גנדי – במקום פידאינים או טרוריסטים, לא תאמינו – מסתננים. אתה קורא ואינך מאמין; חזרנו לשנות ה-50 וה-60.

מסתננים חדרו הלילה מרצועת-עזה. חדשות וידיעות אלו אינן מדפדוף בעיתוני העבר. אלה לא עיתוני '54 או '64, אלה עיתונים מהבוקר. אלו הודעות הבוקר: יום ד', י"א בטבת, 14 בדצמבר 1994. שלוש יממות בלבד מאז קיבלו מכובדינו את פרס נובל באוסלו.

אתה עובר על עיתוני הבוקר ואינך מבין, שומע חדשות ואינך מאמין. הלזה תקראו הסכם שלום? הלזה תקראו תהליך של שלום? הרי איבדתם כל קשר וכל חיבור עם העם, עם הציבור הנבון, הזועם, הכואב והחושש. זה לא שלום – זהו טרור. זהו גם לא מאבק לשלום, שהרי לא בהסברים, בהכרזות ובהתחכמויות מנהלים מאבק לשלום. אלה הם תלי-תלים של הסברים לכישלונות, לתבוסות ולכניעה.

מאבק לשלום היה צריך, למשל, לעודד ולגבות את אלוף פיקוד הצפון החדש, הקורא ליוזמה ולתחבולנות, לתעוזה ולנחישות, ולא צריך היה לשלוח מיפן ב-"גינאי ונזיפה. סוף-סוף קמים קצינים בכירים, ובאומץ-לב ציבורי ומקצועי מעזים לומר את אשר עם לבם, קוראים לעצור את הריצה המטורפת ולחזור אל הערכים הבסיסיים, הראשונים, שלמדנו כולנו בטירונות, בקורס מ"כים ובפעילות השגרתית והמבצעית. את אלוף פיקוד הצפון החדש – – –

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת פלד, צא מהטירונות. אתה נשארת שם, צא משם.

משה פלד (צומת):

תודה רבה, חבר הכנסת שגיא. אתה עוד תחזור לטירונות ולקורס מ"כים. אתה עוד תחזור לערכים הבסיסיים שלומדים בצבא. חיילים צעירים, אלה אשר מתגייסים היום, בטוחים שהערך המקודש בצה"ל הוא לעזוב את תל-דבשה ולסגת מהעמדה בצירים. הם בטוחים שזה כך. והנה קם אלוף פיקוד חדש וקורא ליוזמה, לנחישות ולהתקפה על ה"חיזבאללה", וראש הממשלה נוזף בו ב-"remote control" מיפן וצועק. איזה מין דבר הוא זה? אתה מחזיר אותי לטירונות? אני אחזיר אותך לטירונות.

לאמירה של אלוף פיקוד הצפון יש ערך חינוכי עצום, לא רק בגלל החזרה אל הערכים הצבאיים הבסיסיים שלמדנו בקורסים שהזכרנו. ערכה החינוכי הוא בעיקר נוכח הנסיגות, גם בדבשה וגם בנצרים. כבר דיברתי על חיילי צה"ל המתגייסים היום ובטוחים שאלה ערכי הגבורה של צה"ל. צריך לכבד ולגבות את אלוף פיקוד הצפון, אשר קורא ליוזמה ולמלחמה נחושה ב"חיזבאללה".

לפני 3,000 שנה אמר חכם סיני: איזהו חכם בהגנה – שאויבו איננו יודע מהיכן לתקוף; ואיזהו חכם בהתקפה – שאויבו איננו יודע על מה להגן.

במשך השנה האחרונה אמר ראש הממשלה, כי הביטחון יהיה הפרמטר המרכזי במבחן של הסכם השלום, הסכם העקרונות עם אש"ף. היום תוקף ראש הממשלה את אלוף פיקוד הצפון שקרא ליוזמה התקפית נגד ה"חיזבאללה". אני מקווה מאוד, שבקורס מ"כים ובקורס קצינים, בשעת ההסברה השבועית ידברו השבוע על שלוש האמירות האלה: על האמירה של החכם הסיני הזקן מלפני 3,000

שנה, על האמירה של אלוף פיקוד הצפון ועל הנזיפה של ראש הממשלה. אני מקווה מאוד שזה מה שיעשו השבוע בצה"ל בשעת ההסברה השבועית.

קבלת הפרס הזה היא עדות מוחצת לאטימות לרחשי לב הציבור, לזלזול ולאי-כיבוד רצונו של רוב הציבור הישראלי. פרס הנובל הזה שנוי במחלוקת ואין לכם מנדט לקבלו. והרי אמרתם בכמה הזדמנויות כי הפרס הוא לא רק שלכם אלא של החולמים ושל הלוחמים לאורך ההיסטוריה הציונית. כבוד השר, אני שייך גם לחולמים וגם ללוחמים.

לציון מיוחד בדיון הזה ראוי דווקא מר קורה כריסטיאנסן, שפרש מוועדת הפרס ובחר להיות בשעת חלוקת הפרס עם משפחות השבויים, עם משפחות הנעדרים, עם משפחות שכולות נפגעי הטרור, על מנת שלא לאבד צלם אנוש. זוהי גדלות רוח.

הבוקר, כשיצאתי בשעה מוקדמת את הקרוואן שלי בענתות, וחציתי את ענתא הערבית, נזכרתי בירמיהו מענתות ובנבואות החורבן שכתב, איך הרגיש וראה את שאחרים לא חשו. כשהגעתי לכנסת פתחתי את ספר ירמיהו פרק ו', וכך כתוב בו: "על מי אדברה ואעידה וישמעו הנה ערלה אזנם ולא יוכלו להקשיב – – – ומנביא ועד כהן כלו עשה שקר – – – עם בא מארץ צפון – – – קשת וכידון יחזיקו – – – ולא ירחמו – – – ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש למלחמה עליך בת ציון – – – וירפאו את שבר עמי על נקלה לאמר שלום שלום ואין שלום".

אדוני שר החוץ, הבעיה איננה חוסר הלכידות הלאומית ורוח הלחימה שנשברה, גם לא כושר העמידה של העם וכושר ספיגתו, כפי שהאשים ראש הממשלה את העיתונות בשבוע שעבר. הבעיה שלכם היא אמירתו של ירמיהו מענתות: שלום שלום ואין שלום. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אחריה – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

ברשותכם, אני מבקשת אתכם לשתף פעולה. רשימת הדוברים בסעיף זה ארוכה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, טקס הענקת פרס נובל לשלום לשנת 1994 לראש ממשלת ישראל מר יצחק רבין, לשר החוץ מר שמעון פרס ולראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת יישאר חרוט בזיכרוננו כטקס שנוי במחלוקת מטעמים רבים, שונים ומשונים.

זהו טקס שבו הוענק פרס נובל לשלום לאדם העומד בראש ארגון שאמנתו קוראת להשמדתה ולסילוקה של מדינת ישראל מעל מפת המזרח התיכון. זהו טקס שבו הוענק פרס נובל לשלום לאדם העומד בראש ארגון שחלק מאנשיו מבצעים כמעט מדי יום ביומו ניסיונות פיגוע, במטרה ובניסיון

לפגוע ולהרוג אזרחים ישראלים. זהו טקס שבו הוענק פרס נובל לשלום לאדם שלא השכיל לפשוט מדיו, אפילו לא לרגל קבלת הפרס.

זהו טקס שבו הוענק פרס נובל לשלום לראש ממשלת ישראל ולשר החוץ שלה, הנותנים ידם להנצחת מצב המטיל צל גדול של ספק על עתידה ועל גורלה של מדינת ישראל. זהו טקס שבו ניתן פרס לאנשים שטרם עלה בידם להביא שלום.

נוסף על כל נקודות המחלוקת, הספקות והלבטים המתעוררים לנוכח התהליך המדיני שהביא להענקת פרס נובל לשלום לרבין, לפרס ולערפאת, עולה גם שאלת הייצוג שזכתה לו מדינת ישראל בטקס חלוקת הפרס.

המעורבים בטקס הקפידו לנאום איש איש בשפת ארצו ובשפת אמו. כך הוא כשהדברים אמורים במארחי הטקס הנורבגים, וכך הוא כשהדברים אמורים בראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת. דווקא ראש ממשלת ישראל ודווקא שר החוץ שלה הקפידו משום מה להימנע מלשאת את דבריהם בעברית, ודווקא הם נשאו את נאומיהם בשפה האנגלית.

אי-אפשר שלא להאמין, שבגישתם זו ובעצם נשיאת נאומיהם באנגלית הודרכו רבין ופרס על-ידי אותו דחף לרצות את קהל שומעיהם ולהימנע מלהטריחו יתר על המידה בשמיעת שפה שמית הזרה לו כל כך.

דומה שהרצון לרצות את קהל שומעיהם או את הצדדים השלישיים הוא זה שהנחה את מר רבין ואת מר פרס בעצם ניהול המשא-ומתן עם הפלשתינים. הדברים אמורים בפרט לנוכח ההסכם שהושג ולאור העובדה שנקודות המחלוקת העיקריות המאיימות כצל כבד על עצם קיומו של ההסכם הזה לא נדונו והן הושארו ב"צריך עיון" למועד מאוחר יותר.

ההסכם עם הפלשתינים היטיב רק עם הפלשתינים בכך שהוא אפשר להם, כפי שנאמר כבר פעמים אין-ספור מעל הדוכן הזה, הקמת ערי מקלט למרצחים הפועלים בשמם, מטעמם, בחסותם ובשליחותם. ההסכם הזה, לא זו בלבד שלא היטיב עם אזרחי מדינת ישראל, אלא שהוא אף הרע להם בדיוק מאותן סיבות אשר בעטיין היטיב ההסכם עם הפלשתינים.

העובדה שמר רבין ומר פרס נשאו את דבריהם במהלך טקס הענקת פרס נובל לשלום בשפה האנגלית עולה בקנה אחד עם העובדה, שגם ההסכם עם הפלשתינים עשוי באופן שניתן לחשוש בו כי הוא לא נועד אלא לרצות ולהפיס את דעתם של הצדדים השלישיים, ואפילו יהא זה על חשבונם של אזרחי מדינת ישראל.

גברתי היושבת-ראש, אם ההסכם עם הפלשתינים נעשה על חשבון שלומם וביטחונם של אזרחי מדינת ישראל, הרי שנשיאת נאומיהם של רבין ופרס בטקס באנגלית נעשתה על חשבון כבודם של אזרחי מדינת ישראל. כאשר יתר המעורבים בטקס או מרביתם נשאו את דבריהם בשפת אמו, ניתן היה לצפות כי כך ינהגו גם המנהיגים הפועלים בשם מדינת ישראל ומטעמה. רבין ופרס, כך מסתבר, סברו אחרת. אני מניחה, כאמור, שהטעם לכך הוא אותו רצון לרצות את שומעיהם, וזה, שוב, אותו מניע שהדריך אותם במהלך המשא-ומתן עם הפלשתינים.

מעל הדוכן הזה אני תובעת גם את עלבונה של השפה העברית, אך עם זאת אני תובעת את שלומה וביטחונה של האומה העברית, ששניהם, גם כבוד האומה וגם שלומה וביטחונה, הופקרו והוזנחו בשל אותו רצון אומלל לרצות את הצד השלישי.

אותו עיקרון שהנחה את ראש ממשלתנו המנוחה הגברת גולדה מאיר, זכרה לברכה, שלפיו עדיף שהאמריקנים יזילו דמעה מאשר אם עבריה תזיל דמעתה על בנה, העיקרון הזה שוב אינו מיושם ושוב אינו מנחה את מנהיגינו. היום מנחה אותם העיקרון לרצות את הצד השלישי ואת קהל שומעיהם, ועל העיקרון הזה אנו עתידים לשלם ביוקר ובעתידנו.

גברתי היושבת-ראש, הניסיון לנהל דיון בעניין ההסכם עם הפלשתינים והסיכון הטמון בו לעם היהודי בארץ-ישראל עלה בתוהו. לכן, פונה אני לבית הזה בבקשה לקיים דיון, לפחות בעניין כבוד מדינת ישראל, דיון שבמהלכו תישקל האפשרות לחייב את מנהיגי ישראל לשאת בטקסים רשמיים את דבריהם בשפתנו, היא שפת הקודש, השפה העברית. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת אבנר חי שאקי, ואחריו – את חבר הכנסת שאול גוטמן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, המחלוקת סביב מתן פרס נובל לשלום באוסלו לראש הממשלה ולשר החוץ איננה נובעת מקנאה כלשהי של אגף כלשהו בעם הזה על שדווקא אלה זכו ולא אחרים. אני משוכנע, כי המחלוקת מקורה בתחושות עמוקות מאוד של חלקים גדולים בציבור הישראלי, כי הפרס הזה אינו במקומו בשום מובן, לא במקום ולא בזמן, כי אין שלום, כי ערפאת אינו פרטנר לשלום, כי לא מסתמן באופק סיכוי או סיכויין לשלום עם הצד הזה, עם רב-הרוצחים הזה, ומשום שהעם הזה כל כך צמא שלום, לכן לא היתה שמחה בעם ביום הזה. די היה להלך ברחובות ערי ישראל כדי לראות, שהציבור בכללו איננו שותף לשמחה, שהיתה מובנת מאליה אילו אומנם זה היה בא לאחר השגת שלום, ושלוש אמת דווקא.

הדבר נובע מכך, שמלכתחילה בהסכם אוסלו הכוונות הישראליות היו הכנות ביותר – וכוונותיך, מכובדי מר פרס, ודאי וודאי; אינני סבור שיעשו צדק אתך מי שיחשבו שחלילה אתה או מר רבין באיזה מקום לא התכוונתם לשלום הטוב ביותר – אלא שהצד שכנגד, לא הוא, לא ידידי, לא עוזריו ולא פלגי פלגיו ולא הארגונים החותרים תחתיו, איש מהם איננו מתכוון לראות מדינת ישראל ריבונית, עצמאית, שלוהה ומשגשגת. איש מהם לא השלים עם קיומה ועם זכותה להתקיים כמדינה ריבונית ועצמאית.

אם עד לרגע זה, מכובדי שר החוץ, לא בוטלה האמנה הגזענית הארורה הזאת, אם עד לרגע זה איננו בוש הרוצח הזה להלך מעיר בירה לעיר בירה אחרת כשהוא עדיין המנצח על אותה אמנה, שכולה שנאה תהומית לישראל, שכולה שלילה של עצם זכותה של ישראל להתקיים כמדינה ריבונית ועצמאית, פירוש של דבר הוא, שבמעמקי לבו לא נשתנה בו מאום.

לכן גם אלופי צה"ל חשובים, גם ראשי קהיליית המודיעין, גם ידידים גדולים כמו כריסטיאנסן, שהזדמן לי במקרה לפוגשו במלון "רמדה" בירושלים לפני כמה ימים, כולם כאחד ביקורתם היא עניינית. היא לא פוליטית, היא לא נגחנית, היא לא וכחנית, היא לא פוגענית ולא עולבנית, היא באה לומר לכם: רבותי, תעצרו, הציבור אין לו אמון בשלום המדומה הזה, וודאי לא בכוונות השלום של אלה שעומדים מאחוריו. מה שיותר בוודאי הוא שנאה תהומית בת בלי שם של כל ראשי אש"ף, של ראשי ה"חמאס", ראשי "הג'יהאד האסלאמי", עוזריו של ערפאת וערפאת עצמו.

לא שמענו ממנו זה חודשים משפט אחד שיישמע ככוונת שלום אמיתית. הוא מדבר על ירושלים כבירתה של פלשתיין, הוא מדבר על מדינת פלשתיין, הוא חותם כנשיא מדינת פלשתיין. לאיש כזה ייקרא שוחר שלום? האיש הזה מתכוון לאוטונומיה? הוא מאמין באוטונומיה? הוא האמין בה לשנייה אחת מן היום של אוסלו ועד היום הזה? ועל כך באמת הצער גדול כל כך.

גברתי היושבת-ראש, ההבדל בינינו לבינם, שאנו מקדשי חיים והם מקדשי מוות, אנו מאמינים בקדושת החיים והם מאמינים בקדושת הדם והמוות. זה אסונם, והוא גם אסוננו. אבל העובדה שזה אסונם ואסוננו צריכה לחזק בנו את הרצון לחפש שותפים טובים יותר, אמיתיים יותר, כנים יותר, אמיתיים יותר מאשר ערפאת וחבריו. ובתשובה שתהיה, האומנם תגלה לנו אותם? אם הם עדיין אינם – חייכנו 47 שנים, נחכה אותו מספר שנים שיידרש. השלום יבוא, אבל כשהוא יבוא, בעזרת השם, הוא יהיה אמיתי והוא יביא שלום לישראל.

המצב הנוכחי הוא, שהמלחמה בישראל על-ידי ארגוני הטרור נמשכת. המצב הוא, שהשכול והיתום והאלמן נמשכים. המצב הוא, שהנרצחים והנפגעים והפצועים והנכים מספרם גדל במקום לקטון כדבר אוטומטי לכאורה, כתוצר ישיר של הבטחות ערפאת. אף הבטחה אחת של רב-הרוצחים הזה לא קוימה. האם לא די ב-15 חודשים כדי לומר לאיש: אתה אינך אמין? או שאינך רוצה, או שאינך מסוגל, או מה שנראה נכון יותר – אינך רוצה ואינך מסוגל ולכן אי-אפשר להמשיך אתך במשא-ומתן.

גברתי היושבת-ראש, בין השאר יש להצטער על הנאומים באנגלית. הרי אני יודע מה כוחו של מר פרס בנאום, ואני משוכנע שמר רבין היה יכול לעשות זאת בעברית הרבה יותר טוב. הרי לעם הישראלי היה צריך קודם כול לפנות – כאשר ערפאת פותח ב"ביסמאללה אל-רחמן אל-רחים"; כאשר הנורבגי המכובד, יושב-ראש הוועדה, פותח בנורבגית. כל אדם גאה בלשונו, מדוע לא נהיה גאים בלשונו שלנו במעמד כל כך רם, במעמד כל כך אוניברסלי, בין-לאומי? קשה לי לראות הסבר לכך. היה פה חישוב, וכנראה חישוב מוטעה, ויש להצטער על כך.

גברתי היושבת-ראש, העדר אווירת שלום, העדר שמחת שלום בציבור נובע מתחושה, שרומינו על-ידי הצד השני, שרומינו על-ידי רב-רוצחים שלא נטש את רצונו בהשמדת ישראל. אתה רואה כמה הוא מתפתל כשהוא צריך לומר חצי מלה של גינוי, אבל כשהוא מדבר חופשי, הוא מדבר ביוהנסבורג על ג'יהאד, הוא מדבר על מדינה פלשתינית, הוא מדבר על ירושלים כבירתה, הוא אומר להם שפלשתיין תיפדה בדם. זה איננו, בשום פנים ואופן ולשום מטרה שהיא, צעד אמיתי למשא-ומתן של שלום.

היה יכול להיות חג גדול היום הזה אילו יכולנו להצביע על ירידה במספר ההרוגים, על ירידה במספר הפצועים, על ירידה בטרור, על התעוררות רגש של שכנות טובה בינינו לבינם. אבל הם לא מתכוונים להקים מדינה פלשתינית לצדנו. הם מתכוונים להקים מדינה פלשתינית במקומנו, תחתינו, כדי שתיעקר, חלילה, מן המפה ומן המציאות מדינת ישראל.

מכאן, גברתי, הצער הגדול על שלא נעשה וולו משהו כדי לומר, למשל, לאותו רב-רוצחים: אינך מדבר שלום למעשה, אינך מקיים דבר, אתה גם מעז להופיע במדים, ואתה רצית להופיע עם אקדח אלא שהתקנון של הפרס הבין-לאומי היוקרתי הזה לא אפשר לך. אקדח נגד מי, מדים בשביל מה, אם לא כדי להכריז לאנשיו ולעולם, שהמלחמה לא תמה, שהשלום הזה הוא מדומה ושפלטין וירושלים בירתה היא החלום.

לכן אני נמנה, לצערי, עם אלה הסבורים שהיה פה משגה. עם כל זה שהיו כמה הישגים חלקיים לכאורה, הכול מיטשטש לנוכח ריבוי האבדות, ריבוי השכול וחוסר הסיכוי לראות את האור בקצה המנהרה עם הפרטנר הזה, המרושע, רב-רוצחים שלעולם לא ישתנה.

ואני מסיים בדבריו של כריסטיאנסן. כריסטיאנסן אמר, כשהוא סירב להעניק לו את הפרס: ערפאת הוא טרוריסט. הוא היה טרוריסט 30 שנה. טרוריסט זה אדם שרוצח חפים מפשע, ולכן אינני מוכן לתת לו פרס. אני שואל: האומנם אנחנו לא יודעים מה שידע כריסטיאנסן? איך הסכמנו ששפל כזה, השמח לאידם של יהודים נרצחים, יקבל פרס נובל לשלום, ואנו כביכול עומדים לצדו, כתף אל כתף? על כך – רוב תמיהה וצער.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שאול גוטמן, ואחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא.

שאול גוטמן (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, באמצע שנות ה-70 קיבל הנרי קיסינג'ר פרס נובל לשלום על הוצאת כוחות ארצות-הברית מווייטנאם. מייד לאחר מכן פרצה המלחמה מחדש בהותירה מאות אלפים, ויש אומרים כמיליון הרוגים.

אין בלבי ספק, כי הגויים המכופתרים מנורבגיה היו מעניקים פרס נובל לשלום גם אם היתה מדינת ישראל קורסת ועל חורבותיה היתה קמה "משאת הדורות" – המדינה הפלשתינית. העיקר שיש מסמך שלום.

יושב-ראש ועדת הפרס לא התבייש להודות, כי אף-על-פי שאין שלום, כוונת הפרס לעודד את המשתתפים להמשיך בתהליך. במלים אחרות, פרס נובל לשלום הפך להיות שוחד פוליטי, בלי להתחשב בתוצאות.

גברתי היושבת-ראש, בכל תחום אחר פרס נובל מוענק על תוצאות מוכחות, לעתים אחרי שנים ארוכות של בדיקה קפדנית בדבר התוצאות ומשמעותן. האם יעלה על הדעת פרס נובל בפסיקה על רעיון לא בדוק, על חזון, על משאת לב? פרס נובל לשלום הפך ביזיון פוליטי.

רבותי חברי הכנסת, הסכמת ראש הממשלה לקבלת פרס נובל לשלום עם רוצח תינוקות, על ביצה שלא נולדה, מעוררת מחשבות נוגות על תפיסתו הערכית של ראש הממשלה את המאורעות העכשוויים במדינת ישראל, ועל כך, גברתי היושבת-ראש, רצוני לייחד דברים אחדים.

זוכרים את דברי רבין, כי הביטחון האישי הוא הנושא העיקרי שעליו עונה הסכם השלום? זוכרים את דברי רבין: "ערפאת יטפל ב'חמאס' ללא בג"ץ וללא 'בצלם'"? זוכרים את דברי רבין: "המועצה הלאומית הפלשתינית תבטל את האמנה הפלשתינית"? זוכרים את דברי פרס בדבר שוק מזרח תיכון חדש? זוכרים את דברי פרס על עולם חדש שאליו יש להסתגל?

ובכן, המציאות המרה טופחת על פנינו: הביטחון האישי בשפל המדרגה; מאז החתימה על הסכם אוסלו נהרגו למעלה מ-100 ישראלים, ומאות יהודים – ממעשי טרור; ערפאת אינו מטפל ב"חמאס" הואיל וה"חמאס" ממלא את המאווים האמיתיים של הרחוב הערבי; המועצה הלאומית הפלשתינית לא תשנה את האמנה הואיל והפלשתינים אינם מעוניינים בכך; שוק מזרח תיכון חדש לא יכון מכיוון שהכלכלה של שכנותינו מפגרת, ושוק משותף מתאים רק למדינות בעלות מכנה משותף; העולם החדש שאליו משתוקק שר החוץ מתבטא בהתפרקות אלימה של יוגוסלביה, במלחמות נוספות ברפובליקות הסובייטיות, בדליפת חומרים אטומיים מברית-המועצות לשעבר אל עבר המזרח התיכון ובהתנהגות מופקרת של קוריאה הצפונית.

אך תפיסתו הערכית של ראש הממשלה פגומה גם ביחסי הפנים, ומעלליו עוד יסופרו בספר דברי הימים. מר רבין תוקף באופן שיטתי כל מטרה הנקרת בדרכו. לאחרונה תקף בפעם המי-יודע-כמה את עובדי התעשיות הביטחוניות. מפריע לו כי פגזים שנפלו על כוחותינו על-ידי ה"חיזבאללה" הם מתוצרת ישראל. שומו שמים, מר רבין, האם בעבר לא הופעלו אמצעי לחימה שלנו כנגדנו?

אך הצביעות וההתחסדות אינן יודעות גבולות. אם תבדוק היטב, ראש הממשלה, את משרד הביטחון שעליו אתה מופקד, תגלה שמשרד הביטחון העביר לאחרונה רעיונות כמוסים ביותר של טכנולוגיה צבאית עתידית – ואני אומר את זה בכל הידע והסמכות – לידי מעצמה מפוקפקת, וזו העבירה רעיונות אלה לידי מדינה בעלת קשרים הדוקים עם העולם הערבי. לדעתי, זו פגיעה ממשית בביטחון המדינה, אך מי ייתן על כך את הדין? הרי אף אחד לא יודע על כך, אף לא ועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון.

רבותי חברי הכנסת, הממשל האמריקני מסבסד את התעשיות הביטחוניות שלו מול ישראל ב-1.4 מיליארד דולר לשנה, כסיוע חוץ, אך תומך באירופה ב-140 מיליארד דולר לשנה, ובדרום-מזרח אסיה בכ-70 מיליארד דולר לשנה, לא כסיוע, אלא מתוך תקציב ההגנה האמריקני. ראש הממשלה רבין מסייע לעקר ולהרוס את התעשייה הביטחונית שלנו, שבראשה הרשות לפיתוח אמצעי לחימה.

גברתי היושבת-ראש, פניני הלשון של מר רבין אינן יודעות גבולות. מיפן הרחוקה הוא מסביר, כי אין לנו אופציה התקפית נגד ה"חיזבאללה", שכן יש לחשוש מפעולות נקם רחבות-היקף ברחבי העולם.

ראשית, אני מבקש לקבוע: אין זה נכון. שנית, גם אם נכון הדבר, האם כך מגיב ראש ממשלה בפומבי?

האמת הבסיסית היא, כי בידי סוריה המפתח לפעולות ה"חיזבאללה". הלוגיסטיקה, העברת ציוד הלחימה, האימונים וההכנות – נעשים כולם תחת עינו הפקוחה של אסד. על סוריה לדעת, כי לישראל יש אופציה לפתיחת חזית ברמת-הגולן, שהיום היא שקטה מתוך אינטרס סורי ברור, אך לנו אסור לשחק לידי הסורים. להערכתנו, אין צורך במימוש מלא של האופציה ברמת-הגולן כדי להכריח את אסד לבלום את ה"חיזבאללה". מספיק כי באמצעות כמה פעולות מוגבלות יהיה ברור לכול כי אנו לוקחים אופציה זו ברצינות.

רבותי חברי הכנסת, עוד יתברר כי ישיבתו של יצחק רבין במשרד הביטחון במשך עשור הביאה לנזק ביטחוני בל ישוער.

עתה, לאחר שקיבל פרס נובל לשלום ללא שלום, יש לרבין משימה נוספת: הסגרת הנכסים האסטרטגיים שברמת-הגולן לידי סוריה. הגיעו הדברים לידי כך שאסד אומר במפורש כי המצב הקיים עדיף בעיניו וכי במקרה הטוב יהיה מוכן לקבל את כל רמת-הגולן תמורת הסכם אי-לוחמה. אך אצלנו מנסים לאנוס את אסד ולשים בפיו דברים שמעולם לא אמר.

רבותי חברי הכנסת, אין ספק, שלמען עתיד האומה, על ראש הממשלה הנוכחי לרדת מן הבמה הפוליטית, אך על האופוזיציה לבנות אלטרנטיבה ממשית, שבמרכזה: א. חקיקת יסוד שתבטיח כי מדינת ישראל היא מדינה יהודית ותארגן מחדש את מושג האזרחות; ב. בלימת האסלאם הקיצוני על-ידי עידוד הגירת ערבים מארץ-ישראל המערבית כולה; ג. ביטול הסיוע האמריקני לישראל תמורת מחיקת חובות ושקלול כספי ריאלי של תרומת מדינת ישראל לביטחון ארצות-הברית; ד. יישוב מיליון יהודים בי"ש"ע בתוך עשור; ה. הקמת מערכת חינוך ממלכתית-לאומית בצד המערכת הממלכתית-דתית לשם העמקת ערכי היהדות והציונות.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת אברהם רביץ.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, דרך ארוכה עברנו מאז נחתם הסכם אוסלו, בספטמבר 1993, והדרך לשלום לא פחות ואולי אף יותר ארוכה.

הדרך לפנינו ארוכה, אבל כברת הדרך שנעשתה מרחיקה לכת: בעקבות הסכם אוסלו נחתם הסכם השלום עם ירדן; נפתחו נציגויות מסחריות שלנו במדינות המפרץ וצפון-אפריקה; בוטלו חלק מהגבלות החרם הערבי, והביטול הזה מתחיל להניב פירות.

קשה להפריז בערך ההבנות שהוסכמו בעצם הימים האלה בביקור ראש הממשלה ביפן, הבנות שהן המשך ישיר לפתיחות מצד השווקים החדשים שכבר נפתחו בפנינו בדרום-מזרח אסיה ועומדים בקשר ישיר עם הסכם השלום שנחתם באוסלו לפני כשנה.

קשה למדוד את משקלן של ההתפתחויות המדיניות וקשה לכמת את משקלו של טקס הענקת פרס נובל לראש ממשלת ישראל ולשר החוץ שלה. ההשלכות בכל התחומים מרחיקות לכת הרבה מעבר למה שקצרי הראות מסוגלים לקלוט והרבה מעבר למה שעיוורים פוליטיים מסוגלים לראות.

אין לי ספק שכל חברי הכנסת רוצים שלום, אבל כמה לעג וכמה להג ואילו דברי הבל הטחתם במשך השנים בשר החוץ, האיש שלדברי חברי כנסת מהאופוזיציה "חולם בהקיץ", האיש שבלעדיו לא היינו מגיעים עד כאן, על כל ההישגים בכל התחומים, ואף שלא מעט קשיים הם מנת חלקנו ועדיין צפויים.

כולנו, חברי הכנסת, שואפים לעתיד ללא מלחמות, כולנו מדברים על קדושת השלום, אבל באמצעות חברי ועדת פרס נובל זיכה באוסלו העולם כולו בפרס השלום את אלה שעושים שלום ולא רק מדברים עליו. ואסור לשכוח, חברי הכנסת, שבאמצעות יצחק רבין ושמעון פרס, במוצאי שבת הצדיע העולם כולו למדינת ישראל כולה ולאזרחיה.

ובמה עוסקים בשעה גדולה זו ראשי הליכוד והאופוזיציה? הם צווחים ורועשים ומייצרים את גלי הביקורת. על מה? – על גודל המשלחת לחוץ-לארץ. גודל המשלחת, מול גודל השעה. חברת הכנסת לימור לבנת יצאה נגד "חגיגות השלום" והטקסים על חשבון משלם המסים, רחמנא ליצלן. עופרה חזה ויהורם גאון, שהוסיפו ממד של תרבות והתרוממות נפש, העבירו לעולם כולו את רחשי הלב של הציבור בישראל – וחברת הכנסת לימור לבנת שקלה את השקלים שעלתה נסיעתם לאוסלו. ממי שמפגינה רגישות לזכויות הנשים הייתי מצפה לקצת יותר יושר אינטלקטואלי. הכבוד שהיו ראויים לו בשנה שעברה – וכולנו בוודאי הסכמנו לכך – דה-קלארק ומנדלה, מגיע גם להנהגת מדינת ישראל. הייתי מצפה ממנה לגישה ממלכתית קצת יותר, ולא רק לחשבון מפלגתי צר.

איני רואה כל פסול בכך שישראל על אזרחיה תהיה גאה יותר בהישגיה. מה מייצגים ההשמצה, נמיכות הקומה, ההפגנות נגד הטקס, אם לא גלותיות וקרתנות שאתם עדיין לא השתחררתם מהם?

משה פלד (צומת):

— — — 300 מאות, 300 מאות — — —

גדעון שגיא (העבודה):

מובן שלא היה ניתן לצפות שנחזור לימים של קמפ-דייוויד ולימים של הענקת הפרס למנחם בגין, זיכרוננו לברכה, ימים שבהם מפלגת העבודה ושאר סיעות האופוזיציה עמדו מאחורי הממשלה, עמדו מאחורי ראש הממשלה, במאמצייהם להשיג שלום; ובטקס הענקת פרס נובל שבו הוא, מנחם בגין, זכה בשם כולנו.

במובן הזה, חברי הכנסת, הליכוד של היום הוא לא הליכוד של אז, הוא איננו ליכוד ממלכתי, וגם חבר הכנסת בני בגין איננו אותו בגין הממלכתי של אז. חבר הכנסת בני בגין רץ אף הישר אל התקשורת עוד במעמד הטקס עצמו, וגלגל בלשונו גודש של דברי נאצה. חבר הכנסת בני בגין גם יצא למחרת ברשימה שבה כתב שאוסלו היא החטא, ביטוי של ההסכם אלימות, ואוסלו היא העונש. חבר הכנסת

בגין, אנחנו מעולם לא השלינו את עצמנו וגם לא אחרים שהדרך תהיה סוגה בשושנים. לא אמרנו, ותשקוט הארץ ארבעים שנה.

חברי הכנסת, לדאבוני יש אויבים רבים לשלום, והמתנגדים להסכם והפועלים לסיכולו מהצד שלנו מצטרפים, בלי משים, בלי שהם מתכוונים לכך, ומסייעים לאויבי השלום הפלשתינים, לתנועת ה"חמאס" הטוריסטית השואפת לבלום את תהליך השלום.

הגדיל לעשות בלהט פופוליסטי יידיי חבר הכנסת עוזי לנדאו, שהשווה את הטקס באוסלו, 1994, למינכן של היטלר, אבל זהו ביזיון שלא ראוי כלל להתייחסות.

חברי הכנסת, אם תרצו אתם רשאים לכנות את התהליך מציאות אכזרית, אך אם תרצו ואם לא, את המאמצים לחבל בטקס, בסמליותו ובמשמעותו לא ניתן לתאר אלא כחרפה, כמציאות משפילה ומדכאה שבה הפוליטיקה המפלגתית עולה על כל שיקול לאומי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחריו ישיב בשם הממשלה השר שמעון פרס, שר החוץ. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, פרס נובל לשלום הוא פרס אחד, פרס לשלום שניתן לאישים שונים שיתחלקו בפרס הזה; שניים, ראש הממשלה מר יצחק רבין, ומר פרס, והשלישי – יאסר ערפאת, שלושתם חברו יחד כדי לקבל פרס אחד לשלום.

אני רוצה לומר לכם, לפי דעתי ראש הממשלה יצחק רבין ומר פרס ראויים לקבל פרס לשלום מבחינה אובייקטיבית. אין אנו יודעים אם מכל המרקחה הזאת יצא שלום, אבל באורח אובייקטיבי, אם אנחנו שוקלים – – –

גדעון שגיא (העבודה):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק שנייה, הרי אנחנו באמצע התהליך, אז אנחנו לא יודעים.

הנה מדינת ישראל שולטת בכל שטחי ארץ-ישראל, והממשלה הזאת – יש לה שיטה, יש לה מדיניות; היא אומרת: אנחנו מוכנים להחזיר שטחי ארץ-ישראל תמורת סיכוי לשלום, והממשלה הולכת בצעד הזה. היא אומרת, ששלום חשוב משטחים, אולי חיים חשובים משטחים. לכן אומרת הממשלה, בפה מלא: אנחנו הולכים להחזיר שטחי ארץ-ישראל; ואני מניח שיש כאב בעניין הזה לרוב שרי הממשלה

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

לא להחזיר אלא למסור. להחזיר — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

למסור, אתה צודק.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת זאבי, אני מקבל את התיקון שלך. זה לא תיקון בשפה העברית אלא תיקון מהותי, ואני מסכים. מעולם לא היה עם פלשתיני ששלט כאן, לכן צריך למסור. זאת מסירות-נפש גדולה מטעם הממשלה.

אנחנו כאן בבית חלוקים על הגישה הזאת של הממשלה. אחדים מאתנו אומרים: לא ולא, לא נחזיר, לא נמסור שטחי ארץ-ישראל בשום מחיר; אחרים אומרים: לא יהיה כאן שלום, משום כך לא נחזיר, לא נמסור; אחרים אומרים: המסירה הזאת תפגע בביטחון המדינה. ויש ויכוח בבית הזה, יש ויכוח בין חלקי הבית בדרך אשר נהלך בה. אבל הממשלה – לשיטתה.

דווקא מפני שאין ביטחון שהולך להיות כאן שלום, אני חושב שמבחינת ראות עיניהם של הנורבגים הם יכולים ללמוד, שאכן, הממשלה הזאת עשתה מעשה נועז ביותר. תמורת הספק הזה, או הספק-ספק מוכנה הממשלה בישראל למסור שטחי ארץ-ישראל, שטחי הבטחה, לעם אחר שלא שלט כאן מעולם; גרו כאן אבל לא שלטו. מוכנים למסור להם. לכן, הממשלה הזאת או מר יצחק רבין ומר שמעון פרס, מבחינת ראות עיני מחלקי הפרס, הם עשו מעשה גדול מאוד, אפילו לא הגיע לסיומו ואפילו חס-ושלום לא יהיה כאן שלום, כפי שאנו, רובנו הגדול חוששים, ולא יודעים או לא בטוחים שאכן מהעניין הזה ייוולד שלום אמיתי, שלום שיוכלו לחיות כאן.

אני שואל: לא רק אתם קיבלתם את הפרס; אתם חלקתם את הפרס. הפרס הוא אחד, גם הכסף הוא אחד. אם מישהו היה מקבל לבדו, הוא היה מקבל את כל הכסף, ואני לא מדבר, כמובן, על כסף, כפי שאתם מבינים.

זה פרס שחלקתם ביניכם, לאמור, אתם בעצם אומרים, שאתם מסכימים, שגם ליאסר ערפאת מגיע פרס לשלום. זה פרס אחד שהתחלק ביניכם. ואני שואל: מה עשה יאסר ערפאת למען השלום הנאצל הזה? מה קרה? הוא קם לפני כמה עשרות שנים כטרוריסט, ארגן אנשיו, הרג בנו, בנשותינו, בילדינו, בזקנינו. רצח בדם קר אנשים חפים מפשע. לא בחל בשום דבר. מה הוא רצה? הוא רצה להדביר אותנו במלחמה של צבא נגד צבא? לא היה לו שום סיכוי לכך. הוא הרי רצה להביא לידי כך שאנחנו נגיע למצב של חוסר אונים ונאמר: כדי להגיע לשלום אנחנו נותנים לך חלק מארץ-ישראל על מנת שאתה תקים שם מדינה. והוא קיבל את זה, בדיוק את זה הוא קיבל.

אנחנו הרי משתעשעים כאן בנוסחאות של אוטונומיה, של הסכם הביניים. אבל הרי הכול יודעים שבעצם אנחנו נתנו ליאסר ערפאת בדיוק את מה שהוא רצה. ואני שואל: איזה מאמץ עשה יאסר ערפאת למען השלום? על מה הוא ויתר? אומרים לי חברי הכנסת הערבים בקריאת ביניים באחד הנאומים שלי: הוא ויתר על דרך המלחמה. מה זאת אומרת "על דרך המלחמה"? הוא כבר הגיע לניצחון. הרי הוא קיבל הכול. אני שואל: האם יאסר ערפאת העז להעלות על דל שפתיו ולומר שיהודים יוכלו להמשיך ולגור בכל חלקי ארץ-ישראל בביטחון, שזהו הרי המינימום לשלום אמת? גרים שם 120,000 יהודים. הוא אומר לנו: לא, אתם תוציאו את כולם.

אני אומר, שהשותפות הזאת של לקיחת פרס נובל לשלום ומתן הלגיטימציה גם ליאסר ערפאת, שגם לו מגיע פרס השלום, הרי זה מה שאמרתם בעצם קבלת הפרס, אני חושב שזהו ביזיון וזוהי פגיעה באזרחי מדינת ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר החוץ, ממלא-מקום ראש הממשלה, השר פרס, להשיב בשם הממשלה על כל ההצעות לסדר-היום. בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הוויכוח איננו על הפרס, הוויכוח הוא על הפתרון. זה לא משנה הרבה, עם פרס, בלי פרס, לא הייתם משנים את דעתכם. אתם שוללים את הפתרון הזה ועל זה צריך להתווכח. מה זה שייך לפרס?

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת עוזי לנדאו. אינני מקבל, עם כל הכבוד לך, שני סטנדרדים. מר בגין דיבר באנגלית באוסלו, אתה הערת לו? אתה העלית את השאלה של הכבוד הלאומי, של אהדה? מה מזכרת היום, תגיד לי? שתקת אז, תמשיך לשתוק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא שתקתי אז.

שר החוץ ש' פרס:

לא שתקת. לא שמענו את קולך כאן בכנסת. מדוע שני סטנדרדים? שנית, אני שר החוץ, אני צריך לדבר לעולם החיצון. זה לא היה נאום לתושבי ישראל, הם יודעים את דעותי ואת דעת הממשלה. היתה הזדמנות לדבר למאות מיליוני אנשים בעולם, להסביר מה היא יהדות, להסביר על מה אנחנו חולמים. מה הבושה? באו"ם אנחנו מדברים עברית? יכול להיות שערפאת, אילו היה שולט יותר באנגלית, היה גם כן מדבר אנגלית.

סאדאת לא בא כלל. אני לא מקבל את שני הסטנדרדים שלך על ערפאת ועל אחרים. האם פרס נובל ניתן לסאדאת מפני שהוא עשה את מלחמת יום הכיפורים ונפלו לנו 4,000 חיילים?

רחבעם זאבי (מולדת):

מה אתה משווה מלחמה לטרור? זה לגיטימי.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא רוצה להתווכח אתך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה לא רוצה להתווכח, תגיד.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא רוצה להתווכח, מפני שגם אחרים עסקו בטרור. מנדלה גם כן עסק בטרור. מה הוא נתן לדה-קלרק? דה-קלרק נתן לו את הכול. מישוהו העיר על זה כאן בבית? מה זה שני הסטנדרדים האלה?

עם כל הכבוד, עליית הטרור ואוסלו, מה הקשר בין השניים? ואני כאן רוצה להגיד דברים רק מכוח ההיגיון. הליכוד עשה בלבנון שני דברים, שלום תיאטרלי ומלחמה דרמטית. במלחמה שהוא ניהל בלבנון נפלו כ-600 חיילים. כאב הלב ושתת הדם. אחר כך הוא עשה שלום, מה זה עוזר היום?

אני רוצה לשאול: מה הקשר בין מה שקורה בצפון הארץ, או יותר נכון בדרום-לבנון, עם נפילתם של מאות חיילים בלבנון, עם סיפורי דמע, ואחר עם ההצגה הזו "עשינו שלום עם לבנון", עם כל התהלוכה הזו "ותשקוט הארץ ארבעים שנה"? תלמדו משהו. איזה מין סטנדרדים כפולים אלה?

אני גם מוצא סטנדרדים כפולים בעניין ההתנחלויות. היחידים שהורידו התנחלויות – זו תנועת הליכוד. כבוד לאומי, יישוב יהודי לא ירד – אתם היחידים שהורדתם. תפסיק להטיף לנו כל הזמן מוסר בעניין הזה.

אינני מבין גם מדוע מותר להקטין את חיל אוויר, מותר להקטין את הצבא, מותר להקטין את רפא"ל – אסור לנגוע בנצרים. מי אמר שנצרים חשובה לביטחון ישראל יותר מחיל האוויר או מרפא"ל?

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי תקטין את הממשלה. היא קדושה?

שר החוץ ש' פרס:

מה הקשר בין טרור לבין אוסלו? אם נכנס מחבל לתל-אביב והתאבד באוטובוס – אגב, זה לא האוטובוס הראשון שנפלו בו קורבנות בפתח תל-אביב, לפני אוסלו ובלי אוסלו. הניסיון הזה לחבר את הטרור עם אוסלו – מה פתאום, מה זה שייך האחד לשני? היה אירוע בעפולה, בחדרה, בתל-אביב, שם נפלו לנו עיקר הקורבנות, מה זה שייך לאוסלו? מה הקשר? כמו שאני הייתי עושה ניסיון להטיל את זה על ההתנחלויות, אותו דבר.

אני מציע לכם, תפסיקו לעשות את הדברים האלה, תפסיקו לעשות את ההשוואות האלה. "חמאס" היה פועל נגד ישראל כמו ש"חיזבאללה" פועל נגד ישראל, בלי כל קשר לאוסלו ועם אוסלו. שום קשר אין בזה. כל הדמגוגיה הזאת, תסלח לי על הביטוי, לא נראית לי.

אגב, ערפאת קיבל את הפרס לא על מה שהוא עשה, אלא על שהוא פרש מעשייה. כמו שסאדאת קיבל את הפרס לא על מה שהוא עשה, אלא על שהוא פרש מעשייה.

אגב, את הפרס לא נתנה ועדת הכנסת. ואם אתם רוצים לפטר את ועדת פרס נובל, בבקשה, תיסעו לאוסלו, תשכנעו את מי שאתם רוצים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אין לנו פרוטקציה.

שר החוץ ש' פרס:

יש לך פרוטקציה במקומות אחרים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לך יש פרוטקציה באוסלו.

שר החוץ ש' פרס:

טוב מאוד. גם לא מגיעה לך פרוטקציה. על מה מגיע לך, תגיד לי? על מה? על הן צדק?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה מגיע לך?

שר החוץ ש' פרס:

אני אעשה לך את החשבון. קודם כול לא מגיעה לי שום פרוטקציה. אני לא מחפש שום פרוטקציה. אני לא זקוק לשום פרוטקציה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם לא ל-102 הרוגים.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת משה פלד, מה אתה מציע לעשות בלבנון? עוד מלחמה? עוד שלום?

משה פלד (צומת):

בדיוק מה שעמירם אמר.

שר החוץ ש' פרס:

זה שייך לאוסלו? מה זה שייך לאוסלו, משה? עם עמירם אין ויכוח.

משה פלד (צומת):

ראש הממשלה צעק עליו.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא שמעתי שהאלוף לוין הציע לעשות עוד מלחמה אחת בלבנון.

משה פלד (צומת):

איש לא דיבר על מלחמה.

שר החוץ ש' פרס:

לא שמעתי שהוא מציע מבצע של"ג, הוא לא הציע עוד הפעם להיכנס לבוץ הזה שלא יודעים איך לצאת ממנו, בוץ שהתערב עם דם מיטב חייליו.

משה פלד (צומת):

הוא הציע יוזמה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שמענו את רבין – – –

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד עוד דבר אחד. הוויכוח הוא ויכוח, ועל הוויכוח הזה אין לכם תשובה; רק ללכת לקורס מ"כים – זו איננה תשובה. יש היום בשטחים קרוב ל-2.5 מיליוני תושבים ערבים.

סילבן שלום (הליכוד):

מנין אתה יודע?

שר החוץ ש' פרס:

אני קיבלתי אינפורמציה ממך.

סילבן שלום (הליכוד):

אני שואל אותך, מנין אתה יודע?

שר החוץ ש' פרס:

אני צריך לגלות לך? אני עומד בחקירה? אתה עורך-דין שלי?

סילבן שלום (הליכוד):

אתה זורק מספר.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא זורק, אני אומר מספר ואתה יכול להשתמש בו. לא יעזור לך כאן שום דבר, שום טריקים.

אנחנו יודעים שהיישוב הערבי מתרבה, כל 15 שנים הוא מכפיל את עצמו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מוכן שום דבר. אני מוכן לדבר בלי הפרעות. אני לא הפרעתי לך, אל תפריע לי. בכלל, הניסיון הזה של הליכוד, כל הזמן עם קריאות ביניים, זה לא נראה לי. אני רוצה להביע את דעתי באופן הכי מסודר, בלי שום קריאות ביניים. אני לא זקוק לשום קריאות ביניים.

בעוד 15 שנים יהיו 5 מיליוני ערבים מחוץ למדינת ישראל. אין בעיה של מסירת שטחים, כפי שהרב רביץ אמר, או ויתור על שטחים. השטחים בידיהם. בעזה אין לנו שטחים, יש בלופים. אין לנו שם כלום. תודה לאל שיצאנו משם, תודה לאל שחיילים ישראלים לא עומדים מול אבנים. אי-אפשר לכסות את הכול במלים ריקות מתוכן, רחוקות מן האמת. במה עזה היתה בידינו? יש שם קרוב ל-900,000 ערבים עם עוני, עם נשק, עם רצח, עם רעב. מה זה שלנו? למי אתה מספר את זה כאן? תודה לאל שיצאנו משם. אמהות וחיילים מברכים אותנו על זה שיצאנו משם. לא צריך שום תמורה. יצאנו מבוססיה אפשרית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יצרתם את יוגוסלביה במדיניות שלכם, וזו רק התחלה.

שר החוץ ש' פרס:

תודה, תודה, דבר אנגלית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אתה יכול לצאת גם משיח'-מוניס. יפו לא שייכת למדינה.

שר החוץ ש' פרס:

לא צריך לצאת משיח'-מוניס, חבר הכנסת רפאל איתן. אנחנו בארץ-ישראל, המדינה היהודית, 4.25 מיליוני איש. לא צריך ללכת לעזה ולהוסיף מיליון רק מפני שלך נדמה שזה טוב. לא צריך להוסיף מיליון ו-300,000 או 400,000 ביהודה ובשומרון רק מפני שאתה חושב שזה טוב לך. אני חושב שזה לא טוב.

רפאל איתן (צומת):

מה הפתרון?

שר החוץ ש' פרס:

הפתרון הוא שהם יחיו ביהודה ושומרון ואנחנו נחיה במדינת ישראל – – –

רפאל איתן (צומת):

זה היה פעם.

שר החוץ ש' פרס:

והיה טוב מאוד, היה מצוין. אתה היית בלבנון, מה יצא מזה, חוץ ממאות הרוגים, חוץ משלום מדומה, חוץ מחוסר פתרון?

רפאל איתן (צומת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

עזוב את זה. אתה לא תעשה היסטוריה. אני לא זקוק לשום אישור ממך.

רפאל איתן (צומת):

תצא מ'בנה.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא אצא מיבנה, אין בדעתי לצאת מיבנה, ואני לא מבקש ממך רשות. יבנה היא יהודית ועזה היא ערבית. אי-אפשר להגיד שעזה חיה בבקבוק. היא לא חיה בבקבוק. זו רצועה מלאה וגדושה בני אדם עם ילדים ועם אמהות.

רפאל איתן (צומת):

אתה מעוות את הכול.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מעוות שום דבר. אני אומר רק דברי אמת.

עוזי לבדאו (הליכוד):

למה אתה לא מוכן לוותר על ירושלים?

שר החוץ ש' פרס:

אין לכם שום פתרון. אתם לא יודעים מה לעשות. אין לכם מה להגיד לעם. מה יש שם? אנחנו נסכן את מדינת ישראל?

חברת הכנסת סלמנוביץ אומרת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סלמוביץ.

שר החוץ ש' פרס:

הלוא את מדברת על כבוד – איפה היא, חברת הכנסת הזאת?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני פה יושבת-ראש.

רחבעם זאבי (מולדת):

תראה כמה אתה עיוור. היא שני מטרים ממך, אתה לא רואה. אתה בעיוורון.

שר החוץ ש' פרס:

חברת הכנסת סלמוביץ, אם את רוצה כבוד, כפי שאמרת לי, תקראי את שמך חברת הכנסת אסתר שלום, ואז לא תהיינה לי בעיות עם סלמוביץ וסלמנוביץ. כל הזמן את אומרת לי לדבר עברית, תקראי לעצמך בשם עברי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מודה לאדוני על העצה הטובה שלו. מכיוון שפנית אלי באופן אישי, אני רוצה גם להשיב לך, אף שאני יושבת-ראש הישיבה.

שר החוץ ש' פרס:

בהחלט, בהחלט. אני מכבד אותך מאוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני הייתי עושה זאת, אבל אני שומרת על השם רק מתוך כבוד להורי בעלי, שהם ניצולי שואה ששרדו יחידים ממשפחותיהם מן השואה. אם רצית לדעת מדוע, זו הסיבה.

שר החוץ ש' פרס:

לכל אחד יש הורים ניצולי שואה, וכולנו חזרנו למדינת ישראל או נשארנו בגולה ושינינו את שמותינו לעברית. את, שמדברת בזכות השפה העברית, צדקה ועברית מתחילות בבית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היא צודקת, והיא לא תלך בדרך המתנתקת מהיהדות ומהציונות.

שר החוץ ש' פרס:

גם אתה אל תשנה את שמך.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה גם מתוך כבוד, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

עכשיו אני רוצה להגיד, ואת זה אני אומר גם לחבר הכנסת אבנר שאקי, שלום אמת – הסכם אוסלו הביא לשלום אמת עם ירדן או לא? במה השלום עם ירדן הוא פחות שלום אמת מאשר עם מצרים? הסכם אוסלו הביא לזה ששתי מדינות ערביות קשרו קשרים עם ישראל בפומבי, מרוקו ותוניסיה – יותר מאשר עם מצרים? הסכם אוסלו הביא לזה שחצי עולם נוסף הכיר בנו? שישראל החלה לפרוח פוליטית וכלכלית בכל העולם, כולל הודו, כולל סין, כולל יפן, עם ביקור ראש הממשלה? הכול נפתח.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה היה לפני אוסלו – – –

שר החוץ ש' פרס:

שכחתי להגיד לך על הסטנדרד הכפול. איך אומר חבר הכנסת עוזי לנדאו, שיש לו רק סטנדרד אחד? אתם יושבים עם ערפאת – ועם עבד אל-חידר שאפי. זה יותר טוב? ישב ראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, עם סגן מייסד אש"ף לאור היום במדריד, ומילאתם פיכם מים, כרגיל אצלכם. רק בגלל מדריד היו דברים אחרים. מה ההבדל? מפני ששאפי הוא סגן באש"ף, הוא פחות גרוע מערפאת שהוא ראש אש"ף?

שאול גוטמן (מולדת):

זה נבלה וזה טרפה.

שר החוץ ש' פרס:

אל תלכו כל הזמן עם הסטנדרדים הכפולים האלה, עם ההדר, עם הכבוד, עם האמת. איפה? לא מזה ולא מזה ולא מזה.

שאל גוטמן (מולדת):

אבל איפה שלך, אדוני?

שר החוץ ש' פרס:

שלי היא אמת יהודית. לא שלטנו בעם אחר, לא נשלוט בעם אחר.

שאל גוטמן (מולדת):

איזו יהדות זאת? איפה המצאתם את היהדות הזאת?

שר החוץ ש' פרס:

היא לא שלך. היהדות שלך לא מקובלת עלי. שבעים פנים לתורה. הפנים שלך נראים לי פנים על הקרקע.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל זו לא יהדות תורה – – –

שאל גוטמן (מולדת):

איזו יהדות זאת?

שר החוץ ש' פרס:

היהדות היא "ותשלוט על עם אחר", בעד דיכוי עם אחר? היהדות היא "זכור כי גר היית בארץ מצרים". היהדות היא בעד "ואהבת לרעך כמוך". איזו יהדות אתה מטיף לי, של שנאה, של שתלטנות, של גזענות, זוהי יהדות? היא לא שלי. קח אותי, היא לא שלי. היהדות היא נגד שתלטנות, היהדות היא "זכור כי גר היית בארץ מצרים".

שאל גוטמן (מולדת):

אתה פרס מתרפס.

שר החוץ ש' פרס:

ואתה אפס. יותר טוב להתרפס מאשר להתאפס. אפס. זוהי היהדות? מר גוטמן, הכלכלן הגדול, כאן בכנסת מצהיר: אי-אפשר לעשות שוק משותף במזרח התיכון מפני שאין מכנה משותף. איזה גאון כלכלי אתה, מר גוטמן? לא נשמע כמוך.

יושב אדם, קלינטון, נוסע למיאמי, עושה אזור סחר חופשי עם כל ארצות דרום-אמריקה. לארצות דרום-אמריקה יש מכנה משותף עם ארצות-הברית? מה אתה מדבר כאן?

שאל גוטמן (מולדת):

זה הצליח?

שר החוץ ש' פרס:

כן.

שאל גוטמן (מולדת):

איפה כן?

שר החוץ ש' פרס:

כן. כן.

שאל גוטמן (מולדת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אה, לא הצליח. תפטר גם אותו. תפטר את כולם, רק אתה.

שאול גוטמן (מולדת):

אתה עם ערפאת זה בסדר.

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, אוסלו הביא לידי זה שחלק מהעם הפלשתיני, לא כולו, יצא מהטרור. מי שאומר, כפי שאמר אחרון הדוברים, שערפאת לא קיים שום דבר – כן, אנחנו יודעים בוודאות שהארגון שערפאת עומד בראשותו, הארגון הפוליטי פרש מדרך הטרור. זה לא אומר שגם ה"חמאס" פרש, אבל היה זמן ששני הצדדים היו על דרך הטרור. עכשיו רק צד אחד על דרך הטרור.

עם ירדן עשינו שלום מלא. ישראל עלתה למדרגה מדינית וכלכלית חסרת תקדים. החרם הערבי הולך ומתמוטט. מעמדה הכלכלי של ישראל באירופה הולך ומשתפר, הוא השתפר לאין ערוך.

אבל העיקר, לא בשביל זה עשינו את זה. חבר הכנסת רביץ, אנחנו לא מהמרים על השלום. אנחנו רוצים להיות בטוחים שישראל לא תיהפך למדינה דו-לאומית. אנחנו רוצים להיות בטוחים שישראל לא תאבד את אופיה היהודי.

זה שלך יש ביקורת על ועדת פרס נובל, תכתוב להם, אין לי שום דבר נגד זה.

אגב, גם מר בגין לקח לאוסלו פמליה של 30 איש פלוס 40 עיתונאים, במטוס של חיל האוויר, ולא שמעתי איש פוצה פה ומצפץ. הוא לקח לווישינגטון 50 איש, כולם אנשים, ברוך השם, לא עניים, רובם מחוץ-לארץ. אין לי שום דבר נגד זה. כל הקטנוניות הזאת, כל ההתנפלות הזאת חסרת הטעם, אינני מבין.

אני רוצה להגיד, מר גוטמן, מה שאתה הפקת מפיו – זו שערורייה. רבין מהווה בעיה ביטחונית לישראל?

שאול גוטמן (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

כן. הוא הביא נזק לביטחון ישראל. הוא?

שאול גוטמן (מולדת):

זו דעתי, דעתך אחרת.

עוזי לבדאו (הליכוד):

הוא ראש הממשלה המסוכן ביותר.

שר החוץ ש' פרס:

אני מדבר על תנועות פיך? על תנועות שפתיך? אני מדבר על דרכי מחשבותיך, שהן נלזזות מההתחלה ועד הסוף, אחרי שהיית מומחה כלכלי והיית מומחה ליהדות ושיבשת את דמותה. היהדות היא בעד שליטה על עם אחר? היהדות היא בעד גזענות?

שאול גוטמן (מולדת):

תשאל את – – –

שר החוץ ש' פרס:

בזמן האחרון ניתקתי את היחסים אתו. היות שאתה מקיים אתו יחסים קרובים – לך אתה ותשאל אותו.

שאול גוטמן (מולדת):

זה האסון שלך.

שר החוץ ש' פרס:

אני מכיר את תורת משה רבנו ולא את תורת דוד אבינו.

יוסף בא-גד (מולדת):

יהושע, דוד המלך, מלחמת השחרור ב-1948.

שר החוץ ש' פרס:

יפה. את היהדות יסד, לפי מיטב הכרתי, משה רבנו. אחר כך בא יהושע ולחם. הוא היה לפחות אדם רציני.

מרדכי גור (העבודה):

שלמה המלך בנה את בית-המקדש. שלמה המלך נתן מתנה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

באזור צידון, באזור צור.

שאול גוטמן (מולדת):

לא בירושלים.

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקשת.

שר החוץ ש' פרס:

אני מנסה להגיד לגדול בתורה, מר גוטמן, לא כל מה שדוד המלך עשה, על היבשה, על הגגות, נראה בעיני יהודי או מוצא חן בעיני.

יוסף בא-גד (מולדת):

זו בושה להגיד את זה. תתבייש לך.

שר החוץ ש' פרס:

בושה? אני כובש את הבושה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תתבייש לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, חבר הכנסת בא-גד.

שר החוץ ש' פרס:

אני שמח לשמוע שאתה מתגאה גם בבת-שבע; לא?

שאול גוטמן (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן. חבר הכנסת גוטמן. חבר הכנסת גוטמן.

יוסף בא-גד (מולדת):

בושה וחרפה.

שר החוץ ש' פרס:

אחרי כל מה שלמדת, מר גוטמן, אם זה מה שיצא ממך, חבל על הלימודים. חבל על הלימודים. מה יש ללמוד אם זה מה שאתה מדבר?

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — אני מבקש — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אני מבקשת להפסיק את זה, ומייד.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — בדוד המלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — לא, אני מבקש — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אתה לא תגיד לי לא. אתה תשב ותשתוק עכשיו.

שר החוץ ש' פרס:

בשם בת-שבע, אני מבקש את סליחת דוד המלך.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, שב ותפסיק.

יוסף בא-גד (מולדת):

בושה וחרפה. דוד המלך, נעים זמירות ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שאול גוטמן (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

אין לנו שום התרשמות מהביקורת על פרס נובל מפני שאין לזה שום שייכות. אין בדעתנו להוביל את מדינת ישראל לאסון.

משה גפני (יהדות התורה):

שר החוץ ש' פרס:

לא. אני לא רוצה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש.

שר החוץ ש' פרס:

לא, לא רוצה. שב בשקט, מר גפני, אסתפק בלעדיך. אין לי צורך.

משה גפני (יהדות התורה):

שר החוץ ש' פרס:

לא, אני לא רוצה. לא מסכים.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מאפשרת עכשיו.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, זה בלתי אפשרי. אתה לא תדבר עכשיו. חבר הכנסת גפני, אתה לא יכול לדבר עכשיו. שר החוץ מדבר. אתה לא תיכנס לדבריו. אני לא מוכנה לאפשר לך.

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, אנחנו עובדים כדי למנוע אסון ממדינת ישראל, הפיכתה לארץ לא-יהודית.

משה גפני (יהדות התורה):

— — — הוא פוגע בנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אין דבר כזה. אתה לא יכול להתפרץ לדבריו.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא פוגע בנו.

שר החוץ ש' פרס:

גם אתה פוגע בי, אז מה?

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

שב בשקט, אינני מוכן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, לא אפשרתי לך לדבר.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מוכן להשיב.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אם אתה חושב שהוא פגע בך, תגיש בקשה בכתב להודעה אישית.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא יכול לבקש עכשיו. אתה תגיש בקשה בכתב.

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, אנחנו מונעים — — —

שאל גוטמן (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן. חבר הכנסת גוטמן.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו מונעים אסון ממדינת ישראל ושלייתה כמדינה יהודית, בערכים, במספרים ובשטחים. אנחנו לא מתרשמים מאלה שיש להם ביקורת אבל אין להם אלטרנטיבה, מאלה שמוכנים להחזיר את הכול לקורס מ"כים. יש עולם אחר, ואכן נשנה את מצבנו ונביא שלום לאזור, ביטחון לעמים ומורשת ישראל ליהודים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. מה אדוני מציע? אדוני שר החוץ, מה אתה מציע? אדוני שר החוץ, מה אתה מציע?

שר החוץ ש' פרס:

דיון בכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

דיון במליאה.

שאל גוטמן (מולדת):

צריך לקחת גלולה נגד בחילה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רחבעם זאבי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת לנדאו מסדר-היום. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, לא יכול היה להיות מעמד ציני יותר בעולמנו מאשר המעמד הבא להעניק לראש כנופיות אש"ף, הרוצח, השקרן, המתעתע, יאסר ערפאת, את פרס נובל לשלום. מה לערפאת ולשלום? תשאלו את ילדי אביבים ואת ילדי מעלות ואת הספורטאים שנטבחו במינכן.

ערפאת הגשים את השלב הראשון בתורת השלבים האש"פית כאשר קיבל לידייו את עזה ויריחו. הוא לא חיסל את קני הטרור בעזה וביריחו וכבר מתכוונים לתת לו את השלב השני והוא יהודה ושומרון, שמהם הוא ימשיך בטרור וידרוש את השלב השלישי, ירושלים, ואת השלב הרביעי, חיפה ועכו ויפו ואשדוד ואשקלון. ערפאת ראוי לפרס הטרור והשנאה.

ביחד עם ערפאת קיבלו את הפרס רבין ופרס. אבל רבין ופרס ראויים לפרס העיוורון, האטימות, ההתפרסות וההתחסדות או את פרס הנסיגה מהציונות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת משה גפני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה פלד מסדר-היום. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו הקשבנו לדיון. אני הקשבתי לחלקו וחברי הקשיבו לכולו. לא היו קריאות ביניים, לא היה שום דבר. לראשונה בתולדות מדינת ישראל עומד שר בכיר בממשלה, שר החוץ, עומד ומדבר נגד נעים זמירות ישראל, דוד המלך, כשהדברים לא קשורים כלל לדיון.

מדובר כאן על פרס נובל לשלום. לא דובר על דוד המלך. אני פונה ומבקש ממנו, בשם חברי, אני מבקש משר החוץ לחזור בו מהדברים האלה. זה לא קשור לדיון. למה אתה צריך לפגוע בעם היהודי?

אתה רוצה לעזור לעם הפלשטיני? תעזור. אף אחד לא אמר לך כלום. מה אתה פוגע בנו? עבור מה? זה היה לצורך הדיון? לאיזה צורך זה היה? היה לך ויכוח עם חבר הכנסת בא-גד, עם חבר הכנסת גוטמן, תתווכח אתם לגופו של עניין. לא התערבנו בזה. למה אתה צריך לפגוע בנו? לאיזה צורך לפגוע בכל העם היהודי על כל דורותיו? על מה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת רענן כהן מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ מסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, כנסת נכבדה, ציפיתי היום דווקא מהאופוזיציה שתגלה גישה ממלכתית. כנראה זה כבר לא יקרה בקדנציה הזאת. שוב צרות עין, גישה מפלגתית לא רצינית, והייתי אפילו אומר די זולה.

אני רוצה לשאול: מה ההבדל, הלוא מנחם בגין ב-1978 נסע עם משלחת בת 30 איש – – –

דוד מנע (הליכוד):

לא נכון. הוא נסע עם 15 איש בלבד, וכולם על חשבונם. למה להגיד סתם דברים לא נכונים.

רענן כהן (העבודה):

כל האמת אצלך, דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

זה פשוט לא נכון מה שאתה אומר. אתה סתם משקר. למה להגיד כך סתם דברים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

לך תבדוק את הדברים. אני בדקתי ומצאתי בדיוק את מה שאמרתי.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דוד מנע, אני מוכן לבדוק את הדברים, אבל כרגע לא חשוב אם היו 30 או 20 איש. העובדה החשובה היא, שגם מנחם בגין עשה את המעשה הזה. ואני רוצה להוסיף, כאשר הוא נסע לקבל את הפרס, ההסכם עם מצרים עוד לא נחתם. ההסכם עם מצרים נעשה רק מחצית השנה לאחר מכן. גם מר מנחם בגין נאם בשפה האנגלית.

אני רוצה לשאול את אנשי הליכוד: האם הדברים שאמר אז מנחם בגין הם כשרים, והאם הדברים שנעשו כן הם לא כשרים? תראו איזה חוסר גישה, חוסר צדק, חוסר אמינות. אתם לא יודעים להבדיל בין כשר ובין טרף, וחבל שכך אתם נוהגים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מנע מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גוטמן מסדר-היום.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מנחם בגין, אדוני חבר הכנסת רענן כהן – ואני בדקתי זאת – לקח אותו באוסלו 15 איש, מתוך 30 איש שמותר היה לו להביא, וכל 15 האנשים שנסעו עם מנחם בגין שילמו מכיסם הפרטי עבור הנסיעה הזאת, לרבות בני משפחתו של מנחם בגין, בתו חסיה ובעלה ואחותו רחל הלפרין, זיכרונה לברכה. כולם נסעו על חשבונם, ומוטב שתבדקו דברים אלה לפני שאתם באים לטעון פה דברים אחרים.

אני רוצה לציין דבר נוסף. תקרא את הנאום שמנחם בגין נשא באוסלו. באותו בוקר נפטרה גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, ותראה מה אמר מנחם בגין על גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, שהיתה ראש הממשלה לפניו. ותראה, לעומת זאת, מה דיבר שם ראש הממשלה הנוכחי. אילו לפחות היה מזכיר גם קצת דברים אחרים, גם את מנחם בגין וגם את שמיר.

את הדברים שאמר מנחם בגין באוסלו על השלום כדאי שתלמדו בכל בתי-הספר שלכם היום. בכל בתי-הספר תלמדו את מה שאמר מנחם בגין – – –

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה כבר דיברת.

דוד מנע (הליכוד):

תלמדו את מה שאמר מנחם בגין על השלום. אתם משווים את הביקור הזה לביקור של מנחם בגין? שלו נעליכם מעל רגליכם כשאתם מדברים על מנחם בגין.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת יוסף בא-גד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא מסדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני שר החוץ, כדי שלא תהיה עם הארץ בדברי התורה, תרשה לי לקרוא באוזניך: "וידבר ה' אל משה בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען, והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם". אומר רש"י: והורשתם – וגרשתם. "ואם לא תורישו את יושבי הארץ" – ממשיכה התורה – "והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה". אומר רש"י: והורשתם אותה מיושביה אז וישבתם בה. תוכלו להתקיים בה. ואם לאו, לא תוכלו להתקיים בה. בעברית: אינתיפאדה בחסותו של שר החוץ.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. חבר הכנסת סילבן שלום מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם רביץ מסדר-היום.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, הזכייה שלך בפרס נובל היתה בעקבות הסכם שעשית עם אש"ף, שבעקבותיו עמדת כאן על דוכן הכנסת והבטחת שלא יהיה עוד טרור. אם אמרת מאה שנים, או לא, זה לא חשוב. היום, רק לפני שעות מספר היינו עדים לעוד פיגוע טרור: דקירתו של חייל בדרום. הדבר הזה מיתוסף על שורה ארוכה של פגיעות שאירעו מאז אותו הסכם.

ההבטחה הזו שלכם שהופרה בריש גלי, היא לא ההבטחה הראשונה שלכם, וגם לא האחרונה. הבטחתם לפני הבחירות שלא ינוהל משא-ומתן עם אש"ף, אז הבטחתם. הבטחתם שגם לעת שלום לא נרד מרמת-הגולן, אז הבטחתם. הבטחתם שיהיה שינוי בסדרי העדיפויות, ובמקום כספים להתנחלויות ילכו הכספים לשכונות, אז לקחתם מההתנחלויות ונתתם לאחרים. הבטחתם שלא יהיה מיסוי על הבורסה, הבטחתם. אתם תמיד מבטיחים. ההבדל הוא בין ההבטחות לבין המעשים. פרסים מקבלים על מעשים. לצערי הרב, מה שקרה באוסלו היה פרס רק על הבטחות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת אברהם ורדיגר מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו לוועדה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אף-על-פי שקשה לי לחזור על הדברים שנאמרו כאן על-ידי שר החוץ, אני חושב שהעם היהודי, לא רק הדתי, העולם היהודי לא רק בישראל צריך לשמוע ולדעת את הדברים.

"לא מקובל עלי מה שדוד המלך עשה על הגגות" – דברים אלה נאמרו על-ידי שר חוץ במדינת ישראל. זה עוד לא קרה בהיסטוריה של כנסת ישראל – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אפילו לא שולמית אלוני.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

– – שמנהיג רשמי במעמד זה, יהודי אשר לעת הצורך חובש את הכיפה ורץ אל הרבנים מבית לבית – –

שאול גוטמן (מולדת):

כנראה הוא לא יהודי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

– – יאמר דברים חמורים כאלה על נעים זמירות ישראל, דוד מלך ישראל, אשר אלפי שנים כולנו, כל עם ישראל, חיים מזמרותיו של דוד המלך, ספר תהילים, בחיל וברעדה ובחרדה, ולא רק יהודים, אלא, להבדיל, גם לא יהודים – – –

שר החוץ ש' פרס:

אי אי אי. מי שמדבר כאן. אתה יהודי?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זאת בושה. זאת חרפה. הכנסת לא יכולה לעבור על זה לסדר-היום, בשום פנים ואופן לא.

קריאות:

בושה. תתבייש לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, חברי הכנסת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא נשתוק. לא נשתוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ורדיגר. תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי לוועדה. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

יפו לא תסופח למדינה היהודית – 30 באפריל 1948, שר החוץ המיועד משה שרת. היה כבר שר חוץ שהלך על-פי תוכנית החלוקה, וזה מה שהוא אמר. ושר החוץ הזה כדאי שילמד ממנו. כדאי שילמד מערפאת איך זוכרים דברים, ולא יעוות את כל מה שקרה, את כל מה שקורה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן.

שר החוץ ש' פרס:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אכן היו כאן השמצות על דוד המלך. לא על-ידי. כשאומרים שדוד המלך רוצה לשלוט על עם אחר, או להשתלט על עמים אחרים, בעיני זו השמצה. מותר לי להגיד, ואני חושב שאני לא היחיד, שלא כל מה שדוד המלך עשה, אף שהוא נעים זמירות ישראל, מקובל עלי.

שאול גוטמן (מולדת):

מה כן מקובל עליך?

שר החוץ ש' פרס:

אני אומר מה שמקובל, ומה שלא מקובל. גם לא מקובל עלי — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה כשר החוץ לא יכול לחלק ציונים. של נעליך, סתום פיך. אתה אל תדבר על דוד המלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רביץ.

שר החוץ ש' פרס:

מה אתה, אתה סותם פיות, אתה?

קריאה:

עוכר ישראל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה לא אדם פרטי. אל תחלק ציונים. זה לא מעניין אף אחד. אל תחלק ציונים לדוד המלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת רביץ.

שר החוץ ש' פרס:

— — לא חשוב מה שאתה אומר. כתוב: — — צדיק ולא יחטא. וגם זמיר יכול לחטוא.

משה גפני (יהדות התורה):

מה אתה מבלבל את המוח. איזה שטויות אתה מדבר — —

יוסף בא-גד (מולדת):

תרד משם. רד משם — —

שר החוץ ש' פרס:

ואחר כך להגיד שמשה רבנו — —

משה גפני (יהדות התורה):

איזה שטויות אלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אני מבקשת לשבת. אני מבקשת ממך לשבת ולא להתקרב אל הדוכן.

משה גפני (יהדות התורה):

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו ---

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אני מבקשת ממך לשבת.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת משה גפני, חבר הכנסת משה גפני, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

משה גפני (יהדות התורה):

תקראי, זה לא מעניין אותי. זו בושה וחרפה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תוריד אותי.

משה גפני (יהדות התורה):

בושה וחרפה. תתבייש לך. מי אתה? תתבייש לך להגיד על ורדיגר שהוא לא יהודי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני. חבר הכנסת גפני, אני מבקשת ממך לשבת.

משה גפני (יהדות התורה):

תתבייש לך. עוד לא היה כדבר הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אתה יושב עכשיו.

משה גפני (יהדות התורה):

גועל נפש. תתבייש לך. בושה, בושה. תתבייש לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת גפני.

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו אמר – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אתה לא תדבר. תתבייש לך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת גפני, אני מבקשת ממך. אני מבקשת ממך.

שר החוץ ש' פרס:

קצת יותר בשקט.

משה גפני (יהדות התורה):

– – – תתבייש לך, בושה וחרפה – – –

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו אמר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אני מבקשת ממך לשבת. אני מבקשת ממך לשבת.

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו אמר כי – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אני קוראת אותך לסדר בפעם השלישית. עכשיו אתה יוצא, חבר הכנסת גפני.
אתה עוזב את אולם המליאה.

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו אמר – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אתה יוצא עכשיו החוצה. אני מבקשת ממך לצאת. אתה עוזב את אולם המליאה.

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו אמר – – –

משה גפני (יהדות התורה):

בושה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אתה יוצא עכשיו החוצה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בואו נצא מהאולם, לא נשמע אותו.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

אל תדבר על דוד המלך — —

שר החוץ ש' פרס:

משה רבנו אמר: זכור כי גר היית בארץ מצרים.

משה גפני (יהדות התורה):

תתבייש לך.

שר החוץ ש' פרס:

האדם האחרון שאני אלמד ממנו יהיה חבר הכנסת ורדיגר. על-פי היהדות, יש הן של צדק — —

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אדוני השר. אני מבקשת מכל חברי הכנסת לשבת. מי שלא ישב — יצא.

שר החוץ ש' פרס:

יש הן של צדק ויש לאו של צדק.

שאל גוטמן (מולדת):

אתה לא תדבר היום. תבוא ללמוד קודם. תשב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן, שב.

שר החוץ ש' פרס:

מה אתה כאן, יושב-ראש הכנסת?

שאל גוטמן (מולדת):

שיבוא ללמוד קודם. שישב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן, אני קראתי אותך לסדר.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

יש הן של צדק ויש לאו של צדק. ולא אלמד מחבר הכנסת ורדיגר מה זה הן של צדק ומה זה לאו של צדק. מי שמקיים – שיקיים את כל תרי"ג המצוות.

שאל גוטמן (מולדת):

בושה. חצוף.

שר החוץ ש' פרס:

לא ניתן לסלף לא את דמותו של נעים זמירות ישראל ולא את דמותו של משה רבנו. זה לא יעזור. אתם לא הפרשנים המוסמכים לא של זה ולא של זה.

שאול גוטמן (מולדת):

מה אתה מבין בזה? אתה לא מבין בזה כלום.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת גוטמן, ההצגה נגמרה. עוד מעט תהיה הצגה שנייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום

התרופפות אחיזתנו בירושלים

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 5597 בנושא: התרופפות אחיזתנו בירושלים – של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכוון לדבר על ירושלים, שכן זהו הנושא שלי, אך אני מתכוון לפטור עצמי מלהתייחס למתרחש בדרום-לבנון ולהצהרות ראש הממשלה ואלוף פיקוד הצפון, משום שאלה עומדים גם בבסיס דברי על ירושלים.

בדרום-לבנון מתרחשת מלחמה, וה"חיזבאללה" מכה בצד"ל, בצבא דרום-לבנון, ואף מצליח במידה לא מבוטלת לפגוע בחיילי צה"ל. כאשר נדרש לכך אלוף הפיקוד החדש באומרו, בצדק, שעלינו לקחת יוזמה ולהכות ב"חיזבאללה" בכל מקום ולהפסיק את שיטת המגננה שאינה עולה יפה, בא ראש הממשלה ואומר בתגובה, שהוא מתנגד לפעולה בלבנון וליוזמות של צה"ל.

גברתי היושבת-ראש, אתם יודעים מה היא התוצאה המיידית והישירה של הדברים החמורים הללו של ראש הממשלה? התוצאה היא אובדן שארית כוח ההרתעה של צה"ל בעיני המחבלים והמיליציות הטרוריסטיות בלבנון. והוכחה חד-משמעית לדברים אלה באה מפיו של סגן מזכ"ל ה"חיזבאללה" נעים אל-קסם, שאמר בתגובה על דברי אלוף פיקוד הצפון, כי "איומי צה"ל אינם מפחידים אותנו".

גברתי היושבת-ראש, אני זוכר, בוודאי גם את זוכרת, כמו כל אזרח במדינת ישראל, ימים שאיומי צה"ל היו מריצים את המחבלים אל מאורותיהם כשפנים וארנבות מפוחדים. היתה תקופה ארוכה כזאת. אני לא מייחס את התקופה הזאת לכהונת ממשלת הליכוד, שר ביטחון כזה או אחר. אני מתייחס לדברים האלה בתקופות שונות, גם בתקופה שמר רבין היה שר הביטחון, ובתקופה שאתה, אדוני סגן שר הביטחון, היית רמטכ"ל. זאת אפשר להשיג שוב, אבל כנראה לא על-ידי הממשלה הזאת שהישיגה הם אובדן כל נכסי צאן ברזל שלנו, ובתוך זה היוזמה וכוח ההרתעה של צה"ל; אבל לא רק זאת אנחנו מאבדים אלא גם את ירושלים.

התהליך הוא אותו תהליך. הוא תוצאה של אובדן דרך ושל העדר נחרצות, של חוסר יכולת לעמוד על זכויותינו. הוא גם תוצאה של ממשלה מסוכסכת המדברת בעשרים קולות.

גברתי היושבת-ראש, ממשלה זו אולי מבלי דעת החליטה לאבד עצמה לדעת ולאבד גם את ירושלים. אני מדגיש, מבלי דעת, אבל התוצאה היא אותה תוצאה. אבל עם ישראל חזק ממנה, והוא שיציל את ירושלים בכך שיעבירנה מן העולם מוקדם ככל האפשר. בדיוק על ממשלה שכזאת נאמר: יפה שעה

אחת קודם, שכן בכל שעה נוספת נולד על-ידי ממשלה זו מעוות נוסף שלא יוכל לתקון, ורק חדלונה המוקדם יצמצם את נזקיה במידת מה.

גברתי היושבת-ראש, ירושלים מצויה במשבצת ההסכמה הלאומית, אבל ירושלים מצויה כיום בסכנה גדולה, ועל עם ישראל לדעת זאת. מעטים יודעים את גודל הסכנה, שכן יש מי שמעלים מאתנו את האמת.

ירושלים, בירתה הנצחית של מדינת ישראל, הופכת בתהליך שיטתי, עקבי ושקט לבירה כפולה: בירתה של מדינת ישראל ובירתה של הרשות הפלשתינית, או אם תרצו בלשון בוטה – בירתה של פלשתיין. ויש מי שעושה מאמצים להצניע זאת ולהסתיר את האמת הזאת מעינינו. ואלה המבקשים לזרות חול בעינינו אינם הפלשתינים אלא ממשלת ישראל ונציגיה המנהלים משא-ומתן עם הפלשתינים.

וההצנעה וההסתרה של האמת הקשה הזאת נעשות על-ידי הצהרות מרגיעות שאומרות כי ירושלים תישאר מאוחדת לנצח והיא בירתנו הבלבדית וכו'; בעוד המצהירים למיניהם יודעים את האמת בשטח. ומה היא האמת הזאת שחובה להנחילה לכל עם ישראל? האמת היא שירושלים, או ליתר דיוק מזרח-ירושלים, הפכה זה כבר למעין בירתה של הרשות הפלשתינית.

אדוני סגן שר הביטחון, בירושלים פועל בריש גלי השב"כ הפלשתיני. בירושלים פועלים זה כבר מוסדות שלטוניים ומוסדות וולונטריים של הרשות הפלשתינית. בירושלים פועלות מועצות עליונות שהן מסגרות תשתית מינהליות למשרדים ממשלתיים עתידיים של פלשתיין, ובתוך אלה בתחום השיכון, התיירות, הבריאות, התרבות, ההסברה, התעשייה, איכות הסביבה ועוד. בירושלים פועלים מוסדות כלכליים המתכננים פרויקטים לפיתוח כלכלי בשטחים. בירושלים מקום מושבו של המכון הפלשתיני לסטטיסטיקה. בירושלים מצויים משרדי חברות אשראי וכספים של הרשות הפלשתינית וכן מוסדות תקשורת, ובתוכם רשות הרדיו והטלוויזיה הספונים במשרדיו של אבו-עייש.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת עלי, מי השר המשיב?

עובדיה עלי (הליכוד):

סגן שר הביטחון, כמדומני.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, כן, שר החוץ הודיע לפני שהוא יצא, שבדיון על ירושלים ישיב סגן שר הביטחון.

עובדיה עלי (הליכוד):

עוד בירושלים מערכות עיתונים פלשתיניים ותיאטראות המטפטפים רעל להמית כל מה שהוא יהודי בירושלים. ועל כל אלה, ועל כל הפעילות האחרת הרוחשת בירושלים בסתר ובריש גלי, בצנעה ובקולות רעש והמולה, מנצח מיועדנו פייצל חוסייני, זה שהכריז על הכוונה להקים בירושלים ממשלת צללים עם תשעה משרדים, במנותק מן הממשל הפלשתיני בשטחי האוטונומיה.

גברתי היושבת-ראש, אנחנו עומדים רגע קטן אחד לפני הדקה התשעים, ואם ירושלים באמת באמת יקרה לנו, ואם באמת באמת אנחנו מבקשים לשמור על ירושלים מאוחדת תחת שלטון בלבדי של מדינת ישראל, עלינו להתעשת, לקום ולעשות מעשים.

ראשית דבר, עלינו לסגור את שאנחנו יכולים לסגור על-פי החוק, ובהתאם לכלים המצויים בידינו, ואל יפחידונו דברים מגוחכים של חוסייני, שמי שיסגור את ה"אורינט האוס" יצטרך לדבר עם ה"חמאס". השותף הנרפה במשא-ומתן הוא לא ישראל.

יש לעשות שימוש נרחב וממצה בפקודה למניעת הטרור ובחוקי ההגנה לשעת-חירום. יש למנוע שיטור פלשתיני בירושלים ולעצור כל איש אש"ף עם נשק, ואם משטרת ישראל זקוקה לסיוע שלי, ואני משוכנע שהיא לא זקוקה, שכן היא משטרה טובה, משטרה טובה מאוד אפילו, היא יכולה לקבל ממני במדויק את הכתובת של משרדי השב"כ הפלשתיני, ששם עובדים 40-50 איש – והמיקום הוא, חבר הכנסת עוזי לנדאו, למרבה האירוניה, מול לשכת שר המשטרה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מול משרד המשפטים.

עובדיה עלי (הליכוד):

מול לשכת שר המשטרה מר שחל, בקרן הרחובות שדרות האוניברסיטה העברית ודרך הר הזיתים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חושב שאתה מעליב את שר המשטרה של ממשלת הליכוד. אתה לוקח לו את זכות הראשונים.

עובדיה עלי (הליכוד):

היה שב"כ פלשתיני בתקופת רוני מילוא? סליחה, קודם כול, אם – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מענה על הכול.

עובדיה עלי (הליכוד):

ידידי סגן שר הביטחון, בכל פעם שאנחנו מעלים איזו בעיה, צודקת או לא צודקת, מייד מטיחים בנו את האשמה: אבל גם אתם אשמים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ממשלות – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

יכול להיות שגם בתקופת הליכוד היו דברים לא בסדר, לא תקינים. זה מצדיק את העובדה שאצלכם פועל דבר כזה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסביר את זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה יכול להסביר, אבל מה הקשר בין זה לבין רוני מילוא? כדאי להתייחס עניינית. ממשלת הליכוד היתה לא בסדר? היא לא בשלטון היום. אתם רואים שמי שיושבים כאן אלה נציגי מפלגת העבודה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בתקופת רוני מילוא ג'יבריל רג'וב היה מבוקש.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני אומר בעיקרון, אני לא נכנס כרגע לטיעון. בסך הכול, אני משוכנע שהמטרה של שנינו היא אותה מטרה. אני לא מפקפק לרגע אחד שאתה לא רוצה שירושלים תישאר בירתה הבלבדית של מדינת ישראל. אני לא חולק על זה. אני לא מהסס לרגע לומר זאת, ואני לא מפקפק לרגע שזה רצונך. אבל כרגע אני מצביע על עובדות הקיימות בשטח, ואני מבקש לשמוע האם העובדות האלה נכונות או לא. מה אתם עושים כדי למנוע היווצרות של מצב פוליטי בלתי הפיך שיכול להיות בכייה לדורות?

על ממשלת ישראל להרוס כל בית לא חוקי במזרח-ירושלים, וכאלה יש מאות ואולי אלפים, שכן שידור חולשה מזמין הפרות חוק וסדר נוספות.

גברתי היושבת-ראש, יותר משאני יודע מה לעשות, יודעת זאת ממשלת ישראל. אני משוכנע בכך. הם יודעים הרבה יותר ממני, וזה לא תפקידי לעמוד כאן ולתת להם עצות מקצועיות. זהו בדיוק תפקידה של הממשלה. אבל דבר אחד אני חייב לומר, זוהי השעה האחרונה לקום ולעשות, שכן אחר כך יהיה מאוחר מדי.

עמי מצוי חומר רב נוסף על השתלטות אש"ף על מערכת החינוך בירושלים ועל פעילותו של פייצל חוסייני הקורא לסוחרים שלא לשלם ארנונה; על פעילותו של ד"ר חמיס אל-קק, המנסה בעזרת ה"פתח" להשתלט על המגזר העסקי בירושלים מתוך מגמה לשלבו ברשות הפלשתינית ולנתקו מירושלים. אך בשל סד הזמן אינני יכול לעמוד כאן ולפרט את הדברים. אשמח לעשות זאת כשיתקיים דיון במליאה או כשהנושא הזה יידון באחת מוועדות הכנסת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אדוני, סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מראש אני אומר שאשמח מאוד לדון על הנושא במליאה, כי על ירושלים לא צריך להכביר מלים, והנושא איננו כזה שהוא מוכרח להידון בוועדות, אם כי חלק מהדברים ודאי יוכל להיות נדון ביתר פירוט באחת מוועדות המשנה, כי גם ממליאת הוועדה יוצאות כל מיני הדלפות לא הכרחיות. צריך להתחשב במציאות. לכן חלק יעבור בוודאי עם הזמן לוועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון, אבל על הנושא עצמו אני חושב שיש הצדקה לדון במליאה.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת עובדיה עלי, כשביקשנו בפעם הראשונה, וזה היה כבר לפני הרבה זמן, להציג בפנינו את כל המוסדות הערביים בירושלים, במיוחד את המוסדות הקשורים לאש"ף, נבהלנו, המספר הוא ענקי, כמעט בכל תחומי החיים. ראש הממשלה מר יצחק רבין ביקש בדיון הזה למיין את התחומים הללו על-פי יכולת הטיפול שלנו במסגרת החוק, כי זו הבעיה העיקרית בירושלים, וזו גם היתה הבעיה העיקרית של ממשלת הליכוד שקדמה לנו. יש דברים שעקב היותה של ירושלים חלק מישראל, אפשר לעשות, ויש דברים שאי-אפשר לעשות על-פי החוק. עובדה היא שבירושלים

הצבא לא פועל, המשטרה פועלת. זאת אומרת, לכל דבר יש היתרונות והחסרונות האופרטיביים שלו, והתעוררה שאלה רצינית בכמה מהנושאים האלה אפשר לטפל במסגרת החוק ובכמה אולי אי-אפשר לטפל, ואם אי-אפשר – מה כן ניתן לעשות.

ברשותך, אני לא יכול לעמוד כאן ולפרט את הפירוט הרב. אני רק רוצה לומר לך, שרוב המוסדות שאתה מנית היו כבר קיימים זמן רב קודם, בכל תחומי החיים, לרבות המרכז של הפעילות הפוליטית שלהם.

מה כן קרה? מאז הסכם אוסלו הפעילות הזו נהייתה הרבה יותר ענפה. מכיוון שהמשא-ומתן מתנהל בינינו לבין הפלשתינים, באופן טבעי הפעילות הפוליטית הפלשתינית גברה בכל המקומות, לרבות בירושלים, והיא הגיעה לממדים כאלה, בשפה עדינה – מספיק צעקות היו פה הבוקר – שהם לא נעימים, מעבר לתקדימים הקשורים בהם.

שוב אני אומר זאת, לא על מנת לנגח, אמרת על חלק מהדברים, שאין זה תפקידך לתת עצות לממשלה, ואתה צודק בכך. אני צריך לומר לך, שעל חלק מהדברים האלה קשה מאוד למצוא תשובה. הקושי העיקרי נובע מהחוק, מה מותר ומה אסור. אני רוצה לומר לך בהכללה, מעבר לירושלים, זה נכון לכל המלחמה שלנו, לכל המאבק המדיני-הצבאי שלנו על הארץ. באיזה שלב מותר או אסור למדינה אף פעם, לפעול שלא על-פי החוק. אני יכול לומר לך, שברוב המכריע של הספרים העוסקים במלחמת טרור, חוק ראשון כלפי הממשלות הוא, שאוי ואבוי לה לממשלה שהיא עצמה מתחילה לפעול כטרוריסטית, זאת אומרת לא על-פי החוק, כי אז היא מאבדת את המעמד החוקי הבין-לאומי שלה, והיא מתחילה להיחשב כאחד מגופי הטרור.

לכן, אינני יודע אם אפשר היה למנוע מלכתחילה את הפעילות של מכלול הגופים הפלשתיניים בירושלים. לא בדקתי את זה אז. אני מתאר לי שלא היה אפשר, מכיוון שגם הממשלות שקדמו לא היו עיוורות, וכולם רגישים מאוד לעניין ירושלים – ועובדה שפעילות זו פרוחה ועברה לכל מיני תחומים.

בלי להיכנס לפרטים – לאחר שראש הממשלה רבין ביקש את החלוקה הזו, על מנת לקבוע את דרכי הפעולה, בחלקים לא מעטים הוא עצמו נקט פעולות. יש חלקים שהם יותר מסובכים, יש גם תחומי ביניים של פעילות ציבורית ופעילות פוליטית, אשר לפעמים משתלבים האחד בשני, ודי קשה להבחין ביניהם. זהו עיסוק מלא, וכפי שאמרת, שר המשטרה יושב שם ממול, וזה דוקר בעיניים ומחייב הרבה מאוד פעולות. את חלקן אנו עושים ועם חלקן יש לנו בעיה.

אני רוצה לומר לך ולכם עוד נקודה אחת, שגם היא מדאיגה, וצריך להכיר בה בתהליך זה: למשל, אחד הדברים הצורמים בטקס הזה באוסלו היה, שכאשר גורמים זרים דיברו על ערפאת ועל אש"ף והתעוררה אצלם שאלה את מה הוא מייצג, לא אחת נשמע המונח פלשתינה. ראיתי את אלה שאמרו את זה ושמעתי היטב את דבריהם. אני לא חושב שהיתה להם כוונה אפקטיבית ללחוץ עלינו בעניין הזה, אבל אני לא יכול לומר שהם לא היו רגישים לסוגיה הזו. עובדה היא שהמושג פלשתינה עלה לא אחת. זאת אומרת, בעימות הזה על ירושלים, עוד נכוננו לנו ימים לא פשוטים.

אבל העיקר הוא הקושי – ואני חושב שזה יהיה הקושי המרכזי – שראיתי גם בביקורים בארצות רחוקות: העניין הדתי. אנו יכולים לקבוע מהי עליונותנו, מבחינת הקשר הכללי לירושלים, ולי אישית אין ספק בכך, אבל כאשר אתה מדבר עם מדינות רחוקות, שיש בהן מיעוטים מוסלמיים קטנים, אתה

רואה את הרגישות העצומה לעניין ירושלים. לצערי הרב, אני צריך להזכיר את העובדה הזו, שהיא מאוד לא נעימה כאשר אתה מדבר עם מנהיגים בארצות שונות ונתקל בה אישית. הם אומרים לך את הדברים האלה בפנים. השאלה הזו אינה קשורה אצלם בארץ ערבית כלשהי, אלא בפלשתינים. מבחינתם, הסדר סוגיית ירושלים קשור להסדר דתי, ואילו קשורים מבחינתם הפלשתינים. לא אומר כאן מה אני מסביר להם.

אני מעלה בכוונה את הצדדים שהם הפחות סימפטיים בסוגיה הזו, כי צריך לדעת שהמאבק בעניין ירושלים יהיה ללא ספק לא פשוט, מאבק מורכב בתחומים רבים, וכל פעולה שתציע ואשר יכולה להיכנס למסגרת הפעולה החוקית, בוודאי נעשה אותה.

עם זאת, צריך לדעת שמהבחינה הפוליטית והציבורית, ברגע שזה עלה כאן לפני חודשים מספר, הנושא ילווה אותנו כל הזמן. אם הבנתי, זו היתה הנקודה המרכזית שלך, וכפי שאמרתי – שיהיה דיון במליאה. ירושלים מכובדת מספיק לעניין זה.

אני חייב לומר עוד מלה אחת על ההערה המקדימה שלך על אלוף פיקוד הצפון החדש. חבר הכנסת גנדי יצא לרגע, אך יושב כאן חבר הכנסת רפאל איתן. הוא היה אלוף פיקוד צפון, אני הייתי אלוף פיקוד צפון. האם בתקופה שלנו לא היתה לחימה בלתי פוסקת? האם לא היתה אז יוזמה? היתה. האם בכך הבאנו גאולה לעולם? לצערי הרב, לא הבאנו גאולה לעולם. גם עם האלוף החדש, אין ויכוח מהסוג הזה. אני מעלה את הנקודה, כי צריך להיזהר שלא להכניס לצבא ויכוחים כאלה, כי בסופו של דבר, את המדיניות חייבת לקבוע הממשלה. צבא או אלוף פיקוד אינם קובעים מדיניות. הם שותפים בדיונים על המדיניות, אך את המדיניות קובעת ממשלה דמוקרטית.

עליתי לכאן כדי להוציא את האלוף החדש, את עמירם לוין. שלא ייכנס לדיונים בינינו. אנחנו צריכים לדון על מדיניות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים אתך בקביעה הזו. מי שהתבטא היה האלוף לוין. דברו עם אלופי הפיקוד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מעלה את הנושא, כי לא שמעתי אותו.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל אל תבוא אלי בטענות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא בא אליך בטענה. אני מבקש שהנושא לא יתפתח, שלא יוכנס האלוף החדש, עוד לפני שעשה שני צעדים, למערבולת של ויכוח פוליטי. ויכוח על מדיניות – בבקשה. יש מקום לעשותו אתנו, עם הממשלה. את הקצינים אני מבקש להשאיר בצד. לגבי הנושא העיקרי, אני מציע שנדון עליו בכנסת – במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת אברהם רביץ מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שבמסגרת הדיון על ירושלים, ראוי שנאמר כמה אמיתות על מה שהתרחש כאן לפני כן, ביחס לדוד המלך.

אני חושב, שבני תרבות בעולם כבר למדו להתייחס בכבוד ובהערכה לדתות שונות וגם לדת ישראל. היה צפוי ששר החוץ ידע להתייחס בכבוד ובהערכה לקדושים, ליקרים ולמקודשים ביותר שיש בדת ישראל, ואחד מהם הוא דוד המלך. לא ראוי ששר החוץ יעמוד כאן כאדם פרטי, כאילו הוא נמצא באיזה בית-מרזח, ועושה תרגילים אינטלקטואליים על דוד המלך, כאשר כל העולם עומד ושומע אותו והוא מדבר כשר חוץ.

לכבוד העניין הזה, אני מבקש לקרוא פרק קטן אחד שדוד המלך כתב לנו, וכל אחד ילמד ממנו מה שנוגע לו: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב, כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח. לא כן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח. על כן לא יקמו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים. כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד".

כל אחד ייקח מהפרק הזה את הפסוק המתאים לעצמו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם רביץ.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

עובדיה עלי (הליכוד):

איזה נושא?

היו"ר א' סלמוביץ:

הנושא שלך, חבר הכנסת עובדיה עלי.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הכנסה ממניות), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק – תתצ"ג – לתיקון פקודת מס הכנסה (הכנסה ממניות), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת רון נחמן.

אני רוצה לציין שיש שינוי בסדר-היום. את הסיבה לכך יסביר היושב-ראש. בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, השינוי מוסכם על כל הצדדים, זה ההסבר.

אם כן, אנחנו מזמינים עכשיו את חבר הכנסת רון נחמן להציג לפנינו את הצעת החוק שלו.

עובדיה עלי (הליכוד):

למה יש שינוי בסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

כל הצדדים רצו וזה הסתדר.

לימור לבנת (הליכוד):

גם אנחנו צדדים.

היו"ר ש' וייס:

רון נחמן ושר האוצר וכן הלאה. זה קורה לפעמים שיש שינוי כששני הצדדים – – –

לימור לבנת (הליכוד):

בדרך כלל מזכירות הכנסת מודיעה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו הודענו לכולם.

רון נחמן (הליכוד):

היה "דיל".

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הערה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מערער על הסמכות שלך, זו סמכותך לשנות את סדר-היום, אין ויכוח – במקרה זה התרעומת שלי היא לא כל כך גדולה, לא קרה דבר דרמטי – אבל בעיקרון יש עוד צדדים לעניין. זה לא רק כבודו והנאום ושר האוצר, יש גם מציעים נוספים בהמשך סדר-היום, ובין היתר, בקשר לנושא הבא, על הנעדרים והשבויים, יושבים כאן הורים ביציע המיוחד. יש גם איזה סדר מינימלי בבית הזה, וכל השיבושים האלה פוגעים בסדר הטוב.

היו"ר ש' וייס:

לא נעשה סימפוזיון. אני מסתפק בהערה של חבר הכנסת עובדיה עלי, ואני רוצה להסביר את העניין. קודם כול אני מתנצל בפני הורי הנעדרים. אנחנו נשתדל לעשות את זה מהר וקצוב. מכיוון שלא ברור שאנהל את הישיבה אחרי זה, אני רוצה לצרף את כל רגשותי לגורל ולייסורים שאתם עוברים ולהשתתף שוב בצערכם.

שנית, אני מודע ומסכים להערה של חבר הכנסת עובדיה עלי. אנחנו הצלחנו בארבעת-חמשת השבועות האחרונים, בצורה כמעט שלמה, להקפיד על סדר-היום, במאמץ מתמשך. אני הסכמתי לסטות הבוקר, אחרי שיותר מחודש לא סטינו בשום נושא, גם לא מהסדר. פנה אלי הבוקר חבר הכנסת רון נחמן עם איזה נימוק אישי. אמרתי לו: אני אברר את זה. פניתי לממשלה, היתה הסכמה. תראו את זה במסגרת חריגה יוצאת דופן. כמובן, דאגתי לכך שלפחות תהיה הסכמה של בעל ההצעה. בואו לא נרחיב בקטע הזה. אני מתחייב בפניכם, שגם להבא נעשה מאמץ עליון, שיטתי, לשמור על סדר-היום. אין מאחורי זה שום תככים, לא כלום, זה תמים לחלוטין, ואני ממש מתנצל בפני ההורים. נשתדל להצטמצם, נבקש שהנאומים לא יהיו ארוכים, נעבור להצבעה ותהיינה תוצאותיה אשר תהיינה. תודה רבה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מביא בפני הכנסת היום מטרתה לבטל את המס על הבורסה. את ההצעה הזאת העליתי בכנסת לא היום, לא באופן פופוליסטי, העליתי אותה בדיוק לפני שנה, בדצמבר 1993, כאשר בדיוני תקציב 1994 שאלתי את שר האוצר: אדוני שר האוצר, לנוכח הדיבורים על ענייני הבורסה, האם בכוונת הממשלה, השר, להטיל מס על הבורסה? תשובתו של שר האוצר היתה חד-משמעית: לא. שאלתי: האם זה על דעת ראש הממשלה? אמר לי: כן. אמרתי: אם כך, אני חייב לעגן את הדברים של ראש הממשלה שנאמרים בתקשורת, שנאמרים כאן בכנסת, אני חייב לעגן אותם בחוק כתוב, כי אני לראש הממשלה לא מאמין. לא לראש הממשלה, אדוני שר האוצר, ולא לחבורה שיושבת סביבו במשרד ראש הממשלה, לאף אחד מהם אני לא מאמין, וכיוון שכך, באותו יום, כבר לפני שנה, הגשתי הצעת חוק שאומרת להבטיח מראש שלא יהיה מס על הבורסה.

כאשר התערערה הבורסה לאחר הדיונים על תקציב 1994, יצא ראש הממשלה והצהיר הצהרה מאוד חזקה, בתור ראש ממשלה כמובן: כל עוד אני ראש ממשלה לא יוטל מס על הבורסה. מה הדבר הזה אומר? זו מלה שיש לה תוקף. כל עוד אני ראש ממשלה לא יוטל מס על הבורסה. נו, ומה קרה אחר כך? כשהוחלט על המס, אמר ראש הממשלה, שמותר לראש הממשלה ולשר האוצר לא לומר אמת לעם. שומו שמים, ראש המערכת אומר לעם ישראל, אומר לתלמידי בתי-הספר, אומר לילדים בבתי-הספר שבמערכת החינוך, אומר לך התושב, אומר לך התושבת, לך ולך חבר הכנסת: לי כראש ממשלה ולשר האוצר מותר להגיד לא אמת, מותר לשקר כאשר מדובר בענייני בורסה.

באמת, אדוני ראש הממשלה? את זה אתה אומר גם ביפן? את זה אתה אומר גם לקיסר יפן? איך הוא יאמין לך? אתה תגיד את זה לראש ממשלת יפן? איך הוא יאמין לך? אתה תגיד את זה לנשיא קלינטון? איך הוא יאמין לך? רק לעם ישראל אתה יכול להגיד דברים כאלה. ראש ממשלה משקר לעם? טפלון. אמרו שלא נדבק בכך שום דבר. נדבק גם נדבק. הבורסה יורדת בגלל זה. גם בטפלון יש שריטות, והשריטות התחילו. לא רק אתה, גם אלה שמקיפים אותך, מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

הסקרים. עושים סקר. הסקר אומר א', הולכים א'; הסקר אומר ב', הולכים ב'. בומבה של מדיניות. ומה אומר הציבור? איפה היציבות? איפה היציבות הכלכלית? אולי תראה לי, אדוני ראש הממשלה, את קופת הינים שלך, מה אתה מביא מיפן היום? תביא את הינים, נראה אותם. אני לא ראתי ין אחד. תראה לי חברה מארצות-הברית שהשקיעה 100 מיליון דולר בארץ הזאת מאז קשקשת את הקשקושים שלך. עם היד – ככה אתה עושה לכל אחד, אתה מזלזל. אין לי טענות אל שר האוצר, הוא הפקיד שלך, הוא מבצע המדיניות שלך.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא לא פקיד, הוא נבחר.

היו"ר ש' וייס:

שר האוצר הוא לא פקיד. בוא נוריד קצת את הטון, החוק מדבר בעד עצמו. אתה לא מוכרח; איך שאתה רוצה. אני כבר שמעתי שהיה שמח פה פעם אחת.

סילבן שלום (הליכוד):

בארצות-הברית כולם מזכירים.

רון נחמן (הליכוד):

כל ממשלת ישראל היום היא פקידיים של ראש הממשלה, אין להם דעה, אין להם שום עמדה, אין להם חוט שדרה, הם כולם פקידי ראש הממשלה. אתם זוכרים מה אמרה שרת העבודה והרווחה לעולים החדשים? מה קרה אחר כך? לשום שר אין היום עצמאות של שר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

פקידיים מקבלים שכר, השרים מקבלים עונש.

רון נחמן (הליכוד):

ראש הממשלה אמר שלא ידבר עם אש"ף. נו, רבותי חברי הכנסת, הוא מדבר עם אש"ף? ראש הממשלה אמר שלא ירד מרמת הגולן. נו, מה הוא אומר היום? איפה הוא ישב, על השפיץ של הסוסיטא? או שהוא ירד למטה, למקום שיש בכינרת דגים חדשים, דגים טורפים? מה יעשה ראש הממשלה?

הוא אמר שהוא יפריד, המוח האנליטי אמר: אני אפריד בין אש"ף-תוניס לבין אש"ף-שטחים. נו, מה קרה? איפה אש"ף-תוניס ואיפה אש"ף-שטחים? כל מה שראש הממשלה אמר באופן אנליטי התגלה כעורבא פרח.

לכן, אדוני שר האוצר, אני הגשתי את ההצעה שלי ביודעין לפני שנה, כדי שלא יוטל מס על הבורסה מראש ולא בדיעבד.

הפגיעה של המס הזה היא לא רק באלה המשתתפים בבורסה, אלא בפנסיונרים, בחוסכים, בעובדים, בעצמאים, בעשירים, בעניים. לא בגלל זה שמי שמשקיע באופן ישיר נפגע או לא נפגע – יש לזה השלכה עקיפה. כל הבעיה של הבורסה זו האווירה.

מה קורה לנו בארץ הזאת? יש ירידה במצב הרוח הלאומי, לא רק בענייני ביטחון אבל גם בענייני ביטחון. הנה מה שקרה בלבנון. הרי אתם התהדרתם ואמרתם: יצאנו מלבנון. באמת יצאתם? והחייל שנהרג שלשום, איפה הוא נהרג, בתל-אביב? אז צה"ל לא בלבנון?

כל דבר שאתם אומרים הוא דבר והיפוכו. אווירת הנכאים הזאת ליוותה את ראש הממשלה לאוסלו, ואווירת הנכאים הזאת היא שפוגעת בבורסה.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת רון נחמן, מאיפה אתה יודע הכול?

רון נחמן (הליכוד):

אתם, אדוני שר האוצר, קובעים היום נורמה של אי-ודאות. כל ממשלה שתגיע ותיקח את התקדימים שלכם ואת סדרי העדיפויות – הרי היום אתה אמרת בכנס הקבלנים שהיתה טעות, החלטת הממשלה מיולי 1992 שהביאה להקפאת הבנייה היתה מוטעית.

שר האוצר א' שוחט:

לא אמרתי את זה.

רון נחמן (הליכוד):

שמעתי ברדיו.

שר האוצר א' שוחט:

שמעת ברדיו, אבל אני לא אמרתי את זה.

רון נחמן (הליכוד):

כך שמעתי ברדיו, אבל אם לא אמרת את זה אני חוזר בי.

דוד מנע (הליכוד):

מה זה משנה אם לא אמרת, העיקר שזה היה ברדיו. זה יותר חשוב.

רון נחמן (הליכוד):

אני אומר כך: אדוני שר האוצר, גם אם לא אמרת את הדבר כפי ששמעתי ברדיו, אני אומר שההחלטה שלכם על הקפאת הבנייה היתה שגיאה. היא הביאה להעלאת מחירי הדירות. איך מתקנים את ההחלטה השגויה? הולכים ועושים חוק ול"לים, חוק לזירוז הליכי הבנייה. מדוע? כי בשנת 1992 עשו שגיאה, ואין דירות, ומחירי הדירות עולים. עכשיו רוצים לזרז את הבנייה. לא יעזור לכם. עד 1996 לא תבנו דירה אחת במחירים שעם ישראל יכול לעמוד בהם.

איפה המשקיעים שאתם רוצים שיגיעו לכאן? כמה משקיעים כבר הגיעו מקזבלנקה? איפה שר החוץ? אדוני שר האוצר, אני מבקש את תשומת לבך לפני שאני מסיים, כי הזמן נגמר כאן, הוא רץ מהר.

החברות לא יכולות היום לגייס כסף בבורסה. שוק המעו"ף מוגבל ב-100 מיליון, ובשוק מעו"ף כזה יש "מונקי ביזנס" ויש כל מיני עסקאות לא טובות. אני אומר לך, שיש מה לעשות בחקירה של כל מה שקורה בשוק המעו"ף.

אותו דבר בכל הנושא של המשתנים ובכל המסחר בבורסה. הפרטה לא תהיה, כי מול ההפרטה שתתכננתם – לא תהיה כזאת. אנשים בורחים מהבורסה. מי יקנה את המניות של החברות הממשלתיות? הציבור בורח, קופות הגמל נשחקו השנה ב-10%. ההשלכה של כל נושא הבורסה והמיסוי היא לא רק ישירה אלא עקיפה.

לכן, אדוני, אף שלא אמרת זאת, אני אומר שהיתה החלטה שגויה שלכם לגבי הבנייה. חזרתם בכם, הלכתם לתקן את זה באמצעות ול"לים. אדוני שר האוצר, יש לך עוד זמן עד 1 בינואר. תמשוך את החוק. אל תיישם אותו. כי כאשר אנחנו נחזור לשלטון, יותר מהר מכפי שאתם חושבים, הצעד הראשון שלנו, כמו שאתם רצתם עם הסיפור על העדיפויות, אנחנו כצעד ראשון נבטל את החוק הזה – אם היום לא תצטרף אלי בהצבעה כדי לבטל את החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רבותי חברי הכנסת, בואו נקיים גם דיון זה באווירה נאותה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת רון נחמן, אני רוצה לשבח את הנאום שלך מבחינת מבנה המשפטים, מבחינת האינטונציות, מבחינת מבנה הנאום. אבל כמו בכל דבר היה בו מינוס אחד – שום עובדה לא היתה נכונה. חוץ מזה, הנאום היה נאום יוצא מן הכלל. נהייתי לשמוע,

הקשבתני לך, בנית אותו יפה, הצגת את טיעוניך, התרגשת, הורדת את הטון, העלית את הטון. הבעיה היחידה, ואולי היא לא חשובה, ואולי היא משנית לחלוטין, זאת בעיית העובדות.

ואני אלך דבר דבר. ההשקעות במדינת ישראל – אמרת שאין השקעות מחוץ-לארץ. ובכן, בשנה האחרונה, על-ידי קרנות מיועדות למדינת ישראל, הושקע סכום של למעלה מ-500 מיליון דולר. מעולם לא היתה במדינת ישראל הכנסה כל כך גדולה של גיוס כספים בארצות-הברית, בצרפת, באנגליה, אשר הביאה לקרנות שנכנסו לפעילות במשק הישראלי.

אני מתחייב, כדי שלא תיכשל בעובדות בפעם הבאה, להעביר אליך את רשימת הקרנות האלה עם נפחי הגיוס ועם הפירוט של הפעילות בארץ.

לכן, הדיבור שלא קרה שום דבר הוא דיבור לא נכון בעניין זה.

אני מניח שאתה יודע איפה זה מישור רותם, לא רחוק מערד, מקום שבו גרתי. יש שם מפעלים כימיים, אחד מהם נקרא "פריקלס", מפעל שמייצר מגנזיום תעשייתי. אני רוצה להגיד לך, שאם ברצונך למצוא היכן היפנים, תמצא אותם שם שותפים במפעל. הם נכנסו למפעל הזה לאחר שבמשך שנים הם לא השקיעו בישראל, והנה הם הגיעו לשם.

אבל אם רחוק לך לנסוע לשם, אני אקח אותך לראות בירושלים, באזור התעשייה, חברה בבעלות יפנית העוסקת ב"היי-טק" במדינת ישראל.

ואם גם לשם לא תוכל להגיע, אולי תסתפק בהודעה האומרת דבר פשוט מאוד והיא נמסרה ביום שישי שעבר, שהיפנים הכניסו את מדינת ישראל לרשימת המדינות שבהן הם מרשים לאזרחיהם להשקיע בשוק ההון. הם עשו את זה למרות המס. הם עשו את זה בגלל דבר אחד, בגלל העובדה שיש לנו משק חזק.

חברי הכנסת, אני רוצה לבשר לכם בשורה. האמינו לי, הידיעות החשובות בעיתון לא היו הכותרות על כך ששר האוצר התפטר או לא התפטר. הידיעה החשובה ביותר, חבר הכנסת רון נחמן, רבותי מכל חלקי הבית, היתה הידיעה שאמרה, שלאחר חמש שנים, מ-1990, לראשונה ירד מספר דורשי העבודה מתחת ל-100,000.

דוד מנע (הליכוד):

זה מלאכותי. תשמע מה שאומרים לך. זה מלאכותי. מעבירים אוכלוסייה ממקום למקום – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מנע, במקום לשמוח על כך שבמדינת ישראל – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, אני רגיל שאתה מעיר את ההערות שלך מהפינה הימנית של אולם המליאה. אתה פשוט מבלבל אותי כשאינך במקומך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר האוצר, אני מקווה שבשיחה הטלפונית שלך עם ראש הממשלה בישרת לו את הבשורה הגדולה הזאת, כדי שהוא יסכים – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני בישרתי לו שהפעילות בוועדת הפנים מתנהלת כסדרה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודה לך.

שר האוצר א' שוחט:

כל טוב לך.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל את זה הוא יודע לא ממך.

שר האוצר א' שוחט:

אבל אני דאגתי לעדכן אותו. הרי אני ידיד שלך ורציתי שהדברים יהיו ברורים, לכן אמרתי לו שוועדת הפנים מתנהלת כתקנה.

יהושע מצא (הליכוד):

תודה.

היו"ר ש' וייס:

בואו נחזור לוועדת הכספים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, ומה הוא בישר לך?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לכם הכול. אני מציע לך, חבר הכנסת שטרית, ואני מציע לך, חבר הכנסת סילבן שלום, לא לזה שיושב לשמאלך אלא לך אני מציע: תשמח בעובדה שמספר דורשי העבודה ירד מקרוב ל-160,000 לפני שנתיים, ל-100,000. זאת המדיניות של מדינת ישראל וזה חוזקה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו רוצים לשמוע את שר האוצר. חבר הכנסת לס, זה דיון חשוב, אנחנו רוצים לשמוע את שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה אמרת שהבורסה ירדה בגלל מיסוי שוק ההון, וזו השגיאה השלישית שלך. הרי אתה יודע כמוני שהבורסה ירדה בשיעורים רציניים מאוד שלושה חודשים לפני שהודעתי על המס. כאשר הודעתי על המס, היא ירדה ביום אחד ב-9% ותוך שבועיים חזרה ועלתה ועברה את הירידה הזאת.

סילבן שלום (הליכוד):

ואחר כך ירדה בחזרה יותר מאשר עלתה.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת סילבן שלום, תן לי.

היו"ר ש' וייס:

תנו לשר לפרוס את היריעה.

שר האוצר א' שוחט:

אתה הרי יודע שבכל מדינות העולם המערבי יש מס בשיעור כזה או אחר. הראיה, היפנים אמרו שהם משקיעים כאן ונתנו היתר לעשות את זה. הראיה, בארצות-הברית, באנגליה, בצרפת, באיטליה, בשווייץ, בגרמניה ובכל המקומות יש מס. נו, האם הבורסות שם מתמוטטות בגלל זה?

הגיע הזמן שנגיד זה לזה את האמת. אתה יכול להתנגד למס. אתה תלך לקריית-שמונה, לפועל התעשייה, תעבור דרך בית-שאן ותלך למי שעובד במפעל חקלאי, תיסע אליך, לעיר אריאל, ותדבר עם המורה. משם תיסע לתל-אביב ותלך למי שעובד במלצרות. משם תיסע לירוחם ותסביר להם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא צריך לנסוע – – –

שר האוצר א' שוחט:

אתה תסביר להם למה על 4,000 שקל שהם מרוויחים בחודש הם צריכים לשלם מס, ולמה מי שמרוויח הרבה יותר לא ישלם מס מינימלי של 10% על רווחים ריאליים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה אתה משחרר דירות ממס הכנסה? לפי ההיגיון הזה, למה אתה משחרר הון ממס הכנסה?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני יודע בדיוק את מי אתה מייצג. עדיף לך שלא לדבר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן, בדיוק יודע.

שר האוצר א' שוחט:

אני יודע בדיוק.

ולכן, חבר הכנסת רון נחמן, אני מציע לך: תכין לך צידנית, תכין לך תרמוס עם שתייה, תסתובב ברחבי מדינת ישראל ותסביר למסגר ולחקלאי ולפקיד ולמורה למה הם מכספם צריכים לממן את פעולות הממשלה, ולמה מי שמרוויח בשוק ההון, כנהוג בכל העולם, לא צריך לעשות את זה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה אתה משחרר הון ממס הכנסה? איפה ההיגיון? איפה הצדק?

היו"ר ש' וייס:

זהו, לנאום הזה מספיק. תחלק לכל נאום קצת.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, שמענו אותך לילה שלם.

אני רוצה להגיד משהו גם לחברי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מס על הבורסה, כן – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, זאת לא קריאת ביניים, זה נאום ביניים. אנא, תעשה הפסקות.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה להגיד משהו לחברי, שאצל חלקם נשמע היסוס, ואני אומר להם את זה במלוא האחריות: ממשלה ומפלגות שלא תעמודנה בהחלטות עקרוניות, ממשלה ומפלגות שתפעלנה על-פי סקרים, ממשלות כאלה לא יוכלו לנהל את ענייני המדינה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה נכון. לכן הממשלה צריכה ללכת.

שר האוצר א' שוחט:

ואני אומר לכם, שיש אצל חלק מהאנשים דאגה אמיתית, יש אצל אחרים אינטרסים זרים. יש שרים שבאמת מודאגים, ויש שרים שיש להם חשבון זר בכל העניין.

לימור לבנת (הליכוד):

אילו שרים? אולי תגלה לנו?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לך אחרי זה.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

רגע, אבל שר האוצר הסכים להגיד לך אחרי זה. גם זה משהו, חברת הכנסת לבנת, זה הישג, תאמיני לי.

לימור לבנת (הליכוד):

נכון, אתה צודק.

היו"ר ש' וייס:

אז תני לו לסיים.

שר האוצר א' שוחט:

ולכן אני מודיע פה מעל הבמה הנכבדה הזאת, שאני מתכוון ואעשה ככל שאוכל כדי שב-1 בינואר 1995 יופעל חוק, שהוא צודק, חוק שמקובל בעולם, חוק שמגדיל את בסיס המס, חוק שיאפשר לקחת פחות מס מאלה שמשלמים מס הכנסה על עבודתם, חוק שמכניס אותנו למשפחת העמים, חוק נכון וחוק טוב. אין לו שום השפעה על הבורסה. הבורסה עלתה מאז ההודעה על החוק, הבורסה ירדה לפני החוק, ולפיכך אני קורא לחברי הכנסת להוריד את ההצעה מסדר-היום.

אני אומר לכם, ואמרתי את זה – – –

היו"ר ש' וייס:

עוד רגע אחד, אדוני השר, יש לנו זמן. אני מבקש לא להפריע.

סילבן שלום (הליכוד):

— — —

דוד מנע (הליכוד):

הוא לא רוצה לדבר אתו.

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע.

שר האוצר א' שוחט:

ואני קורא לחברי הכנסת לנהוג בהתאם למה שעם ישראל רוצה.

לימור לבנת (הליכוד):

מה רבין רוצה?

שר האוצר א' שוחט:

הלשכה שלי מוצפת בטלפונים אותנטיים, לא בטלפונים שאורגנו כאן ביום ההצבעה – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

— — לא במערכת שקרית שפעלה בעניין הזה, לא בובות ששיחקו דרך האינטרסנטים, אלא טלפונים אמיתיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

ארגון העובדים הסוציאליים, חבר הכנסת שטרית, שלח לי מכתב, מרכז השלטון המקומי שלח לי מכתב, היו אלי עשרות פניות אמיתיות מאנשים שיודעים מה האמת בעניין הזה, מי נלחם בחוק הזה ולמה הוא נלחם.

לימור לבנת (הליכוד):

אולי תגיד מה אומר ראש הממשלה?

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי שאינני דוברו של ראש הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני יודעת. השאלה מה ראש הממשלה יעשה. אנחנו מחכים.

שר האוצר א' שוחט:

אני יודע שבשבועיים האחרונים את היית שם בסביבה. לו היית נשארת, היית יכולה לשאול אותו.

לימור לבנת (הליכוד):

לא שם, ליד.

שר האוצר א' שוחט:

לא רחוק.

לימור לבנת (הליכוד):

ליד, ליד.

שר האוצר א' שוחט:

ולכן, רבותי חברי הכנסת, אני מציע שלא לחזור על מה שהיה כאן לפני שבועיים, לתת לעניין לנוע קדימה, ואני משוכנע שב-1 בינואר 1995 יופעל חוק שהוא צודק, שהוא טוב לאזרחי המדינה, שהוא לא פוגע בשוק ההון, שהוא חוק שעוזר לחלשים, שהוא חוק צודק. תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה יודע שראש הממשלה יוריד לך את זה.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא יוריד.

יהושע מצא (הליכוד):

יוריד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, האם אתה רוצה לשכנע את חברי הכנסת? כן, בבקשה, יש לך חמש דקות.

יהושע מצא (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

היו"ר ש' וייס:

לפי התקנון יש לו חמש דקות. חבר הכנסת רון נחמן, יש לך חמש דקות על-פי התקנון לשכנע חוזר.

חברי הכנסת, חבר הכנסת רון נחמן רוצה בכל זאת לשכנע אתכם לתמוך בו. תנו לו את ההזדמנות.
חבר הכנסת פורז, את שיחת הרעים שלך עם השר שומעים עד כאן. בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, אני מודה לך על הקומפלימנטים, גם על הנתונים שנתת. בגלל קוצר הזמן לא אביא את הנתונים ההפוכים, אבל, אדוני שר האוצר, אני פונה אליכם, חצי מהמשלה – – –

קריאה:

למה? תגיד, תגיד.

רון נחמן (הליכוד):

מחצית מהמשלה לא ששה ולא שמחה, ותחת אילוצים או תחת מחאה תומכים בחוק שאתם הבאתם.

אני פונה אליך ופונה אליכם, שרי המשלה שיושבים מסביב לשולחן הזה, עם אינטגריטי. יש כאלה שאומרים: חייבים להטיל מס על הבורסה. את סיפור המס על העובד והמס על ההון כבר שמענו. בתל-אביב לא קונים את זה, הציבור לא קונה את זה. אומרים לי: מה אתה מנסה לשכנע את המשלה שהיא תצביע בעד החוק שלך? הרי אתה עושה להם טובה בכך, כי הציבור יכיר טובה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו נחכה ונראה.

חיים אורון (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אומרים שבמקום שאדם שגה וטעה וחזר בו עומד, גם צדיקים גמורים לא יכולים לעמוד. תגידו בבקשה: שגינו, אנחנו מתקנים את זה. יחזור ראש הממשלה מיפן. הוא אומר: את התשובה שלי על 1 בינואר, 1 במרס או 1 ביולי אגיד כשאחזור. ולכן אני פונה שוב, ממש בדקה האחרונה, אני פונה אליכם: תחשבו היטב מה אתם עושים. תצביעו יחד אתנו בעד הצעת החוק שלי. ראש הממשלה יחזור בשבוע הבא מחוץ-לארץ, וכשהוא יבוא, ידונו על הדברים האלה ביחד.

שר האוצר א' שוחט:

אתה לא משכנע, למשל, את דוד לוי, את עובדיה עלי – – –

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, אני חוזר ואומר, ובזה אני מסכם את דברי, אדוני היושב-ראש, אני פונה אל אנשי מפלגת העבודה שיושבים כאן: שימו לב, ההצבעה הזאת עכשיו יש בה כדי לתקן טעות שעשיתם עם הגשת החוק של המס על הבורסה. אני נותן לכם פה את הסולם, אני נותן לכם כאן את האפשרות לרדת. בחוק הזה אני נותן לכם את האפשרות.

רענן כהן (העבודה):

תרד מהסולם.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד חצי דקה.

חיים אורון (מרצ):

— — —

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת רון נחמן, אם הם כבר רוצים, תן להם חבל כדי – – –

משה נסים (הליכוד):

הם לא רוצים, חבר הכנסת רון נחמן, לא צריך.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, העצות אחר כך, בשעת הפנאי.

בבקשה, נא לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

ובכן, אדוני היושב-ראש, אני מביא את החוק להצבעה, והציבור ישפוט והציבור יכריע והציבור יקבע. הציבור הוא שיקבע מי תהיה הממשלה הבאה, לא איש אחד. הציבור יקבע את הדבר הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, נא לשבת, עוברים להצבעה. איש איש במקומו, כדי שלא יהיו אחר כך סיפורים: לא ידעתי, לא הצבעתי, לא לחצתי, לא נדלק. אם לוחצים נכון, זה נדלק נכון. חברי הכנסת, עוברים להצבעה.

דוד מנע (הליכוד):

פרופסור שטרית – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא בזמן ההצבעה, חבר הכנסת מנע.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, שלא יצביעו בניגוד לעמדת ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

בלי עצות, חבר הכנסת מצא.

אנו מצביעים על הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הכנסה ממניות), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת רון נחמן. ההצבעה החלה.

יהושע מצא (הליכוד):

אל תצביעו בניגוד לעמדת ראש הממשלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 36

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הכנסה ממניות),

התשנ"ד-1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, 36 מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת רון נחמן לא התקבלה.

הצעות לסדר-היום

שבויים ונעדרים מבין חיילי צה"ל

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מבקש מחברתי, סגנית היושב-ראש, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, לחזור לניהול הישיבה. תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בנושא הבא – שבויים ונעדרים מבין חיילי צה"ל. נא לשבת. הנושא כבד, ואני מבקש שלא להפריע. אלה הצעות לסדר-היום מס' 5534, 5559, 5573 ו-5596. חבר הכנסת עובדיה עלי. רבותי.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, זה מפריע לנו. כן, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ב"שולחן ערוך" מצינו: "פדיון שבויים – – –"

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שלא להפריע כעת.

עובדיה עלי (הליכוד):

– – – "פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותם, ואין מצווה גדולה כפדיון שבויים, וכל כסף שגבו לאיזו מטרת מצווה שהיא – מותר לשנותו למען פדיון שבויים, ואפילו אם גבו לצורך בניין בית-המקדש".

רבותי חברי הכנסת, זהו סולם הערכים של חז"ל והיהדות וזהו סדר הקדימות. זה סדר הקדימות הרצוי והנכון לגבי גורלם של החללים והנעדרים. אך מסתבר, שלא כל מה שנכון לכלל ישראל, נכון גם לגבי הממשלה הנוכחית, וזאת למרבה הצער ולדאבון הלב.

לפני שאמשיך אני מבקש לומר, כדי למנוע אי-הבנות, אדוני סגן שר הביטחון, שאני משוכנע שכל ממשלה, לרבות הממשלה הזאת, וכל שר ביטחון, ודאי שהנושא הזה נמצא לנגד עיניו, בוודאי מעוניין בנושא הזה, בוודאי עושה למען הנושא הזה. וחלילה, שלא ישתמע בשום פנים ואופן – שמישהו יעמוד כאן, על הדוכן הזה, ויעשה הון פוליטי או ינצל מצוקה של מישהו, או של משפחה, נושא מקודש כזה.

אף לרגע לא אטען שאתם לא עושים. אבל השאלה שנשאלת כאן – ובהמשך הדברים אני אעמוד על כך – מהי מידת העשייה? מה שחשוב לדידי זה מבחן התוצאות, ואני חושב שדווקא הממשלה הזאת תוכל לעשות הרבה יותר מאשר קודמותיה. תשאל אותי, מדוע?

מאיר שטרית (הליכוד):

למה?

עובדיה עלי (הליכוד):

תשאל אותי, מדוע? – כי הממשלה הזאת מצויה בתהליך של הידברות, היא פתחה ערוצי תקשורת וערוצי הידברות – –

מאיר שטרית (הליכוד):

עם הרשעים.

עובדיה עלי (הליכוד):

– עם ארגונים שונים, במיוחד עם אש"ף, ועם מדינות אחרות, ערוצים שלא היו בעבר. חשוב גם למצות את הטוב, את האפשרויות, את הפוטנציאל מערוצים כאלה שנוצרו, שנפתחו.

אחד הנושאים ואחת ההערות המרכזיות – שיעיר מי שיעיר, אתם הייתם במשך עשר שנים בממשלה, ומייד יפנו לחבר הכנסת רחבעם זאבי ויגידו לו: אתה היית חבר הקבינט, ומה אתם מעלים נושא כזה? מה אתם עשיתם בסוגיה הזאת?

טלב אלסאנע (מד"ע):

צריך לברך – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

זאת אחת השאלות – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

צריך לברך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

נא לא להפריע, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

לא להפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

לא להפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

נא לא להפריע.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל לא היו תוצאות ---

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שטרית. אני מבקשת שלא להפריע עכשיו.

חיים דיין (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

חיים דיין (צומת):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

חיים דיין (צומת):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, תרשי לי, בצורה קצת מסודרת, לעמוד ולהעיר את הערותי בסוגיה הזאת, והקדמתי את אשר הקדמתי כדי שדברי בכל זאת יישארו במסגרת הנכונה.

ידידי סגן שר הביטחון, סהדי במרומים ואף דברי כאן יעידו שאינני נמנה עם אלה הטוענים שהממשלה הזאת אינה עושה דבר על מנת לשחרר את נעדרינו ולהביא לקבר ישראל את החללים שמקום קבורתם לא נודע. אך אני נמנה עם אלה שבוחנים את הישגיה של הממשלה במבחן התוצאות ולא בשום אמת מידה או קריטריונים אחרים.

ממשלה זאת, שכישלונותיה וחטאיה מרובים, חוטאת בחטא נוסף שמן הראוי להזכירו כאן, גם משום שהוא חמור וגם משום שהוא מן העניין. כל אימת שאין לשרי הממשלה הזאת תשובות ענייניות על נושאים שונים שעולים, וראינו זאת גם בדיון הקודם על ירושלים, הם טוענים שכבר היו דברים מעולם, גם בעבר היה כך, גם ממשלות אחרות לא הצליחו, וגם ממשלת הליכוד לא הצליחה, וכו' וכו'.

כאשר תוקפים את הממשלה על מחדליה בתחום הביטחון, משיבים שריה ונציגיה: מה לכם כי תלינו, הרי כך היה גם בימי שלטונכם וכך היה מאז ומתמיד. כאשר מדברים על החללים ועל הנעדרים, הם משיבים-שואלים: ומדוע לא הצלחתם אתם להשיבם? אני מודע להערות האלה, וכבר התייחסתי לחלקן.

זו דרך נלוזה החושפת את ערוות מחדליה וכישלונותיה של הממשלה הזאת בכל הנושאים והתחומים המטופלים על-ידיה בדרך שלומיאלית ואומללה, וכך גם בעניין זה, שכן השוני המהותי בין אז להיום הוא השלום שבו מתהדרים בקולות תרועה רמים מר רבין והממשלה הזאת.

אם שלום הוא זה, ידידי סגן שר הביטחון, היכן פירותיו המיוחלים? אם שלום הוא זה, היכן המחוות האנושיות של שותפינו-שותפיכם לשלום? אם שלום הוא זה, היכן בנינו הנעדרים? היכן מקום קברם של החללים? ובמלה אחת, מלה שהיא כשמו של ספרם של יוסף ושרה כץ התרים אחר בנם הנעדר יהודה, והם זועקים: אייכה? היכן הבנים? היכן הממשלה? היכן המעשים לשחרור הבנים, ומדוע אין תוצאות?

הרי ממשלה זו מתהדרת ומשתבחת בפתיחת ערוצי תקשורת רבים וחדשים שממשלות קודמות לא קיימו אותם עם אש"ף ועם מדינות ערביות רחוקות וקרובות. ואני אומר לכם מעדות אישית: הייתי בוועידת קזבלנקה; באמת נפתחו ערוצים חדשים, יש מערכת יחסים – ואני אומר את זה לשבחה של הממשלה – עם מדינות ערב שונות, יחסים שלא היו בעבר. אם כן, מדוע כל זה לא מנוצל ואינו מצליח להשיב את הבנים הביתה?

גברתי היושבת-ראש, חבר הרשות הפלשתינית ומחזיק תיק המשפטים שלה פרח אבו-מדיין אמר, כי קבוצה של אנשי אש"ף יודעת היכן קבורים הנעדרים הישראליים. אני שואל אותך, אדוני סגן שר הביטחון – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

לא עכשיו.

אביגדור קהלני (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

לא עכשיו.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — מה אתם עושים עם מידע זה, ומדוע אתה, מר פרס, ידידם הטוב של הפלשתינים והמתרים הגדול שלהם, מדוע אינך מצליח לקבל את האינפורמציה הזאת מיאסר ערפאת?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין להם אינפורמציה.

עובדיה עלי (הליכוד):

בכל זאת חבר הרשות הפלשתינית, מחזיק תיק המשפטים, זה לא איזה מאן דהוא שם, אלא זה אחד מהאנשים המרכזיים ברשות הפלשתינית, עם כל הכבוד. זה לא איזה עיתונאי, לא איזה אדם מהרחוב, זה חבר הרשות הפלשתינית. תאר לעצמך ששר המשפטים שלנו, להבדיל, יקום ויאמר דבר כזה או אחר. האם אז יבואו ויבטלו את זה בהינף יד, אז אמר?

הייתי רוצה מאוד לשמוע. בוודאי הפרטים הידועים לכם עולים כהנה וכהנה על הפרטים הידועים לי. אני ניזון מהתקשורת, וניזון, לצערי, גם מ"שר המשפטים" של הרשות הפלשתינית. אני מבקש לדעת, מדוע הוא לא עושה את המחווא האנושית הזו על מנת לבנות אמון. פרח אבו-מדיין איננו מקור האינפורמציה היחיד לעניין זה. גם ארגון שפרש מ"פתח" מסר שבידיו מידע מפורט ומלא על גורלם של חיילינו שהוכרזו כנעדרים או שנהרגו במהלך שנת 1982 ואחריה. גם במקרה זה מדובר על אנשי "פתח" או מקורבים אליו. היכן הקשרים? היכן ערוצי התקשורת הפתוחים? היכן המחוות האנושיות? היכן הבנים?

גברתי היושבת-ראש, אך תמול-שלוש פגשתי את יונה באומל, בחדרי אשר במשכן זה. פגשתי ונפעמתי מן העוז ותעצומות הנפש שבהם נתברך האיש. אך אפילו כאשר מדובר באדם אציל ונעים הליכות זה, אני שואל, כמה זמן עוד יוכל לעמוד איתן תחת המעמסה הנוראה הזו שהוא נושא על גבו, וכמה זמן עוד יוכלו לעמוד בה כל האחרים, שחוסנם וכוח עמידתם חורגים מיכולתו של בן-אדם רגיל. כך לגבי משפחת באומל, כך לגבי משפחת כץ, כך לגבי משפחת ארד, וכך כמובן לגבי משפחות פינק, פלדמן ואלשיך, וכך גם לגבי משפחת סעדון, שאף היא תרה אחרי בנה – בנו שלנו.

במרצת השנים הללו, שבהן הבנים נעדרים, עלו הצעות חוק שונות, המתנות שחרור עצירים ואסירים ערבים בקבלת מידע על חללי צה"ל ונעדריו. כל החוקים וכל הדיבורים הללו, המתנים וקושרים בין הדברים, הם ביטוי לאי-אמון בממשלה הזו, שאינה עושה די לפתרון הבעיה, ותימוכין לדברי הם כמובן מבחן הישגיה ולא שום דבר אחר.

אוסף אולי עוד שני משפטים: מר באומל הגיע אלי מכיוון שתמיד מנעתי, בנשיאות הכנסת, את העלאת הנושאים הקשורים בסוגיה זו במליאה. סברתי שנכונים טיעוניה של הממשלה, שדיון בסוגיה זו כאן, לעין כול, עלול אולי להזיק לטיפול בנושא. טיפול בסוגיה כל כך רגישה וטעונה, כך חשבתי, טוב שייעשה בחדרי-חדרים, בשקט. לא כדאי להפריע לממשלה לטפל בעניין הזה. פעמים אחדות עלה הנושא בנשיאות, ואת חטאי אני מזכיר: הייתי בין אלה שנאבקו תמיד שהנושא לא יאושר. בא אלי מר באומל ואמר: מדוע אתה עושה לנו את זה? הסברתי לו את נימוקי: אני חושב שהעלאת הנושא עלולה להזיק. והוא אמר: אתה טועה, בדיוק ההיפך. בעקבות זאת החלטתי להעלות את הנושא במליאת הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עובדיה עלי, כבר הרבה אחרי הזמן.

עובדיה עלי (הליכוד):

ברשותך, יש לי עוד כמה משפטים, ואבקש את הסכמתך.

הגברת באומל אמרה: יש לנו הוכחות שבנו בחיים, בריא ושלם; לא מת. זהו ציטוט מדבריה, וכך צריך להתייחס לעניין; הם כולם בחיים, אלא אם יונח אחרת. ממשלת ישראל נדרשת להעמיד את עניינם בראש סדר קדימותה, ולפני שהיא מטפלת בשחרורו של רוצח זה או מחבל אחר עליה לטפל בשחרורם. אגב, עם שאר האנשים שאישרו לא אחת שבסוריה מצויים שבויים ישראלים חיים, נמנה גם ריפעתא אסד, אחיו של העריץ הסורי ושר ההגנה הסורי.

גברתי היושבת-ראש, הממשלה החמיצה הזדמנויות פז לקדם את הטיפול בבעיה הכואבת, וכעת מוטלת עליה החובה שלא לשגות עוד. הזדמנות היתה כאשר סוכם עניין האסירים, בדיאלוג שהתקיים עם ערפאת וחבורתו. הזדמנות היתה בזמן שחרורם של המחבלים בעתות השונות. הזדמנויות יש גם כעת, כאשר אלפי מחבלים יושבים אצלנו מאחורי סורגים. יש להימנע משחרורם בטרם ישובו בנינו הנעדרים לבתיהם ובטרם נקבל מידע מהימן על כל אחד ואחד מהם.

יחד עם כולכם אני מתפלל לשלומם ולשובם הביתה, ואני מדגיש פעם נוספת – אני אומר זאת גם להורי הנעדרים היושבים כאן – כי אני משוכנע שהממשלה עושה רבות והנושא מעניין אותה. אני מכיר את האנשים ואני יודע שכל אחד מהם רגיש לעניין. הנושא הזה מעניין כל אחד מהם באופן אישי וכואב לו, ושלא ישתמע, חלילה, שלא כך אמרתי. אמרתי שהיום נפתחו ערוצים חדשים, שיש אפשרויות חדשות, וצריך לעשות הכול כדי להעמיד את הנושא במקום הרבה יותר גבוה בסדר הקדימות. אם נעשה זאת, נעשה דבר חשוב ביותר לטיפול בבעיה כואבת זו, דבר שיוסיף רבות לחוסנו של הצבא, וכמובן ייתן הרגשה יותר טובה לכולנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמינה את חבר הכנסת אריה דרעי – איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – את חבר הכנסת רענן כהן.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כבוד סגן שר הביטחון, חברי הכנסת – רק חבר הכנסת, ראש תנועת מולדת, רחבעם זאבי וחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת עלי, לקחת לי חלק מהנאום, וייתר כוחך על שפתחת בדברי ה"שולחן ערוך". מצוין עשית שהדגשת דווקא את הדברים האלה.

לפני שאני ניגש לנושא, אני לא יכול לעבור לסדר-היום על הנבלה והשערורייה שנעשתה בבית הזה כלפי דוד המלך, נעים זמירות ישראל. מישהו העלה אותו כאן על הגגות. זהו ביטוי? כך ילמדו מחר בבתי-הספר את הנכדים שלך, כבוד שר החוץ? לכן כדאי לך, שר החוץ, לדעת את דברי הגמרא.

אומרת הגמרא במסכת שבת, דף נ"ו, עמוד א': "אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן: כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה". זוהי גמרא מפורשת. האם הגמרא לא הכירה את התנ"ך? הגמרא לא הכירה את מה ששר החוץ, מר פרס, מכיר? הגמרא הכירה. "שנאמר, 'ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו'. אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו?" זה לא ייתכן. אם הקדוש-ברוך-הוא נותן שכינה למישהו, לא יכול להיות שהוא חטא. אבל הגמרא אינה מתעלמת מכך שכתוב אחרת בתנ"ך. "אלא מה אני מקיים, 'מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע?' – בא נתן הנביא לדוד ואומר לו: ביזית לעשות הרע; אומרת הגמרא: "שביקש לעשות ולא עשה". כך – גמרא מפורשת.

איך אפשר להגיד שביקש לעשות ולא עשה כשבתנ"ך כתוב שכן עשה? אומרת הגמרא – ואני אומר את זה בקיצור – היה להם מנהג, לחילות בית דוד, שכל היוצא למלחמה היה נותן גט כריתות לאשתו. אם, חלילה, הוא לא חוזר – שאשתו לא תהיה עגונה. ויזכר לטוב הרב גורן, זכר צדיק לברכה, שרצה להנהיג גט כריתות גם בצבא-הגנה לישראל, אבל היו שיקולים שלא לשבור את המורל של העם כשנותנים גט מייד עם החיול, והחליטו להימנע מכך.

כבוד סגן שר הביטחון, במאמר מוסגר, צריך לחשוב, אם יש כבר טרגדיה וחייל נהרג, שלפחות אשתו לא תישאר עגונה.

לבת-שבע היה גט כריתות מבעלה, אבל העם לא ידע, ולכן חשבו שדוד המלך טעה, אבל הוא לא חטא. כך אומרת הגמרא.

אפשר לדון, אפשר ללמוד, אבל שפה יקום שר במדינת ישראל, פעם ראשונה בהיסטוריה שלנו, וישמיץ מעל הבמה את דוד המלך – אין לזה סליחה ולא תהיה לזה כפרה.

עכשיו אני עובר לנושא. אומרת הגמרא – – –

רענן כהן (העבודה):

תמשיך בנושא דוד המלך.

יוסף בא-גד (מולדת):

היות שאני יודע שאתה אדם מסורתי, שהדברים כואבים לך, היות שאני יודע שיש ביניכם כאלה שהלכו כעת להשפיע על שר החוץ שיחזור בו מדבריו, כי כולכם אמרתם לו שהוא לא צודק, אני יודע גם את זה, לכן אני מקווה שהוא עוד יעלה ויתנצל על הטעות שהוא עשה. על דוד המלך אני מוכן לתת פעם שיעור, לא כרגע, כי הנושא בכל אופן אחר.

אומרת הגמרא במסכת גיטין, דף מ"ה, עמוד א': "אין פודים את השבויים יתר על כדי דמיהם מפני תיקון העולם" – לא לתת הזדמנות לחטוף אנשים ולבקש סכומים מועדפים, ולכן אסור לתת עבור שבוי יותר מערכו – "ואין מבריחין את השבויים מפני תיקון העולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מפני תקנת השבויים". זו גמרא אחת, משנה מסכת גיטין, שאסור להפריז.

יש פה סיפור טרגי מאוד בתולדות עם ישראל. אני עליתי על קברו של המהר"ם מרוטנבורג, שאחרי שחטפו אותו וכלאו אותו הוא לא הרשה לפדות אותו והוא מת בכלא כדי שלא לתת אפשרות לגויים שיחטפו יהודים. עד כדי כך – מסירות נפש של המהר"ם מרוטנבורג. וביקרתי את קברו בצרפת.

אבל לעומת זאת יש גמרא אחרת. הגמרא מביאה במסכת חולין, דף ז', עמוד א', סיפור מדהים, וזה מתקרב לדברי ה"שולחן ערוך" שהביא פה חבר הכנסת עובדיה עלי. מספרת הגמרא סיפור: "רבי פנחס בן יאיר הווא קאזיל לפדיון שבויים". הוא הלך לפדות שבויים. רבי פנחס בן יאיר היה אחד מגדולי הצדיקים בכל הדורות, בכל התקופות. הוא הגיע לנהר שנקרא גינאי, והוא אמר לגינאי: חלוק לי מימך ואעבור בך. אני הולך לעשות מצווה, תעצור רגע את זרימת הנהר ואני אעבור לפדות שבויים. אמר לו הנהר: אתה, רבי פנחס בן יאיר, הולך לעשות רצון קונך, ואני הולך לעשות רצון קוני. גם לי אמר הקדוש-ברוך-הוא שהמים יזרמו, אני לא יכול לוותר לך, אני רוצה לקיים את רצון הקדוש-ברוך-הוא יותר ממך. אתה ספק עושה ספק אי עושה. אני ודאי עושה. אתה אולי תצליח לפדות שבויים, אולי לא. אני מקיים את מעשה בראשית. אמר לו: עמי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם. הוא איים עליו שהוא ישנה את מעשה בראשית ויפסיק את המים שלא יזרמו בו. אתם יודעים מה היה? חלק ליה. הנהר נפסק ופנחס בן יאיר עבר לפדות שבויים. הגמרא אחר כך מתפלמסת: זה יותר ממשה רבנו.

מה שאני רוצה להדגיש, כבוד סגן השר – איש לא חושד בכם שאתם לא משתדלים, עושים ורוצים לשחרר את השבויים. אתם אנשים אחראיים. אני בטוח שאין יהודי שלא נלחם בכל כוחו. אבל אתה יודע, יש מלה ביידיש – יענעמס. זה ילד שלו. לו זה היה ילד שלי, שלך, אני בטוח שלא היינו שותקים. היינו מעל ומעבר – מרעישים עולמות. איך זה יכול להיות שכל כך הרבה שנים אין צל של מידע? חצי דיסקית, איפה החצי השני?

אני יודע שמפעילים ממשלות, מפעילים נשיאים. אני יודע כל מה שאתם עושים. אבל יש דבר שלא עוברים בו לסדר-היום אלא אומרים: אנחנו לא נדבר אתכם; או: לא נחזיר לכם. יש לכם הרבה שיטות. אני סומך על ממשלת ישראל, כשהיא רוצה וכשנותנים לצה"ל לפעול, צה"ל הוא עדיין הצבא המהולל בעולם.

לכן אני אומר, ובזה אסיים, כל סיבה בעולם לא תתרץ את זה שעדיין רון ארד יושב. כל סיבה בעולם לא תתרץ את זה שיהודה'לה כץ נעלם – במקרה הוא בוגר ישיבת "נחלים", ואני מלווה את ההורים בסבלם. תודה שהזכרת את הספר, כי אני עוזר להם להפיץ את הספר. מצווה לכל אדם בעולם לקרוא אותו. אין סיבה בעולם ולא יכול להיות שלא נקבל אינפורמציה על זכריה באומל, יוסף פינק, רחמים אלשיך ואילן סעדון.

יש מושג ביהדות: עיכוב הקריאה בבית-הכנסת. לפעמים, אם נעשה עוול שלא יודעים איך לצאת ממנו, מותר לעכב את הקריאה בבית-הכנסת, לא לתת לקרוא ולהגיד לרב: כל זמן שלא תפתרו את העניין, לא אתן להמשיך לקרוא בתורה.

אתם צריכים לעשות עיכוב הקריאה. אם אתם תפעלו ביתר נמרצות, הקדוש-ברוך-הוא יזכה אותנו, שסוף סוף נזכה לקבל מידע ולראות את כל שבויי ונעדרי ישראל עם משפחותיהם במדינת ישראל, אמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, כנסת נכבדה, ההורים, אני רוצה בתחילה להודות לחבר הכנסת עובדיה עלי שיזם את הדיון. זה בהחלט נוגע לכולנו, וכולנו כואבים.

אנחנו בהחלט מחזקים את ידי הממשלה על הדברים שהיא עושה – חלקם מתפרסמים, חלקם אינם מתפרסמים.

אני רוצה לפתוח ולומר, שאחד הציוויים החשובים ביותר בקרב העם היהודי היה מאז ומעולם קיום מצוות פדיון שבויים. לכל אורך ההיסטוריה היהודית – שמענו סיפורים אין-ספור על שחרור אסירים יהודים מידי העם הנוצרי או המוסלמי תמורת כסף ורכוש או בפעולות נועזות.

מדינת ישראל שמה לה את עקרון פדיון השבויים והבנים האבודים אשר נפלו בידי האויב כסמל וכערך עליון, ולכל חייל ידוע, כי צה"ל ומדינת ישראל לא יפקירוהו לעולם, לא בשדה הקרב ולא בהיותו שבוי בידי האויב.

בעינינו, בני העם היהודי – הצלת נפש חשובה מכל פעולה, ואף התורה מצווה עלינו, כי פיקוח נפש דוחה שבת, ואף יום כיפור.

בתולדות היישוב היהודי ידועים, לצערנו, מקרים רבים של נעדרים אשר מקום הימצאם לא נודע. אזכיר כאן את היעלמם של כ"ג יורדי הסירה אשר גורלם אינו ידוע זה 50 שנה; חללי הצוללת "דקר" אשר גם היום, 20 שנה לאחר היעלמם, לא חוסכת מדינת ישראל מאמץ במטרה למצוא קצה חוט לפתרון החידה; וכן חללי מלחמות ישראל אשר מקום קבורתם לא נודע.

כיום ניצבת מדינת ישראל ועוקבת בדאגה ובחרדה אחר הידיעות המגיעות מפעם לפעם על-אודות מצבם של הנעדרים ממלחמת לבנון, החיילים: באומל, כץ, ארד, פלדמן, וכן אחר המאמצים להחזרת גופותיהם של החיילים פינק ואלשיך.

ידוע לכולנו, כי מערכת הביטחון, על זרועותיה השונות, עושה לילות כימים במאמץ לאתר רמז באשר למקום הימצאם של החיילים ולזהות את המחזיקים בהם. אני דוחה האשמות הנשמעות מדי פעם מצד גורמים שונים הטוענים כי לא נעשה די להשבת החיילים לביתם.

ברצוני לפנות לבני המשפחות ולומר להם: היעדרם של הבנים אינו בעייתכם שלכם בלבד; כולנו, חברי כנסת, שרים וכל אזרח ואזרח במדינת ישראל מוכנים לעשות כל מאמץ, כל צעד שיידרש, כל פעולה שתוכל לקדם, ולו במעט, את השבת הבנים הביתה.

נשמעת הטענה, כי ממשלת ישראל אינה דורשת די מהנשיא הסורי, אשר לו כוח השפעה הן על ארגון ה"חיזבאללה" והן על אירן, להביא לשחרור הנעדרים. וכי יש למישהו ספק כי נציגי ישראל אינם מעלים נושא זה? היש בלבם של אזרח כלשהו ספק כי שליחי המדינה לשיחות עם נציגי מדינות ערב אינם עושים את הדרוש לגילוי מקום הימצאם של הנעדרים?

רבותי, חברי הכנסת ובני המשפחות היקרות, השליט הסורי הוא אדם נוקשה ועקשן, והכרחי כי המגעים הנעשים בתחום זה יעשו בחוכמה ובתחכום, וכפי שהצליחה ממשלת ישראל לרכך את לבו ולאפשר את עלייתם של יהודי סוריה החפצים בכך לישראל, כך לא ירחק היום ובניכם, בנינו, יחזרו בשלום לביתם.

משפחות באומל, כץ, ארד, פלדמן, פינק ואלשיך, וכך כל אחד מהיושבים בבית זה – עומדים לרשותכם בכל שעה משעות היממה ומוכנים לסייע בכל דרך כדי להביא לסיימה של פרשה עצובה זו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. אני רוצה להצטרף בשם כל הכנסת לשותפות הגורל יחד אתכם.

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנו בסוגיה הכאובה הזו לפני כמה שבועות. אני הסכמתי לדיון במליאה, מכיוון שאנו עוסקים באנשים היקרים לכל עם ישראל, ואין שום סיבה בעולם שכנסת ישראל לא תדון בסוגיה האנושית הזאת.

עם זאת, אתם זוכרים שאני לא הייתי בטוח שהדיון במליאה יוסיף לכבוד הנושא שאנחנו מטפלים בו, מכיוון שהניסיון הוכיח לי, לצערי הרב, שגם בדברים מאוד חשובים, והרי אין שום ספק שהנושא הזה חשוב ללב של כל חבר כנסת, אנחנו מוצאים את עצמנו לעתים קרובות דנים בחבורה קטנה. נראה שהפעילות בכנסת קורעת חלק מהאנשים והדיון איננו מקבל את התנופה ואת העומק שהוא צריך לקבל מנוכחות של יותר חברי כנסת בדיון.

אני מדגיש את הנקודה הזאת, מכיוון שהיה ברור שאנחנו במליאה לא נוכל להיכנס לפרטים מבצעיים ולא נוכל פה לחדש או לבשר דברים שהלואי שהיינו יודעים שהיו יכולים לסייע לנו בפתרון הנושא הכאוב הזה.

למרות דברייך, חבר הכנסת עובדיה עלי, לגבי אמונתך שהממשלה הזו עושה כמיטב יכולתה, לא חסכת את שבטך. אני לא אעשה כך, מכיוון שאני באמת חושב שהנושא הזה עומד מעל ומעבר, לא רק לכל דיון פוליטי, אלא לכל התדיינות פוליטית כזאת או אחרת.

אתה עצמך ציינת, שממשלות רבות ומגוונות, שמייצגות מפלגות שונות, עוסקות בסוגיה הכאובה הזאת כמעט כל שנות המדינה, כי נעדרים היו לנו כמעט מאז הקמת המדינה. אינני זוכר אם בתום מלחמת העצמאות, הייתי אז צעיר מדי, אבל אומר לי האלוף זאבי שכן – אבל מהתקופה שלנו, שנות ה-50, תקופת פעולות התגמול, היינו עוסקים במבצעים, לא רק בדיונים, לצורך שחרור החברים שלנו שנפלו בשבי. בכל הממשלות נדרשו לעניין.

כבוד הרב בא-גד, אני לא רב ולא אני ראוי לפסוק, אבל גם אתה, אם הבינותי נכון, הבאת את שתי הפנים של הסוגיה: מצד אחד החובה העליונה של פדיון, ומצד שני כל פדיון וערכו.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כשמדובר על נפשות. כשמדובר על כסף – כן, לא נפשות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מדבר רק על נפשות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר מה שהגמרא אומרת. שאלת חיים – זה דין אחר. מוכרים ספר תורה – – –

מרדכי גור (העבודה):

נכון. אני מסכים. אני לא מתוכח. זה בדיוק מייצג את הפרובלמטיקה שבפניה אנחנו ניצבים, כל מקבלי ההחלטות, כי כל מי מאתנו שנותן פקודה לאנשים לצאת לקרב יודע מה עלול לקרות.

לכן אין למישהו זכות לתת פקודה לצאת לקרב אלא אם ברמה המקצועית הוא אישית עשה את זה, ואז הוא יכול להישיר פנים אל ההורים, אל המשפחות, אל הפצועים, או למי שנבחר על-ידי האומה לנהל את המדינה. ובין הנבחרים לא תמיד יש אנשים עם ניסיון צבאי; אלה החיים הדמוקרטיים.

אני יכול לומר בשמי, ובמקרה הזה – ואני לא עושה את זה הרבה בכנסת – גם בשם ראש הממשלה: היינו מעורבים באופן אישי, כמפקדי צבא, בהחלטות מבצעיות שידענו מה עלולה להיות המשמעות של חיים ומוות לגבינו ולגבי חיילים שלנו. ידענו, כמו שאמר חבר הכנסת רענן כהן, שאנחנו לא משאירים פצועים בשדה הקרב. והיו לנו הוכחות במשך כל השנים, שכאשר עלה לדיון הנושא שהעלה הרב בא-גד, בממשלות השונות, הם שקלו.

יום אחד היתה החלטה לשחרר כ-1,100 איש תמורת שמונה אנשי הנח"ל.

רחבעם זאבי (מולדת):

סגן שר הביטחון מ' גור:

1,150 תמורת שמונה אנשי הנח"ל. זו היתה שאלה מצפונית כבדה ביותר. והיו לנו דוגמאות אחרות משיקולים שונים.

דבר אחד אני יכול להבטיח בשם כל הממשלות, כי איש מאתנו לא יכול להתעלם מזה, זה דבר שלא יורד משולחן העיסוקים שלנו יום יום – שעה שיבוא הרמז הקל שבקלים שיאפשר לנו למשוך חוט אחר או לנסות פינה חדשה, אנחנו נהיה שם באותו רגע. ברגע.

מה אני יכול לעשות – ציינתי את זה בנאום התשובה שלי בפעם הקודמת, ולא נעים לי לחזור בתוך שבועיים על אותם דברים – מה אני יכול לעשות אם לאויבינו יש תרבות אחרת.

עובדיה עלי (הליכוד):

היה דיון כזה במליאה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, במליאה. עכשיו אני רואה שזה היה לפני כמה חודשים, בחודש אפריל. אני מודה שכשקראתי את זה נדמה היה לי שדיברתי על זה רק לפני כמה ימים.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה מוכיח שדיברת על – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר, זה לא יורד אפילו לרגע.

אין יום שישי – אני מדבר על יום שישי, כי זה עולה בדיון משותף – אין פעם אחת שאנחנו נפגשים – אני מדבר על האנשים שמקבלים את ההחלטות בעניין – שלא בודקים ומנסים.

אבל מה אני יכול לעשות, חבר הכנסת עובדיה עלי, השכנים שנגדם נלחמנו ושפכנו הרבה דם ואתם, אם אנחנו רוצים ואם איננו רוצים, צריכים להגיע להסדר של דו-קיום בשלום, יש להם תרבות אחרת משלנו.

אנחנו היינו מוכנים ללכת פעם אחר פעם בשביל חבר, ברגע שחשבנו שאנחנו יודעים איפה הוא מוחזק, ללכת ולהביא אותו הביתה. והגענו עד אנטבה, עם סיכונים ל-400 איש, ואכלנו לא רק את הציפורניים אלא גם את הידיים. אבל ידענו איפה הם, ידענו שיש לנו סיכוי.

ההורים היו אצל ראש הממשלה ואמרו: למה רק על גוויות אתם מוכנים לעשות הסכמים? זה היה אחרי יום הכיפורים. ואני כרמטכ"ל זוכר, וחבר הכנסת רפאל איתן כאלוף הפיקוד בוודאי זוכר, שקיבלנו את השבויים חזרה. מה היינו צריכים לתת תמורת זה? חשבנו שזו חובתנו היסודית, וכך זה גם היום.

מה אני יכול לעשות, התרבות שלהם שונה.

עד היום יש, אם אני לא טועה, 19 נעדרים במצרים, ואנחנו לא מגיעים לפענוח התעלומה הזאת ולא מצליחים להחזיר אותם הביתה.

אני רוצה לומר לכם, במעט הפגישות שבהן הייתי עכשיו, גם בהקשר של המשא-ומתן עם הפלשתינים, העלו ראש הממשלה ושר החוץ את הסוגיה הזאת, לא רק של הנעדרים האחרונים, אלא גם של היותר-ותיקים. אנחנו לא מזניחים הזדמנות אחת.

אתה צודק, דברים צריכים להיבחן על-פי תוצאות. לצערנו הרב, כל ממשלות ישראל, בדרכים שהן נקטו, בקשרים שהן יצרו, לא הצליחו להביא תוצאה יותר טובה.

הדבר היחיד שאני יכול לעשות זה להבטיח לכם שאנחנו לא חוסכים כל מאמץ וכל אפשרות שנדמה לנו שנפתחת, ואני משוכנע שככה יעשו כל ממשלות ישראל, אם חס וחלילה ימשיכו ויהיו לנו שבויים ונעדרים, וצריך להתפלל שמאמצינו, של כולנו, סוף סוף כן יישאו פרי ונחזיר אותם הביתה.

אינני יודע מה אנחנו, כחברי כנסת, יכולים לעשות בזה יותר במליאה. אני חושב שאפשר לבקש דיון מפורט יותר בוועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון; בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על תשובתך בנושא הכאוב: שבויים ונעדרים מבין חיילי צה"ל.

אני מבין שסגן שר הביטחון מציע להעביר את הנושא לוועדה. יש הצעות אחרות. חבר הכנסת רחבעם זאבי מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת עובדיה עלי. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אינני יודע מה עושה הממשלה למען השבויים והנעדרים שלנו אבל אני מניח שהיא עושה, והיא גם לא יכולה ולא צריכה לדווח על מעשיה אלה.

אבל אני חי בתחושה שבזבזנו את ההזדמנות הגדולה, הזדמנות השלום, ולא ניצלנו את מה שאפשר היה למען שבויינו ונעדרינו. אינני בטוח שתבענו מערפאת שילך אצל חבריו ומרעיו ויחקור וידרוש ויביא לנו את הבנים או לפחות מידע על אודותם.

זה שנה אינני נפרד מהדיסקית הזאת על חזי, שעליה חקוקים שמותיהם של ששת השבויים הנעדרים. הם אתי כל היום, וכך זה צריך להיות גם אצל ממשלת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצעה אחרת, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסף בא-גד, לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. אדוני, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין צל צלו של ספק שיש בנושא הזה אחדות לבבות ודעות באומה כולה. השבויים והנעדרים של צה"ל יקרים לאומה כולה, ללא הבדל דעה או השקפה. ברור גם כשמש בצהריים שממשלה זו, כמו קודמתה, כמו כל קודמותיה, עשתה ועושה כל מה שנראה לפי יכולתה.

השאלה שאין מנוס ממנה, שמדירה שינה לא רק מעיניהן של המשפחות היקרות אלא של הציבור, היא: כאשר באנו לשחרר אלפי מחבלים של אש"ף, האם לא היה זה טבעי לעמוד בתוקף ולדרוש לפחות את כל האינפורמציה שבידו של ערפאת? כאשר המציא חצי דיסקית כדי להוכיח שהוא יודע משהו על אחד הנעדרים, האם לא היה זה טבעי שלא לתת לו מנוח ולא לקיים אתו שום שיחה ולא לעשות שום עניין אתו עד שימסור את האינפורמציה על המחצית השנייה שמטבע הדברים ישנה בידו? כלומר, מה שטוענים כל מי שהנושא הזה כואב להם, ואני מניח שלכל עם ישראל זה כואב – למה אין העניין הזה מופיע במשא-ומתן עם הרשות הפלשתינית, במשא-ומתן שהחל במדריד עם הסורים. זה דבר הומניטרי אלמנטרי.

אומר לנו, ובצדק, סגן שר הביטחון: תרבות אחרת. אמת ויציב, אבל משום שהתרבות שלנו שונה והדאגה גדולה, והמשפחות זועקות, והחרדה עצומה, שמא ייעשה מאמץ-על וישמע העולם דווקא שהממשלה אינה נותנת מנוח ומעלה נושא זה בכל שיחותיה עם המשלחת הפלשתינית וגם עם סוריה. אותו אסד קשוח יכול לתת פתרון אם נלחץ עליו יותר. זאת התחושה, זאת ההרגשה, וקשה להשתחרר הימנה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

הצעה לחבר הכנסת האשם מחאמיד, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן. אדוני, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני פשוט רוצה להביע צער על כך שלא יכולתי להשתתף בדיון, כי אילו ידעתי הייתי גם אני מצטרף להצעות הדחופות. כי גם אני נפגשתי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

אבל אתם הצעתם הצעה דחופה. אפשר היה להגיד למישהו: תשמע, אני מציע הצעה דחופה, ואני הייתי מצטרף.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שגם אני ישבתי עם מר באומל, וישבתי גם עם הורים פלשתינים, ובכלל לבי עם כל הורה, עם כל אב ועם כל אם אשר שיכלו את בניהם וגם לא הצליחו להביאם לקבר, כדי שיוכלו לבקר אותם.

לבי עם כל נעדר אשר הוריו ומשפחתו אינם יודעים עליו דבר ועם אלה החיים בתקווה שבניהם בחיים ואולי יחזרו לחיק משפחותיהם. אינני מבדיל, אדוני היושב-ראש, בין כאב לכאב. כאב הורים, כאב אב – זה אותו כאב. זו אותה משפחה. לכן אני קורא לנטרל עניינים אנושיים מהסבך הפוליטי. יש נעדרים ישראלים, שבויים ישראלים, יש נעדרים ושבויים פלשתינים וערבים. אני קורא לכל הצדדים להחזיר בנים, חיים או מתים, לחיק משפחותיהם. בתקופה כה גורלית חייבים לעשות מחוות אנושיות כדי לשמור על הצלם האנושי שבנו. תודה רבה, אדוני.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

לפני שניגש להצבעה, אני מבקש להודות לחברי הכנסת – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש. חבר הכנסת האשם מחאמיד, דיברת, אני מודה לך, אדוני.

חברי הכנסת, אני חושב שהדיון היה בנושא חשוב, ואני מבקש מכם לא להתווכח כאן. אני מבקש להודות לחברי הכנסת שמצאו לנכון להעלות את הנושא שעומד על סדר-היום של כולנו: חבר הכנסת עובדיה עלי, חבר הכנסת יוסף בא-גד, חבר הכנסת רענן כהן, וגם לחברי הכנסת רחבעם זאבי, אבנר חי שאקי והאשם מחאמיד, שמצאו לנכון להגיש הצעות אחרות.

הייתי מבקש להוסיף את תרומתי הקטנה שהיתה לי הזכות לתרום לנושא הזה, כשהיה לי חלק בפגישה שהתקיימה לפני זמן לא רב בין אחת המשפחות של הנעדרים, משפחת פלדמן, שהייתי אתה ברבאט כאשר התקבלה על-ידי חסן השני, מלך מרוקו. זו היתה פגישה שנמשכה שעה ארוכה, ועד כמה שאני יודע, נוסף על מה שעושה הממשלה ונוסף על כל מה שאמר כאן סגן שר הביטחון וכל המאמצים שהושקעו, יש עוד טיפול. אני יכול להוסיף, שהמדינה הידידותית הזאת והמלך העומד בראשה ממשיכים, לפי מיטב ידיעתי, לפעול ולעשות כדי לקבל מידע וכדי להחזיר את הנעדרים, חיים או אחרת.

יש אחדות לבבות בנושא הזה, כפי שנאמר, ולמשפחות הנעדרים אני יכול לומר, שאנחנו אתכן בכל לבנו.

אנחנו עוברים לסיכום הנושא. חבר הכנסת עובדיה עלי, האם אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדה, על-פי הצעתו של סגן שר הביטחון?

עובדיה עלי (הליכוד):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת יוסף בא-גד, האם אתה מסכים להצעת סגן שר הביטחון?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

חבר הכנסת רענן כהן, האם אתה מסכים?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

14 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא: שבויים ונעדרים מבין חייל צה"ל, עובר לוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

המצב הביטחוני בגבול הלבנון

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 5540, 5550, 5553, 5561, 5576, 5580, 5583 ו-5592, בנושא: המצב הביטחוני בגבול הלבנון – של כמה חברי כנסת. ראשון המציגים את הנושא, חבר הכנסת רחבעם זאבי – אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ארגון ה"חיזבאללה" פתח במתקפה חדשה באזור דרום-לבנון, ובסדרה של התקפות ומארבים הסב לצד"ל שמונה הרוגים מבין החיילים השיעים וכן שני חללים מצה"ל. ירי טילים, צליפות, מארבים ומטעני צד היו לשגרה בגזרה הזאת, כאשר בתחום הגדוד השיעי בלבד היו 30 מטענים. מספר האבדות שלנו השנה בגזרה זאת הוא 17 חללים.

זוהי קבלת פנים חמה לאלוף הפיקוד עמירם לוין, שהגיב על כך באמירה, שנצטרך לקחת את היוזמה, לתקוף אותם ולנצח אותם. אני מסכים עם דבריו, אבל לא צריך היה להגיד אותם כך, כי משתמע מהם כאילו שעד היום לא היתה יוזמה, ומי שמכיר את הגזרה ואת האלוף הקודם, יצחק מרדכי, יודע שהוא פעל גדולות.

ראש הממשלה רבין מתווכח עם האלוף לוין באמצעות התקשורת מטוקיו בלי שהוא נוקב בשמו, והוא אומר: "פעולות יוזמות – נגד מי? טועה מי שחושב שיש לו נוסחה צבאית בדוקה לפתור את העניין".

רבין לא זוכר שתפקידו של אלוף הפיקוד הוא לחפש פתרונות בתחום המבצעי ורק בתחום המבצעי.
הוא לא פוליטיקאי אלא חייל, ואפילו חייל טוב. למה שר הביטחון מדכא שאיפה כזאת אצל מפקד
בשדה?

מטוקיו הרחוקה מודיע רבין גם, שסוריה לא התחייבה לרסן את ה"חיזבאללה", ובכך הוא מזמין עידוד
סורי להמשך ההשתוללות של ה"חיזבאללה".

ישראל בזבזה את מבצע דין-וחשבון; אחרי שהפעילה כל כך הרבה נשק ושפכה כל כך הרבה
תחמושת והכאיבה ליריב, היא לא ידעה להביא אותו להפסקת אש מוחלטת. על-פי ההסדרים
וההבנות שבאו בעקבות המבצע, מותר ל"חיזבאללה" לירות ולפגוע בצה"ל ובצד"ל באזור דרום-לבנון.
לכן נמשכים הפיגועים שם, ולרבין אין מה לומר.

הסורים מעוניינים באש באזור דרום-לבנון, והם אומרים זאת ל"חיזבאללה". ה"חיזבאללה" רוצה
למוטט את צד"ל ולהביא לפינויו של צה"ל מהגזרה בלחץ דעת קהל ישראלית, שחרדה מהיקף
הקורבנות.

עקרונית אני מזדהה עם שיטת הפעולה שלנו באזור דרום-לבנון: הפעלת צד"ל, החזקת כוחות קטנים
של צה"ל, החזקת מוצבים חיוניים, פעילות מבצעית כנגד מטרות על סמך מודיעין. אבל אני חושש
שהשיטה הזאת, שכאמור מקובלת עלי ואני רואה אותה כנכונה, מתבזבזת ונשחקת אל מול הגבלות
מדיניות שמוכתבות לדרג הצבאי, וזאת משיקולים השמורים עם הממשלה ולעניות דעתי אינם צודקים
ואינם נכונים.

קיים חשש, שצד"ל לא יעמוד בלחצים ובקורבנות שהוא מקריב. חיילי צד"ל רואים גם את הדוגמה
השלילית של הפקרת המשת"פים ביש"ע על-ידי ישראל, והם חרדים לעתידם.

אנחנו יכולים אולי ליצור הרתעה כנגד ה"חיזבאללה" והשיעים רק אם ניזום ונכה במטרות וביעדים
כואבים להם. צריך לבוא מאמץ מודיעיני גדול, שיוליד מבצעים יזומים שלנו בהיקף רחב וברציפות
מתמדת, כדי שה"חיזבאללה" יימצא כל הזמן בהתגוננות, בבריחה, בהסתתרות.

לבנון היתה ונשארה ארץ מטורפת, שכולם הורגים את כולם בה, והיא הוכחה מוחצת נוספת לכך שיש
להפריד בין עמים. מאז 1860, כאשר הדרוזים טבחו בנוצרים, לא ידעה לבנון מנוחה ושלוה. לבנון
היא שכנה חלשה ובעייתית, והיא בעייתית מפני שהיא חלשה. אותנו היא מעניינת בהיותה בסיס
לתוקפנות כנגד יישובי הצפון. התשובה על כך לא תבוא מהסדר מדיני עם סוריה אלא מהרתעה
צבאית שלנו כנגד גורמי הטרור השיעי. אבל צריך לתבוע לאחריות גם את סוריה ולהוקיע אותה, שכן
היא היתה ונשארה מדינת טרור ובדמשק יש עשר מפקדות טרור.

כאב הראש שיש לנו באזור דרום-לבנון צריך ללמד אותנו על אשר עלול לקרות ברצועת-עזה, ביהודה
ובשומרון אם נצא מהם והם ישמשו בסיס לפעולות טרור ולירי על מרכזי האוכלוסייה שלנו בישראל
הקטנה.

אומנם חיילי "גולני" התנהגו ופעלו למופת, הסתערו על המארב, וגם כאשר נפל המפקד החליף אותו אחד החיילים שפיקד על ההסתערות, וזה מיתוסף למורשת הקרב של החטיבה המפוארת הזאת.

ודבר אחרון, תנחומי למשפחות שאיבדו את יקיריהן, הן מצה"ל והן מצד"ל, ואיחולי החלמה לפצועים מצה"ל ומצד"ל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמין את חבר הכנסת נסים זוילי באותו נושא: המצב הביטחוני בגבול לבנון. בבקשה, אדוני.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברגעים אלה מובא למנוחת עולמים בירושלים סגן אריק עובדיה, החלל ה-17 לצה"ל באזור דרום-לבנון. הוא מצטרף לחברו איתמר אבוקסיס מדימונה, שנהרג בשבוע שעבר, ועוד לשמונה חיילי צד"ל ששילמו בחייהם כדי להבטיח את הביטחון באזור הצפון.

גם כשאנחנו משלמים מחיר כל כך יקר, אנחנו צריכים להישאר צמודים ליעדים שהגדרנו ולמטרות שהצגנו לאזור הביטחון. אזור הביטחון קם כדי להגן על תושבי הגליל ותושבי הצפון, כדי למנוע ירי "קטיושות", חדירות ופגיעות באזרחים.

השאלה המרכזית שצריכה להישאל: האם האזור הזה ממלא את ייעודו? התשובה החד-משמעית יכולה להיות: כן ברור וחלק. תושבי הצפון, מתיישי הצפון, מרגישים היום הרבה יותר בטוחים, הם הרבה יותר שקטים, למרות אירועים כאלה ואחרים. נדמה לי שבשנה או בשנתיים האחרונות כמעט שלא היו פגיעות באזרחים באזור הצפון, אף שפעמים מספר נורו טילי "קטיושה" כתגובה או במטרה לפגוע באזרחים ישראלים.

צדק ראש הממשלה שטען, אף שזה היה מטוקיו, שאין רק פתרון צבאי לטרור. הוא צדק, והוא יודע את זה. יודע זאת גם חבר הכנסת זאבי. אנחנו נלחמים נגד ה"חיזבאללה" בדרום-לבנון ונגד אסלאם קיצוני במקומות אחרים. ה"חיזבאללה" בדרום-לבנון הוא תנועה שנשענת על שתי רגליים: רגל אחת אירנית, שממנה היא סופגת את האידאולוגיה ומקבלת את הסיוע הכספי בנשק, בתחמושת; ורגל שנייה, שהיא לא פחות חיונית, היא הרגל הסורית, שנותנת לה את התשתית לפעולה וגם את הגיבוי במקרים מסוימים ומאפשרת את ההתקפות על תושבי ישראל.

אני רוצה לומר שהבהרנו כבר פעמים מספר בעבר, שבמסגרת הסכם שלום עם לבנון מדינת ישראל מוכנה בהחלט לפנות את צה"ל מדרום-לבנון. אם אנחנו נהיה בטוחים שצבא לבנון יכול לקבל על אחריותו את הבטחת הביטחון והשקט בגבול שבינינו לבין לבנון, אפילו עם שיתוף פעולה לבנוני-סורי, אם יכול להביא לכך שה"חיזבאללה" יפסיק לחלוטין את הפעילות הטרוריסטית שלו נגד אזרחי מדינת ישראל – הבהרנו יותר מפעם אחת שמבחינתנו אין לצה"ל מה לעשות בדרום-לבנון.

לפי תחושתו, מצאו נוסחה שאפשר לחיות אתה – של כוחות קטנים של צה"ל, כוחות מעט יותר גדולים של צד"ל, וזה נכון שרק הדו-קיום הזה, רק הנוכחות המשותפת של צה"ל מצד אחד וצד"ל מצד אחר, שמשותפים פעולה ועובדים ביחד – זה מביא לתוצאות הכי טובות שאנחנו יכולים לצפות להן.

כדאי להבהיר נקודה נוספת. יחזרו ויטענו, מי שירצה לטעון, שיש הנחיה או מגבלה מהדרג הפוליטי על צה"ל שלא מאפשרת לצה"ל לנקוט במסגרת אזור הביטחון כל פעולה נחוצה כדי להילחם ב"חיזבאללה". אתמול הובהר חד-משמעית על-ידי סגן הרמטכ"ל, שאין הנחיה כזאת, לא בעל-פה, לא בכתב, לא באמירה, לא במפגשים. אין הנחיה כזאת, ושיפסיקו לומר זאת פעם אחר פעם.

הדרג הפוליטי והדרג המדיני נותנים יד חופשית לצה"ל ולצד"ל לפעול ולהפעיל את כל האמצעים הנחוצים כדי להילחם ב"חיזבאללה". זה נכון שאנחנו לא רוצים לפגוע באוכלוסייה אזרחית פגיעות מיותרות. זה נכון שהושג הסכם אחרי מבצע דין-וחשבון, שבו התחייבה ממשלת ישראל, כדי להביא לרגיעה, כדי להביא לאיזה הסכם פוליטי, שנשמר לדעתי יותר מאשר פחות, ואולי סגן שר הביטחון יעדכן אותנו בנתונים האלה, הוחלט שאנחנו לא יורים על יישובים לבנוניים אלא אם כן נורתה משם אש או שאנחנו מזהים מטרה מדויקת, בוודאי לא מעבר לקו האדום.

זהו הסכם שנשא פירות. הוא עמד ברוב המבחנים. מה שקרה בפעם שעברה, שהודינו שטעינו בירי בכלי נשק לתוך בית בבבטיה, אם אני זוכר היטב, אנחנו עברנו על ההסכם ונורו "קטיושות", ואני שמח שהצליחו להפסיק את זה בלי שזה גרם לנזקים.

יש אפשרות להגיע להסכם. אנחנו חייבים למצות את האפשרות הזאת להגיע להסכמים. יש להמשיך ולהילחם ב"חיזבאללה" בכל דרך אפשרית – בפגיעות כואבות נקודתיות שפוגעות בתפקוד של התנועה הזאת. אסור לנו להפוך אלפי אזרחים בדרום-לבנון ומעבר לקו האדום לקורבנות של ה"חיזבאללה". אסור לנו בפעולות שלנו להביא לכך שהם יצטרפו ל"חיזבאללה" ביוזמות ובפעולות האנטי-ישראליות והאנטי-צה"ליות שלהם.

לכן כן, כשאנחנו כבר מדברים על אזור הביטחון, אנחנו חייבים לדעת שאנחנו מהלכים על חבל דק מאוד. מצד אחד, אזור ותפקוד של מערכות צבאיות ששומרות ומגינות על הגליל ועל יישובי הגליל, ומצד שני אנחנו משלמים מחיר יקר מאוד על הפעולה הזאת, משום שצה"ל שם לא יכול למצות את כל הפוטנציאל שלו, משום שהוא לא יכול להשתמש בעוצמות האדירות שהוא יכול להפעיל במקרים של מלחמות יותר כוללות מפני שהוא מוגבל, גם מרצון וגם שלא מרצון, לפעול במסגרת מגבלות שהוא לקח על עצמו בצדק ובצורה מאוד נבונה.

משפט אחרון. אני לא רוצה להעביר ביקורת על אמירתו אלוף פיקוד הצפון. נכון שזה לא היה צריך להיאמר, אבל אפשר להבין את מה שהוא אמר. אסור היה שיובן מדבריו מה שחבר הכנסת זאבי הבהיר. זה נכון. אלוף פיקוד הצפון הקודם יצחק מרדכי עשה עבודה קדושה באזור הזה. הוא הקדיש לזה לילות כימים, הוא הפעיל את המערכת בצורה, אולי המוצלחת ביותר, ואפשר היה להבין מדבריו של האלוף החדש ביקורת על התפקוד של קודמו, וזאת פגיעה שאסור שתהיה בין מערכות צבאיות או בין אלופים בצה"ל. אני יודע שהוא לא התכוון לכך, אבל זה בהחלט התקבל בצורה כזאת בציבור הרחב, ועל כך אני מצר.

בסיכום, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שאזור הביטחון בדרום-לבנון מוכיח את עצמו, משיג את היעדים שהציב לעצמו והציבו לו, והעובדה שהוא בא במקום פריסה הרבה יותר רחבה של הכוחות שלנו שהיו קודם בלבנון, גם אותה אסור לשכוח, למרות המחיר הכבד שאנחנו משלמים, וצריך להשתדל לצמצם אותו וצריך להשתדל לפגוע בצורה יותר אפקטיבית ב"חיזבאללה". צריך לדעת, שבסופו של דבר ראש הממשלה צודק בקביעה שלו, שהפתרון האמיתי הוא בראש ובראשונה פתרון מדיני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת זוילי. אנחנו עוברים לנואם הבא, חבר הכנסת שאול יהלום, גם כן באותו נושא: המצב הביטחוני בגבול הלבנון. אחריו – חברת הכנסת הגברת תמר גוז'נסקי. אדוני, חבר הכנסת יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הזה הוכר כדחוף, בעיקר בשל ההיתקלות האחרונה שבה נהרג סגן אריק עובדיה, השם ייקום דמו, שמובא היום בשעה זאת למנוחת עולמים. אתו נפצעו שבעה חיילים, שניים מהם – קשה.

קודם כול, אני חושב שבשעה כזאת, כשכל חברי הכנסת התייחדו עם זכרו, מן הראוי שנשמש פה גם לאביו של סגן אריק עובדיה, שדבריו פורסמו בתקשורת. וכך אמר האב: הורגים לנו את הבנים שלנו, קוטפים לנו את הפרחים. אריאלי היה פרח שעדיין לא פרח. כל הזמן נקטלים חיילים, ואף אחד לא מגיב בצורה הנכונה. אנחנו לא צריכים להקיז את דם בנינו היקרים במלחמה מול ה"חיזבאללה". צריך לעשות משהו מול הסורים, הוא האויב הרע השולט בכול. ברור שהוא יכול להפסיק את המלחמה בלבנון. ה"חיזבאללה" נתונים למרותו, אך אף אחד לא נזעק ולא אומר מלה. כך חושב אבא של קצין צה"ל שנהרג לפני יומיים.

לצערנו הרב, הוא לא בודד, כמובן. מתחילת השנה נהרגו לנו 17 חיילים בלבנון, 26 נפצעו, ואחדים מהם מצבם קשה. 26 מבעלי בריתנו – צבא דרום-לבנון – נהרגו מאז תחילת השנה, תשעה מהם בשבוע אחד.

רבותי, אדוני סגן השר וחבר הכנסת נסים זוילי, מי שמסתיר שקיימת מחלוקת בקרב גורמי הביטחון לגבי השאלה איך לטפל בדרום-לבנון, עושה, לדעתי, עוול מבחינת מצבה הביטחוני והמדיני של מדינת ישראל. אם לא היתה מחלוקת, אם היה הכול ברור, לא היה אומר, אחרי התקרית, נשיא מדינת ישראל – ואני רוצה רק להדגיש שנשיא מדינת ישראל בכהונתו הרמה הוא לא רק איש פוליטי אלא הוא אלוף בצה"ל שהיה ראש אג"ם; ומי כמוני יודע שהוא רגיש לזכויות, הוא רגיש לאמירות. והוא אמר כך: המצב בדרום-לבנון חייב להיות נדון בצורה יותר רצינית מכפי שהוא נדון עד כה. נשיא מדינת ישראל, אלוף בצה"ל, אומר לך כי עד כה היו פגמים בדיון רציני; לא מיצינו הכול, לא דנו בכול. את זה אומר נשיא מדינת ישראל.

אין מחלוקת? הכול בסדר? ודאי שיש מחלוקת. ואם אכן אומר לך אלוף הפיקוד החדש שיש צורך במלחמת חורמה ובפעולות יזומות נגד ה"חיזבאללה", וראש הממשלה, לא אלוף אחר בצה"ל, כמו מתן וילנאי, שהתחיל לתת הסברים, אלא ראש הממשלה, הדרג המדיני מבקר את האמירה הזאת בשיחת טלפון מיפן, אז יש כאן בעיה. בא סגן הרמטכ"ל ואומר מה שאומר ונותן פרשנות. מה הוא אומר? הוא מבין את האלוף לוין שאמר את דבריו בעת ביקור הפצועים. מה זאת אומרת? איזו אמירה זו? כה בלתי שקול האלוף לוין, שכאשר הוא עומד עם פצועים הוא אומר אחרת ממה שהוא אומר בישיבות מטכ"ל? כך אנחנו מעריכים את אלופי צה"ל? מה זה משנה איפה הוא אמר את זה? יכול להיות שבמקום הכאב אומרים יותר אמת; יש יותר כנות כשמבקרים פצועים ונפגשים עם הורי החללים, אבל זו היא אמת לאמיתה. אם הוא אומר שצריך לעשות ואם ראש הממשלה מבקר את זה, הרי שיש מחלוקת.

היום אנחנו קוראים בעיתונים – שלא להזכיר את דבריו של קצין חינוך ראשי, שגם אני חושב שהוא לא צריך להתערב, אבל קצין חינוך ראשי הוא תת-אלוף בצבא שהתמנה לתפקידו אחרי קריירה פיקודית-מבצעית. הוא היה מג"ד ב"גולני". אם תת-אלוף בצבא אומר זאת, אז אפשר להגיד, אתה לא היית צריך להגיד. לא זאת הבעיה. הבעיה היא לא מי צריך להגיד, איפה להגיד, מתי להגיד. הבעיה היא האם יש מחלוקת, האם יש פה שתי גישות, האם גוברת גישתו של ראש הממשלה על גישתו של אלוף פיקוד הצפון.

אינני מבקר את האלוף הקודם. יכול להיות שגם עם האלוף יצחק מרדכי היתה מחלוקת, שלא יצאה החוצה. אז היום אומרים כך, תחת הכותרת: קצינים בפיקוד הצפון חולקים על רבין. יש נוסחה לפעולה נגד "חיזבאללה". קצינים בכירים בפיקוד הצפון סבורים – כך כתוב היום ב"הארץ" – כי יש לנקוט פעולות יזומות נגד ארגון "חיזבאללה" בדרום-לבנון ואף לפגוע באנשי ה"חיזבאללה" בבסיסם נוכח העלייה המספרית בניסיונות הפיגוע בשבועות האחרונים. הקצינים הבכירים דוחים את דבריו של ראש הממשלה, שאמר בביקור ביפן, כי מי שחושב שיש לו נוסחה צבאית לפתרון המצב בלבנון, טועה. לדברי הקצינים הבכירים, יש נוסחה צבאית לפעולה נגד ה"חיזבאללה" בלי שהדבר יפגע בהבנות שהושגו במבצע דין-וחשבון. אותם קצינים סבורים, כי לא ייתכן שהמחבלים יגיעו עמוק לתחום רצועת הביטחון וצה"ל ייערך רק במגננה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה מסכים עם הביקורת של אנשי צבא על הדרג הפוליטי? זה דבר חמור מאוד. בעניין זה אני מסכים עם סגן שר הביטחון. אסור לעודד תופעה כזאת. זה דבר לא דמוקרטי, לא רצוי ולא טוב.

שאול יהלום (מפד"ל):

אמרתי שיש כאן שני דברים. אנחנו לא דנים עכשיו בדברי צה"ל מול הדרג הפוליטי במהותם, האם צריך להיות או לא. אנחנו דנים במצב קיים, וכשזה קיים אתה יכול לבקר עד מחר את קציני צה"ל.

לכן, אתה לא יכול להכחיש את קיום המחלוקת. עכשיו אנחנו דנים בדם בנינו שנמצאים שם, ובדם בנינו שנמצאים שם – בוא לא נסתתר מאחורי השאלה אם צריך או לא צריך האלוף להגיד כך, האם ראש הממשלה רק צריך לדבר או לא. יש מחלוקת, כפי שמובהר, היא יצאה לתקשורת, וזאת עובדה. ככל שתבקר את יציאתה לתקשורת, אתה לא יכול למנוע את קיומה.

והמחלוקת נובעת מהאפיון של פעולות "חיזבאללה", שמצטיינות בעומק חדירה לאזור הביטחון, בתכיפות הפיגועים – משבוע לשבוע יותר מהר, מתעוזה עד כדי התגנבות למוצב של צה"ל, והפעולה האחרונה – בעיר הבירה של אותו מחוז מארגל-עיון, ובפאתי בית-הקברות של העיר, לא באיזה שביל נידח. אם ה"חיזבאללה" יצליח ואנחנו נסתתר מאחורי נוסחאות, שלא צריך להעלות כאן במליאה או בוועדות הכנסת את המחלוקת, נגיע לכך שצד"ל יתפורר, ואחת מהשתיים: או שנצטרך, בגלל דעת הקהל, לסגת מאזור הביטחון; או שצה"ל יצטרך לחדור במקום צד"ל, להיות במקומות שצד"ל נמצא בהם, ופירושו של מצב זה פי כמה כוח אדם, ולצערנו, במצב המגננה, פי כמה נפגעים.

כל הכבוד לחיילי צה"ל. אני משבח את "גולני" על מה שהוא עשה בפעולה האחרונה. אני משבח את חיילי חטיבת הנח"ל, שהרגו כמה ימים קודם שלושה מחבלני "חיזבאללה". אני משבח את "גולני", שלפני שבועיים נתקלו, התנהגו למופת בעניין הזה, והיו להם רק חמישה פצועים. אבל זה לא אומר שאנחנו צריכים להתנהג כבנות יענה.

ואני טוען: נוכח המחלוקת שהתגלתה לגבי נקיטת פעולות אקטיביות ויזומות, פעולות במצב חירום, לעומת הסתתרות של הדרג המדיני במצב של מגננה, שהוא, במידה מסוימת, כפי שאמר הנשיא, מצב בלתי אחראי, בלשון המעטה, הריני קורא מכאן לדרג המדיני, ורק לדרג המדיני – אני מקבל את זה – לתת הוראה לצה"ל לפתוח בפעולות יזומות, אקטיביות, לפגוע במתאבדים; לא לפחד ממתאבדים ולא להיכנס לכוננות ספיגה, אלא לדאוג שלא יהיו מתאבדים, ויפה שעת אחת קודם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שאול יהלום. הערה, בבקשה, לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

שלא תהיינה אי-הבנות: אני שותף לדעה שצריך ליזום ולא להיכנס למגננה, אבל גם בוויכוח כזה לא צריך להכניס את צה"ל. הכנסתם של קציני צה"ל לוויכוח במסלול הזה – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

– פוגעת בצה"ל, פוגעת בדמוקרטיה, פוגעת בנושא. אפשר להביע עמדה בלי להתייחס לך. אנחנו צריכים להעיר לקציני צה"ל, שלא ייכנסו לוויכוח. לא יעלה על הדעת שקצין צה"ל יבקר את שר הביטחון ואת ראש הממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ובתקשורת.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה דבר אנטי-דמוקרטי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי, על הערתך. אדוני חבר הכנסת נסים זוילי, רצית גם כן להעיר הערה.

נסים זוילי (העבודה):

אני רוצה להעיר, דבר ראשון, שלמעלה מ-100 קציני "חיזבאללה" נהרגו בפעולות יזומות בתגובה של צה"ל.

דבר שני, כדי שיהיה ברור: מספר האבדות של צה"ל השנה נמוך בשליש מזה שהיה בשנה שעברה.

דבר שלישי: כל יום נעשות עשרות פעולות יזומות על-ידי צה"ל וצד"ל כדי להגיע, לאתר ולפגוע באנשי ה"חיזבאללה".

התמונה שציירת כאן, שלפיה יש מגבלות, פוליטיות או אחרות, פשוט אינה נכונה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת נסים זוילי, על ההבהרות.

אני מזמין כעת את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, גם כן באותו נושא: המצב הביטחוני בגבול הלבנון. אחריה – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואם הוא לא יהיה באולם, אזמין לאחר מכן את חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקשת בתחילת דברי להשתתף באבן הכבד של המשפחות ששכלו את יקיריהן ולאחל החלמה מלאה לפצועים.

רבותי חברי הכנסת, ביוני 1982 השתתפתי בהפגנה שנערכה ביום שבו פתחה הממשלה במלחמת השולל בלבנון, אותה מלחמה שכונתה "מבצע שלום הגליל" והתפתחה למלחמה הנוראה והאיומה, שנדמה לי שהיום אין חילוקי דעות לגבי המיותרות שלה ולגבי הנזק האיום שהיא גרמה. אחר כך הוקם הוועד נגד המלחמה בלבנון והיתה פעולה ציבורית רחבה מאוד להפסקת המלחמה. בסופו של דבר, אחרי שנים, החליטה הממשלה להוציא את צה"ל משטחים בלבנון שהם מעבר לאזור הכבוש המכונה "אזור הביטחון".

אני מספרת את הסיפור הזה כדי לומר שאז, ביוני 1982, לא העליתי בדעתי, שכעבור 12.5 שנים אעמוד שוב מול הציבור ואקרא שוב לצאת מלבנון. הקריאה הזאת נשארה בתוקפה, לצערי הרב, גם אחרי 12.5 שנים, כאשר אנחנו מסכמים שנת דמים נוספת – 17 קצינים וחיילי צה"ל שנהרגו בשנה האחרונה, ונוסף על כך גם חיילים מאותו צבא בובות המכונה צד"ל ונמצא תחת פיקודו של צה"ל בדרום-לבנון.

גנרלים ופוליטיקאים, שכנראה לא די להם ב-12.5 שנות מלחמה, מציעים עכשיו פעולות יזומות בקנה מידה גדול עוד יותר. הם רוצים בעצם מלחמה, כי מי שמתחיל במבצע צבאי כזה או אחר – והניסיון בלבנון כבר לימד אותנו – עלול למצוא את עצמו מתגלגל עם יחידות צה"ל למלחמה איומה ומיותרת נוספת.

אינני רואה איך יכולים היום אנשי מפלגות כאלה או אחרות לבוא לכנסת, או לבוא לציבור ולומר לו: אם נירה יותר, אם נהרוג יותר, אם נפציץ יותר, יהיה יותר ביטחון ופחות חיילי צה"ל ייהרגו. זה מה שלמדנו מהניסיון בביצה הטובענית הזאת המכונה לבנון? זה מה שלמדנו מהעימותים עם אותן קבוצות שלוחמות בשיטות של לחימת קבוצות נגדנו? האם אנחנו יכולים בכוח צבאי לחסל את ה"חיזבאללה", לחסל יחידות או קבוצות אחרות? האם מישהו חושב כך ברצינות? האם יש לנו עניין להגביר את המלחמה בלבנון כדי שאותם כוחות ואותן קבוצות יפעילו את מטעני הנפץ במקום כלשהו אחר, ואנחנו אחר כך נקים קול זעקה – הכיזד, הכיצד נהרגו במקום אחר? לכן אני חושבת שעדיין יש, גם בבית הזה וגם מחוצה לו, מי שאינו מוכן ללמוד דבר.

בדיון הקודם אמרו כמה אנשים מהצד הימני של הבית: צריך לנצל את מהלך השלום כדי לנסות לפתור את הבעיה הכאובה של השבויים והנעדרים. צריך לנצל את תהליך השלום, אמרו. צריך לנצל את תהליך השלום גם כדי לצאת מלבנון ולא כדי לשקוע עמוק יותר בבובן הזה. לכן הייתי מבקשת לקרוא לממשלה, לראש הממשלה, לקום ולעשות מעשה, לקום ולהוציא את צה"ל מהעמקים ומההרים של דרום-לבנון, שאינם שייכים לנו, שמעולם גם לא טענו, תודה לאל, שהם שייכים לנו, ולהשאיר את לבנון ללבנונים. הקבוצות והארגונים בלבנון יסתדרו ביניהן, ואין זה עניינו.

ובמה שקשור לביטחוננו, לביטחון הגליל, לביטחון היישובים בצפון, לביטחונם של כל אזרחי ישראל – הבה נעשה מהלך אמיץ של שלום עם סוריה ושלום עם לבנון. בתנאים הגיאוגרפיים-פוליטיים הקיימים אי-אפשר להגיע לשלום עם לבנון תוך עקיפת השלום עם סוריה. אנחנו לא יכולים לשנות את התנאים

האלה, ושום פעולה צבאית לא תשנה זאת. לכן, הדרך היחידה היא שלום עם סוריה תמורת הגולן ויציאה מכל שטחה של לבנון.

אני חושבת שאני מבטאת את הרגשות האמיתיים של האמהות והאבות שיש להם היום חיילים בצבא, ובמיוחד בדרום-לבנון. הם רוצים להגן על ישראל, הם רוצים שבניהם יגנו על ישראל. אבל אני לא חושבת שהם רוצים שבניהם ייפלו קורבן להמשך של שליטה בדרום-לבנון וברמת-הגולן, כאשר ברור שלא יהיה שלום בלי לרדת מהגולן כולו.

שאול יהלום (מפד"ל):

דברי רק בשם עצמך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מדברת בשם אמהות. אני חושבת שאמהות, ללא הבדל השתייכות פוליטית, רוצות בנים חיים. מי שרוצה בנים חיים, צריך להחזיר את הגולן תמורת שלום עם סוריה.

שאול יהלום (מפד"ל):

דברי רק בשם עצמך, דברי רק בשם עצמך, דברי רק בשם עצמך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ברגע שהממשלה, במשא-ומתן מואץ עם סוריה, תגיע להסדר שבו ישראל תפנה את לבנון בתוך פרק זמן שעליו יוסכם בסידורי הביטחון שעליהם יוסכם, באותו רגע תיפתח דרך המלך להוצאת צה"ל מלבנון במסגרת שלום עם השכנה הצפונית שלנו.

אין פתרון צבאי לבעיית שליטתנו בגולן. אין פתרון צבאי לשליטתנו בדרום-לבנון. אין פתרון צבאי ליחסינו עם המדינות השכנות. את זה כבר הוכיח הניסיון – שלום עם מצרים, שלום עם ירדן, תהליך שלום עם הפלשתינים. מה שנחוץ עכשיו בדחיפות מהמעלה הראשונה, כדי שבשנה הבאה לא ייפלו חיילי צה"ל, לא ייפלו קציני צה"ל בלבנון, זה להגיע כבר בשנה הבאה להסדר עם לבנון, שהדרך אליו היא הסדר עם סוריה בדרך של מסירת הגולן תמורת שלום מלא.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הפיגוע האחרון שהיה בלבנון הוא פיגוע אחד מתמשך, שנמשך כבר למעלה משנה או שנתיים, מאז מבצע דין-וחשבון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ומה היה לפני כן?

סילבן שלום (הליכוד):

הוא הוכיח, שכל ההבנות שהיו מאז מבצע דין-וחשבון הן כמו ההבנות שהיו לנו עם אש"ף אחרי החתימה על ההסכם, כלומר, שצד אחד אמור לקיים את חלקו בהסכם וצד שני מתייחס לזה בביטול, כאילו לא היה.

נורו מאז טילי "קטיושות" מעבר ליישובים אזרחיים. אני מציין זאת, אדוני סגן השר, כי שמעתי אתמול שאומרים, שצה"ל לא רוצה להפר את ההבנות שנולדו כתוצאה ממבצע דין-וחשבון, מאחר שלא היו יריות על יישובים אזרחיים. אני חייב לתקן ולומר, שנורו טילי "קטיושות" על יישובים אזרחיים גם לאחר מבצע דין-וחשבון. שיהיה ברור שאותם גופים שירו היו אמורים שלא לירות.

אבל הדבר היותר חמור לדעתי והיותר מפריע לי הוא, שנראה שלצה"ל אין, כביכול, פתרון לבעיה. יכול להיות שאתה תעלה כאן עכשיו ותאמר שאין פתרון. תאמר שניסינו את מבצע ליטני, שאתה אפילו עמדת בראשו, שניסינו את מבצע של"ג, שניסינו את רצועת הביטחון, ואפשר לומר שאין פתרון ואנחנו צריכים לסגת לקווי שביתת הנשק, להיפטר לגמרי ממה שקורה שם ולחכות. אולי אולי יהיה איזה נס ולא יירו טילי "קטיושות" מהגבול הבין-לאומי.

ואז נוכל אולי לחיות במצב שאותו רוצה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי: בכל מקום שיש בעיה, צריך לסגת מהבעיה. יש בעיה ביהודה ובשומרון, צריך לסגת מיהודה ומשומרון. יש בעיה בעזה, צריך לסגת מעזה. יש בעיה בלבנון, צריך לסגת מלבנון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא, אני מדברת על שלום, אדוני. שלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

שלום של נסיגה, זו השיטה שלך.

סילבן שלום (הליכוד):

הפתרון של נסיגה מהבעיות הוא הפתרון הקל ביותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איך עשינו שלום עם מצרים? בגין עשה שלום עם מצרים.

סילבן שלום (הליכוד):

זה פתרון שבסופו של דבר מוביל את מפלגות השמאל לאורך כל הדרך. בכל מקום שיש בעיה, היכן שאני לא יכול להתמודד אתה, אני אצא משם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איך עשה בגין שלום עם מצרים? עם המדינה הגדולה ביותר באזור?

סילבן שלום (הליכוד):

אני תמיד אומר שיכול להיות מצב, חלילה וחס, ואני לא רוצה להלך אימים, יכולות להיות בעיות נוספות גם בתוך תחומי "הקו הירוק". יכולות להיות בעיות גם באזורים כאלה ואחרים בתוך "הקו הירוק". מה תאמרי אז, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי? גם מהבעיות האלה לברוח? גם את הגליל לעזוב אם יקרה שם, חס וחלילה, מקרה זה או אחר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא, אתה יודע שלא.

שאול יהלום (מפד"ל):

סילבן שלום (הליכוד):

הרי בסופו של דבר אנחנו חייבים לדעת, שהפתרון של מנוסה ובהלה הוא הפתרון הגרוע ביותר שיכול להיות. הוא לא תורם לשום דבר מבחינה ביטחונית, הוא לא תורם מבחינה מדינית, ולטווח הארוך הוא נזק הרבה יותר גדול.

אני שומע עכשיו, שאלוף פיקוד הצפון אומר שיש לעשות פעולות יזומות. אני תמיד חשבתי, שאיש צבא שבא ונותן הערכה צבאית, הרי זו בדרך כלל, לפחות כך אני רוצה להאמין, הערכה נקייה מכל שיקול פוליטי, בוודאי לגבי לבנון, שאין בינינו מחלוקת פוליטית בין שתי המפלגות, בין שני הגושים.

אני חשבתי, שדעתו של איש צבא כזה יכולה להיות דעה צבאית אמיתית שיש לדבוק בה, שיש לקבל אותה ויש לבצע אותה. אומרים קצינים בכירים בצה"ל, ללא פרסום שמם, בעיתון "הארץ", שהם חולקים על דעתו של ראש הממשלה, שאין לעשות פעילות יזומה ואין לחדור לבסיסי המחבלים.

מדוע ראש הממשלה אומר שאין פתרון? מפני שהוא הגיע, לצערי הרב, למסקנה כואבת בגילו המתקדם, שכנראה מבחינתו ומבחינת ממשלתו הפתרון היחיד הוא יציאה מכל בעיה שישנה ואימוץ הפתרון של חברת הכנסת גוז'נסקי ושל אנשי מרצ – לצאת מיהודה ומשומרון, לצאת מעזה, ובסופו של דבר לצאת אולי גם מרצועת הביטחון בלבנון.

אדוני סגן השר, לבוא ולומר בהסכמה, שסוריה עושה מה שהיא עושה ומה אנחנו יכולים לעשות נגדה, זה פשוט דבר שלא ייאמן. אני זוכר שנאמר פעם, שאם סוריה תעבור את הקו הסגול, צה"ל יגיב. אתם זוכרים את המשפטים האלה? אדוני הרמטכ"ל לשעבר, חבר הכנסת רפאל איתן, האם אתה זוכר זאת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

שינסו לעבור.

סילבן שלום (הליכוד):

בסדר. הם אולי לא עוברים מבחינה פיסית כחיילים סורים. אבל אם חיילים מטעמים מקבלים אימונים, מקבלים סיוע כזה או אחר, ועושים זאת בגבולנו הצפוני, אני חושב שאנחנו לא יכולים לעבור על זה לסדר-היום ולומר שאין לנו מה לומר להם. אני לא רוצה לבקר אתכם כרגע, אבל אני חושב שהמדיניות הזאת היא לא נכונה גם מבחינתכם, אם המטרה שלכם היא באמת לדאוג למה שקורה שם, לדאוג ליישובי הצפון, לדאוג לחיילים.

הדרך שבה אתם הולכים, לומר שלא מפירים את ההבנות בעקבות מבצע דין-וחשבון, לומר שאין מה להגיד לסוריה ואין מה להגיד לאש"ף ואין מה להגיד לאף אחד, אין מה לעשות אלא רק אנחנו אשמים כל הזמן; להסתגל למצב שהורגים בנו ולנו אין מה להגיד ואיך לעשות, זה דבר שלא היה בציונות

המון שנים. אתם עצמכם לא גדלתם על האסכולה הזאת, לא גידלתם ציבור רחב על האסכולה הזאת. לבוא עכשיו ולאמץ מחשבה חדשה, שאין לנו מה לעשות, לדעתי זה לא טוב, לדעתי זה חינוך גם של עמי האזור וגם של הציבור היושב כאן, שאין לנו מה לעשות, שאין לנו שום פתרון לשום בעיה, לא כלום.

איך אמר היום שר החוץ? לחזור לגבולות מדינת ישראל; מה רע בזה, הוא שאל. כאילו לא היה אז טרור, כאילו לא היו בעיות, כאילו לא היו מסתננים, כאילו לא היו פיגועים. ואם נחזור לקו הגבול הבין-לאומי בלבנון, יהיה לנו שלום, תהיה לנו נחלה?

לכן, אדוני סגן השר, בדרך הזאת, שבה ראש הממשלה משדר גם לאויבינו וגם לחיילינו שאין מה לעשות – זה מתכון בטוח לכך שאנחנו נעמוד כאן בעוד שבוע, בעוד שבועיים, בעוד שלושה שבועות, בעוד חודש ובעוד שנה, מדי שבוע, כאשר הנושא על סדר-היום יהיה פיגוע כזה או אחר שהיה בלבנון.

ומאחר שאין לך מטרה ואין לך רצון שזה יקרה, בואו, קחו את היוזמה לידיים ותעשו הכול כדי להביא לכך, שבסופו של דבר הפיגוע האחרון או הרצח האחרון של אותו קצין צה"ל ופציעתם של אותם חיילים יהיו באמת הפיגוע – לא אומר האחרון, כי בלתי אפשרי לומר שזה יהיה הפיגוע האחרון, אבל יהיה אחד ממקרים ספורים שיקרו לנו בשנים הקרובות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דראושה איננו כאן. חבר הכנסת רן כהן איננו כאן. חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

הקדמתי אותך רק באחד.

יוסף עזרן (ש"ס):

התכוונתי לטוב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מציעים הצעות דחופות ונעלמים?

יוסף עזרן (ש"ס):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת עזרן, אדוני הנכבד, האולם והמליאה מחכים לך.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מצטער מאוד. זו היתה הערה ממש בעלייה לדוכן, תוך שבריר של שנייה.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אתך הסליחה.

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, כנסת נכבדה, האמת היא, שהנושא שאנחנו עוסקים בו, מצד אחד, הוא נושא דחוף מאוד, מצד אחר, לצערי הרב, הפך להיות עניין שבשגרה, בשגרת חיינו. אבל מדי פעם טלטלה עזה והסלמה מאוד מסוכנת מטלטלות אותנו, מזעזעות אותנו, תופסות אותנו בציציות ראשינו, אם כי אין לנו הרבה שערות, אבל מזעזעות אותנו, לבדוק ולהיערך מחדש לקראת המצב הקיים וזה שלפניו אנחנו עומדים.

רבותי, ברשותכם, אולי הייתי פותח בפרשת השבוע, מכיוון שזה הנושא האמיתי. אין חדש תחת השמש. בפרשת "ויגש" נאמר, שיהודה ניגש אל יוסף שהתלבש בדמותו של פרעה המצרי ואומר לו דברים ברורים כשמש: אתה תפסת את בני הערובה, את שמעון ואת בנימין. דע לך שאתה מדבר בשמו של פרעה, אבל אנחנו יודעים את האמת שזה אתה, ואם אתה חושב שזה פרעה, כי אז כמוך כפרעה. אומרים חז"ל: אם תקניטני, אהרוג אותך ואת פרעה.

אנחנו כעת מתעסקים עם ה"חיזבאללה", אבל מי הם ה"חיזבאללה"? הרי הם השליחים, העבדים הנרצעים של סוריה. זאת עובדה. אנחנו חייבים לדעת מי הכתובת, ואני לא אומר את זה כהתרסה. האם אני אהיה יותר מומחה מבר-הסמכא לוברני? מה הוא אמר? – אם סוריה היתה רוצה, למשל, בעניין השבויים, בעניין הנעדרים, רון ארד, היא היתה נותנת הוראה חד-משמעית. היא שולטת ב"חיזבאללה" שלטון ללא מצרים. היא מפעילה אותם כמו מריונטות. ברצותה מאריכה, ברצותה

מקצרת. היא היא המפעילה, היא הלוחצת על המתגים ועל הכפתורים, ואנחנו יודעים שכאשר המשא-ומתן עם סוריה נתקע, המנגינות של ה"קטיושות" מתחילות, לצערנו הרב. כאשר סוריה רוצה ללחוץ ולסחוט, היא מפעילה את הטוריסטים שלה. וכי אנחנו לא יודעים במה מדובר ועם מי מדובר?

אני מסכים עם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בדבר אחד: הכתובת האמיתית של ה"חיזבאללה" זו סוריה; אבל לא בדרך שאת אומרת, עם כל הכבוד, כי כעת אנחנו במשא-ומתן. אז מה את אומרת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

יוסף עזרן (ש"ס):

רגע, סליחה, עם כל הכבוד. אני מסכים אתך בעיקרון, שהכתובת האמיתית היא דמשק, ולא שם, לא ברצועה, לא בצידון ולא בכל המקומות שיש להם קונוטציה איומה עבורנו, ויש שם מלחמת התשה ללא סוף. יש כתובת אחת ויחידה, והיום אנחנו במשא-ומתן אתה. לא אכנס עכשיו לוויכוח אתך מה כן להחזיר ומה לא להחזיר, אני לא רוצה להיכנס אתך לוויכוח הזה, אבל משא-ומתן – מה זה משא-ומתן? לא מתן, משא-ומתן.

יש עליות וירידות, וכל אחד צריך לשמור את האמצעים, אמצעי הלחץ; את יודעת שאנחנו במזרח התיכון. זה בזאר ים-תיכוני. חייב להיות משא-ומתן, חייבים להיות כלים ואמצעים לשאת ולתת. אם אנחנו אומרים מראש שאנחנו מרימים ידיים, ולמה – מכיוון שפה ה"חיזבאללה" מרביץ לנו, מכאיב לנו, לוחץ על היבלת המכאיבה, הרי מה אנחנו אומרים? פשוט מאוד זה המסר, אני מבקש שנבין את זה, ואני אומר את זה ללא פולמוס, אלא מבחינה טקטית, לטובת עם ישראל ולטובת השלום שאת רוצה ואני רוצה לא פחות ממך; מבחינה טקטית אנחנו פשוט אומרים לסורים: תלחצו יותר על היבלת, תמעכו יותר את האיבר הכואב, ואז פשוט מאוד, אנחנו נתקפל, ניתן לכם מה שאתם רוצים, איך שאתם רוצים.

יכול להיות שנגיע לסיכום כלשהו, אבל במשא-ומתן עם אנשים קשוחים כאלה, משופשפים, עם שועל כזה שיושב שם בדמשק, עם עצבים של ברזל, והוא כל כך מנוסה – — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת עזרן, אסד זה לא שועל; זה אריה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני יודע. אסד במקור, בערבית, זה אריה.

היו"ר ס' טריף:

כן, נכון, אני מתכוון רק לתרגום המילולי, כי אתה דיברת על שועלים.

יוסף עזרן (ש"ס):

תראה, הוא אסד בשמו, אבל לידיעתך – וגם זה דווקא בפרשיות השבוע – כתוב: "ואלה שמות בני ישראל". אומר המדרש: יש אנשים ששמותיהם יפים, אבל הם אינם יפים; יש אנשים שהם יפים, ושמותיהם אינם יפים; ויש אנשים יפים ושמותיהם יפים. הכוונה היא, שלא תמיד השם, שאמור לשקף את האישיות, אכן עושה את זה.

הוא אסד – ויש אפילו שיר בערבית שאני מכיר: אסד אל-הווא, אבל זה לא הנושא וזה לא המקום – הוא אסד, אבל תאמין לי שהוא מתנהג כשועל משופשף.

ולכן, אם אנחנו מדברים כאן – ולא משנה אם חברת הכנסת גוז'נסקי אומרת את הדברים מפה – הוא שומע, הוא קולט, הוא מקשיב. מה הוא שומע? מה המסר שאת מעבירה לו? – תלחץ שם ב"חיזבאללה", יכאב – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

יוסף עזרן (ש"ס):

אלה הדברים המשתמעים. כך הוא יבין. אז אולי לא הבנתי. תסבירי לי את זה אחר כך. בכל הכבוד, שמעתי אותך בקשב רב. אסור לנו להתפשר. אם אנחנו רוצים להגיע להסכם ולסיכום במשא-ומתן עם השועל, עם אסד, תדעי רק דבר אחד: זה רק אם נשבור את זרוע הסחיטה שלו, וזו ה"חיזבאללה". רק בדרך הזאת. וזאת לא מפני שאני מיליטנטי. אני לא אגרסיבי. אני לא אדם שמחפש צרות ומלחמות. אבל מה לעשות והוא היום עושה מלחמה דה-לוקס, של נוחיות, מהכיסא המרווח שלו, מהארמון הבטוח שלו. עליו לא ירדו טילי "קטיושות". אם יפגינו, את יודעת מה הוא יעשה – מה שהוא עשה בחומס, הוא פשוט ירה לתוך ההמון. יש לו בעיה? – 5,000, 10,000. אנחנו לא כאלה, לא יכולים להתנהג כך, לא מסוגלים, וברוך השם, אני גאה על כך שאנחנו לא כאלה. אנחנו לא נירה על אזרחים, אבל הטרוריסטים האלה, המורעלים – – –

הרי את צריכה להבין גם כן שאנחנו, כעם ישראל, כמדינת ישראל, כצה"ל, חייבים להיות אמינים. מספיק מה שעשינו למשת"פים. הרי הפקרנו את משתפי הפעולה, שלפי כל הדעות, השב"כ וכוחות הביטחון, הם הצילו הרבה מאוד יהודים.

למה את צוחקת? זה לא נכון?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה ויכוח גדול.

יוסף עזרון (ש"ס):

סליחה, אני מצטער. אני רוצה להודיע לך, שהמשת"פים האלה, יכול להיות שאין לך הערכה כלפיהם, ויכול להיות שגם אני לא כל כך מעריך אותם, אנשים הבוגדים בעמם, וזה משהו אחר, אבל אני אומר שעובדתית עם ישראל נהנה מהם. הם הצילו הרבה מאוד.

סליחה, אני מצטער, עם כל הכבוד, את יודעת כמה אסונות של מכוניות תופת נמנעו בגלל שיתוף הפעולה? את יודעת כמה פצצות, כמה פיגועים נמנעו? ואחר כך מה עשינו? הפקרנו אותם.

נעשה אותו דבר לצד"ל, לתושבי דרום-לבנון – מי יסמוך על ישראל, מי יאמין למלה של מדינת ישראל? הרי יש גבול. צה"ל חייב לחזק את צד"ל, ואנחנו לא נמצאים שם מפני שאנו רוצים לכבוש את לבנון. את יודעת טוב מאוד, שהיום-מחר יכולים לסגור את הנושא עם לבנון. אין לנו שום תביעות טריטוריאליזם מהם, אין לנו שום נושא, שום אנטגוניזם אמיתי. הכול מלאכותי.

יש פה סוריה ששולחת טרוריסטים מפני שאין לה האומץ – בעצם יש לה אומץ לפעמים, אבל יש לה די שכל, היא נבונה מספיק להבין שהיא לא יכולה לתקוף אותנו מרמת-הגולן, אז מה היא עושה? היא פועלת דרך הדלת האחורית. אנחנו ניכנע לטרוריסטים, לשליחים של אסד? זה לא מן התבונה, לא מן הטקטיקה, וידנו תהיה על התחתונה.

לכן, רבותי – אני מסיים אדוני – אדוני סגן שר הביטחון, אני משוכנע שמבחינה טקטית צבאית יש לי הרבה מה ללמוד ממך, ולכולנו יש הרבה מה ללמוד מהניסיון שלך. אבל דבר אחד ברור: אסור לנו להיכנע לטרור, חייבים לתקוף אותו בכל הכלים, הכלים האלה בידך, הם בתחום הספציפי והפררוגטיבה שלך, ובשום פנים ואופן לא להפקיר את ידידנו, את האוכלוסייה בעיקר, וגם לא צד"ל מדרום-לבנון. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן, אומנם קראתי בשמך, אבל – בבקשה. אדוני לא היה כאן. בבקשה, אתה אחרון הדוברים.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, אני מודה לך על ההמתנה.

לפני דקות אחדות הסתיימה הלווייתו של החייל אריאל עובדיה, זכרו לברכה, ובראשית הדברים שנאמרו אמר מפקדו: אריאל, המלחמה עוד לא הסתיימה, ואנחנו, חבריך ומפקדיך ליחידה, חוזרים עוד הלילה ללבנון, להמשיך את המלחמה שלא ניכנע לה. אלה, בערך, הדברים שאני זוכר, כפי ששמעתי לפני דקות אחדות ברדיו, לכן הם לא לחלוטין מדויקים, אבל אני נאמן להם במלוא עומקם ובמלוא המסר שלהם.

רבתי חברי הכנסת, המבחן הגדול ביותר שלנו הוא מבחן יכולת העמידה. אני, עבדכם הנאמן, שמאמין שצריך להגיע לפתרון מדיני, גם פתרון מדיני כואב כשאני יודע שהנשיא הסורי – אם אתם רוצים, העריץ הסורי – הוא שמחזיק את הידיים ואת הקלפים גם בלבנון וגם בדרום-לבנון; בלעדיו אין לחימה ועמו יש לחימה של ה"חיזבאללה" ויש טרור של ה"חיזבאללה". וגם אני אומר לכם, שעם ה"חיזבאללה" זה ילך קשה.

תאמינו לי, אני לא רוצה לפתוח בחשבונות היסטוריים. כאשר התנגדתי למלחמת לבנון והשתתפתי בה בתור קצין ולוחם של העם שלי, בניגוד לדעתי הפוליטית, המדינית, אבל התנגדתי לה, סברתי שבמקום ה"אמל" נקבל משהו יותר גרוע, עוד לא ידעתי לצייר את דפוסי הפעולה של ה"חיזבאללה", וזה מה שקרה. כך בדיוק, או בהקבלה סירבנו לדבר עם אש"ף, וקיבלנו, היום לפני שמונה שנים, לדאבונו, את ה"חמאס", שהיום כבר פצע לנו ארבעה חיילים במקומות שונים, והלוואי, אני מתפלל שבזה יסתיים היום הזה.

רבתי, לבנון היא ארץ ארוכה; ארץ ארוכה, משום שהיא משמשת היום המוקד החומייניסטי על ראשינו ממש, על עטרת ראשינו בצפון מדינת ישראל. שם יושב אויב ארוך, אויב ארוך שרוצה, לא רק להוציא אותנו מדרום-לבנון כפי שהוא אומר, אלא גם להרוג, לרצוח ולפגוע. כל אחד מהדוברים בבית הזה ומחוצה לו צריך לשאול את עצמו לפני שהוא מדבר ואחרי שהוא מדבר, לא רק מה הטענות שיש לו אל הממשלה הזאת – או לא – אלא קודם כול, האם הוא מחליש או מחזק את כוח העמידה של העם? הגירוי לתקוף את הממשלה בגין כל פגיעה וכל רצח של ה"חיזבאללה" וכל הרג של ה"חיזבאללה" הוא גירוי גדול לאופוזיציה. אבל זה מבחנה של האופוזיציה, מבחן יושרה, הגינותה, תרומתה לציבור הישראלי, לא לממשלה.

רבתי, כבר ידענו ימים קשים בהרבה מהימים האלה, אבל לא דאגתי כי לא ראיתי שהציבור מתחיל לנהוג במורכב-לב. אבל אתמול, באמצע השידור שבו השתתפנו חבר הכנסת רפאל איתן ואני, התקשרה אם של חייל שאך השתחרר, והיא דיברה בשם הפחד, לא הפחד של לוחם, לא הפחד הטבעי של כל אדם, אלא הפחד שלי: מה יהיה? אני אומר כאן לאמא הזאת ולכל האמהות, שאין לאיש פטנט של "זבנג וגמרנו" ועשיית שלום מהיום למחר. לכן, צריך כוח עמידה גם האבות, גם האמהות – ותאמינו לי, כמו שאני רואה את הלוחמים, הם עומדים בזה טוב מאוד.

אדוני סגן שר הביטחון, אני רוצה להתייחס לנקודה אחת בעיקר, וזאת הנקודה שהתפתחה בעקבות ייכוח, ואני אשמח מאוד אם אתה – ודאי דיברת או יודע את עמדת ראש הממשלה. אני בטוח שראש

הממשלה לא התכוון לומר שצה"ל לא צריך להחזיק בידיו את היוזמה ולהשתמש בה. מאין אני בטוח? מכך שאני יודע קודם כול על התוצאה, לא רק מה הוא אמר. לזה אני מייד אגיע, לתוצאה.

התוצאה היא – בואו, רבותי, נאמר את זה בהגינות, מי שיודע את האמת, קואליציה, אופוזיציה, שיקום לומר את זה. מדי יממה צה"ל פועל בעשרות – ואינני אומר את המספר, עשרות – פעילויות בדרום-לבנון, שהן מחוץ למאחזים ומחוץ למוצבים, כדי לקדם את פני ה"חיזבאללה" או להתנפל עליו ולפגוע בו. זאת היוזמה.

מי שמדבר אולי על יוזמה גדולה יותר מן היוזמה הזאת, לא בדיוק מתכוון לומר שצה"ל צריך להחזיק בידיו את היוזמה, אלא מתכוון להפוך מלחמת התשה למלחמה כוללת. ולמי שמתכוון להפוך מלחמת התשה כפויה עלינו למלחמה כוללת, אני אומר: לא ולא. לא משום שהאופציה הזאת לא קיימת בידיו, היא קיימת, וה"חיזבאללה" צריכים לדעת שבידינו כל האמצעים, כל הכלים וכל האופציות, אבל כאיש פוליטי, כשאני שואל את עצמי היום, האם לשדר ל"חיזבאללה" ולגופים אחרים אם צה"ל הולך למבצע דין-וחשבון נוסף, אני אומר: לא. כי עוד מבצע דין-וחשבון פירוש עוד פגיעות ביישובי הצפון. אנחנו נהיה כאן גיבורים גדולים, נדבר בקול גדול, ביוזמה גדולה, בתנופה גדולה, אבל את המחיר ישלמו בקריית-שמונה ובאביבים ובנהרייה ובשלומי, והם יודעים די.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ובארגנטינה.

רן כהן (מרצ):

ובארגנטינה. דרך אגב אני רוצה לומר, שגם ל"חיזבאללה" יהיה ברור: ארגנטינה איננה חיסוי מבחינתם, מפני פגיעתה של מדינת ישראל ב"חיזבאללה", ואסור שזה יהיה חיסוי למרות הפגיעה הקשה, האנושה. היוזמה והיכולת של הפעולה שלנו נגד ה"חיזבאללה" קיימת, היא בשימוש יום יום, לילה לילה, וצריך לקיים אותה, אבל, רבותי, לאבד את החוכמה, את התבונה, את שיקול הדעת, את היכולת להחליט מתי, כמה, איך ואיפה, זה לאבד את חוכמת המלחמה נגד אויב אכזרי. והרי אז אנחנו נמצא את עצמנו בעוד מבצעים מוגזמים, אולי מיותרים. ואז תהיה לא רק אמא אילנה שתשאל "מה יהיה" בשידור "חמש אחרי החדשות", אלא יהיו, חלילה, גם אמהות אחרות שישאלו: למה עשו את המבצע הזה? ומה קרה אחריו? כל זמן שאין מבצע אחד שיכול לחסל את ה"חיזבאללה", אי-אפשר לדבר על מבצעים של "זבנג וגמרנו".

מלחמת התשה היא אולי המלחמה הכי קשה. היא מחייבת יום יום גם סבל, גם נחישות, גם אומץ לב של הלוחמים, לצאת מתוך היגון ולהסתער על האויב הזה שבא ומנסה לפגוע בנו.

רבותי חברי הכנסת, אני אוסיף רק משפט אחד; יהיה זה שקר מצדי שלא לומר זאת. המלחמה עם ה"חיזבאללה" צריכה להתנהל יום יום ולילה לילה, בדיוק כפי שאמרת. אבל בואו נזכור בהגינות: הפתרון של בעיית ה"חיזבאללה", בסיכומי דבר, יבוא עם הפתרון של שאלת רמת-הגולן וסוריה. יש רק כוח ממשי אחד שיכול לדכא את ה"חיזבאללה", לא יום יום בשוטף, אלא לדכא אותו עד כדי

מכת מוות, וזהו הנשיא אסד. וכדי שהנשיא אסד יעשה את זה, צריך להגיע לפתרון ולדרך של שלום עם סוריה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. אדוני סגן השר, בבקשה ישיב למציעים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותכם, אגע בשני נושאים אשר באו, אם אינני טועה, לידי ביטוי פחות או יותר בדברי רוב הדוברים. חבר הכנסת איתן רוצה להעיר.

היו"ר י' עזרן:

רשמתי לפני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

האחד, לא סתם קראתי בקריאת ביניים: ארגנטינה. אם יש דבר אחד שלנו כממשלה אסור לעשות – אסור להתעלם משום גורם, ואת הכול אנחנו חייבים להביא בחשבון; אחר כך צריכים להחליט מה עושים. ואי-אפשר להתעלם מכך שבמלחמה כנגד הטרור יש מדי פעם הקשרים בין-לאומיים. יהודים הופכים למטרות, אם בבית-כנסת בפאריס אם בטורקיה אם בארגנטינה. את פאריס וטורקיה כמעט שכחו, אבל זה היה קיים בלי קשר לטרור ה"חמאסי". זה היה קשור לטרור האש"ף.

האיום על כל שדות התעופה בעולם היה של אש"ף; כל פעם ארגון אחר, בהכללה נקרא לזה אש"ף. אם אינני טועה, רוב הפיגועים באוויר היו של ודיע חדאד. בהכללה היסטורית נקרא לזה אש"ף.

אנחנו ידענו שעלולות לבוא פעולות בשדות תעופה אחרים כהמשך למדיניות שלנו, ואנחנו נקטנו מדיניות. והעולם לא סגר את שדות התעופה. עד היום יש שמירה מיוחדת בשדות התעופה בקשר אלינו. יהודים היוו מטרות, אבל יהודים היוו גם סיבות. אנחנו חלק מהעם היהודי.

אני לא אשכח אותו יום רביעי, אולי האלוף זאבי הביא אז את הידיעה על ההפרדה שהיתה באנטבה בין הגויים ובין היהודים. מצד אחד, היהודים והישראלים הושארו בכיוון אחד, ואת השאר הוציאו. ואז אנחנו תפסנו, ואני הזכרתי את זה לא אחת, שאנחנו בעצם לא צבא-הגנה לישראל אלא צבא-הגנה לעם היהודי. לא רצינו ולא יכולנו להתעלם מההשלכות הישירות שיש לקשר של מדינת ישראל עם העם היהודי כולו. ולפעמים העם היהודי שילם יחד אתנו את התשלום על הקמת המדינה.

אבל צריך לדעת, הטרור האירני בעניין הזה קבע לו כמעט כקו, שעל מכה קשה שמקבל ה"חזבאללה" התגובה יכולה לבוא במקומות שונים בעולם. היא יכולה להיות בניו-יורק, היא יכולה להיות בארגנטינה, היא יכולה להיות בלונדון, היא יכולה להיות במקומות אחרים.

אנחנו בהחלט ניצבים פה כנגד אויב שאין לו גבולות, ומלחמה אתו היא קשה ומסובכת. אני חושב שצדק חבר הכנסת רן כהן: אם אין לך הרגשה שעל-ידי פעולה אחת או סדרת מבצעים אתה יכול להביא להשתקה טוטלית של הטרור הזה, אתה צריך לבחון כל מעשה, האם הוא מצדיק את תוצאותיו או לא; תוצאותיו – לרבות הנפגעים והאבדות והנזקים המדיניים והאחרים. ואני לממשלה שלא תביא בחשבון את כל הגורמים הללו.

אני שמח לומר, אני שירתתי בזמן ארבע ממשלות בתפקידים שונים, ולא היתה אף פעם אחת שלא הביאו בה בחשבון את מכלול הגורמים. את זאת צריך לדעת, ואי-אפשר להתעלם מכך. כאשר עוסקים ב"חזבאללה" צריך לדעת שהזרועות שלו הן כאלה וכאלה.

נקודה שנייה, אשר קשורה במחלוקת. הלוא איש מאתנו לא משלה את עצמו שיש מטה כללי ללא מחלוקת. אוי ואבוי היה לנו אילו היו לנו מטות כלליים שותקים. אני לא זוכר מטה כללי שהיתה בו דעה אחת בלבד. אני זוכר הרבה מטות כלליים שהיו בהם יותר משתי דעות. חילוקי הדעות האלה נגמרים ברגע שזה מגיע לרמה המדינית. הרמה המדינית מקבלת החלטה.

רחבעם זאבי (מולדת):

עוד קודם אצל הרמטכ"ל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אצל הרמטכ"ל. כפי שאתה יודע, התפתחה לפני הרבה שנים תרבות, שלא רק הרמטכ"ל מביא לשר הביטחון אלא גם ראש אג"ם. היום באים אלופים אל ראש הממשלה ושר הביטחון לעתים קרובות מאוד ומציגים את דעותיהם ואת השקפותיהם, כך שאין מקרה שבפני הרמה המדינית באה רק אופציה אחת. אין דבר כזה.

המחלוקת היא הדבר הכי טבעי במטה כללי. השאלה היא, חבר הכנסת יהלום, האם הפוליטיקאים מנצלים את הוויכוחים הפנימיים במטה הכללי, שהם הכרחיים, למטרות שלהם. ואל תעמוד לי פה כתמים. אנחנו מסתירים מחלוקת במטה הכללי? מה אנחנו, גן ילדים? אנחנו לא יודעים שיש דעות שונות? יש ממשלה שמחליטה. אז האלוף הזה חושב כך והאלוף האחר חושב אחרת. יש רמטכ"ל שמסכם את עמדת הצבא. וכפי שאמרתי, היום מגיעים אל ראש הממשלה גם האלופים, כאשר מדובר בנושאים יותר עדינים כמו קביעת מדיניות, ומחליט מי שמחליט, שר הביטחון וראש הממשלה. יותר מזה, המחלוקות מובאות לקבינט, לעתים על-ידי ראש הממשלה ושר הביטחון. לעתים הוא מביא את הקצינים עצמם.

זה יכול להתממש בתנאי שכולם שומרים על ההבנה הדמוקרטית הבסיסית, שאת ההחלטה מקבל הדרג המדיני. לא יכול להיות מצב שבו יוצאים קציני מטה מרמות שונות של דיונים, מספרים לחבריהם על דעות מסוימות שעלו בדיון, ואני מקבל טלפונים, אני לא יודע מאין הם מגיעים – אלה הטלפונים היחידים שאני מקבל. אתמול בסיעה כולם קיבלו טלפונים. אמרתי שאני רוצה לבדוק עם "בזק", כי אני לא מקבל טלפונים. העניין היחיד שאני מקבל עליו טלפונים הוא כל מיני שמועות שבצבא החליטו ככה, ואני בודק ומסתבר שהיה דיון במפקדת פיקוד כזאת או במפקדת אוגדה או במפקדת חטיבה, אחד מקציני המטה סיפר את זה לחברים, וזה כבר מגיע אלי כאילו החליטו. זה דבר שאסור לקצינים לעשות ואסור לפוליטיקאים לנצל אותו, אלא אם הם רוצים לנצל את זה למטרות הפוליטיות הייחודיות שלהם, אבל אז אי-אפשר לעמוד פה על הבמה ולדבר באיזה מין צדיקות כזאת.

יש מחלוקות ויש מי שמחליט. לשמחתי הרבה, הקצונה הבכירה איננה מתביישת להביע את דעתה, אלא עומדת על דעתה להביע אותה. שר הביטחון וראש הממשלה והקבינט שומעים אותה. בוועדת החוץ והביטחון שומעים אותה. החלק הפוליטי צריך להיות הוגן ולא לנצל את זה למשחקים הפנימיים שלנו. לנו יש צבא אחד, הפועל על-פי מדיניות מסוימת.

אדוני היושב-ראש, אם אני לא טועה אמרת: לתת לצבא יד חופשית. אין דבר כזה.

היו"ר י' עזרן:

אני לא אמרתי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם לא אתה, אני מצטער. אחד הדוברים הזכיר את זה. אין דבר כזה. אני הזכרתי לא אחת, שהגנרל מק'ארתור היה האחרון שחשב שהוא עוד במלחמת העולם השנייה. הוא לא הבין שאחרי מלחמת העולם השנייה המלחמות הן פוליטיות. אין דבר כזה שבצבא מחליט. כל מעבר גבול מגיע להחלטת ראש הממשלה, כי מי יודע אילו השלכות יהיו לזה. מה זה, הצבא מחליט? הממשלה תיתן חופש פעולה לצבא? מי אומר שלרמטכ"ל יש שיקול דעת אחר. הלוא גם הרמטכ"לים הם רק בני אדם וגם לרמטכ"לים יש דעות שונות.

היו"ר י' עזרן:

אפשר לשאול שאלה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

היו דברים מעולם, וזה דבר ידוע בכל העולם כולו, שהרבה פעמים עוצמת הצבא מוגבלת וממותנת על-ידי המדיניות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון. לשמחתי הרבה, לזכותו של צה"ל אני צריך לומר, לא אחת המפקדים האלופים היו בין הגורמים הממתנים ולפעמים הם דרשו מדיניות שונה. זכותם. אבל לתת לצבא יד חופשית, אין דבר כזה בעולם המודרני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ואסור שיהיה.

היו"ר י' עזרן:

לזה אני מסכים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ואסור שיהיה, בייחוד במערך כמו שלנו, של השלכה מדינית על כל מה שאנחנו עושים. אגב, יש לזה, כמובן, גם השלכה הפוכה. אין כמעט החלטה מדינית שיכולה להתקבל בלי התייעצות עם הצבא, כי יש לזה מייד השלכה ביטחונית.

רן כהן (מרצ):

כמו לתת למשטרה יד חופשית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון, אין דבר כזה. ממשל דמוקרטי הגיוני, זה מה שהוא עושה. הוא שומע את ההערכות הצבאיות, מביא לתשומת לבו ומסכם על-פי השקפות העולם.

לכן אני שמח לומר לכם, שיש לפעמים דיונים חריפים מאוד במטה הכללי, הדעות מובאות לממשלה והממשלה מחליטה.

עכשיו אחזור לסוד הנורא, שגם לך לא יזיק לשמוע אותו, חבר הכנסת פלד. כל הממשלות בישראל לא מצאו פתרונות צבאיים לבעיה של הדו-קיום עם השכנים; כל הממשלות, ולא חשוב מי עמד בראשן ולא חשוב מי היו שרי הביטחון. אינני יודע אם הציטוט לגבי הנשיא הוא נכון או לא נכון; אני מקווה שלא.

משה פלד (צומת):

מה אמר הנשיא?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מישהו הביא פה ציטוט בשם הנשיא.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה פורסם בכלי התקשורת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה הבאת? מה זה היה?

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא אמר שצריך לדון בנושא לבנון בצורה הרבה יותר רצינית ואחראית.

משה פלד (צומת):

כאילו עד היום לא היה דיון בצורה רצינית ואחראית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר את זה לנשיא היום. לפי דעתי, הדיונים הם רציניים מאוד. יכול להיות ויכוח על המדיניות, אבל הדיונים הם רציניים מאוד.

אני חושב שאני הייתי במוקד של לקח ביניים. מבצע ליטני היה לקח ביניים. לי לא היה שום ספק בצדקתו. אפשרנו תקשורת פתוחה וגמרנו את החלק המבצעי הראשון בעשר שעות, כפי שתוכנן. 100 קילומטר היו נקיים מאש"ף בעומק 10 קילומטר, אבל כיוון שמלחמה איננה מסתיימת אך ורק במכה צבאית, ראש הממשלה, וזו זכותו, אמר במסיבת עיתונאים, בלי ששר הביטחון עזר ויצמן ידע ובלי שאני ידעתי: לא נצא עד שיהיה הסדר מדיני. זה ארך שלושה חודשים עם הרבה נפגעים, היו נפגעים גם במבצע, ואז עלתה, בצדק, השאלה, האם מבצע, אפילו אם הצד הצבאי שלו מצליח אבל גורר אחריו את כל הגרורות הללו, האם בעולם המודרני הוא פועל, הוא יעיל, או צריך לחשוב פעמיים. לצערי הרב, כעבור כמה שנים באה מלחמת לבנון והורידה את הספקות.

לכן, מי שמנסה להעביר את המערכה בלבנון להילוך גבוה יותר – כבר היינו שם. היינו שם במבצע מוגבל והיינו במלחמה. מספיק. צריך לנהל מדיניות אשר תביא להסדר של שלום מהר ככל האפשר ולהפסיק להתרפק על זיכרונות מזויפים של כביכול הצלחות צבאיות בהסדרים מדיניים. זה לא עובד כך, זה לא עובד בשום מקום, וזה לא יעבוד גם פה. את העוצמה הצבאית צריך לנצל כדי להגיע להסדר המדיני הטוב ביותר, וזה מה שאני מקווה שנעשה.

האמת היא, אם רוצים שיהיה עוד הפעם דיון במליאה, יהיה עוד הפעם דיון במליאה; רוצים להעביר לוועדה – לוועדה. מבחינתי – מה שיציעו המציעים.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני סגן השר. אני מבין שיש הצעות אחרות, להסיר, אבל לפני כן נשאל את המציעים, כיוון שהשר נתן אופציה פתוחה.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אתה מסכים להעביר לוועדת החוץ והביטחון?

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת נסים זוילי לא נמצא. חבר הכנסת יהלום?

שאלו יהלום (מפד"ל):

דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דראושה לא נמצא. גם אני מסכים לדיון במליאה.

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

אני עם כל העם.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת סילבן שלום אמר לי שהוא רוצה דיון במליאה. רוב המציעים, כמעט כל הנוכחים פה, מבקשים דיון במליאה.

חבר הכנסת רפאל איתן רוצה להסיר את הצעתו של נסים זילי. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אני ביקשתי להסיר מסדר-היום את הצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי, לא את הצעתו של חבר הכנסת זילי.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת דוד מגן, עדיין לא הגעתי אליך. חבר הכנסת איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בלבנון מתנהלת מלחמה של ממש כדי להגן על יישובי ותושבי גבול הצפון. אם תימשך הרתיעה מנקיטת יוזמה כלפי הפושעים הללו והפועלים נגדנו, תגבר המלחמה, יגדל הלחץ, תרבינה האבדות.

שום שיחות שלום ושום הסכמים לא יביאו לרגיעה, אלא תקיפתם של אלה הנלחמים בנו, בכל מקום, בכל זמן ובכל אמצעי.

הממשלה הזאת ודובריה מנסים לסווג את תושבי המדינה לכאלה הראויים להגנה ולכאלה המהווים נטל וטרדה לכוחות הביטחון. מותר לנהל מלחמה להגנת תושבי הצפון; ללוות ילדים לבתי-ספר ביהודה ובשומרון – זה קשה, זה נטל.

על ערפאת ניתן לומר: בלשונו הוא מגלגל "שלום", ובמעשיו – מעודד טרור ורצח.

שמענו כאן דוברים ודברים מעניינים, רובם אשליות וחלומות באספמיה, אבל צרחני השלום ממיטים עלינו מלחמה בעודם יונקים מדדי מחנה השלום הרצחני, מדכאי הונגריה וצ'כיה, רוצחים בצ'צ'ניה, באפגניסטן, באזרבייג'אן, בארמניה, בגרוזיה ועוד. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אודה לחברי הכנסת אם יואילו להיצמד לזמן הקבוע בתקנון, דקה.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האזנתי לכל הנאומים. אינני רוצה לחלק ציונים לא לנאומי של חבר הכנסת זוילי ולא לנאום של חבר הכנסת רן כהן. דבריה של חברת הכנסת גוז'נסקי חרגו בצורה קיצונית מהקונסנסוס שקיים כאן בכנסת.

אנחנו מצויים בעיצומה של מלחמה קשה מאוד, מלחמת התשה נגד צה"ל וצד"ל. אנחנו משלמים קורבנות כבדים. לא זו העת לנסות לרפות ידיים.

לכן אני חושב שאין מקום לכלול את כל ההצעות כמקשה אחת, וראוי שהצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי תוסר מסדר-היום, אלא אם כן היא תחזור בה מדבריה ואז אפשר יהיה להעביר את הצעתה לוועדה. תודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אי-אפשר לחזור מהשקפת עולם.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת מגן. חבר הכנסת שאול יהלום מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שני משפטים לאלה שדיברו.

קודם כול, הגברת גוז'נסקי התחילה לדבר בשם האמהות שבניהן משרתים בלבנון. אנא, אל תתיימרי לייצג הורים, בפרט אחרי שאביו של סגן אריאל עובדיה, זיכרונו לברכה, שבשעות אלה הוא מובא למנוחת עולמים, אמר: כל הזמן נקטלים חיילים בלבנון, ואף אחד לא מגיב בצורה הנכונה. אנו לא צריכים להפקיר את דמם של בנינו. הוא קרא לפעול נגד סוריה. כך אומר אב שכול.

לכן, אם אין לך הוכחה, אל תתיימרי לדבר בשם הורים. אין לך שום אפוטרופסות על הורים שבניהם משרתים בלבנון.

לסגן השר מוטה גור, כל הכבוד, אתה דיברת על תמימות, על צדקנות. אמרת כאן, שכל המחלוקות וכל הדעות מובאות בצורה נכונה ואמיצה לפני הדרג המדיני. אני אומר, שזאת תמימות וצדקנות.

רק לפני שבוע בא לוועדת החוץ והביטחון ראש אמ"ן.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

בא ראש אמ"ן, ואמר מה שאמר על אש"ף.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לקצר. חבר הכנסת שאול יהלום, עד כאן.

שאול יהלום (מפד"ל):

בא שר החוץ, שמעון פרס, ואמר: אסור לך לומר את הדברים האלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא אמר: אתה הורס את הסכם אוסלו.

היו"ר ס' טריף:

תשב בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה חושב, שאחרי מקלחות כאלה של שרים בממשלה, אלופי צה"ל עוד – – –

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת משה פלד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסף עזרן. בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעתו של עמירם לוין לא דיברה על מלחמת לבנון נוספת, אפילו לא על מבצע ליטני נוסף.

האלוף עמירם לוין הציע הצעה פשוטה ביותר: לחזור אל הכללים הפשוטים שנלמדים בקורס מ"כים, הוא קורס הפיקוד הראשון בצה"ל – אגב, קודם שר החוץ סילף את הדברים שלי ואמר כאילו הצעתי לחזור לקורס מ"כים – כללים שנלמדים בקורס הראשון של מפקדים זוטרים בצה"ל, כללים המדברים על יוזמה, נחישות, עורמה, תחבולנות וכו' וכו'. זוהי מלחמה בטרור.

האמינו לי, מהיכרות אישית את האלוף לוין אני יכול לומר, הוא לא רק נושא את דרגת האלוף, הוא גם אלוף העולם בעורמה, בתחבולנות וביוזמה צבאית. תנו לו לפעול כמו שצריך בשטח, בדרום-לבנון.

היו"ר ס' טריף:

הוא אלוף טוב מאוד, חבר הכנסת משה פלד. זה לא קשור לעורמה ולתחבולנות. הוא אחד האלופים המצטיינים בצה"ל. צריך לברך אותו ולאחל לו הצלחה בתפקידו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש לי שאלה.

היו"ר ס' טריף:

לא, זה לא הזמן.

חבר הכנסת רן כהן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום.

קריאות:

היו"ר ס' טריף:

אל תפריעו לי. חברי הכנסת פלד וגוז'נסקי, אני מתרה בכם. אני מבקש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שר הביטחון שעושה שלום – – –

משה פלד (צומת):

איזה שלום הוא עשה?

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת פלד. תודה. אני מבקש. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהלום לאחר ששמעתי לפני רגע את ההערה שלו.

אבל אני אקדים ואומר משפט אחד לגבי הדברים של חבר הכנסת פלד. נכון, האלוף עמירם לוין הוא קצין מצוין, מעולה. אני רק רוצה שנזכור דבר אחד, שגם האלוף יצחק מרדכי, שקדם לו, הוא אלוף מצוין, לוחם נועז, בעל גישה התקפית, הוא קיים את המדיניות של הממשלה הזאת כמו שהאלוף עמירם לוין יקיים אותה, ואין כאן עניין אחר מכפי שביטא סגן שר הביטחון. מקיימים את המדיניות הזאת במירב התבונה כדי להגיע לטוב ביותר למדינת ישראל כולה.

אדוני היושב-ראש, אני פונה בדרך הכי מתונה והכי טובה שאני יכול לחבר הכנסת יהלום. אתמול הופענו, חבר הכנסת רפאל איתן ואני, בתוכנית ברדיו. אביו של אריאל עובדיה, זכרו לברכה, התקשר לתוכנית הרדיו. שנינו הגבנו בו במקום בדיוק אותה תגובה: לא לעשות שימוש בשכול במחלוקת הפוליטית.

אנא ממך, יש שעות שיש בהן קודים של קדושה. אלוהים אדירים. אני אומר לך, אביו של אריאל עובדיה, זכרו לברכה, לא אמר מה שאתה פירשת. הוא אמר, השטן, הרשע והמנוול יושב בדמשק. הוא לא אמר: תטפל בו, איך תטפל בו, מה לעשות. הוא הדגיש את זה. אז למה? למה? אלוהים אדירים, הקבר עוד כל כך טרי.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו מצביעים אם לקיים דיון במליאה על הצעותיהם של חברי הכנסת בנושא המצב הביטחוני בגבול לבנון. אני מבקש להצביע.

הצבעה מס' 8

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

כבר הודעתי על הצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

ביקשתי להסיר את הצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי. אני מבקש שתהיה הצבעה.

היו"ר ס' טריף:

סליחה, סליחה, אני מאפס. אנחנו עושים הצבעה חוזרת. אנחנו נצביע קודם על הצעתו של חבר הכנסת מגן להסיר את הצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי מסדר-היום.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – 2

ההצעה לכלול את הנושא שהעלתה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

שישה בעד, ארבעה מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שיתקיים דיון במליאה בהצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

עכשיו נצביע על כל ההצעות ביחד. בבקשה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ר' זאבי, נ' זוילי, ש' יהלום, י' עזרן, רן כהן וס' שלום בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

12 בעד, ללא מתנגדים, וללא נמנעים. אני קובע שיתקיים דיון במליאה על ההצעה של חברי הכנסת הנכבדים.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לשאלות ותשובות לסגן שר הביטחון.

נופשוני וקייטנות למשפחות אנשי צבא הקבע

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

נמסר לי, כי צה"ל נותן שירותים לחיילי הקבע ולבניהם המעוניינים בקייטנות (נופשוני, מלונות וכו') באמצעות ספק יחיד, ושמו גלפנד-את-ירון ממפעלי ג.מ.ד. בכפר-הירוק.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – באיזה הליך נבחר גלפנד-את-ירון לספק יחיד, ולכמה זמן?

3. במה מותר לו לחייב את המבקשים את שירותיו ומה הוא המחיר שמותר לו לגבות מהם?

4. מדוע אין צה"ל פועל באמצעות כמה ספקים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ – ולא צה"ל – מקיים בכל שנה הסדרים מיוחדים בנושא קייטנות לטובת משרתי הקבע ובני משפחותיהם.

שיטת הביצוע עד כה היתה התקשרות עם גוף מרכזי, אשר דואג להתקשר עם גופים ולהסדיר מגוון של קייטנות בכל רחבי הארץ. חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ נהג לעשות זאת במשך שנים עם ה"שקם" או עם החברה להגנת הטבע. ל"חבר" אין התקשרות ישירה עם כל ספק, או עם ג.מ.ד. מפעלי נופש בע"מ.

4. לקראת קיץ 1995, בעקבות שינוי מעמדו המשפטי של ה"שקם" ועקב הרצון לרענן את הנושא ולערוך תחרות בין גופים מספר – הוחלט כי ייערך מכרז וגופים שונים יוזמנו להציע הצעות להפעלת רשת קייטנות בכל רחבי הארץ. הגוף הזוכה יתקשר בהתקשרות ישירה עם "חבר".

חקירת הריגת נדאל ביוד אל-תמימי בחברון

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

בעיתון "כל העיר" מתאריך 28 באוקטובר 1994 פורסמה ידיעה על תקרית שאירעה בכיכר השוטר בחברון ותועדה על-ידי צלם מקומי של סוכנות ידיעות בין-לאומית. בקלטת נראה בבירור חייל מתקרב לגופתו השרועה על הארץ של נדאל ביוד אל-תמימי ויורה כדור בראשה.

ברצוני לשאול:

1. האם נערכה חקירה בעקבות האירוע?

2. האם הועמדו לדין החיילים שפעלו בניגוד להוראות הרשמיות בדבר אי-קיום נוהל וידוא הריגה בשטחים?

3. אילו הנחיות חד-משמעיות הוצאו כדי שאירוע מסוג זה לא יחזור על עצמו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. ביום י"ח בחשוון התשנ"ה, 23 באוקטובר 1994, הגיע המחבל נדאל ביוד אל-תמימי לטווח מטר אחד מחייל צה"ל במרכז חברון, שלף סכין, התנפל על החייל, הפילו וניסה לדוקרו בראשו ובצווארו כדי לרוצחו.

חיילים נוספים שהיו במקום פעלו מייד בכוח להפריד בין המחבל לחייל, ואכן החייל הצליח להשתחרר מאחיזת המחבל.

באותו רגע בוצע ירי לעבר המחבל, כדי למנוע ממנו המשך התקיפה ופגיעה בחיילים נוספים.

מדובר באירוע חמור ביותר, שלא היה יחיד מסוגו. באירוע זה ובאירוע דומה שהיה זמן מה לפני כן נשקפה סכנת חיים גם לחיילים נוספים, ואלה פעלו נכונה וכנדרש להפסקת התקיפה, וכך מנעו מהמחבלים לפגוע גם בהם.

אין בצה"ל הוראות, נהלים או פקודות לווידוא הריגה. ההנחיות בעניין זה הן חד-משמעיות.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחברת הכנסת חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, האירוע הזה תועד במצלמות טלוויזיה ושודר בהרחבה בחוץ-לארץ וגם הופיע בעיתון "כל העיר" בירושלים, במקומון.

מה שמצטייר שם הוא מאוד מאוד קשה. הייתי רוצה לשאול אותך, מהו בדיוק נוהל וידוא הריגה וההנחיות בנושא הזה לגבי חיילים שמשרתים בשטחים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אביא את ההוראות המדויקות, אני לא זוכר אותן כרגע בעל-פה.

שאלון בדבר עמדות פוליטיות בקרב חיילי צה"ל

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

ב"הארץ" מיום 15 בנובמבר 1994 פורסמה ידיעה על שאלון שהופץ בקרב חיילי צה"ל הבוחן את עמדותיהם הפוליטיות בנושאים המדיניים מעוררי המחלוקת.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – לשם מה הוכן השאלון?

3. האם אין זה נוגד את רוחו של צה"ל ואת עמידתו מחוץ לפוליטיקה?

4. מה ייעשה למניעת הישנות מקרים כאלו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. השאלון נועד כפתיחה לשיעור שתכליתו להעביר מסר ברור לחיילים, שחרף עמדות פוליטיות ואידיאולוגיות בכל נושא – מרגע התגייסותו של החייל לצה"ל אין שום רלבנטיות לדעות אלה. על החייל לפעול אך ורק לפי פקודות הצבא.

4. היה זה משגה שמנסחי השאלון לא גילו מידת רגישות מתאימה שלא לעסוק דווקא בשאלות הבוערות, ולכן ניתנה הוראה לבטל את השאלון ולא לעסוק בשאלות מעין אלה בעתיד.

סבב מינויים לתפקידים בכירים בצה"ל

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הביטחון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בסבב המינויים החדשים במטכ"ל נפקד מקומו של האלוף יצחק מרדכי.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הועדף האלוף מתן וילנאי על האלוף מרדכי כסגן רמטכ"ל?

2. מה הן הסיבות לאי-בחירתו של האלוף מרדכי לסגן הרמטכ"ל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. העדפת קצין מסוים במינוי לתפקיד בצה"ל נעשית מתוך שיקולים צבאיים מקצועיים טהורים. אין בהעדפה זו פגיעה כלשהי בכישוריהם של המועמדים האחרים. את הערכתי העמוקה לאלוף יצחק מרדכי הבעתי ברבים.

שאלון בדבר עמדות פוליטיות בקרב חיילי צה"ל

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בתאריך 15 בנובמבר 1994 התפרסמה בעיתון "הארץ" ידיעה שלפיה נדרשו חיילים, במהלך סדרת חינוך שעברו, למלא שאלון על דעותיהם הפוליטיות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידע משרד הביטחון על קיום השאלון הפוליטי?

2. האם הצהרת עמדותיהם הפוליטיות של החיילים השפיעה על שיבוצם בתפקידם הצבאי?

3. כיצד תימנע הישנות המקרה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

השאלון נועד כפתיחה לשיעור שעיקרו מסר ברור לחיילים, שחרף עמדות פוליטיות שונות, מרגע גיוסם לצה"ל הם חייבים לפעול אך ורק לפי פקודות הצבא.

לא היתה בהצגת השאלות כל כוונה להשפיע על עמדת החיילים.

אי לכך, תשובתי על השאלות היא:

1-2. התשובה שלילית.

3. מאחר שהיה מקום לגלות מידת רגישות מתאימה שלא לעסוק דווקא בשאלות הבווערות ובניסוח זה, ניתנה הוראה לבטל את השאלון ולא לעסוק בשאלות מעין אלה בעתיד.

הסעות חינם לבנות השירות הלאומי

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הביטחון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בנות השירות הלאומי אינן רשאיות לנסוע בתחבורה הציבורית בחינם כחיילות צה"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם אין מקום לדאוג להשוואת תנאי בנות השירות הלאומי לתנאי החיילות?

2. כמה יעלו למדינה הסעות חינוך לבנות השירות הלאומי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. תנאי השירות של בנות בשירות הלאומי אינם בתחום האחריות והטיפול של צה"ל או משרד הביטחון. לאחר קבלת פטור מצה"ל, פונות הבנות לעמותות המרכזות את נושא השירות הלאומי ומפנות את הבנות לעבודות בתחומים שונים.

זכויות המוענקות לבנות השירות הלאומי, לרבות סוגיית הסדרי נסיעתן, צריכות להיות, אם כן, בתחום אחריותן של העמותות הללו.

בנות השירות הלאומי זכאיות למענק שחרור ולפיקדון אישי בדומה לחיילים משוחררים, וזאת בהתאם לחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994, ועל-פי תקציב מיוחד. פרט לזכות זו, הקבועה בחוק, כל יתר הזכויות אינן בתחום הסמכות והטיפול של מערכת הביטחון.

2. אין לנו נתונים בנדון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לסגן שר הביטחון.

הצעה לסדר-היום

ילדים חריגים במערכת החינוך

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הסעיף הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 5563 ו-5575, בנושא: ילדים חריגים במערכת החינוך. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון.

דוד מגן (הליכוד):

הוא חולה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשלח לו אפוא איחולי הבראה מהירה ובריאות טובה. אני מזמין את חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הירשזון אכן חולה ונמצא בביתו, והוא ביקש ממני להתנצל בשמו. הוא הגיש הצעה דחופה, והוא לא יכול להיות נוכח. כולנו מאחלים לו רפואה שלמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אברהם הירשזון הוא בדרך כלל חבר כנסת שמתמיד ומקפיד.

דוד מגן (הליכוד):

זה רק אומר שהחיסון נגד שפעת שהכנסת נותנת צריך בדיקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני יודע שיש לו מהלכים טובים בקופת-חולים "לאומית". זה בוודאי יזרז את הבראתו. בבקשה, חבר הכנסת לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני שר החינוך, ההצעה מוגדרת כהצעה בנושא ילדים חריגים. אני רוצה קודם כול להגדיר לאילו ילדים חריגים אני מתכוון. אני מתכוון לילדים דיסלקטים. כיוון שעניינם עלה לאחרונה בציבור, בעקבות הבג"ץ ובעקבות הודעת משרד החינוך לגבי תקנות, אני רוצה לומר, שלהווי ידוע שילדים דיסלקטים הם ילדים בריאים לגמרי, בריאים בנפשם ובריאים בשכלם, ילדים שיכולים להצטיין כמו כל ילד אחר. הליקוי שיש לילדים האלה הוא ליקוי בעיקר במיומנויות, לא ביכולת הלמידה ולא ביכולת ההבנה ולא בדברים אחרים.

אני מקדים ואומר את הדברים האלה מפני שלאנשים רבים הם לא די ברורים כאשר מדברים על ילדים דיסלקטים, ואז יש לנו תווית חדשה, ילד דיסלקטי, שלמעשה הוא ילד נורמלי לגמרי, ובין הילדים הדיסלקטים יש ילדים אינטליגנטיים מאוד, שמצליחים מאוד בלימודים וביחידות מובחרות בצה"ל ובכל מקום אחר.

הבקשה לדיון היא על העירנות של משרד החינוך כלפי אותם ילדים. חבל שהדבר נעשה בעקבות בג"ץ שהוגש על-ידי תלמידה אחת. חבל שמשרד החינוך לא נתן דעתו לנושא לפני כן. אבל גם אם כך, אני רוצה לברך את שר החינוך ואת המנכ"ל של המשרד, שלפי מה שפורסם בעיתונות הם התייחסו לעניין והם מוכנים להוציא הנחיות חדשות כדי להקל על הילדים האלה, בעיקר בבחינות.

ההנחיות צריכות לכלול אפשרות להיבחן בעל-פה, צריכות לכלול הארכת משך זמן הבחינה, ועוד דברים שונים על-פי הדיסלקטיות של הילדים ועל-פי הצרכים שלהם.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שהיום אנחנו יודעים הרבה יותר ומבינים יותר בליקויי למידה, ואם אכן זו מדיניותך, ואנחנו רוצים שמספר מקסימלי של ילדים יעברו את בחינות הבגרות ומספר מקסימלי של בחורים ובחורות יהיו בעלי תואר אקדמי, הבה נלך לקראתם בעניינים האלה, ולא נתעקש.

בעבר, כאשר הייתי ראש ישיבה תיכונית, אני זוכר שכאשר ביקשתי עוד חצי שעה בשביל ילד, הייתי צריך לעשות זאת על-פי פרוצדורה מאוד קשה. היה מאוד מסובך לבקש לשבת חצי שעה נוספת עם ילד שניגש לבחינת בגרות. מדוע? כי הוא דיסלקטי, קשה לו יותר לכתוב, קשה לו יותר לקרוא. הדברים האלה לא צריכים להוות בעיה. הדברים האלה צריכים להיות פשוטים. ומה אם ילד צריך עוד שעה? ומה אם ילד צריך עוד שעה וחצי?

יש היום אגודת "ניצן", יש היום פסיכולוגים ליד בתי-הספר, הדברים האלה הם ישרים, הם לא מנוצלים סתם. יש אפשרות לבדוק אם תלמיד שמבקש תוספת על הנדרש, האם התוספת הזאת היא תוספת מוצדקת או שאינה מוצדקת. הדברים האלה בהחלט ניתנים לבדיקה.

אני מציע שמשרד החינוך ינהג לפי הגישה המקלה ביותר לגבי הילדים האלה, כל אחד לפי הליקוי שלו ולפי העניין שהוא צריך.

אני רוצה להעלות בפני השר תמיהה, מדוע ההנחיות החדשות לא יחולו על נבחנים אקסטרניים. הרי ההיגיון אומר הפוך, אדוני השר. הנכשלים בבחינות, שזקוקים לבחינה נוספת והולכים לבחינות אקסטרניות, חלקם בוודאי כאלה שלא עמדו בבחינות בגלל הקושי במיומנויות שלהם, לא רק בגלל הידע. מדוע משרד החינוך אינו יכול לפתור את הבעיות ולתת אותם פתרונות, אותן תקנות שמשרד החינוך מתקין – מדוע משרד החינוך אינו יכול שיחולו גם על נבחנים אקסטרניים? ההיגיון אומר שהנבחנים האקסטרניים צריכים את זה לא פחות. גם אם תאמר שהנבחנים האקסטרניים הם לא דווקא תלמידי תיכון אלא מבוגרים שבאים להשלים השכלה, וכי ביניהם אין דיסלקטים? וכי ביניהם אין אנשים שמתקשים במיומנויות או בדברים אחרים? ודאי שהעניין הזה צריך גם כן להיפתר.

דבר נוסף, אדוני השר, התקנות שמשרד החינוך הולך להתקין, לפי מה שהבנתי – מדובר רק במועדי הקיץ. אני לא מבין מדוע? למה לא גם במועדי החורף? בגלל מיעוט התלמידים? מכיוון שמשרד

החינוך לא יוכל לממש את כל התקנות ואת כל הדברים שצריכים? אם מדובר בבחינות בעל-פה, אי-אפשר להעמיד בוחנים בעל-פה גם בחורף?

אי-אפשר להעמיד בוחנים בעל-פה גם בבחינות האקסטרניות? אם מדובר על הארכת זמן, אי-אפשר יהיה לעשות את זה גם בזמנים אחרים? מדוע התקנות מותקנות דווקא לזמן הבחינה הרגיל ולא למועדים נוספים, או לאקסטרניים או למקומות אחרים?

אני רוצה בהזדמנות זאת – ובזאת אני מסיים, אדוני היושב-ראש – לומר "ישר כוח" לאגודת "ניצן", שעוסקת בילדים דיסלקטים ועוזרת להם רבות. אני יודע שבאזור מגורי, באזור צפון הנגב, בנתיבות, באופקים, בשדרות, אגודת "ניצן" עושה גדולות עם ילדים דיסלקטים ומסייעת להם רבות – גם באבחון שלהם, וזו אחת הבעיות הקשות. לפעמים לא מאבחנים ילד כדיסלקטי עד שהוא מגיע לכיתות הגבוהות. ככל שמגלים את העניין מוקדם יותר, כך התועלת בעזרה גדולה יותר. אם אפשר לאתר ילד דיסלקטי כבר בכיתה א', הרי שיהיה קל לטפל בבעיותיו ואפשר יהיה לקדם אותו הרבה מאוד. אם מאתרים דיסלקטיות של ילד רק בכיתה ט' או בכיתה י' או בכיתה ו', הקושי קצת יותר גדול, כיוון שבזבזו כמה שנים. אגודת "ניצן" מתחילה לעסוק בזה מגני הילדים. האנשים של אגודת "ניצן" נכנסים לגני הילדים, ויש להם מבדקים מיוחדים, והם מאתרים את הילדים ועוזרים להם. אני יודע על מאות ילדים, בכל אופן באזור שלנו, בשנים שעסקתי בחינוך וגם היום, שנעזרים בשירותים של אגודת "ניצן". אני מוצא לנכון, כאשר אנחנו מעלים את עניין הילדים הדיסלקטים, להביע להם הערכה מיוחדת על פועלם.

אני אציע לכנסת, כמובן, לדון בנושא במליאת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת לוי, תרשה לי להוסיף, מאחר שהנושא הוא אנושי. אני מכיר ילדים דיסלקטים שסיימו אוניברסיטה, ואני מכיר ילדים דיסלקטים שבגלל זה נזרקו בילדותם לרחוב. ההבדל הוא – לילד שגדל בבית מסודר ואצל הורים עשירים יש מאבחים, והם נותנים עזרה והוא מסיים אוניברסיטה. בבית שהוא לא כל כך מסודר, לא מבין ולא ער – הילד נזרק בגיל צעיר לרחוב, ולפעמים רחמנות עליו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה מחזק את דברי השבח לאגודת "ניצן", שפועלת דווקא במקומות שבהם הבתים לא כל כך ערים לדברים האלה. זו ממש הצלה אישית של כל ילד שיכול להתקדם בהשכלתו. לא צריך להאריך, הדברים ברורים. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מסכים לחלק גדול מאוד מהדברים שאמר חבר הכנסת יצחק לוי. ילדים דיסלקטים הם ילדים מוכשרים, כשירים, יש להם ליקוי במיומנות, שצריך לגלות אותו, לאבחן אותו ולעזור להם להתגבר עליו. זוהי עמדת המשרד.

הבעיה היחידה שיש לנו, חבר הכנסת לוי, היא עם ניצול לרעה של הפתח הזה. לניצול לרעה של הפתח הזה יש הרבה מאוד השלכות. ניצול לרעה הוא תמיד גרוע; הוא תמיד יוצר אפליה כלפי תלמידים אחרים. זאת כל הבעיה שלנו.

אבל, אני מסכים אתך שמשרד החינוך צריך ללכת על דרך הקולא, וכך גם עשינו. צריך לבוא לקראת הילדים והוריהם, וכך גם עשינו.

אני רוצה גם לומר, שאני שותף מלא להערכה הגדולה שלך למפעלה של "ניצן". אנשים מסורים, מתנדבים, שעוזרים למערכת החינוך, ואני שותף למלוא ההערכה לפועלה של "ניצן" ולפועלם של המתנדבים בארגון חשוב זה.

אשר לבג"ץ, יש לפעמים פער מסוים בין מציאות כפי שהיא מדווחת באמצעי התקשורת לבין המציאות לאמיתה. היום הגענו לפשרה בבג"ץ. אבל על מה הגענו לפשרה? הרי דובר בתלמידה שלא רצתה לעבור אבחון פסיכולוגי לצורך קביעת ליקוי הלמידה שלה. זה אותו חור שקורא לעכבר שאני מדבר עליו. על-פי המלצת בית-המשפט הגענו למסקנה, לפשרה, שהיא כן תיבדק על-ידי פסיכולוג מוסמך מטעם המשרד החינוך כפי שדרשנו. אלא מאי? מכיוון שבחינת הבגרות בלשון מתקיימת מחר, ויתרנו על הבדיקה הזאת כדי לאפשר לה, בדרך שאתה ממליץ עליה, להיבחן ללא בדיקת פסיכולוג מוסמך, כדי שלא ליצור את הלחץ הנפשי הזה ואת החרדה שמלווה את הבחינה, בדיקה ולמחרת בחינה. אבל לגבי כל שאר הבחינות, התלמידה הזאת תצטרך לעבור אבחון.

ההמלצות החדשות שהחלטנו עליהן לא רק קובעות קריטריונים באותה רוח שמשותפת לחבר הכנסת לוי ולי, אלא עושות דבר חשוב מאוד מבחינת סמכות המועצה הפדגוגית של בית-הספר. המועצה הפדגוגית של בית-הספר מכירה נפש בהמתה, מכירה את התלמידים, היא יודעת מה האמת ומה לא אמת, מה היא התחזות ומה איננה התחזות. אנחנו הפקדנו בידיה את דרכי ההיבחנות המיוחדות לתלמידים העומדים בקריטריונים שמאפיינים את הבעיות האלה של ליקויי למידה. התבחינים שעל-פיהם המועצה תצטרך ללכת – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

האם נפסקת עבודתה של הוועדה הארצית?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא. עבודתה לא נפסקת, עבודתה נשארת. זוהי תשובתי לחבר הכנסת לוי בנושא הנבחנים האקסטרניים ונבחני המשנה. מייד אסביר מדוע.

שאל ילום (מפד"ל):

לגבי תלמידים בבתי-ספר מוכרים, הם כבר לא צריכים לפנות לוועדה הארצית?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בבחינות הרגילות של סוף השנה.

יצחק לוי (מפד"ל):

מדוע ההבדל?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מייד אסביר את ההבדל.

בחינות הבגרות הרגילות בסוף השנה, מועד קיץ, בבית-ספר מוכר רגיל, המועצה הפדגוגית של בית-הספר, במקום שקיימת מועצה כזאת, ברוב בתי-הספר, היא שתקבע על-פי התבחינים שנמצאים בחוזר המנכ"ל. זאת מתוך מגמה ליצור משטר ליברלי יותר, מקל יותר, ולהפקיד את הסמכות בידי האנשים המכירים את התלמידים. התבחינים הם שהתלמיד מוכר כסובל מליקוי למידה; קיימת חוות דעת של מומחה המאשרת שלתלמיד יש ליקוי למידה; התלמיד הוא כבד ראייה או כבד שמיעה ואינו יכול להיבחן בדרך ההיבחנות הרגילה. נמסר מידע לגבי התלמיד על-ידי מורה או מורים של בית-הספר המכירים את התלמידים, מידע המשכנע את המועצה הפדגוגית כי התלמיד נזקק לדרך היבחנות מיוחדת.

אני רוצה להדגיש, אנחנו פתחנו כאן פתח הרבה יותר רחב ממה שהיה לשיקול דעתה של המועצה הפדגוגית, מעבר לקטגוריות שהיו קיימות בעבר. אנחנו נותנים גם בדרכי ההיבחנות המיוחדות דרכים שונות ומגוונות בנושא ההקלות האלה, כגון התעלמות משגיאות כתיב, שעתוק הבחינה על-ידי המשגיחים, קריאת השאלות, הארכת זמן הבחינה, בחינה בעל-פה, כל אלה נתונים לשיקול דעתה של המועצה הפדגוגית.

אני חושב שיש כאן בהחלט שינוי מאוד משמעותי. הוא גם עולה בקנה אחד עם השקפת עולמי, שאם מטילים אחריות על בית-הספר, צריך לתת לו גם סמכות, ולא הכול צריך להיות מרוכז במשרד החינוך בירושלים. אני חושב שהרעיון הזה של ביזור הסמכות וצמצום סמכותו של משרד החינוך הוא רעיון מאוד מאוד חיובי, מאוד מאוד מועיל, בתנאי שמשרד החינוך לא יזנח, כמובן, את תפקידיו העיקריים,

המוכרים, קביעת הסטנדרדים הלאומיים, קביעת תוכנית הגרעין, הדאגה לאינטגרציה, לצמצום הפערים, החינוך לערכים, ושאר הדברים שעליהם אנחנו ממונים מכורח תפקידנו המרכזי והלאומי.

לא יכולנו להחיל את הנוהג הזה על בתי-ספר אקסטרניים. אגב, אני לא נגד בתי-ספר אקסטרניים. כאשר מציינים כאן שיעורי למידה נמוכים בכיתות י"א-י"ב, מעבר לגיל חובה, אני אומר – רבותי, יש זכות לתלמיד לומר: אני עוזב את בית-הספר והולך ללמוד בבית-ספר אקסטרני, והם משרתים גם מטרה חברתית חשובה.

עם זאת, צריך לדעת שיש הבדל בין בית-ספר מוכר בחינוך הפורמלי, שיש עליו גם פיקוח ויש לו מועצה פדגוגית, לבין בית-ספר אקסטרני, שיכול להיות בית-ספר פרטי, בדרך כלל בית-ספר פרטי שאין לו מועצות פדגוגיות מוכרות ואין עליו פיקוח של משרד החינוך, ואין לנו בידי מי להפקיד את הסמכות שם.

אשר לעניין נבחני המשנה, ייתכן שבמהלך השנים הבאות נוכל להרחיב זאת. בעניין בחינות הבגרות אנחנו עומדים בעומס שקשה לתאר אותו, מבחינת מספר השאלונים, מבחינת השפות שבהן נבחנים התלמידים, מבחינת המועדים, מבחינת התביעות לחריגים, להערכות. יש כאן מערכת לוגיסטית אדירה. אני מוכרח לומר שאני מסיר את כובעי – זה לא נעשה בתקופתי – בפני האנשים שהיו ממונים על הרפורמה המינהלית של בחינות הבגרות בכלל, ובפני הגברת שלומית עמיחי, היום סמנכ"ל משרד החינוך, בפרט.

דוד מגן (הליכוד):

שכחת לציין גם את ההיקף האדיר של המורים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני סיפרתי לאחד משרי החינוך שביקר אצלנו על בחינות הבגרות שלנו, והוא אמר, שאילו הטלנו זאת על המשרד שלו, במדינה מאוד עשירה וגדולה, המשרד היה מתמוטט.

אנחנו רוצים רפורמה בבחינות הבגרות גם מסיבות מהותיות, אבל גם כדי להקטין את הדבר האדיר הזה, שמטיל מעמסה גדולה מאוד, שלדעתי גם יש לה השלכות פדגוגיות שליליות.

לכן, אנחנו לא יכולים להנהיג את הנוהג של כינוס המועצה הפדגוגית בכל המערכת המיוחדת הזאת של בחינות מיוחדות, של דרכי היבחנות מיוחדות, גם בקרב נבחני המשנה. אבל לאחר שנראה כיצד העניין הזה פועל במסגרת הרפורמה שהנהגנו לגבי לקויי למידה, נבחן גם את עניין ההרחבה לעניין נבחני המשנה.

אני מציע שנעביר את הנושא הזה לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. נרשם להצעה אחרת חבר הכנסת שאול יהלום.

בינתיים אומרים לי, שחבר הכנסת הירשזון התייעץ עם חבר הכנסת דוד מגן בזמן הגשת החוק והוא איננו נוכח, אז באופן יוצא מן הכלל אני אפשר, בהתחשב בעניין, ובפרט שחבר הכנסת לוי השאיר לנו עוד שתי דקות מזמנו, אתן לשניכם את זכות הדיבור. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, השאלה הקשה הנשאלת כאן היא כפולה. קודם כול הנושא של תלמידים דיסקלטים ודומיהם – ויש אלפים רבים כאלה – היא שאלה שעומדת בשנים האחרונות כל הזמן על סדר-יומו של המשרד. מחזורים שלמים מפסידיים את האפשרות להיבחן בגלל הבירוקרטיה הנוראה. כל הקדמה בפרסום אותן תקנות, שאני מאוד מברך עליהן, היתה יכולה להציל אלפי תלמידים מכישלון. זה נראה מאוד מאוד מלאכותי שדווקא בבוקר של בג"ץ מפורסמות בכלי התקשורת התקנות החדשות. זה נראה לא כיוזמה אלא כדבר שנעשה בהכרח של בג"ץ, ואין בכך טעם טוב.

הדבר השני, אדוני השר, שהיה בעוכרי הפונים, העובדה שהיתה ועדה אחת בירושלים. הופנו אליה אלפי בקשות, ובגלל הבירוקרטיה היא לא הספיקה. ברור שהדבר נפתר לגבי תלמידים בבתי-ספר מוכרים, וטוב הדבר. אבל גם לגבי שאר התלמידים, אקסטרניים, תלמידים שחוזרים על בחינות, תלמידים בבחינות משנה, מדוע לא תהיה ליד כל מחוז ועדה שתפעל, כמובן לפי קריטריונים? צריכים להיות אבחונים, צריכים להיות דברים ברורים. אבל אם בכל מחוז תהיה ועדה, ונבזר את זה לשישה-שבעה מקומות, הרי המספר יקטן, יכולים לעשות את זה אנשים רגילים במשרותיהם כמפקחים, כמנהלי המחוזות. אדם שרוצה לשאול מה קרה עם המכתב שלו יכול לפנות, הוא לא צריך לנסוע לירושלים מקריית-שמונה ומאילת, והדברים יכולים להיפתר, לגבי אלה שנשארו, בדרך הרבה יותר יעילה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית אני מבקש לשאת ברכת יישר כוח לחבר הכנסת הרב יצחק לוי, שהעלה את הנושא החשוב הזה. אני חושב שהמודעות לבעיית התלמידים דיסקלטים הלכה וגברה לאחרונה. הקשבתי היטב לדבריו של שר החינוך והתרבות, ואני מאוד מקווה כי המשרד, גם בהנהלתו המרכזית, גם במחוזות, גם בהנהלות המקומיות, אכן יעשה כל אשר ביכולתו כדי לאתר את

התלמידים הללו, להקל עליהם הן בלימודים והן בבחינת הידע. בסך הכול מדובר על הקצאת כלים להבעת הידע של התלמידים הללו.

מצפונה של החברה מציק לה, אמר זאת ידידי חבר הכנסת יהלום, לגבי אותם תלמידים אשר בעבר היא לא היתה מודעת לקושי שלהם לבטא את הידע הזה, ואני מקווה שבמערכות השונות של הממשלה נדע למצוא את הכלים כדי לפצות אותם בוגרים אשר בעת שנבחנו, בהיותם תלמידים, לא ידעה החברה להתמודד עם בעייתם, לאתר אותה ולמצוא את הפתרונות הראויים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החינוך והתרבות?

יצחק לוי (מפד"ל):

בהחלט.

היו"ר ד' שילנסקי:

ניגש להצבעה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי עוברת לוועדת החינוך והתרבות.

הצעות לסדר-היום

הדליפה והשרפה במתקן קצא"א ליד אשקלון והשלכותיה

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא – הצעות לסדר-היום מס' 5475, 5482 ו-5515: הדליפה והשרפה במתקן קצא"א ליד אשקלון והשלכותיה. ראשון הדוברים, חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לפני כשבועיים, ב-1 בדצמבר, בראשית החודש הזה, פגע ברק במכל הדלק של חברת קצא"א, קו צינור הנפט אילת-אשקלון, הנמצא בחוות מכלי הנפט של החברה, כ-2 קילומטרים מדרום לשכונות שמשון ושיכון דרום באשקלון.

הדבר התפרסם ונדון בתקשורת זה כשבוע וחצי. הפגיעה גרמה לשרפת גג מכל מס' 81, אשר בקרבו כמות עצומה של דלק גולמי.

היום ידוע, כי מערכת ההתרעה לא פעלה, ואך במקרה, בדרך נס, נתגלתה הדלקה בגג אותו מכל, ובתוך שעה הצליח צוות הכיבוי המקומי שבאתר להשתלט על האש לפני שהלהבות התפשטו למכלים אחרים. צריך לזכור, חברי הכנסת, כי בחווה הזאת יש כמה מכלי ענק המכילים טונות רבות של דלק גולמי, כמות אדירה של דלק גולמי.

הזכרנו כי בדרך נס נמנע אסון כבד שעלול היה לגבות מחיר יקר ביותר. הזכירו חברים, אשר דיברו על כך בפורומים שונים במוסדות הכנסת, עדיין לא במליאה, את האסון הנורא שקרה במצרים לפני למעלה מחודש ימים, כאשר ברק פגע במכל ענק בעיירה דורונקה במצרים באזור אסייט. הדלק הבוער התפשט על פני מי השיטפונות וגרם לקורבנות רבים, 600 הרוגים ופצועים רבים.

אנחנו נזדקק עתה לתזכורות על דברים ואסונות או כמעט אסונות שקרו דווקא בארץ, ואני רוצה להזכיר לכנסת כי באותו אתר של קצא"א, מדרום לאשקלון, לפני שש שנים פרצה דלקה. האחראי לא היה במקום, וכבאי אשקלון הם אלה שהצליחו לאתר את הדלקה ולהתגבר עליה. גם אז נמנע אסון, גם אם הכבאים הגיעו לאתר מאוחר יותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם אז זה היה כתוצאה מברק?

דוד מגן (הליכוד):

לא ידוע.

אדוני היושב-ראש, ב-28 בספטמבר, באזור פי-גלילות בתל-אביב, החלה מכלית לבעור. פוטנציאל האסון שעלול היה לקרות – פגיעה ברדיוס של 11 קילומטרים. אני מזכיר את השרפה שהיתה בפי-גלילות משום האפיונים המשותפים לה ולשרפה שפרצה ב-1 בספטמבר באתר קצא"א באשקלון.

היו"ר ד' שילנסקי:

כשאתה עכשיו מזכיר, אני נזכר בסיפור, וטוב שהמקרה היה שמור אצלך במוח ואתה מקשר לנו את זה.

דוד מגן (הליכוד):

האפיון הוא פשוט מאוד: להסתיר, לא לדווח, לא לגלות לגורמי חוץ, לא לשתף את מי שעלולים להיות חרדים מפני אסונות שיכולים להתפתח, זהו עניין פנימי. ההבדל הוא, שבאזור פי-גלילות הזרוע האחרית בממשלה היא משרד האנרגיה והתשתית ויש מי שמטפל בעניין, ואילו בקצא"א האחריות המיניסטריאלית היא על שר האוצר מסיבות היסטוריות.

אני יכול להעיד, כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כי בשנים האחרונות וגם בחודשים האחרונים נעשים מאמצים גדולים בתחום הטיפול בחומרים מסוכנים, והממשלה קיבלה החלטות לא מזמן, גם בדברבונה של הכנסת. בראש צוות בין-משרדי עמד תת-אלוף במילואים אהרן ורדי, שעשה, ועושה, עבודה טובה. הוא, דרך אגב, עמד בראש צוות הבדיקה של האירוע הזה בקצא"א אשקלון. אבל נדמה לי שטיפול בנושא הקשור לאנרגיה ותשתית, בנושא שקשור לאיכות הסביבה, על-ידי שר האוצר – משום שהוא קיבל את האחריות המיניסטריאלית משיקולים מסחריים, בין-לאומיים, כלכליים, היסטוריים – זו תופעה משונה, שדורשת תיקון והתייחסות מעמיקה של הכנסת.

לפי הפרסומים, נמנעה קצא"א מלדווח למשרד לאיכות הסביבה על האירוע, וזאת בניגוד לחובתה על-פי חוק. בהקשר זה נדמה לי שנפתחה גם חקירה. הניסיון להסתיר מידע מהרשויות המוסמכות הוא פסול וראוי לגינוי. הוא מונע ביקורת ופיקוח ראויים על אמצעי המיגון וההצלה בשטח החווה, באפשרות להפיק לקחים לעתיד וביכולת להיערך להתמודד עם ההשפעות האפשריות של אירוע כזה. חבל מאוד שרק לאחר שהעניין דלף והגיע לכדי יוזמה להצעה לסדר-היום בכנסת, מצאה הנהלת קצא"א את הסיבה ואת הזמן לערוך מסיבת עיתונאים וניסתה, באותה מסיבת עיתונאים, לגמד מחומרתה של הפרשה, מחומרתו של האירוע.

האפשרות לפקח היא ללא ספק הכרחית וחיונית כשמדובר במצבור כה אדיר ורגיש של חומרים מסוכנים בקרבת ריכוז אוכלוסין, ותושבי אשקלון יקרים לנו כפי שתושבי תל-אביב יקרים לנו ותושבי קריית-אתא יקרים לנו. הכנסת התייחסה בעבר לחוות הגז בקריית-אתא, ונדמה לי שהכנסת תרמה בכך תרומה חיובית. יש דרישה בכנסת להעתיק את האתר מפג-גלילות כדי שלא לסכן אזור עתיר אוכלוסין כתל-אביב, וצריכה הכנסת להתייחס, באותה מידה, לשלומם ולביטחונם של תושבי דרום אשקלון הגרים בסמוך למקום הזה.

אני מאשים את הנהלת קצא"א בחוסר אחריות ציבורית, חוסר רגישות וחוסר מודעות לאיכות הסביבה. חוסר רגישות כזה אף הודגם, לדעתי, בפרשת פיטוריו של המנכ"ל הקודם, מפקד חיל הים לשעבר בוצר, אשר התריע מפני הובלת נפט במכליות מיושנות אשר יכולות לגרום לאסון אקולוגי. על כל פנים, מדין ודברים שהיו בין שר האוצר לביני בעקבות שאילתא לא השתכנעתי שפיטוריו היו מסיבות אחרות, אלא משום שהתקנים שהוא ביקש ודרש בכל מה שקשור לשמירה על איכות הסביבה היו כנראה, על-פי דעת כמה חברים בדירקטוריון, תקנים מוגזמים. אני מאוד מקווה כי ההנהלה החדשה של קצא"א, הדירקטוריון, היושב-ראש שלה והמנכ"ל, אינם אטומים לצורכי איכות הסביבה ואינם אטומים לחובתם ולחובת כל הגורמים האחראיים לשמור על ביטחונם ובטיחותם של השכנים.

צריך לזכור, כי לפי הגדרות אנכרוניסטיות, חוות המכלים הזו זוכה למעמד אקסטרטוריאלי על-פי חוק זכיון הנפט. במלים אחרות, המתקן לא שייך ולא כלול בשטח השיפוט, לא של אשקלון ולא של המועצה האזורית חוף-אשקלון, והעניין דורש כמובן טיפול ושינוי. המעמד הזה מנע, לדעתי, פיקוח חיצוני שוטף וסדיר על הנעשה בשטח החווה. כך היה נמנע טיפול וסיוע של גורמי הכיבוי וההצלה במקרה שהאירוע היה גדול יותר וחמור יותר. ציינתי והזכרתי כי יש בחווה צוות כיבוי והוא התמודד הפעם עם הבעיה בתוך שעה אחת. אבל צריך לזכור כי הלקח שצריך להפיק הוא התקשרות וקשר עם כוחות גדולים יותר אם חלילה יהיה פיגוע או יהיה אירוע בקנה מידה גדול יותר.

אנחנו צריכים להעלות בכנסת שאלה, מדוע קצא"א כפופה עד היום למשרד בלתי רלבנטי בנושא הזה, ואנחנו צריכים לנסות לשכנע את הממשלה להעביר את האחריות למשרד האנרגיה והתשתית. מי שמכיר את המקום יודע, כי מעבר לגדר קיימת תחנת הכוח "רוטנברג", של חברת החשמל, ואני חושב שגם ההיגיון הגיאוגרפי מחייב העברת הנושא למשרד האנרגיה והתשתית, אשר בוודאי יגביר את הפיקוח, משום שהוא חי את הנושא יום-יום ומכיר את הנושא טוב יותר ממשרד האוצר, הטרוד בעניינים אחרים.

אני מאוד מקווה, כי הלקחים שדוח ועדת הבדיקה, אשר פורסם אתמול, מצביע עליהם, ייושמו בהקדם, ואנחנו ככנסת, אם נכלול את הנושא בסדר-היום, נעקוב אחר העניינים אחד לאחד, כך שאם יקרה חס וחלילה מקרה כזה בעתיד, נהיה סמוכים ובטוחים כי כל מערך כיבוי האש באשקלון יהיה מוכן ויהיה נכון לסייע מבחינה טכנית לחווה בעת האירוע גדול.

אני מקווה מאוד, שבכל מה שקשור בשמירת בטיחותם ואיכות חייהם של התושבים באשקלון, כל הדרכים שצריכות להיסלל כדי לשמור על אוכלוסייה זו ייסללו.

על-פי העיתונות, נאמר כי ננקטו צעדים משפטיים וכי מי שאחראי לאי-דיווח יועמד לדין משמעתי. הכנסת תעקוב אחר הנושא הזה. נאמר לנו שיוגבר שיתוף הפעולה בין הגורמים הקשורים לענייני

האנרגיה, איכות הסביבה והמערכת המוניציפלית, הכוללת הפעלת שירותי ההצלה. אם תכלול הכנסת את הנושא הזה בסדר-היום, נוכל לעקוב ולדרוש בהמשך דין-וחשבון על יישום הלקחים.

היו"ר ד' שילנסקי:

היתה פה קריאת ביניים שגזלה ממך דקה ואני מוסיף לך את הדקה הזאת.

דוד מגן (הליכוד):

אני כבר מסיים.

תפקידה של הכנסת לאחר הבדיקה יהיה לפקח הלכה למעשה על יישום הלקחים שהוועדה מצביעה עליהם, ואני מוסיף: לרבות העברת האחריות לקצא"א ממשרד האוצר למשרד האנרגיה והתשתית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, הנושא הזה היה צריך להידון לפני שבוע. בעקבות אי-הבנה שהיתה בין הנשיאות לבין המציעים, היה אישור להעלות את הנושא מחדש השבוע, כי אתם המציעים בוודאי לא הייתם אשמים בכך שזה לא נדון לפני שבוע. חבר הכנסת ורדיגר סבר שנעשה לכם עוול גדול, וברוב התרגשות, כדרכו, הביא את הנושא לפני הנשיאות, והיא אכן קבעה שאסור לקפח אתכם, חבר הכנסת ורדיגר, חבר הכנסת מגן. חבר הכנסת רן כהן גם הוא היה צריך לזכות בזה, אבל הוא איננו. בזכות ההתרגשות והעירנות של חבר הכנסת ורדיגר אושרה העלאת הנושא על-ידי הנשיאות.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אל יחשדו בי שאני מקנא בידידות שבין הרב ורדיגר לבין סגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי. הודלף לי שסגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי הוא זה שדפק על השולחן והציל את תביעתו של הרב ורדיגר, ואני נהנה מזה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא מתכחש לידידות הזאת. יושבים פה עוד שני חברי כנסת. חבר הכנסת רפאל איתן, שבוודאי יש לי אתו ידידות עמוקה, ויש גם ידידות ביני לבין חבר הכנסת שאיננו מסיעתי. אבל זה נעשה לא בגלל ידידות אלא בגלל הצדק. למיטב ידיעתי, כל חברי הנשיאות הצטרפו וחתמו, כך שהצדק נעשה, נוסף על הידידות. בבקשה, חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, כפי שאמר יושב-ראש הישיבה חבר הכנסת שילנסקי, נושא הדלקה בקצא"א אמור היה לעלות כהצעה דחופה לפני שבוע. על-פי בקשתו של השר שריד, נדחתה ההצעה בשבוע ימים. היה איזה תקר, אבל הודות לסגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת שילנסקי הדבר תוקן, והיום אולי ניתן להבין יותר את משמעות המקרה הקשה, לאחר שהתפרסם הדוח בעניין הדלקה.

ובכן, כפי שהתפרסם לפני כשבועיים בכלי התקשורת, פגע ברק במכל דלק ענק בחוות המכלים ליד אשקלון והצית אותו. האש כובתה, אך החברה הממשלתית קצא"א – קו צינור הנפט אילת-אשקלון – לא דיווחה על התאונה שהתרחשה כקילומטר משכונת מגורים ליד אשקלון.

גורמים במערכת ההצלה באזור מעריכים, כי התושבים ניצלו ממש בנס, הם אף לא ידעו על כך ונשארו בבתייהם תוך סכנת חיים. אותו גורם אמר, כי הוא אפילו לא רוצה לחשוב מה היה עלול לקרות אילו לא איתרו אנשי הבטיחות את הדלקה במכל מייד ואילו לא הצליחו לכבותה בתוך דקות מספר.

כרגיל, כפי שנהוג אחרי כל אסון או מניעת אסון מסוג זה, מתעוררים כל הגורמים הקשורים בכך ומגיבים, מתעוררים ומאיימים בסקציות, אבל זמן קצר עובר והכול נשאר כשהיה. במקרה דנן נזעק ראש עיריית אשקלון ואמר, כי האירוע חמור וגובל בסיכון חיים, ודרש להפסיק מייד את פעולות המתקן עד שיעמוד תחת פיקוח הדוק. כמו-כן הוא דרש לצרף את החווה לשטח עירו, כנראה כדי להדק את הפיקוח על המתקן וסביבתו.

בחוות המכלים מדרום לאשקלון יש כמה מכלי ענק ובהם מיליוני טונות של דלק גולמי. הדלק מובא לשם במכליות, נפרק ומועבר בצינורות לבתי-הזיקוק. ביום השרפה שרר מזג אוויר סוער, גשם שוטף, ברקים ורעמים ורוח עזה. מתברר שעקב מזג האוויר הסוער לא פעלה מערכת הטלויזיה במעגל סגור. הודות לעירנותו של שומר נתגלה הדבר, ואז הוזעקו והגיעו במהירות מכבי-אש פנימיים, השתלטו על התבערה, וכך לא הספיקו הלהבות להתפשט למכלים אחרים.

שלושה ימים עברו ללא דיווח כלשהו לגורמים המוסמכים. לאחר שנודע הדבר במקרה למפקד שירותי הכבאות וההצלה במרחב לכיש, הוא הגיע למקום – אגב, המקום הוא אקסטריטוריאלי, אסור להיכנס לשם – וקיבל רשות להיכנס הודות לקשריו האישיים. אפילו אחרי מקרה כזה הוא היה צריך לנצל את הקשרים האישיים כדי שיוכל להיכנס פנימה. שם הוא שמע פרטים על המקרה, אך הוברר לו שמדובר בעובדות לידיעה בלבד, כי כאשר מדובר בשטח אקסטריטוריאלי, הכול נשמר בסוד. לבא-כוח המשרד

לאיכות הסביבה נאמר, כי "מדובר בעניין פנימי". ההתנהגות הזאת והסודיות סביב כל מה שהתרחש מאחורי כותלי חוות המכלים הנ"ל מוזרות מאוד בעינינו.

בסופו של דבר הגיע הנושא לידיעתו של השר יוסי שריד. אף-על-פי שהשר שריד לא נמצא פה, כאן המקום לציין כי ראוי השר לאיכות הסביבה שריד לציון טוב, אולי טוב מאוד, על טיפולו בבעיות איכות הסביבה ביעילות וביסודיות. ובכן, השר הורה ביום שישי האחרון לפתוח בחקירה פלילית נגד הנהלת החברה על שלא דיווחה כמתחייב מהחוק על הדלקה לגורמים המוסמכים והעלימה את המקרה מידיעת הרשויות.

התברר גם שהמתקן פעל ללא רשיון וללא היתר רעלים, כנדרש על-פי חוק החומרים המסוכנים. כאן נשאלת השאלה: באיזו זכות נוהגת הנהלת קצא"א כפי שנהגה במקרה דנן? מדוע לא דיווחה לגורמים המוסמכים לכך – למשרד לאיכות הסביבה, למשרד האנרגיה? מדוע נעשה ניסיון להעלים את המידע על המקרה?

גם לגבי ממדי השרפה יש הערכות שונות ויש כאן כמה דברים בלתי ברורים.

מעניינת גם תגובתו של יועץ התקשורת של החברה, אשר על-פי הדיווח בעיתון "הארץ" אמר: "לא היה שום ניסיון מצד החברה להסתיר את דבר הדלקה" – תשמעו, רבותי – "מוטב לפוליטיקאים שיתעסקו בדברים אמיתיים ולא בזוטות אותן הם מנסים לנפח". מעניין למי הוא התכוון במלה "לפוליטיקאים", לשר יוסי שריד? לשר האנרגיה משה שחל? אולי לשר האוצר? זה סגנון חדש, שעדיין לא מקובל בחברה דמוקרטית.

חברי הכנסת, גם שר האנרגיה תקף קשות את המעשה בישיבת ועדת האנרגיה של הכנסת, כנראה עקב הטלת האחריות עליו כשר האנרגיה. בהזדמנות זו אמר השר שחל, שלא ייתכן להטיל עליו את האחריות, כאשר שר האוצר מסרב להעביר את קצא"א לאחריות משרד האנרגיה, כפי שהסביר כאן יותר בהרחבה חבר הכנסת דוד מגן.

הדוח אשר הוגש לשר על-ידי הוועדה שמונתה על-ידו חושף מחדלים חמורים, והיא המליצה, בין השאר, על החלפתה בדחיפות של מערכת ההתרעה והפיקוח, על התאמת הצידוד הטכני ועל נקיטת צעדים להסדר פורמלי של פעולות המפעל בתוך זמן קצר. כנראה תוגש גם תביעה משפטית על-ידי המשרד לאיכות הסביבה כנגד החברה.

בינתיים, טרם יבשה הדיו על מסקנות ועדת החקירה בנושא קצא"א, כבר נודע על פרשייה חדשה, שרפה שפרצה בחוות הדלק פי-גלילות הסמוכה לתל-אביב. התפשטות האש היתה עלולה לגרום לפיצוץ עם אלפי נפגעים, חלילה וחלילה. למרבה המזל, האש כובתה מיד. גם במקרה זה לא דווח על התקלה. אגב, עוד לפני שנה וחצי דווח בנושא פי-גלילות, כי אם תהיה, חלילה, תקלה במאגר הדלק והגז במקום, ואלפי טונות הדלק והגז יעלו באש, ייגרם אסון כבד. הומלץ גם בעבר ואף הוחלט על העתקת האתר למקום מיושב פחות, אבל הכול פועל כאשתקד.

רבותי חברי הכנסת, אין ספק שיש לשנות את שיטת הפיקוח במקומות כה רגישים, במיוחד כשהם סמוכים לערים שבהן אוכלוסייה גדולה ולשכונות עירוניות. כמו-כן יש לקבוע אילו משרדי ממשלה

אחראים לכל המערכת המסובכת של צנרת ומכלים בצפון הארץ ובדרומה. אין היום שום גורם מרכזי שממנו אפשר לקבל תמונה עדכנית על תשתית צינורות הדלק הקיימת במדינה. במקרים רבים נתגלה כי בפועל הצינור נמצא במרחק גדול מהתכנון המקורי, וזה עניין חמור מאוד.

אני מקווה שהמקרים האלה ילמדו אותנו, את הממשלה, והיא בוודאי תחליט בקרוב על גוף ממשלתי מוסמך אשר יהיה אחראי ישירות לכל המערכת, שעלולה חלילה לסכן חיי אדם.

על הכנסת להתייחס בכובד ראש לבעיה, ואני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השר לאיכות הסביבה יוסי שריד, עמיתי, ביקש ממני למלא את מקומו, שכן חזקה עליו מצוות עיסוקים אחרים שהוא לא יכול לדחותם.

אני רוצה לציין שאני מדבר כאן גם כשר האנרגיה לשעבר, אם כי נדמה לי שזה היה לפני שנות דור.

אין כל ספק כי חברי הכנסת אמרו דברים נכוחים ואמיתיים. יש לנו בעיה חמורה בקשר למקרים ספציפיים אלה ובכלל בקשר לקיומם של מאגרים של חומרים מסוכנים קרוב למקומות יישוב.

אני גם מסכים שאתר פי-גלילות אחת דינו להיות מועתק למקום אחר. החלטה עקרונית על כך נתקבלה כאשר אני כיהנתי בתפקיד שר האנרגיה, אך הביצוע הוא לא פשוט. אתם יודעים שהיום הכלל הוא שכולם מסכימים להעתיק מטרדים ציבוריים, בתנאי שזה לא יהיה סמוך למקום מגוריהם. באנגלית יש לזה ביטוי: not in my backyard, לא בחצר האחורית שלי. המדינה שלנו היא לא גדולה, וגם כאשר מדובר בהעתקת אתרים למרחבים גדולים יותר, יש לכך התנגדות מכל עבר ומכל כיוון.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

שמעתי שכבר יש קבלנים שלוטשים עין לשטח של פי-גלילות, כי האדמה יקרה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מה פירוש לוטשים עין? הרי ברור שאם מתפנה שטח כזה כמו האתר בתע"ש, הוא יועמד למכרז כדת וכדין ולא תהיה בעיה לגבי העניין הזה. הקרקע מאוד מאוד יקרה. אתר פי-גלילות הוא אתר חשוב, שהוקם במציאות אחרת לגמרי. היום העיר סוגרת עליו, ולכן באמת חשוב מאוד להעתיקו במהירות האפשרית.

אני רק מציין שקשה מאוד להעתיק אתרים מסוכנים ומטרדים ציבוריים ממקום אחד לשני, שכן הנוהג בישראל הוא שיש התנגדות מוחלטת לכל מיקום שיימצא על פני הארץ הקטנה שלנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, כל כך הייתי רוצה עכשיו לקרוא קריאת ביניים פוליטית, זה פשוט מתפוצץ אצלי. אבל הפה שלי סגור, כי אני יושב פה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אנחנו מרשים לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא אגלה, אתאפק ולא אעשה זאת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, אתה בוודאי מעלה בדעתך שאני יודע מה הוא תוכן קריאת הביניים שלך. אני אקרא אותה במקומך. אתה רוצה לומר, שבארץ הקטנה הזאת אסור לוותר על שום שעל.

היו"ר ד' שילנסקי:

קלעת לדעתי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

קלעתי במקרה.

נחזור לפי-גלילות. אני מסכים שהנושא הזה, אף שהוא לא נכלל בסדר-היום, גם הוא נושא חשוב. גם מעמדה של חברת קצא"א טעון הבהרה. מכיוון שאני מדבר בשם הממשלה, אני לא רוצה לומר מה היתה עמדת האישית כשר האנרגיה, אבל ברור שלא ייתכן שבגלל מעמדה הייחודי של קצא"א, מסיבות שכולנו מכירים – מדובר בעניין שיש לו השלכות מדיניות, יש לו גם רקע היסטורי והוא מיוחד במינו, אבל לא ייתכן שהמעמד המיוחד שלה יפגע באיזה עניין שהוא הקשור באיכות הסביבה.

בכלל, גם בהיותי שר האנרגיה, אף שהייתי כביכול הצד המעוניין, הסכמתי ברצון רב ליוזמות של חברי כנסת לוותר על כל זכויות יתר של מוסדות הקשורים לאיכות הסביבה. הסכמתי לביטול המעמד המיוחד של תחנת הכוח רדינג בתל-אביב, שלא הוכפפה לדיני תכנון הסביבה. הסכמתי להצעת החוק שהציע בשעתו חבר הכנסת דדי צוקר, לוותר על המעמד האקסטרטוריאלי של בתי-הזיקוק, מכוח חוק הזיכיון הישן של פקודת השמן האנגלו-אירנית, כשמה המיושן. אני גם חשבת, שלגבי קצא"א אין חסינות ואין אקסטרטוריאליות בנושא איכות הסביבה. מה פירוש אקסטרטוריאליות? אם זה יכול לפגוע בי, זה טריטוריאלי, ולא אקסטרטוריאלי. זה באשקלון, זה בתל-אביב וזה בחיפה.

לכן השר יוסי שריד, שפעל כאן במהירות וביעילות המאפיינות את עבודתו – ואני שמח שחבר הכנסת ורדיגר חלק לו את השבחים הראויים, והוא ראוי להם – הוא גם כן בדעה זו באורח טבעי כשר לאיכות הסביבה. אין אקסטרטוריאליות.

אני רוצה להדגיש, שעל-פי חוות דעת משפטית שהוגשה לקצא"א, אכן דיני איכות הסביבה חלים עליהם. בסעיף מיוחד של המלצות צוות הבדיקה בראשותו של אהרן ורדי בנושא האירוע בקצא"א נאמר, כי בהמשך לחוות הדעת המשפטית שהועברה למנהל קצא"א ובתוקף החוק יש לבצע את הפעולות הבאות: להגיש בקשה לרשיון עסק בתוך עשרה ימים לממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים; להגיש בקשה למתן היתר רעלים בתוך עשרה ימים למחוז הדרום של המשרד לאיכות הסביבה. וכך אכן ייעשה. בכך באה לקצה הטענה שקצא"א היא אקסטרטוריאליה בכל הנוגע לאיכות הסביבה.

מכיוון שחברי הכנסת הנכבדים דיברו על דוח הוועדה שהוקמה כאן במהירות, ואגב, הוקמה ועדה מקבילה על-ידי השר לאיכות הסביבה בנושא פי-גלילות, אני לא רוצה לפרט את המסקנות האלה. עלי לומר, שמדובר במסקנות ובהמלצות מקיפות, מאוד מפורטות, הדורשות מקצא"א לשפר באופן מיידי את מערכות ההתערעה שלה, את הסיורים שלה, תובעות הקמת תשתית להזרקת קצף. שיפור הנהלים הפנימיים אף הוא נתבע על-ידי הוועדה.

הוועדה ממליצה להכין תוכניות לביצוע תרגילים משולבים, וכמובן עניין רשיון העסק והרשיון לחומרים מסוכנים הוא בעל חשיבות עצומה, שכן רשיון זה מותנה בתנאים ויש אפשרות לפקח על ביצוע התנאים האלה.

מכיוון שכך, אני חושב שראוי לציין שהמשרד לאיכות הסביבה בנושא קצא"א, והמשרד לאיכות הסביבה ומשרד האנרגיה בנושא פי-גלילות, פעלו במהירות וביעילות ומתוך דאגה לשלום הציבור.

אך מכיוון שהועלו כאן על-ידי חברי הכנסת הנכבדים שאלות אחרות, שלא נבדקו על-ידי ועדות החקירה והבדיקה, אני מציע שהנושא הזה יועבר לדין בוועדת הכלכלה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי פורמלית להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מגן, כדי לומר לשר האנרגיה לשעבר, שהתשובה העקרונית שיש החלטה עקרונית להזיז באופן עקרוני את האתר של פי-גלילות מצפון תל-אביב היא תשובה לא מספקת.

על-פי הפרסומים, במקום הזה יש 1,500 טונות של גז, מיליוני ליטרים של דלק, ויכול לקרות כאן אסון נורא, באזורים שמיושבים בצפיפות, ברמת-אביב, באזורי-חן. יש שם כביש סואן על האתר הזה.

אני רוצה להזכיר אירוע שהיה בוונצואלה, ובו למעלה מ-100 איש נשרפו על כביש, כאשר התפוצץ צינור דלק באותו מקום.

כל מי שעובר שם גם רואה את מתקני הביטחון הרגישים מאוד שנמצאים באזור, ולכן אני מבקש מהממשלה לבוא לא עם תוכנית עקרונית, אלא עם לוח זמנים, תאריכים, הקצאת קרקעות. אי-אפשר לחכות לאסון, ורק היום נודע על שרפה שהיתה שם לפני כשלושה חודשים, שאיש לא סיפר עליה בכלל, ובנס לא התפוצץ שם המתקן למילוי נפט, והסתירו את זה מן הציבור.

הדברים האלה לא יכולים להימשך, חייבים להיפסק, והממשלה צריכה לתת לציבור ולכנסת תשובה אמיתית בנושא הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן – ביחס להצעתו של חבר הכנסת ורדיגר.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, שר האנרגיה לשעבר, חברי הכנסת, ככל שהשטח שלנו, של המדינה, יותר מצומצם, הסדר, המשטר, התכנון לטווח ארוך צריכים להיות מדויקים ומסודרים וקולעים למטרה.

יש כאלה שחולמים על שלום, כשנחזור לגבולות 1967, בתנאים האלה כל הארץ תהיה מכל גז, בריכות נפט, קווי תחבורה, מרכזי שלטון, מקורות מים – הכול תחת אש.

אני חושב, שבעבר וגם עכשיו, לא היתה מחשבה לטווח ארוך. גם אם לא תהיינה פעולות איבה, אין מחשבה לטווח ארוך איך למקם את כל המתקנים המסוכנים האלה בקרב אוכלוסייה צפופה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת דוד מגן, אתה מסכים שהצעתך תעבור לוועדת הכלכלה?

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לאחר שהתייעצתי עם עמיתי הרב ורדיגר, אנחנו מבקשים שזה יהיה אפקטיבי, וכמו יהודים טובים, מבקשים גם את זה וגם את זה, היינו, שאחת ההצעות – וחבר הכנסת ורדיגר רוצה שזו תהיה הצעתו – תידון בוועדה, ושלי תידון במליאה. לכן צריך להצביע בנפרד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני הולך לפי הפורמליות. הצעתך לגיטימית. שניכם פרלמנטרים משופשפים, והכול זכותכם. זאת אומרת, חבר הכנסת דוד מגן אינו מסכים. חבר הכנסת ורדיגר כן מסכים.

בואו נצביע ידנית. חברי הכנסת, מי בעד זה שהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן תידון במליאת הכנסת?

הצבעה

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ד' מגן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצעה התקבלה פה-אחד. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן: הדליפה והשרפה במתקן קצא"א ליד אשקלון והשלכותיה, תידון במליאה.

מי בעד זה שהצעתו של חבר הכנסת ורדיגר תידון בוועדת הכלכלה? מי נגד?

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' ורדיגר לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין נגד. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת ורדיגר, שגם היא: הדליפה והשרפה במתקן קצא"א ליד אשקלון והשלכותיה, תעבור לדיון בוועדת הכלכלה. תודה רבה.

הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ר' איתן)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק א'תרח, הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה. כחייל הוא כבר עומד מוכן על-יד הדוכן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו באה למנוע סחרור פסיכולוגי ובזבז כספים על-ידי אנשים שזכו בסכום גבוה והרבה מעבר למה שיכלו לצפות לו, ובבת אחת.

הזכייה הגדולה מעבירה אנשים על דעתם, ולעתים קרובות אין הם פועלים בשיקול דעת ומשקיעים את הכספים בהשקעות בלתי מבוקרות, המובילות בסופו של דבר לאובדן כספים, להרס משפחות, לאובדן שפיות ולמקרי התאבדות.

פריסה של כספי הזכייה מאפשרת בקרה על הכסף ואפשרות של השקעה נכונה ונבונה, עם תכנון לטווח ארוך.

ההצעה הזאת משמעותה, שמי שזוכה בפרס של יותר ממיליון שקל, הפרס הזה יינתן לו בחלוקה שנתית: כל שנה מיליון שקל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. ואם הוא זכה במיליון וחצי שקלים? חבר הכנסת איתן, אמרת: כל שנה מיליון שקל. אני שואל מה יקרה אם הוא זכה במיליון וחצי שקלים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עוזרו של שר האוצר אמר לי, ששר האוצר לא יוכל להגיע, ואני מבין שאף אחד לא יתנגד שהצעת החוק תתקבל בקריאה מוקדמת ותועבר לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

רפאל איתן (צומת):

אתה מייצג את השלטון.

דוד מגן (הליכוד):

אני חושב שראוי שזה יידון בוועדת הכלכלה.

רפאל איתן (צומת):

אני מבקש שזה יידון בוועדת הכלכלה.

אברהם פורז (מרצ):

לי לא אכפת באיזו ועדה זה יידון.

היו"ר ד' שילנסקי:

זאת אומרת, אתה לא עומד על כך שהצעת החוק תועבר לוועדת הכספים. אם כן, יש הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה אחת: לוועדת הכלכלה. היות שזו הצעת חוק, נקיים הצבעה אלקטרונית, כדי שזה יהיה רשום.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ד–1994,
לדיון מוקדם לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ארבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן, הצעת החוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ד–1994, התקבלה בקריאה טרומית והיא עוברת לוועדת הכלכלה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (שיעורי המס על הכנסה שאינה מיגיעה

אישית), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצעה הבאה, הנמקה מהמקום, של חבר הכנסת אברהם פורז: הצעת חוק א'תשצט, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (שיעורי המס על הכנסה שאינה מיגיעה אישית), התשנ"ד–1994. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זו הצעה בהסכמת הממשלה ושר האוצר. העוזר שלו ביקש ממני להודיע, שנבצר מהשר להגיע והוא לא יוכל לומר שהממשלה תומכת, אבל אני אומר שהיא תומכת.

על-פי המצב החוקי הנהוג כיום, שיעורי המס על הכנסות מיגיעה אישית נמוכים באופן משמעותי משיעורי המס על הכנסות שלא מיגיעה אישית. המטרה היא ברורה: עידוד יצירת הכנסות מיגיעה אישית. אלא שמצב זה, למרות היותו נכון באופן בסיסי, גורם לפגיעה בלתי צודקת באזרחים רבים שהכנסתם שלא מיגיעה אישית היא הכנסתם היחידה, ובמקרים רבים הכנסה זו נמוכה למדי, והתוצאה היא שלפעמים אנשים בעלי הכנסות נמוכות, שהכנסתם איננה מעבודה אלא מרכוש או משהו מעין זה, משלמים שיעורי מס גבוהים שלא מגיעים מהם.

הצעת החוק באה לומר, שהכנסה עד 40,000 שקלים בשנה תיראה כהכנסה שהיא מיגיעה אישית אף אם איננה מיגיעה אישית, וישולמו עליה שיעורי המס הנמוכים יותר.

אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת ולהעבירה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני חושב שאפשר להגיע להצבעה. זה הסעיף האחרון, ואנחנו מסיימים את הישיבה בנוכחות יושב-ראש הישיבה והמציע. עכשיו אפשר להפיל את זה בהרכב כזה. נראה מה תהיה התוצאה.

ההצעה היא שזה יעבור – – –

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לוועדת הכספים. אני מבין שהמתח רב מאוד וגדול, והכול תלוי עכשיו ביושב-ראש הישיבה; הוא המכריע. נראה מה שהוא יעשה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 2

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (שיעורי המס על הכנסה שאינה מיגיעה אישית), התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ברוב עצום של שניים בעד, אין נגד, ואין נמנעים, הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (שיעורי המס על הכנסה שאינה מיגיעה אישית), התשנ"ד-1994, עוברת לוועדת הכספים.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, בשבוע הבא עלינו לטובה, ביום שני, ט"ז בטבת התשנ"ה, 19 בדצמבר 1994. ישיבה זאת הסתיימה עם המכה של הפטיש. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:12.